Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA OVOM BROJU KUNA 400·—

BROJ 1.—2. GOD. XV.

SIEČANJ—TRAVANJ 1944.

Rieč Božja

SADRŽAJ:

1. Stiegele-Šetka: *Mjesečna rekolekcija* 1
2. J. Frassinetti: *O šestoj Božjoj zapoviedi* 7
3. M. Martinović: *Glavne vjerske istine — Propoviedi za nedjelje* 11
4. M. Stipić: *Blagdanske propoviedi* 62
5. Toth-Rožman: *Četvrta i peta B. zapovied — Propoviedi za sve nedjelje* 72
6. Dr. J. Oberški: *Predavanje u kat. družtvima* 142
7. X.: *Izpovjednikova rieč pokorniku* 157

I Z D A J U

HRVATSKI FRANJEVCI

26849

Predplata „Rieči Božje"

Radi nestalnosti tiskarskih troškova nismo u stanju unapried odrediti predplatu na »Rieč Božju« za godinu 1944., nego ćemo za svaki pojedini broj označiti cienu. U vezi s time »Rieč Božja« ne će izlaziti svaka dva mjeseca, t. j. šest puta godišnje, nego svaka četiri mjeseca, t. j. tri puta godišnje. Današnji broj sadrži propoviedi za siečanj, veljaču, ožujak i travanj 1944. Ciena mu je Kuna 400.—.

Današnjem broju prilažemo čekovnu uplatnicu i molimo cienjene predplatnike, da s njom podmire ovaj broj i eventualnu zaostalu predplatu. Tko ne podmiri ovaj broj, ili ne podmiri dugujuću predplatu, ne ćemo mu moći dostaviti drugi broj »Rieči Božje«, koji će izaći u travnju 1944. godine.

Toliku smo cienu za ovaj dvobroj bili prisiljeni udariti, jer nas ovaj dvobroj stoji u tiskari dvanaest puta više nego što je stojao u normalno vrieme, kad je godišnja predplata iznosila 100 Kuna (dinara). Dok budemo razpolagali s misnim intencijama, možemo za podmirenje ovoga dvobroja dostaviti predplatnicima četiri misne intencije, ako ih od nas zatraže.

UPRAVA »RIEČI BOŽJE«
Zagreb, Vrbanićeva 35.

NEBESKI NAZOR O SUVREMENOM STANJU SVIETA

Izjave male Jacinte, kojoj se je ukazala biela Fatimska Gospa, nakon njezinih razgovora s Majkom Božjom:

Griesi, koji najviše duša bacaju u pakao, jesu nečisti griesi.

Gospa je rekla, da u svietu ima mnogo ratova i nesloga. Ratovi nisu drugo, do kazne za griehe svieta.

Gospa ne može više suzdržati ruku svoga ljubljenoga Sina nad svietom.

Treba činiti pokoru. Ako se ljudi pokaju, naš Gospodin će i opet oprostiti, ali ako ne promiene život, doći će kazna . . .

Kad bi ljudi znali, što je vječnost, sve bi učinili, da promiene život.

Kad bi vlada pustila Crkvu u miru i dala slobodu svetoj Vjeri, Bog bi je blagoslovio.

Svećenici bi se imali baviti samo stvarima Crkve i duše.

Svećenici moraju biti čisti, veoma čisti.

RIEČ BOŽJA

Godina 1944 — Broj 1—2

P. Stiegele — O. M. Šetka:

MJESEČNA REKOLEKCIJA

Za siečanj:

CILJ ČOVJEKA UOBĆE

1. Koji je cilj čovjeka? To je temeljno životno pitanje. Pa ipak, nažalost, dok je stara mudrost tražila za nj rješenje, moderna znanost, koja znade posvuda stavljati samo upitnike, toga se odrekla, a s njome bezbroj ljudi također prestao da o tome iztražuje. Jest, njima su vrlo jasni najbliži čovječji ciljevi; imade mnoštvo svjesnih ljudi, koji idu za tim, da dobiju zemaljske položaje i bogatstvo. Ali obzirom na pitanje: koji je cilj čovječjega života, najviši i najzadnji cilj? — naš sviet lagodno živi u strašnoj bezbrižnosti. A ipak je to tako znamenito. Sv. Ignacije u svojim Duhovnim Vježbama na to polaže izvanrednu važnost, da se temeljito odgovori na ovo pitanje o cilju, da bi se ono tako duboko usadilo u našu dušu, postalo jedno s našim mišljenjem. Prizovimo i mi u pamet ovu veliku i temeljnu istinu, na kojoj sve počiva. Mi smo o tome već često razmišljali, ali o tome nikada nije dosta promatrati.

2. *Creatus est homo. Creatus!* Sv. Ignacije iz toga što nas je Bog stvorio izvodi jednu veliku, važnu istinu. Mi smo tu sa životom, s teškom odgovornošću, s bezbroj odnošaja, s budućnošću, koja je upravo bezkrajna; a ipak nas nitko nije upitao, hoćemo li mi stupiti u život, nego nam je jedna bezkrajna, suverena Moć poklonila obstojnost i sveđerno nas uzdržava. Mi smo sasvim u Njezinoj ruci, o Njoj posve ovisni, Ona nam poklanja svaki naš dah, svaku kap krvi, svaku misao. Drugo je pitanje: Čemu ova duboka, u sebi tako zagonetna činjenica naše obstojnosti? Što je s time htio Bog? On je mogao misliti samo na sebe, na svoju slavu, na svoje proslavljenje, na svoju službu. Ja sam tu zato, da ga hvalim, da ga proslavljujem zajedničkim bogoslužjem, da mu služim i time postanem blažen. Gle, to je koprena nad Njegovim vječnim odlukama, nad Njegovim idejama o čovjeku! Svaka rieč kao jakim udarcem odkriva sve dubine i visine moga određenja.

Dovoljna je samo istina, da sam ja stvoren, pa da iz toga povučem ove zaključke. Ja sam stvorenje Božje! Tko bi po ovome načelu skroz praktično živio, podpuno bi postao ono, što to znači, što to za sobom povlači: biti stvorenje Božje — biti stvoren od Njega i za Nj, taj bi postao svetac. Jer svetac nije ništa drugo, nego uistinu savršen čovjek, čitav čovjek, omnis homo (Eccl. 12, 13).

3. Vjerski život ne počiva na nekome zamršenom mnoštvu spoznaja, već na nekoliko temeljnih istina, na stupovima, koji sve drugo drže. Sveti ih Ignacije naziva fundamentum et principium. Fundamentum, jer su oni nuždni, jedini trajni temelj, prema kojemu je uzsmjeren čitav praktični život, koji je jedino pravo i održivo stanovište za kršćanski život; principium, jer su to prve istine, koje su same po sebi jasne. Nije potrebno biti katolik, da se prihvate ova najviša načela, iz kojih proizlazi sve, koja odlučuju sa svime. Živjeti po njima prava je životna mudrost.

O, kad bismo ih mi proveli u svoj život! Dakako, mi ih teoretski priznajemo, ali praktično naše vladanje graniči s najopasnijim zabludama. Pa ipak, kad bismo mi praktično provodili u djelo ova načela, to bi davalo našemu čitavome životu divno jedinstvo, čudesnu jednostavnost, veliku povezanost i dosljednost. Odpalo bi čitavo mnoštvo težnja, briga i osnova. Ja sam tu zato, da služim svome Bogu. Mi se divimo zakonu zemaljske teže, koji sa svime upravlja tako jedinstveno. A zakon teže za slobodni duh počiva na slobodnoj svjestnoj ovisnosti od našega središta — Boga, jer on više ne kruži oko samoga sebe kao oko središta, ne oko svoga sitnog, siromašnog ja, kao oko cilja, već oko jednoga drugog sunca, jednog drugog središta, oko uzvišenoga, vječnoga i bezkrajnoga Boga. Mi smo tu za Njega. Zar nas ova istina ne će izbaciti iz okretanja oko lažnoga središta, gurnuti nas prema pravoj sferi, da se držimo samo Boga?

Adhaerere Deo bonum est (Ps. 72, 28). Kako bismo s time mogli postati sretni! Ah, na kakvu putu ljudi nastoje naći svoju sreću! To smo i mi okušali na razne načine. Ali naši pokušaji nisu imali uzpjeha, Bog im nije dao uzpjeha u svojoj ljubavi i milosrđu. Ništa nas nije zadovoljilo. Da li nas je zadovoljio osjetni užitak, okus? Da li častohleplje, gramzivost? Da li nas zadovoljava lektira, zabava, literatura, znanost i umjetnost? Kako često moramo osjetiti: ovako ne može ići dalje. Ništa nas ne može podpuno zadovoljiti, dok ne možemo reći: *Ad te, Domine, levavi animam meam* (Ps. 24, 1).

Ad te, Domine, levavi animam meam. Tako stoji napisano u ulazu prve nedjelje došašća. Ad te, Domine, stoji na ulazu kanona, koji svaki dan čitamo s velikim slovima: *Te igitur, clementissime Pater,* tebe

Bože, i ništa drugo. Iznad svega zemaljskog, iznad svih uzkogrudnih interesa, ad Te dižem svoju dušu, u tebi je moj cilj. Moj je vremeniti cilj tebi služiti, a vječni cilj posjedovati tebe, nadnaravno blaženstvo, moj nadnaravni cilj, kamo plovi ladica moga života od mladosti sve do starih dana. Pri ovoj pomisli na Boga kao moj cilj klikče moja duša: »*Arridet mundus multis rebus, pulchris, fortibus, variis: pulchrior est ille, qui fecit, fortior et clarior ille, qui fecit, suavior ille est, qui fecit ... Omnium istorum creatorem sitio, ipsum esurio, ipsum sitio* (August., Sermo 158, al. De Verbis Ap. 16, c. 7, Migne 38, 866).

Za veljaču:

CILJ SVEĆENIKA NAPOSE

Promotrimo pobliže cilj svećenika! On je razvoj cilja, što ga imamo kao ljudi. Naš cilj kao ljudi počiva na našemu stvaranju. Naš cilj kao svećenika počiva na jednom novom, drugom, tajanstvenom, velikom stvaranju, na sakramentu reda. *Induat te Dominus novum hominem.* Kakav nam je cilj dao sv. red?

On nas je dodielio Bogu, samo na još jedan uzvišeniji način, s jednom dubljom obvezom. Svećenik je u eminentnom smislu *homo Dei,* kako glasi duhovna i jednostavno uzvišena Apostolska rieč u poslanici Timoteju (6, 11); »čovjek Božji«, podpuno obuzet s božanskim, u božansko podpuno ucieplјen, djelitelj cultus divini među ljudima po žrtvi i sakramentima, kako to kaže sv. Toma (Summa III., qu. 63, a. 6). Ako za čovjeka vriede rieči: ut Deum laudet, to je cilj svećenika da ga hvali s najvećim mogućim poklonom po svetoj Misi, breviaru kao *cum officio laudis.* Ako je zadaća čovjeka, ut Deum revereatur, onda to svećenik vrši u najvišem smislu kao voditelj bogoslužja svake vrste. Ut ei serviat ,on treba da mu služi svim krepostima, životom, koji na sebi posebno nosi pečat božanske posvete, koji je posve prožet Bogom. Salvus fiat, njega zato čeka blaženstvo, plaća sasvim posebne vrste. Ako cilj čovjeka utječe u ocean blaženstva, onda kudikamo više cilj svećenika. Jest, tko bi mogao opisati svetu tajnu onog svećenikova tandem salvus fiat, slast i radost vječne svećenikove plaće? Što će to biti, kad jednom — s ovim riečima završava sv. Efrem svoj divni govor o svećenstvu (gl. 9.) — »kad jednom bude tamo gore sam Krist (svećeniku) povezivao diadem bezsmrtnosti pred anđelima i kad on bude pjevao s anđeoskim zborovima iznad Presv. Trojstva pobjedničku pjesmu u sve vieke?« To je nešto neizrecivo, *oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis intravit* (I. Kor. 2, 9). Njegov je put nalik na ono svietlo

što raste ,o kome govori sv. Pismo (Prič., 4, 18): *lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.* Cilj svećenika gubi se u bezkrajnom svietlu, u sjajnom moru slave.

b) Oh, rado se vraćajmo u svojim mislima na onaj dan, koji nam je utisnuo u dušu ovaj uzvišeni svećenički cilj cum charactere indelebili na dan našega ređanja! Ako se naše oči sveđerno navraćaju na ono duboko poglavlje knjige Postanka, onda se sjetimo da postoji još jedno drugo svečano jutro stvaranja, postanak našega svećenstva. Možda je to bilo nedavno, možda još davno, davno, — no, bili mi mladi ili stari svećenici, sveti biljeg ostaje isti, obveza, cilj isti. U duši je sve svježe i novo kao onoga prvoga dana. Imade u kasnijim svećeničkim godinama nešto tako potresno, osvježujuće: hodočastiti k mladenačkoj dobi s njezinom svježinom, s njezinim žarom, s onim sedamdnevnim stvaranjem sv. ređenja, po kojima je u nama nastao svećenik. Tada smo na svoja pleća uzeli određenje, koje još danas nosimo i nosit ćemo ga do zadnjega dana, određenje na kojemu moramo Bogu zahvaljivati na koljenima. Ta to je nešto preveliko, prečudesno, da je Bog na nas mislio kao na svećenike, da živimo u njegovim vječnim idejama kao svećenici, da smo sad ovdje na zemlji kao svećenici, i da ćemo ostati svećenici in aeternum. Ako smo u prvoj tački razmatranja morali zahvaliti Bogu, što nas je stvorio ljude, onda moramo još više zahvaljivati sada Bogu radi određenja, kojim nas je odlikovao, da budemo svećenici.

Za ožujak:

MOJ SVEĆENIČKI CILJ

Do sada smo promatrali cilj svećenika sasvim općenito. Sad se još pobliže upitajmo: Koji je cilj mene kao svećenika? Ovo nas pitanje vodi k jednoj vrlo liepoj i plodnoj istini.

Bog je Gospodar, absolutni, neograničeni, suvereni Gospodar. *Tu solus Dominus, tu solus Altissimus.* Zato mu moraju služiti sva stvorenja. *Nonne Deo subjecta erit anima mea?* (Ps. 61, 2). I naša služba mora biti onakva kako ju je on, jedini Gospodar odredio. A sad postoji određena volja Božja, posebno određenje za svakoga čovjeka. Svatko je osoba, to jest nešto čime se razlikuje od drugoga, što samo njemu pripada. Među miljardama ljudi nije još bilo ni jednoga kakav sam ja, niti će ga biti. Ne postoje na svietu dva jednaka čovjeka. Ova je različnost ono što odlučuje našim nacrtom i našom zadaćom u stvorenju (Faber). Stoga svaki čovjek ima svoje vlastito određenje, svoj posebni poziv, svoju posebnu vrstu i način kako će proslaviti Boga. Od

vieka je Bog sve posebno predvidio: ideju koju on ima o ovome čovjeku, vrieme, zemlju, mjesto, u kome će se roditi, dar, milost, slavu. Kad čovjek odgovara ovoj Božjoj ideji, tada je njegovo određenje izvršeno, Bog po njemu prima posebno proslavljenje, koje je on htio imati; ovaj posebni čovjek daje Bogu vlastitu slavu, koja se opet od svih drugih razlikuje. Kad čovjek ne odgovara ovoj Božjoj ideji, onda Bog ne dobiva proslavljenje, koje mu inače nitko drugi ne može dati.

Primjenimo to sada na nas kao svećenike. Recimo sami sebi: Od vieka sam živio u duhu Božjem kao svećenik, i to kao ovaj svećenik, kakav sam ja, kao svećenik ovoga stoljeća, kao svećenik ove zemlje, kao svećenik s ovim posebnim poslanjem, s ovim darovima, s ovom dušom, kao svećenik s ovim trpljenjem, s ovom bolešću, s ovom smrću, s ovim brojem godina. Sve je uređeno po mjeri, broju i težini (Mudr. 11, 20). Ja imam izvršiti sasvim posebnu, meni vlastitu zadaću, da Boga na posebni način proslavim, da promičem njegovu čast i s time postignem slavu i život u vječnosti, koja će imati svoj vlastiti kolorit uvieke. Divne su ove posebne misli, koje je Božja svemoć, mudrost i ljubav o nama imala u svome nacrtu: one nas moraju potaknuti na žarku zahvalnost, na klicanje prema Njemu. Kako je krasan ovaj nacrt moga svećeničkoga života, učinjen od beskrajne mudrosti koja se ne može prevariti, od bezkrajne ljubavi koja traži jedino moje dobro! Ako smo već poodmakli u godinama onda nam se on već više odkrio, ako smo još u mladim godinama, onda nam se manje razodkrio, možda ga mi ovdje na zemlji ne ćemo nigda podpuno upoznati. No sve će se razodkriti u vječnosti. Kakva li užitka onda, kad se sav prevaljeni put života pokaže kao izvođenje jednog jedinog divnog i mudrog posebnog plana!

Za Travanj:

MOJ OSOBNI CILJ

Što sliedi iz istine, da moja posebna svećenička osobnost ima svoj vlastiti cilj prema Bogu? Da se moram sasvim upriličiti ovoj ideji da se moj život mora pokrivati s idejom koju Bog hoće u meni ostvariti, da živim prema svom individualnom određenju, koje mora ostvariti misli, nade i nacrte Božje. Dakle u njegovu službu moram upotrebiti svoje posebne darove, svoj posebni položaj, duše, koje su mi povjerene, križ, koji moram nositi i sve ostalo. Kako je to liepo ako Bog od moje osobe dobiva ovo posebno proslavljenje, koje inače od nikoga drugog ne može dobiti! Ali kako je to žalostno, ako ja ovu strašnu moć koju imam zlorabim nad samim sobom, ako ne izvršavam ovo poslanje, ako me Bog zabaci kao ono Saula u Starom Zovjetu, ako

me turi u kut kao neprikladno, nevaljalo oruđe, kao razbijenu posudu, koja za ništa više ne vriedi! »Strašno je pomisliti na ono, što Bog od nas čeka, pomisliti na more milosti ,koje nas okružuju« (Faber). Kakve li sreće izvršim li posebni položaj koji moram uzeti među milijunima na čast Božju! Kakve li osude, ako ne odgovorim na ovo određenje! U velikom dvadesetstoljetnom vrtu Crkve ja moram cvjetati kao Božji cviet, koji ima svoju posebnu boju, svoj posebni miris koji će mirisati, uvieke biti predmet divljenja bezbrojnim nebeskim građanima. *Stella a stella differt in claritate* (I. Kor. 15, 41). Tako je jednako različita ova divna raznolikost svih pojedinih proslavljenika. Kakva li poticaja za nas, da se predamo ovom osobitom određenju, da budemo zadovoljni sa svojim darovima, sa svojim položajem, da mu što je moguće bolje odgovorimo i uronemo u svoju vječnu slavu!

A to znači služiti Bogu ne na svoj vlastiti način kako smo to upravo opisali, već tražiti volju Božju, njegovu specijalnu volju — naći se u tuđoj volji, ali u sasvim mudroj volji, na jednom nama naročito pokazanom putu, ali na putu koji se divno slaže s našim vlastitim sklonostima. Tražiti volju Božju i da li se s njome slaže naše zvanje, naše poslanje, a ne gubiti se u častohleplju, koje nemirno i svojevoljno prekoračuje od Boga naznačenu granicu, koje traži vlastito proslavljenje. Zato se hoće zaniekati samoga sebe. Već ovdje na ulazu u svećenički duhovni život stoji putokaz s nadpisom: Zaniekanje samoga sebe, žrtva, podlaganje. »*Vince teipsum*« sv. Ignacije uviek ističe, a to je u stvari jedan od aksioma duhovnog života. Budemo li po tom aksiomu živjeli, mi ćemo se sigurno spasiti.

Tako nas ovo razmatranje de fine diže u visine, pokazuje nam uzvišenost našeg određenja. Znam, zašto živim, što moram raditi. Moja je zadaća da Bogu služim kao čovjek i kao stvorenje, da mu služim kao svećenik na vieke po redu Melkisedekovu (Žid. 5, 10), da mu služim na način kako on to hoće, s posebnim životnim ciljem, koji mi je on kao individuumu postavio. Sve što gradim na tom temelju, stoji čvrsto, te će se održati u vremenu i vječnosti; sve što ne počiva na tome, građeno je na piesku. Tko ne bi radije gradio na stancu kamenu nego li na piesku? Očajno je graditi čitav život na piesku. Zato je ova moja odluka: još jednom pravo duboko usaditi u dušu ovaj temelj, na pitanje: *Ad quid venisti?* dati odgovor kako dolikuje misaonom čovjeku, kršćaninu, svećeniku.

Taj je odgovor:

Absolutno služiti Bogu, time stvarno posvetiti sebe, i Božju svetost prelievati u moga bližnjega.

J. Frassinetti:

NAPOMENE O PROPOVIEDANJU

§ 10. RIEČ BOŽJA OBZIROM NA ŠESTU BOŽJU ZAPOVIED

39. Šesta Božja zapovied tiče se ne samo najdelikatnijih i najpogibeljnijih, nego i najvažnijih stvari za čovječje spasenje, zato ću kazati moje mnienje, kako da govorimo s oltara o tom vrlo važnom predmetu.

Prvo je, što imam kazati obzirom na šestu Božju zapovied, da svećenici s oltara govore *često i gorljivo* protiv nečistog grieha, koji po riečima sv. Remigija baca više duša u pakao nego svi ostali griesi skupa. K tome budimo uvjereni, da je nečisti grieh *običnit* svugdje, te je u tom mala ili nikakva razlika između grada i sela, između školovanih i neukih ljudi, između jednog i drugog naroda. Onda svećenici imaju često i veoma gorljivo karati ovaj grieh, i nisu na svom mjestu oni svećenici, koji se zavaravaju da žive među Anđelima, te o gadnom griehu govore posve riedko ili nikada tobože pod izlikom, da ne sablazne sviet. Ovi bi trebali znati, da je blud među ljudima običnitiji nego se drži, i da posve riedke duše, koje su podpuno nevine u anđeoskoj kreposti, te zbog ovih ne ide, da šutimo i ne poučavamo ostali griešni sviet, kako će se čuvati bezsramnog grieha. Živa je istina, da nevine duše zaslužuju stotinu obzira, kao što i sveto mjesto, pa i čovječja slabost, koju svašta uznemiruje, no zato rieči o šestoj Božjoj zapoviedi imadu biti oprezne i pametne, ali ne smijemo o njoj šutjeti.

Naime, svećenik će tako govoriti u svojim propoviedima o šestoj Božjoj zapoviedi, o sramotnom griehu, kao da o njemu ništa ne čuje onaj, koji o njem ništa ne zna, a koji su pak u nj upućeni, da im svećenička rieč ništa ne vrieđa pamet i maštu. O nečistoći govorimo onako, kako bi o njoj propoviedao koji Anđeo ili sv. Antun padovanski.

O nečistom griehu župnik će govoriti s nekom boli u srdcu i tako, kao da govori svjetovnim osobama nešto, što im se gadi. Bože, sačuvaj, da bi se svećenik nasmijao, kad propovieda o bludu, ili da bi o tom govorio preveć živo, kako to može o drugim stvarima. Bilo bi još gore, kad bi o nečistoći govorio tobože duhovito i služio se dvoličnim izrazima, koji bi mogli razpoložiti slušaoce. To bi bilo nagrđenje svete nauke, koje bi se svećeniku veoma osvetilo. Nema zla, koje se tokom propoviedi lakše upozna da vlada s dušama, što li je

nemoralan život. Tko bi se onda usudio bilo i sa sjenom razpoloženja ili smieha govoriti o grdnosti nečistog grieha?

40. Ne smije svećenik biti u strahu, da ga vjernici ne će dovoljno shvatiti, kad propovieda o nečistom griehu, i onda govoriti slobodno i sablažnjivo. Takav bi govor nevine duše doveo do sablažnjivog spoznanja grieha, a kojem veli sv. Pavao, da bi bilo najbolje, da se nikad i ne spominje među vjernicima, dok bi škodilo i svim ostalim vjernicima, kojima bi dolazile na pamet ružne predočbe. Iako u ovoj stvari moramo govoriti veoma obazrivo i uvijeno, ipak će razumjeti onaj koji to hoće, budući da i oni koji su inače tupe pameti, dobro se postave da shvate sve što se govori o šestoj Božjoj zapoviedi.

Kad se o sramotnom griehu govori s dužnim oprezom u riečima i u kretnjama, koje odaju dužnu ogavnost protiv njega, tada nema bojazni, da će škoditi ijednoj duši, dok naprotiv svima će mnogo koristiti, pače će i najokorjelijim griešnicima udahnuti bar mržnju na grieh uobće, iako se jadni ne će osloboditi svog nečistog zla.

41. U propoviedi o sramotnom griehu župnik će na prvom mjestu kazati, da izbjegavanje *griešne prigode* je prieko nuždno da se očuvamo od grieha; zatim da se čuvamo i laganih pogrješaka protiv šeste zapoviedi Božje, jer je u tom griehu dosta težko povući crtu između malog i velikog grieha; također da smo na oprezu jednako u manjim kao i u težim pogibeljima, budući da se s Božjom pomoću mogu sačuvati od smrtnih posmuća jedino oni, koji se ne pouzdavaju u svoje snage, i koji se boje i najmanjeg grieha, jer je znano, da i male iskre prouzroče velike požare.

Uzto će župnik neprestano bodriti svoje vjernike, da se protiv grieha nečistoće bore oružjem molitve, čestom izpoviedi i pričesti, pobožnošću prema prečistoj Djevici, nastojeći se uviek čime zaposliti, te drugim sredstvima, koja nas drže u svetom strahu Božjem.

Svećenici treba da su uvjereni, koliko duša osokole za svetu čistoću, toliko će ih se i spasiti. Veoma je riedak slučaj, da koja duša propadne u pakao, a da nije tome kriva zbog nečistoće. Tko je s Božjom pomoću vriedan, da se odupre nečistoj požudi ,koja je ujedno najprivlačivija i najsilnija, taj je jak da svlada i ostale požude, koje redovito nisu tako goropadne kao tjelesna strast. Sve čiste duše na putu su k svetosti. I oslobodimo li ih od putenog grieha, spasili smo ih od neizbrojnih drugih zala.

42. Bilo bi možda dosta, i da završimo s napomenama, koje se odnose na propoviedanje o šestoj Božjoj zapoviedi, ali kako o roditeljima najvećma ovisi, da li će svoju djecu uzgojiti čistu ili moralno pokvarenu, ne će biti na odmet, da podsjetimo župnike, kako imaju

opominjati roditelje na silnu dužnost, koja ih veže, da odgoje čist svoj porod.

Prije svega će svećenik poučiti roditelje, da moraju biti vrlo čista života i oprezni da uprav oni ne bi sablažnjivo djelovali na svoj porod. Neka nipošto ne misle da njihova djeca nemadu ni očiju, ni ušiju, ni razuma da i u nejakim godinama počnu misliti o nečistom griehu. Izgleda čudno, ali je živa istina, da nečista požuda, koja je još u svom zametku, prije nego se počne razvijati, svraća na sebe pažnju djece, koja su po naravi znatiželjna, izpitljiva, a ipak to izvana ničim ne odavaju. Još gore je, kad što nečista vide ili osjete, pa im to ostane živo utisnuto u svježoj pameti, pa ako slučajno u tomu još ne shvaćaju kakvu zloću, ali će je razumjeti, kad ponarastu.

43. Također će svećenik upozoriti roditelje, da otvore oba oka, da ne bi njihova muška djeca bila sablažnjiva ženskoj ili obratno, i da vode strog račun, da im se djeca ne sastaju s pokvarenim drugovima, da paze, kamo zalaze i s kime se druže, da ih ne vode u kazališta i na plesove, i da im ne dozvoljavaju čitati ljubavne knjige ili drugo, što potiče na tu katastrofalnu manu.

44. Samo po sebi stoji, da roditelji ne će dozvoliti, da se njihovi sinovi slobodno ponašaju s djevojkama, koje misle vjenčati, napose da se s njima ne sastaju nasamo. Nije ovim kazano, da se budući bračni drugovi nikad ne posjete i ne upoznadu, budući da je to s jednog kraja i potrebno, da jedno drugog upoznadu prije nego će stupiti u sakramentalnu životnu zajednicu. Ima i kršćanska osjetna ljubav, koju je Bog stvorio kao poticalo na bračni život.

Ovi ljubavni posjeti nisu po sebi tako strašni, da ih moramo načelno zabraniti. Odgojena kršćanska mladež voli se i posjećuju jedno drugo, a da tu nema nikakva grieha. Dobri Bog, koji po osjetnoj ljubavi potiče dobru mladež da se vole i uzmu, daje i obilne milosti, da kršćanski zaručnici vole krepost čistoće, kako poslije tako i prije vjenčanja. Istina je, da pokvareni mladići i djevojke griješe na svojim sastancima prije vjenčanja, ali takvi griješe i onako bilo gdje, kad se razgovaraju s drugim spolom, kad se vide na putu, u crkvi, pače i kad su sami bez ikoga.

Ipak će župnik vruće preporučiti roditeljima, da dobro otvore oči na sastanke svoje djece i u slučaju kad se imadu upoznati za vjenčanje, pa da su ti posjeti veoma oprezni, strogo pošteni, u prisutnosti roditelja, da se ne produže za više godina ili mjeseci, i da nisu česti, podugi, jer u svim ovim slučajevima težko je predpostaviti, da će im biti obilna pomoć Božja s tog razloga, što nisu ni potrebni i dolični, pa bi postali veoma pogibeljni. Božja milost ide zajedno s razlogom.

Nipošto se ne smiju trpjeti noćni sastanci obojeg spola, koji su se uvukli u mnogim manjim i većim mjestima, na kojima se provodi tako zvano »ljubakanje«, koje se poteže s godine u godinu, i to pod izlikom ili samoobmamom, da će se vjenčati. Ta su ljubakanja prigode neizbrojnih grieha, vrela tolikih neurednosti, prava kuga za župu i sramota za roditelje koji ih dozvoljavaju. Sastanci među momcima i djevojkama mogu se dozvoliti samo kad su riedki, kratki, pod nadzorom roditelja ili starijih osoba, i to u svrhu, da se duševno među sobom upoznadu oni koji imadu stupiti u tako intimni život kao što je bračni.

Da mi svećenici unesemo svietla u tamu i topline u mrzlost današnjice, moramo biti lux ardens et lucens. Ne smijemo biti lux sub modio. Nije dosta ni da samo svjetlucamo. Nije dovoljna ni obična toplina, da se raztope snježnici moderne duše. Danas uz stotine i tisuće svećenika prolaze ljudi i jedva da kod tih ljudi svojom prisutnošću, štoviše i svojom riečju svećenik izazove ozbiljniju pomisao na Boga, a kamo na promjenu života. Naučili se na nas, a mi smo opet toliko poprimili od njih, njihove manire, njihov govor o zemaljštini, njihovu borbu za čast i za imetak, njihovu uvredljivost, i postali smo im skoro jednaki, te i ne misle, da smo segregati in opus Dei. Da opet svietu dođe do sviesti veličina naše službe, naša čitava i ekskluzivna pripadnost Bogu, mi moramo dublje uroniti sami u taj ocean Božjeg čovjekoljublja, u to sniženje Vječnog Velikosvećenika, da nas je htio učiniti dionicima svojeg svećeničtva. A onda prožeti tim čudom, i obasjani tracima s visine biti odsjev Isusa Svećenika. Drugim riečima: moramo biti sveti po krstu, sveti po vršenju vrhunaravnih kreposti. A to je dug i težak put. Rado klonemo, ostajemo na pol puta, a neki se, nažaolst, i vratimo et posteriora budu peiora prioribus. Na štetu duša, možda mnogima i na propast.

„Katolički List" br. 47.—1943., str. 541.

M. Martinović:

GLAVNE VJERSKE ISTINE

»I mnogim je takvim pričama učio rieč«. Mrk. 4, 33.

Prva nedjelja u godini:

PRVA ISTINA

1. Čovječji razum zna za Boga

Prva vjerska istina glasi: *Bog postoji.* Drago je pametnom čovjeku misliti o Gospodinu Bogu.

Ima na svietu tako sitnih životinjica, koje nemadu oči, ali ima ih, kao što su na primjer ptice, koje obćenito bolje vide nego čovjek. Ptica kobac ima dvadeset puta jači vid nego čovjek. On opazi ševu tamo, gdje je mi ne možemo vidjeti. Jastreb kokošar izgubi se u visini od naših očiju, i baš odtuda motri male guštere, poljske miševe i perad, da se zaleti i ugrabi ono, što bolje prija njegovom želudcu.

Čovječji vid nije jak kao eto jednog jastreba, ali čovjek ima razum, koji vidi dalje od kraja svieta. Dosta je čovjeku malo misliti, i odmah vidi, da postoji nevidljivi Bog, Stvoritelj neba i zemlje. Do poznanja Boga mi dolazimo umovanjem, na pr. ovako: kad kuća treba da ima svog graditelja i svog gospodara, to i ovaj sviet mora da ima nekoga, tko ga je stvorio i sada njime upravlja, a taj je: Bog. Nitko od nas ne vidi, da u praznom zraku nešto postaje samo od sebe. Tako i svemir nije postao od sebe. Tko kaže, da je priroda sve stvorila, nije time ništa dokazao, jer dolazi drugo pitanje: tko je dao prirodu? Ako u listnici i u džepu imam novaca, ti novci niti su iz džepa niti iz listnice, nego sam ih ja u nje položio. Tako i narav ima i daje ono, što joj je podielio njezin Stvoritelj, Bog.

Slavni filozof Jakov Balmes imao je običaj kazati: Ja imam u džepu dokaz, da postoji Bog. Mislio je na svoj sat ili divni mali stroj, koji točno pokazuje vrieme, ali koji svjedoči, da ga je napravio jedan majstor-urar. Svemir je jedan zamjerni i divni stroj, koji ima svog Majstora-Boga. Niti se je na svietu našlo naroda, koji ne zna za Boga. Pače ako još dublje mislimo, odkrivamo, da nam je Bog bliži nego smo mi sami sebi. Bog drži našu obstojnost. U Bogu živimo, mičemo se i jesmo.

Dakle mi ljudi okom našeg razuma vidimo i znamo za Boga. Ista nam pamet kaže, da se nama ljudima Bog može očitovati, ako je nje-

gova sveta volja. I doista na svietu se je pokazao Bog u osobi Isusa Krista. Isus nam je objavio o Bogu, o svietu i o čovjeku mnogo toga, što nikad po sebi ne bi znali. Zato mi kršćani sliedimo vjeru Isusa Krista, u kojoj držimo istinitim sve, što nam je Krist kazao. On je Bog, što je dokazao svojim životom i naukom. Mi po njemu vjerujemo sve što nas uči sveta Crkva, kojoj je On objavio, i koji ne može prevariti ni prevaren biti.

Često molimo u tu svrhu, da nam milost Božja čuva vjeru, taj najveći dar Božji. Mislimo o Bogu, pa će i Bog misliti na nas.

2. I srdce čovječje govori o Bogu

Priča se, da su jednom častnici unišli u sobu k svome kralju i vojskovodi Aleksandru Velikomu. Na svoje veliko iznenađenje nađoše ga da plače, pa ga upitaše: Što je, Veličanstvo? Zašto plačete?! Čemu se upravo vi možete žalostiti?! Ili šta manjka vašem srdcu?! Nisu li vaša sva bogatstva, uživanja i slave svieta? Na to će im kralj: Ni sav sviet nije toliko velik, da bi mogao zadovoljiti moje srdce!

Bar kraljevi mogli bi biti sretni i zadovoljni na ovom svietu, koji im pruža sve čari i ugodnosti. Ali i oni su ljudi i po svojoj naravi jednaci svakom drugom čovjeku. Pa kako obično ljude ne može da trajno usreći bilo što od ovoga svieta, tako ne može ni kraljeve ni ostale mogućnike. U ime svakog čovjeka kazao je sv. Augustin, da je čovječje srdce nemirno, dok ne počine u Bogu. U čovječjem srdcu Bog je zapalio plamen svoje božanske i nadzemaljske ljubavi, zato čovječje srdce ostane razočarano nad svime od ovog svieta, i svojim kucajima neprestano svjedoči, da ga može zadovoljiti samo nešto nadčovječjega, nadzemaljskoga, vječnoga, a to je jedini Bog.

Zemlja nije poznala većeg siromaka, što li je bio sv. Franjo asiski, no on je poznat kao Svetac veselja. Sva želja čitavoga njegova života bila je ova: *Bog moj i sve moje!* Kad su sv. Filipu nerijskom donieli odlikovanje za kardinala, on je znak odlikovanja bacio u zrak uz poklik: *Raju, raju, ti si želja mog srdca!* Tko bi pokvarenim srdcem mislio, da ga mogu zadovoljiti bilo kakve tjelesne naslade, taj neka zna, da su mnoga samoubojstva uzsliedila iz razočaranja upravnad nečistim užitcima.

Čisto srdce pozna i vidi Boga. Isus je kazao: Blaženi čista srdca, jer će oni vidjeti Boga (Mat. 5, 8). Kad bi ljudi imali čisto srdce i nastojali, da ga ne zaprljaju prolazne stvari varavog svieta, bili bi mirni i sretni u Bogu. Mi ostavljamo Boga za koji sramotni užitak,

ili časovitu čast, ili nepošteni dobitak, pa na koncu izgubimo ne samo Boga, nego i sve zemaljsko.

Kaže basna, da je pseto ugrabilo negdje dobar komad mesa i trčalo, da ga pojede na samotnom mjestu. Trčući s mesom u ustima namjeri se na vodu, u koju pogleda i vidi odraz mesa, kojeg je imalo u zubima. Misleći da je u vodi pravo meso, polakomi se i zine, da će iz vode uzeti i to meso, ali, na svoju nesreću, netom je zinulo za tobožnjim drugim mesom, pravo meso mu izpalo iz zubi, te ga izgubi u vodi, pa više nije imao ni mesa ni slike od njega. Takvi smo i mi ljudi. Ne dajemo Bogu srdce, koje za njim vapi, a gramzimo za prolaznim stvarima, koje nas razočaraju, i što je još najgore, u njima postajemo krivi, da izgubimo Boga.

3. Požude osliepe razum i srdce, da ne vide Boga

Jednom se je neki bezbožac hvalio pred glasovitim Newmanom, da ne vjeruje u Boga. Na to mu slavni obraćenik pokaže papir, na kojem napiše rieč »Bog«. Sad Newman uzme liru sterlinu i tim novcem pokrije rieč »Bog«, pa će upitati bezbožca: Što vidiš? Bezbožac će: Vidim liru sterlinu. Newman odstrani s papira liru sterlinu, pa opet zapita bezbožca: Što vidiš sad? On će mu: Vidim rieč »Bog«. Sad će Newman: Prije nisi vidio rieč »Bog«, jer ju je pokrila lira sterlina; tako jednom bezbožcu pokrije Boga ova požuda, drugom ona, trećem treća i tako napried, pa ne vidi Boga; ali svi vi, bezbožci, izbacite iz srdca požudu, koja vas čini sliepima, pa ćete odmah vidjeti Boga.

Napoleon je počeo tlačiti katoličku Crkvu i progoniti svetog Otca Papu onda, kad se je ludo uzoholio, nakon što je pobiedio čitavu Europu. Kad je bio potučen i zatočen na samotni otok sv. Helene, oholosti je nestalo, a vjera mu se odmah povratila. Englezki kralj Henrik VIII. toliko je bio odan svetoj katoličkoj vjeri, da je na njenu obranu pisao knjige i bio nazvan »Braniteljem vjere«, ali kad je njime zavladala bludna požuda, tada se je odmetnuo od svete vjere i malo ne svu Englezku odciepio od svete apostolske Crkve. Znademo iz Evanđelja, da je neki mladić odklonio poći za Isusom zato, što je bio bogat (Lk. 18, 23), dok Zakej je srdačno prigrlio vjeru u Isusa Krista tada, kad je počeo svoje bogatstvo dieliti medu siromahe (Lk. 19, 18).

Živimo pošteno; ne lakomimo se za stvarima ovog svieta; poštujmo svog bližnjega; budimo radišni i prijazni svakomu, pa će nam vjera u Boga biti laka i draga, budući da je čovječja duša po naravi kršćanska. Amen.

Nedjelja u osmini Bogojavljenja:

PRESVETO TROJSTVO

1. Jedan je Bog, a tri su božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti

Prvo je i najveće otajstvo naše svete vjere, da je Bog jedan, a tri su božanske osobe .Ovo mi nikad ne bi znali, da nam nije očitovao naš Gospodin Isus. Evo i u današnjem evanđelju na pitanje Marije i Josipa: Sinko, što si nam učinio? — Isus odgovara: Zar niste znali, da ja trebam da budem u kući Otca moga? (Lk. 2, 50). Kad su u drugoj prigodi apostoli pitali Isusa: Gospodine pokaži nam Otca, Isus reče: Koji vidi mene, vidi i Otca (Iv. 14, 9). U drugoj prigodi nastavio je govoriti apostolima: Duh Sveti, koga će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu (Iv. 14, 26). Zato Isus nakon svog uzkrsnuća, prije nego će uzaći na nebo, zapovieda apostolima: Idite i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga, učeći ih da drže sve, što sam vam zapoviedio (Mat. 28, 20).

U stara vremena kršćanstva bilo je krivovjeraca, koji nisu htjeli vjerovati, da su tri božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti, od kojih je svaka pravi Bog. Te je krivovjerce predvodio zloglasni Arij, i svukuda je imao svojih pristaša, među kojima se izticao neki Ćiril, biskup u Africi. Ovaj je silom i lažima nastojao nametnuti ljudima Arijevo krivovjerje. U tu svrhu naručio je i dobro podplatio jednog lakomog čovjeka, da se pričini sliepim, i da će ga on, u ime svoje krive nauke, koja ne vjeruje u Presveto Trojstvo, tobože ozdraviti, kao kakav sveti čovjek, u potvrdu svog krivovjerja. Na ugovoreni dan dođe mnogo svieta na javni trg u Kartagi, gdje dođe i taj lažni sliepac, pa kad je stigao i krivovjerni biskup Ćiril, tobožnji sliepac pristupi biskupu i moli, da ga ozdravi svojom čudesnom snagom. Krivovjerni biskup mislio je u sebi: lako će sliepac progledati, kad nije ni sliep, a ja ću jeftino proći kao svetac. Sad će tobožnji čudotvorac, biskup, pred svim narodom sliepcu reći: Progledaj, sliepče, u potvrdu naše vjere! No pravi trojedini Bog učinio je sad kazneno čudo, naime zdrave oči lažnog sliepca zaista su postale sliepe, a biskup postiđen udaljio se od svieta, dok prije lažni, a sad pravi sliepac udari u plač, što ga je stigla težka kazna Božja. U blizini se je nalazio i sveti pravovjerni biskup Eugenij. K njemu, kao katoličkom biskupu, koji vjeruje u Presveto Trojstvo, ode pokajani sliepac i moli ga, da u ime pravog i trojedinog Boga ozdravi njegove oslieplјene oči. No prije ga upita sveti Eugenij: Vjeruješ li u Krista, Sina Božjega? Kad je

biednik priznao, da vjeruje, sv. Eugenij pomoli se i reče sliepcu: U ime Otca i Sina i Duha Svetoga bile tvoje oči zdrave! Sliepac je čudom Presvetog Trojstva odmah progledao.

2. Samo je ona prava vjera, koja vjeruje u Presveto Trojstvo

Mi katolici svaki put izpoviedamo vjeru u Presveto Trojstvo, kad se ,na primjer, križamo: U ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga. Svaki Otčenaš i Zdravomariju završimo molitvom Presv. Trojstvu: Slava Otcu, i Sinu, i Duhu Svetomu, kako bijaše na početku, tako i sada i vazda i u vieke viekova. Amen. Sve su naše molitve izprepletene vjerom u Presveto Trojstvo. U Otčenašu kažemo dragom Bogu: Otče naš, koji jesi na nebesima. U Zdravomariji molimo Gospu: Sveta Marijo, majko Božja. Ona je rodila Sina Božjega kao čovjeka: drugu osobu Presvetog Trojstva. Isus je Bog, zato nas je mogao izbaviti od grieha i otvoriti nam raj. U drugim molitvama obraćamo se Duhu Svetom, naime Duhu Boga Otca, koji je ujedno i Duh Boga Sina, da po njemu postanemo djeca Otca nebeskoga i braća utjelovljenog Sina Božjega. Sve milosti od Boga primamo po Isusu Kristu u svetim sakramentima i u pobožnoj molitvi, ali svi nam se sveti sakramenti podjeljivaju: U ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga, i sve molitve počinjemo i završujemo krsteći se u ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga.

Jednom je sv. Franjo Ksaverski putovao morem. Najednom pojavi se na moru silna oluja. Biesnila je tri dana i noći. Ne samo prestrašeni putnici, nego i mornari i kapetan broda počeli su gubiti nadu, da će se spasiti od biesa morskih valova. Kad više nije bilo pomoći odnikuda, i svak je čekao čas smrti, sv. Franjo pogleda pobožno u nebo i zavapi: Veliki Bože: Otče, i Sine, i Duhu Sveti, spasite nas! Na te Svetčeve rieči grozna je oluja učas prestala i zavladala divna tišina — bili su spašeni!

Ima oholih glava, koje bi htjele da razume istinu Presvetog Trojstva, pa kako je ne shvaćaju, tako ne će ni da vjeruju. Ovi biednici ne razumiju ni samih sebe, a kamo li će shvatiti tajnu Presvetog Trojstva! Drugi su im izdali svjedočbu rođenja, pa njoj vjeruju, kad su se rodili, dok oni po sebi ne znadu ni kad su se rodili, a još manje znadu, kad će umrieti, ili kakva će ih sreća pratiti u životu, a tamo bi htjeli znati, kako je Bog jedan u naravi, a tri su božanske osobe! Što zna kratka ljudska pamet?! Kakav bi bio Bog, kad bi mi ljudi sve znali o Bogu. Kad u nebu stečemo rajsku pamet, tada ćemo po Božjoj milosti doznati, kako je Bog jedan u naravi, a trojstven u osobama.

3. Budimo pobožni Presvetom Trojstvu

Sliedeći događaj zbio se je u sjevernoj Americi za vrieme oslobodilačkog rata, koji je tamo bjesnio od godine 1861. do 1865.

Gdje su god vojnici, tu su i vojničke straže. Jedna takva straža bila je postavljena, da pazi na neprijatelja. Vojnička straža ima svoju dnevnu lozinku ili stanovitu rieč, koju mora svak znati i kazati vojniku na straži, inače straža ne dozvoljava napried, a tko se opre, straža u njega puca. Bilo je to jedne noći oko ponoći. Vojnik na straži čuje neko šuškanje i malo zatim pojavi se pred njim nepoznat čovjek. Vojnik mu viče: Stoj, tko si? Nepoznati čovjek odgovara: Nisam ti poznat, ali sam ti prijatelj. Straža mu odgovara: Aka si mi prijatelj, kaži današnju lozinku, inače si mrtav na mjestu. Nepoznati će čovjek: Kakvu lozinku!! Ja je ne znam, ali ti mogu kazati, da sam iz neprijateljskog tabora vojnik i pribjeglica k vama. Ovo nije ništa vriedilo. No stražar je bio dobar katolik, pa će nepoznatom pribjeglici: Kad neznaš lozinku, moram te na mjestu ubiti, pa se pripravi na smrt! Neznanac pade na koljena i stane se križati u ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga. Sad će veseo stražar još sretnijem noćnom putniku: Spašen si, jer uprav današnja je lozinka prekrižiti se u ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga.

Pobožni smo Presvetom Trojstvu, kad se sabrano i često križamo i molimo kršćanske molitve. Križajmo se u jutro, kad ustanemo, da dnevni život posvetimo Bogu Otcu, i Sinu, i Duhu Svetomu. Isto tako radimo navečer, kad idemo na počinak. Križanjem i molitvom izpovedajmo vjeru u Presveto Trojstvo, kad zvoni podne i večer. Kad na zemlji i pred ljudima izpoviedamo Presveto Trojstvo, i ono će nas priznati na nebu. Amen.

Druga nedjelja po Bogojavljenju:

UTJELOVLJENJE SINA BOŽJEGA

1. Rieč je tielom postala i prebiva među nama

Svaki razuman čovjek s malo razmišljanja o stvarima ovog svieta i o samom sebi posve lako vidi da postoji Bog Stvoritelj neba i zemlje, i da čovjek ide svojoj sreći jedino onim putem, koji ga vodi k Bogu. Ali nijednom čovjeku iz njegove same pameti ne može doći u glavu pomisao, da bi Bog postao čovjekom i nastanio se s ljudima na zemlji. Ali stvar se je dogodila: Bog je postao čovjekom i prebiva među nama.

Mi ljudi uzmemo poviest Starog vieka i čitamo na pr. o filosofu Sokratu ili o vojskovođi Aleksandru Velikomu, i čini nam se, kao da gledamo ta dva velikana, te smo više nego stalni, da su postojali. Zašto ne uzmemo u ruke Sveto Pismo Starog i Novog Zavjeta, pa ćemo se odmah na čovječju osvjedočiti, da se u Isusu Kristu utjelovio Bog i postao čovjek zbog našeg spasenja? Ovako sv. Ivan apostol završava svoju knjigu — poviest o Isusu Kristu: Mnoga druga čudesa učini Isus pred svojim učenicima, koja nisu napisana u ovoj knjizi. A ova su napisana, da vjerujete, da je Isus Krist Sin Božji, i da vjerujući imate život u ime njegovo (Iv. 20, 31).

To je dakle činjenica, da je Bog postao čovjek u osobi Isusa Krista. Drugo je sad pitanje, kako je Bog mogao postati čovjek? Ne bi Bogu odgovaralo, da postane što nižega od čovjeka, jer nijedna stvar niža od čovjeka nije duhovno biće, kao što je čovjek. Čovjek je po svom duhu Božjeg roda, dakle srodan i sličan svom Stvoritelju, pa kad je Bog htio da postane čovjekom, to je mogao, i zaista je postao čovjek. Da je Bog imao što izgubiti od svoje božanske naravi, kad je htio postati čovjekom, onda Bog ne bi mogao postati čovjekom, ali kad je Bog postao čovjekom, On je ostao što i jest: Bog, samo je uzeo čovječju narav i postao čovjek, te u Isusu Kristu mi imamo činjenicu, da je Bog ujedno i čovjek, i da je čovjek ujedno i Bog. Istina, da je donekle težko shvaćati, da je Bog postao čovjek, ali težko je samo dotle, dok ne prihvatimo ono što kaže Sveto Pismo o Bogu, naime da je Bog Ljubav. Božjoj Ljubavi moguće je sve, što joj je drago. Ja mislim, da ima dosta majki, koje bi iz ljubavi prema djetetu postale njihovo diete, osobito ako je diete težko bolestno, ili ima umrieti. Meni je pričao jedan mornar, da je svojim očima gledao, kako majka skače za djetetom u more i gine zajedno s njime. Bog tako ljubi čovjeka, da je za njegovo spasenje pregorio i svog jedinorođenog Sina, da se po njemu spasi od grieha i dođe u nebo na vječni život.

2. Isus Krist, kao Bog i Čovjek, je poviestno lice

Jamči nam dakle poviest, da je na svietu bio Čovjek, koji je ujedno bio i Bog. Kad je u 3. stoljeću, za vrieme progonstva kršćana, bila obtužena kao kršćanka sv. mučenica Margarita, došla je pred poganskog sudca i na njegovo pitanje: Koja je? odgovorila je: Po rodu sam plemenita, ali sam kršćanka po vjeri. Na to će joj sudac: Je li pametno za vas, da jednoga na križu razapetog čovjeka častite kao Boga? Sv. Margarita odgovara: Vi, sudče, govorite samo o tom, kako je Krist

bio razapet, ali odkle to znate? Sudac će joj: To kažu knjige, koje vi kršćani zovete Evanđeljem. Ali, dalje će sv. mučenica: »A zašto, sudče, vi ne kažete iz naših svetih knjiga, da je naš Isus ne samo bio razapet na križu, nego da je on i uzkrsnuo treći dan slavno?« O tome šutite! Krist je umro za naše spasenje, da pokaže, da je pravi Čovjek, ali je činio čudesa od kojih je najveće njegovo uzkrsnuće, da dokaže, da je pravi Bog.

Jest, Krist se je Bog očitovao Čovjek. Rodio se je čovjek od majke, kojoj je bilo ime Marija. Rastao je i odgajao se kao i svako drugo dijete. Sv. Josip bio mu je hranitelj i čuvar. Rodio se je u Betlehemu. Do tridesete godine živio je i radio u Nazaretu. Njegovi susjedi i vršnjaci smatrali su ga sinom drvodjelca Josipa. U životu je radio, znojio se, hranio se i oblačio kao i drugi iz njegova mjesta. U svemu drugomu, osim u griehu, Krist je bio jednak svakom ostalom čovjeku.

Ali Krist je poviestno lice i kao Bog. Poviest Isusova života u svetim evanđeljima sva je izprepletena čudesima, koja jasno govore, da je Isus bio Bog. Kao Bog Isus je nastupio na pozornici svieta. Pred čitavim židovskim narodom Krist se je legitimirao, da je Bog, što se je mogao osvjedočiti svatko, koji je htio misliti zdravim razumom i poštenim srdcem. Iz Isusovih djela i vladanja ljudi su vidjeli, da je Bog, pa su u njega vjerovali kao u svog Spasitelja. Na kraju, ni najljući njegovi neprijatelji nisu se mogli oteti očitom uvjerenju, da je Bog, te kad su motrili, kako umire priznadoše: Zaista ovaj bijaše Sin Božji (Mat. 27, 54).

3. Utjelovljeni Bog ostao je na svietu do konca vieka

Isus je uzkrsnuo od mrtvih i četrdeseti dan iza uzkrsnuća slavno uzašao na nebo, ali je ostao i s nama na svietu. Nije Krist samo u nebu, nego je i na zemlji. On nas o tome uvjerava, kad kaže: Ja sam s vama u sve dane do svršetka svieta (Mat. 28, 20).

Isus je najprije s nama u svetoj Euharistiji. U žrtvi svete mise pred očima naše vjere odvija se čitav život Kristov, naročito njegova muka, smrt, uzkrsnuće i uzašašće. Misna je Hostija pravi i živi Isus Krist. O tom se je uvjerio i onaj bezvjerac, o kojem čitamo u životu sv. Antuna padovanskoga, da je vjerovao u euharistijskog Isusa, nakon što je gledao svoju mazgu, da se klanja presvetoj Hostiji, koju je donio sv. Antun, da tim čudom kod nerazumne životinje uvjeri neznabožca, da je Isus nazočan u presv. Euharistiji. I u Lurdu se događa velik dio čudesa uprav tada, kad euharistijski Isus prolazi kraj bolestnika.

Isus je nazočan i u svetoj katoličkoj Crkvi. Katolička je Crkva otajstveni Krist. Nijedan čovječji genij ne može razumjeti sadržinu, smisao i život katoličke Crkve, ako ne predpostavi, da je ona nastavak živog Krista na svietu. O tom se je uvjerio mason i veliki meštar englezkih loža, plemić Ripon. On je toliko mrzio katoličku Crkvu, da je naumio pisati protiv nje. Tražio je knjige, u kojima će proučiti katoličku Crkvu, da je može uspješnije napasti. Doživio je sve protivno. Iz knjiga je naučio, što je katolička Crkva, pa je na kraju kazao: Katolička Crkva ima Papu, izpovied i Euharistiju, što znači, da je Kristova Crkva. Bio je primljen u Kristovu Crkvu, ostao do smrti gorljivi katolik, svaki tjedan išao je na sv. pričest, i još: bio je podkralj Indije i ministar u englezkoj vladi više godina.

Krist još prebiva i u svakoj pravednoj duši. Kaže nam Isus: Ostanite u meni, i ja u vama (Iv. 15, 4). Više manje svaki je pravi katolik drugi Isus Krist. Svetci su živa kopija Isusa Krista. Sveti Franjo asiški toliko je naličio Kristu, da je po svojim otajstvenim ranama izgledao i bio vjerna kopija Isusa Krista na zemlji. Svi smo mi kršćani obučeni u Isusa Krista (Rim. 13, 14).

Ljubimo Isusa Krista. Sliedimo njegove zapoviedi. Rado i pobožno čitajmo Sveto Pismo, naročito sv. Evanđelje. Ponizno molimo, da nam Isus umnoži vjeru. Amen.

Treća nedjelja po Bogojavljenju:

MUKA I SMRT KRISTOVA

1. Sin Božji postao je čovjekom, da trpi i umre za naše spasenje

Sjećam se dobro svog hodočašća u Lurd. Bilo nas je u družtvu pun vlak. Istina, da smo iz vlaka svraćali pažnju na mjesta i predjele, kojima smo jurili u brzovlaku, razgovarali smo se o tome i ovome, ali bi inače najradije mislili i razgovarali se o cilju našeg putovanja, a taj je bio slavni Lurd, mjesto, gdje po zagovoru svoje majke Krist čini neizbrojna čudesa na duši i tielu onih, koji trpe i mole Marijinu pomoć. Što se je vlak više približavao Lurdu, to smo svi mi hodočastnici bili napetiji da ugledamo sveti grad. Tko može opisati osjećaje, s kojima smo izlazili iz vlaka i prvi put koraknuli na lurdsko tlo? S posebnim čuvstvima namještali smo se po svratištima i spremali se, da učinimo prvi pohod dragoj Majci nebeskoj. Što svetoga nije sobom nosilo prvo naše pokleknuće pred čudotvornom špiljom?! A prve naše molitve i uzdisaji više su odavale nebeske nego li zemaljske stanovnike.

Postigli smo cilj!

Cilj Kristova utjelovljenja i života bio je Kalvarija — muka i smrt! Sve trideset i tri godine Spasiteljeva boravka na zemlji imale su u vidu zadnji dan njegova života, naime dan Isusove muke i smrti. Isus je uviek bio Sin Božji, ali na Veliki Petak, u časovima svoje pregorke muke i smrti, bio je Spasitelj i Odkupitelj svieta. Sav Kristov život bio je usredotočen u misli i u želji ,da može za nas trpjeti i umrieti, i tako nas osloboditi od prokletva grieha. Nas je Krist mogao riešiti grieha i kojim drugim svojim djelom, jer je svemogući Bog, ali kad je uzeo na sebe naše griehe, znao je, da mora za nje platiti krvavu odkupninu, zato je pošao u muku i smrt, da svojom božanskom krvi zadovolji uvriedjenoj Pravdi Božjoj za sva ljudska bezakonja.

Sam nam Isus odkriva u evanđelju, da je cilj njegova života bio muka i smrt za odkupljenje naših grieha. On kaže svojim učenicima: Sin čovječji došao je da život svoj dade u odkup za mnoge (Mat. 20, 28). Svoje je apostole i učenike poučavao, da on mora trpjeti i umrieti. Jednom im zgodom reče: Evo idemo u Jeruzalem, i izvršit će se sve, što su proroci pisali o Sinu čovječjem: Bit će predan neznabožcima, koji će mu se izrugati i bičevati će ga i popljuvati. A kad ga izbičuju, ubit će ga (Lk. 18, 33).

Na Kalvariji, na Propelu mrtvi naš Isus je Odkupitelj svieta!

2. Sve blago sv. vjere proizteklo je iz muke i smrti Isusove

Zloglasna francuzka revolucija krajem osamnaestog stoljeća htjela je, da sruši Kristovu vjeru i nadomjesti je nekim nadomjestkom, zapravo čovječjim izmišljotinama! Revolucionarci su odabrali nekog Lepauxa, da on skroji tu vjeru, koju su nazvali »filantropijom« ili hrvatski »čovjekoljubljem«. Kad ju je taj izmislio i napisao na papiru, pošao je da traži njezine pristaše. Ljudi nisu htjeli prihvatiti tu čovječju vjeru. Sad je njezin začetnik, Lepaux, pošao državniku Talleyrandu, da se svjetuje, šta mu je činiti, da nađe pristaša novoj vjeri. Državnik mu je kazao: Mene ništa ne čudi, što se nitko ne upisuje u tu vjeru, ali ako hoćeš da sviet prihvati tvoju vjeru, podi i daj se razapeti na križ, na kojem prolij svu svoju krv i umri za nju, inače ne ćeš uspjeti. Odgovor je bio odličan!

Isus je pošao na muku i u smrt, da mjesto nas pretrpi kaznu za naše griehe, i da nas oslobodi od ognja paklenoga i pribavi nam vječno spasenje u nebu.

Negdje sam čitao, da prošlog stoljeća u Kavkazu vladao je sultan Šamil, koji je bio vrlo žalostan, kako među njegovim podanicima vlada silno podmićivanje, kojim su ljudi, mužko i žensko, za mali novac bili pripravni svašta učiniti na štetu svog bližnjega. Sultan odluči stati na kraj toj narodnoj sramoti. Izda oštar zakon, da će biti javno kažnjen sa pedeset udaraca po ledima svak, tko se dade podmititi. Slučaj je htio, da prva prekršiteljica tog zakona bila je vlastita sultanova majka. Što će sad žalostni sultan? Tri dana se je borio u svom srdcu, bi li ili ne bi dao kazniti majku kako zaslužuje po zakonu. Četvrti dan sav žalostan i blied u licu izađe pred narod, dade dovesti majku da bude šibana. No netom je majka jauknula pod prvim udarcem, sultan se baci pred nju i naloži krvniku, da ostale udarce daje njemu mjesto majci. To je tako djelovalo na sabrani narod, da se unapried nitko nije usudio podmićivati.

Ovo je slika, što je Krist učinio za nas. Radi naših grieha mi smo ljudi imali trpjeti groznu i vječnu kaznu u paklu. Ali nas Bog toliko ljubi, da evo na Kalvariji on se podmeće mjesto nas, da primi svu kaznu za naše griehe. Isus je dakle izmučeni i umoreni Bog, koji je na Križu odnio svu našu krivicu. Dobro je kazao sv. Petar, da mi grješnici nismo odkupljeni razpadljivim srebrom ili zlatom, nego skupocjenom krvlju Krista, kao nedužna i neokaljana janjeta (1. Petr. 1, 19).

3. Propelo je ogledalo kršćanskog života

Mnogi kršćani obzirom na svoj život, kojim misle da će se spasiti, silno se varaju. Oni drže, da smiju svoj kršćanski život mjeriti po tom, koliko mole, koliko idu u crkvu, koliko primaju svete sakramente i slično. Sve je to dobro, pače i sveto, ali to nije prava i dovoljna mjera kršćanskog života. Ima mnogo svieta, koji je ponešto i molio i svakako primao svete sakramente, ali je živio grješno, pa je osuđen na vječne muke. No znadete li, tko će se sigurno spasiti? Onaj kršćanin, koji je molio, primao svete sakramente i pohađao crkvu s tom nakanom ,da dobije od Isusa milosti, kako će moći trpjeti zajedno s njime u svojim svakidanjim jadima. Trpjeti s Isusom, trpjeti u Isusu, trpjeti za Isusa je bitna oznaka kršćanskog života. Cieli je Krist na Kalvariji. Pravi je kršćanin onaj, koji ima i prihvaća svoju Kalvariju. Nema u nebo drugog puta do li je kraljevski put svetog Križa.

Jednom sam se namjerio na neku za mene divnu sliku, koja mi je pokazala smisao i sadržaj svega kršćanskog života. Naime ta slika prikazuje Isusa Krista, kako se pod križem penje na Kalvariju. Dva koraka za njim stopu u stopu koraca sv. Franjo asiški, te bi jedva razpoznao, tko je Krist, a tko sv. Franjo. Naravno da je na slici bio prvi Krist, ali, naravno, da je u sv. Franji drugi bio svaki kršćanin. Nad

svakim kršćanskim grobom stoji križ kao znak i dokaz, da se u nebo ide samo pod križem.

Razmatrajmo muku i smrt Kristovu. Obavljajmo pobožnost križnog puta. Posebno petkom molimo i častimo svetu muku i smrt Isusovu. Amen.

Četvrta nedjelja po Bogojavljenju:

ISUS JE ISTINA, PUT I ŽIVOT

1. Isus je naša istina

Opisujući sv. Ivan muku i smrt Isusa Krista, donosi i razgovor, koji se je odigrao između Isusa i Poncija Pilata. Nakon što je Krist priznao pred rimskim namjestnikom, da je kralj, ali, naravno, ne kralj ovoga svieta, nego kralj čovječjeg duha i srdca, reče mu Pilat: Dakle ti si kralj? Isus odgovori: Ti govoriš pravo; ja jesam kralj, pa je nastavio: Ja sam se zato rodio i došao na sviet, da svjedočim istinu; svaki, koji je od istine, sluša glas moj. Reče mu Pilat: Što je istina? Na ovo zadnje pitanje Pilat nije čekao Kristov odgovor, nego odmah iziđe pred Židove, da im reče, da je Isus istina, a oni i sve njihove objede na Krista su laži. To im kaza priznajući: Ja ne nalazim nikakve krivice na Isusu (Iv. 18, 38).

Isus je dakle istina! To znači: On je naš Bog: Stvoritelj, Odkupitelj, naš život.

Da je u Isusu istina, istog dana, kad i Pilat, posvjedočiše poganin satnik i koji su s njime čuvali Isusa na križu, nakon što su vidjeli, kako Krist umire i da se u času njegove smrti potresla zemlja i dogodila druga čudesna znamenja: Zaista ovaj bijaše Sin Božji! (Mat. 27, 55).

Danas je sviet pun knjiga ,učenika, škola i profesora. Znanje je zašlo u najzabitnije selo. Njemu služe radio, kino. Ali se je moderno znanje izrodilo u današnji nečovječji rat, budući da je od nazad više desetljeća izgubilo dušu i srdce, izgubilo je Istinu — Isusa Krista, koji je polarna zviezda svakom znanju. Znanje i istina su ondje, gdje je Isus Krist. To je dobro znao učeni i pobožni predsjednik francuzkog senata, Troplong, koji, nakon što je primio svete sakramente umirućih, kao oporuku kazao je ovo: Čovjek u svom životu mnogo čita i uči, kad pak umire, spozna, da je prava istina jedino u Katekizmu, u nauci Isusa Krista. Sv. Bernardu bilo je gorko svako znanje, ako u njemu nije bilo sladkog imena: Isus.

Treba Isusa vratiti u škole, u odgoj, u obitelj, u državne zakone, u politiku — ma svagdje u posebnički i javni život.

Kad je umirao sveti Filip Benicij, najednom se zagleda u Propelo, koje je visjelo na zidu i reče: Dajte mi moju knjigu. Prisutni nisu znali, koju knjigu traži, pa su mu pružali sad jednu, sad drugu. Na to će opet Svetac: Moju knjigu! i pogleda na Propelo. Sad su razumjeli, koja je njegova knjiga, pa su mu pružili vječnu Istinu — propetog Isusa. Svetac uhvati sveto Propelo, poljubi ga, pa reče: Ovu sam knjigu često gledao i iz nje se učio, pa završi: Bože Istine, u tvoje ruke predajem dušu svoju!

Isusove istine o Bogu, o životu, o svietu ima da budu načelo moga života.

2. Isus je naš put

Jednom Isus reče: Tko ide za mnom, ne će hodati po tami, nego će imati svietlo života (Iv. 8, 12). Čitav život Isusa Krista, sve zapoviedi, naputci i savjeti, koje nam je ostavio u svom Evanđelju nisu drugo do li put, kojim je on prvi prošao i ostavio nam ga, da njime putujemo u život vječni. Taj je put, istina, posut trnjem, ali među njima ima i ruža. Težko se je našoj slabosti odvažiti na taj put, ali kad jednom stupimo na njega, ide se napried, što dalje, tim lakše. Kaše Krist: Jaram je moj sladak, i breme je moje lako (Mat. 11, 30). Možda Isus nigdje nije tako odlučno pokazao, koji i kakav put vodi čovjeka k sreći na ovom i na drugom svietu kao u svojoj nauci o osam blaženstva. Tu je Krist uztvrdio, da njegovim putem putuju k njemu u nebo oni, koji su siromasi duhom, koji su žalostni, koji su krotki, koji gladuju i žeđaju pravde, koji su milosrdni, čista srdca, mirotvorni i progonjeni radi pravde, ali svaku tvrdnju počinje s riečju: *blaženi*, i završio je s poklikom: Veselite se i klikujte, jer je plaća vaša velika na nebesima (Mat. 5, 1—12).

U životu velikog obnovitelja kršćanskog života u srednjem vieku, sv. Franje asiskoga čitamo, kako je on klečao i molio u crkvi sv. Damjana u Asizu pred Propelom i najednom čuje, da mu govori Isus: Podi, Franjo, i obnovi moju kuću, koja, kako vidiš, ruši se. Nakon što je Franjo čuo te otajstvene rieči, odluči ostaviti sviet i poći stopama Isusovim. Franjo je do kraja života išao putem Isusovim, pa je općenito u katoličkoj Crkvi priznat kao drugi Krist na svietu. Sam je Isus priznao sv. Franji, da ga je odlično sliedio u čitavom svom životu time, što mu je dvie godine pred smrt čudesnim načinom utisnuo u pokorničko tielo svoje božanske rane, po kojima je postao vjerna kopija propetog Sina Božjega.

3. Krist je naš život

Do nazad malo vremena živio je u Milanu neki umjetnik, kojemu je preko četrdeset godina bio životni ideal, da iz znamenite slike slavnog umjetnika Leonarda da Vinci »Posljednja večera« preslikuje lice Isusa Krista. Taj kopista tako se je izvježbao na platno vjerno prenositi Kristovo lice iz Leonardove slike, da je kopija vjerno prenosila izvornik, i mnoge svjetske galerije zadovoljne su, da imadu tako dobre otiske iz da Vincieva remek djela.

No koja je zadaća svakog pravog kršćanina nego li u svoj život vjerno prenositi Isusa Krista? Nikad kopija nije jedno isto sa izvornikom, dok Isus hoće da život svakog njegovog vjernika bude jedno isto s njegovim životom: Molim, Otče, da oni (vjernici) budu jedno u nama (Iv. 17, 21). Sv. Pavao kaže, da smo mi kršćani obučeni u Isusa Krista (Rim. 13, 14). Glumci samo glume lica, kojih uobće nema u kazalištu, ili nisu ni živa, ili su plodovi fantazije, dok sveti Apostol tvrdi za svakog vjernika, da je na krštenju eto obučen u živog Isusa Krista!

Jednom se Isus ukaže glasovitoj svetici Katarini sienskoj. Ideal njezina života bio je, da u svom životu postane što sličnija svom zaručniku, kako je nazivala Gospodina Isusa. Ona je prosila od Isusa, da bi je obdario svojom trnovom krunom, da tako i vanjskim načinom u svom životu bude slična Kristu. I doista jednog dana nosi Krist svojoj zaručnici dvie krune: jednu trnovu, a drugu zlatnu, pa će joj reći: ti želiš da u svom životu budeš posve slična meni, pa sam ti donio i krunu, ali gledaj: dvie su; ti odaberi koju hoćeš, meni ne će ništa biti žao, ako uzmeš zlatnu, a ostaviš trnovu. Svetica nije ni čas oklievala, nego odmah posegne za trnovom krunom uz ove rieči: kako bi moj život bio sličan tvome, kad bi ja nosila zlatnu, a ti trnovu krunu? dakle i moja je trnova kruna!

Sv. Bernardo vidio je silne pogibelji, koje ga u svietu prieče da postigne vječno spasenje, zato pođe u samostan, da vjernije i lakše nasljeduje Isusov život. Za njim su u istu svrhu pošla i njegova četiri brata. Zadnji i najmladi brat imao je naslieditи svu bogatu baštinu i ostati doma, ali se i on predomisli i reče: Moja bi braća htjela, da bez mene sliede Isusov život, a ja da stojim na svietu; to pak ne, nego i ja idem u samostan, da što vjernije sliedim Isusov život, što je doista i učinio.

Kaže Isus: Tko hoće za mnom da ide, neka se odreče sebe, uzme križ svoj i ide za mnom. Amen.

Nedjelja sedamdesetnica:

VJERUJEM U DUHA SVETOGA

1. Duh je Sveti treća osoba Presv. Trojstva, pravi Bog

U apostolskom vjerovanju molimo ne samo: Vjerujem u Boga Otca ... i u Isusa Krista Sina njegova jedinoga, nego: i u Duha Svetoga. Isto tako u molitvi: Slava Otcu i Sinu dodajemo: i Duhu Svetomu. Duh Sveti je Duh Otca i Sina, dakle pravi Bog. Kao što je Otac Bog, Sin je Bog, tako je Bog i Duh Sveti.

Kako nam je Isus objavio i odkrio Boga Otca, a Krist je Bog Sin, tako nam je pokazao i Boga Duha Svetoga. On nam je objavio Boga, Duha Svetoga, najprije u svom otajstvenom razgovoru s Nikodemom. Tu Krist uči Nikodema: Zaista, zaista ti kažem: Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo nebesko (Iv. 3, 6). Dalje kaže Isus svojim učenicima: A ja ću moliti Otca, koji će vam dati drugoga Utješitelja, da ostane s vama za uviek, Duha istine i nastavlja: A Utješitelj Duh Sveti, kojega će Otac poslati u ime moje, poučit će vas o svemu (Iv. 14, 16, i 14, 26). Također, kad Krist šalje svoje apostole, da obraćaju sviet na jedinu pravu vjeru, koju je on začet po Duhu Svetomu donio ljudima iz krila Otčeva, kaže im: Idite i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Otca, i Sina, i Duha Svetoga (Mat. 28, 20).

Liepo mi kršćani izpovjedamo vjeru u Boga Duha Svetoga, kad s našom majkom svetom Crkvom pjevajući molimo u himnu »Dođi, Duše presveti«: *Sa nebesa nas posjeti — znakom svoje milosti,* a napried Duha Svetoga zovemo našim Otcem: *Dođi, Otče, ubogih — Davaoče dara svih — Dođi, srdca svjetlosti — Bez Božanstva Tvojega — čovjek je bez ičesa — tone sav u crnom zlu.*

2. Djelovanje Duha Svetoga

Evo nam primjerâ iz Svetog Pisma, koji nam očito kažu ,da je Duh Sveti pravi Bog, jedne naravi s Otcem i njegovim Sinom, našim Gospodinom Isusom:

Počnimo sa stvaranjem ovog svieta. Kaže Sveto Pismo, kad je Bog stvorio nebo i zemlju, da je zemlja bila pusta i prazna, i tama je pokrivala bezdan, a Duh Božji da je lebdio nad vodom i iz prvotnih počela izčinjao pojedina stvorenja. Zato Duha Svetoga zovemo i Duhom života i Duhom Stvoriteljem, i kažemo: Šalješ Duh svoj i postaju, i obnavljaš lice zemlje.

Ako je Duh Sveti, Duh Otca i Sina, djelovao u stvaranju mrtvog i živog svieta, koliko većma je djelovao kod stvaranja čovjeka? Kaže

Sveto Pismo: Načini Bog čovjeka od praha zemaljskoga i udahnu mu u lice duh života (Gen. 2, 7). Čovječji je duh stvoren po Božjem Duhu, po Duhu Svetomu. Kaže dobro sv. Job: Duh me je Božji stvorio (33, 4). Od Duha Božjega proiztječe naš duh, zato smo mi ljudi roda Božjega po daru Duha Svetoga.

Priedimo na utjelovljenje Sina Božjega, u kojem Sin Božji postaje čovjekom. Čovječje tielo Sinu Božjemu daje Duh Sveti. Budući da je bl. Djevica Marija bila Djevica, koja nije htjela znati, da bi s čovjekom postala majka, a Anđeo Božji navješta joj, da će postati majka Sina Božjega, ona prije svega stavlja pitanje Božjem poslaniku: Kako ću ja postati majkom, kad ne poznam muža? Anđeo joj riešava pitanje s odgovorom: Duh Sveti, doći će nad tebe i osjenit će te sila Svevišnjega (Lk. 1, 35).

Krist nam je dakle dar Duha Svetoga.

Evo nam Duha Svetoga opet kod krštenja Isusa Krista. Evanđelisti ističu Kristovo krštenje, da pokažu, da su u jednoj božanskoj naravi tri božanske osobe. Evo se krsti Sin Božji, koji je postao čovjek. Kod Isusova krštenja prisutan je Otac nebeski, koji se odaje u glasu, koji govori kao s neba, ali ga čuju svi prisutni: Ti si Sin moj ljubazni. Nazočan je i Duh Sveti i to u prilici golubice. Kaže sv. evanđelista: I pošto se Isus krsti, moljaše se, otvori se nebo, i siđe na njega Duh Sveti kao golub u tjelesnom obliku (Lk. 3, 22). Isti Duh Sveti, Duh Otca i Sina, odveo je Krista u pustinju, da posti četrdeset dana (Lk. 4, 2).

No najveće pokazanje Duha Svetoga dogodilo se je na Duhove. Tada je iz Kristova probodenog boka Duh Sveti rodio svetu Crkvu, našu katoličku vjeru. Na Duhove došli su na sviet prvi kršćani. To se je zbilo ovako: Kad su se navršili dani Pedesetke, bili su svi učenici zajedno na istom mjestu. Na čelu njihovu stajala je bl. Djevica Marija. Oni su molili i čekali Duha Svetoga, kojega im je obećao Krist. I najedanput ču se s neba huka kao da duva silan vjetar, i napuni svu kuću, gdje su sjedili. I pojave im se razdieljeni jezici kao od ognja i spuste se na pojedinog od njih. I svi se napuniše Duha Svetoga (Djel. Apost. 2, 1—4).

Kako je, eto, Duh Božji bio kod stvaranja svieta i čovjeka, kod utjelovljenja Sina Božjega, tako ga evo da izvrši svoje najjače djelo — rođenje svete Crkve, pokazanje prvih kršćana.

3. Kazna nad onima koji ne vjeruju u Duha Svetoga

Čitamo u evanđelju, kad je Krist svojom božanskom naukom i čudesima skršio vlast nečastivoga vraga i oslobađao ljude od njegove tiranije tjerajući ga iz biednih obsjednika, da su pokvareni Židovi hulili na Isusa govoreći mu u lice, da s pomoću poglavice đavolskoga izgoni vragove. Isus im je odgovarao na tu nečuvenu objedu: Kako vrag može biti protiv svog brata drugog vraga? Ako on tjera vraga, znači da je Bog, jer sam Bog ima vlast nad vragovima. Židovi su uztrajali pri svojoj. Bili su otvrdnuli u griesima, pa su se protivili istini poznatoj. Zato im kaže Isus: Svi će se griesi oprostiti sinovima čovječjim i psovke, kojima su psovali, ali koji pogrdi Duha Svetoga, nema oprosta do vieka, nego će biti kriv vječnom griehu (Mk. 3, 28).

Evo primjera, kako je težka kazna snašla one koji su niekali, da je Duh Sveti — Bog.

Znamo iz poviesti katoličke Crkve, da velik dio kršćana na Iztoku, kojima je državna vlast bila u Carigradu, malo po malo gubili su vjeru u sv. Otca Papu. To je imalo za posljedicu, da su prvaci grčko iztočne crkve počeli gubiti vjeru u Duha Svetoga, pače su stali niekati, da je Duh Sveti pravi Bog, jedne naravi s Otcem i Sinom. Tako su krenuli u samog Boga, jer je Bog jedan u naravi, a tri su božanske osobe u svemu jednake: Otac, Sin i Duh Sveti. Prvaci iztočnog diela kršćanstva u Carigradu počeli su javno obiedivati svetu rimsku Crkvu, da vjeruje u Boga — Duha Svetoga. Rimska Crkva nastojala je, da iztočna crkva prizna Kristovu objavu u Duha Svetoga, ali nije bilo koristi. Na Iztoku sliedile su i dalje hule na Duha Svetoga. Taj grieh protiv Duha svetoga izazvao je srčbu Božju, te na sami blagdan Duhova, 29. svibnja 1453., turski car Muhamed II. osvojio je nevjernički grad Carigrad i dao vojnicima tri dana da ga pljačkaju, ubijaju sviet i pale kuće. Četvrti dan Muhamed je jašeći na konju ušao u kršćansku crkvu svete Sofije i pretvorio je u neznabožku džamiju.

Molimo Duha Svetoga, da nas svojom milosti tješi u svim patnjama ovoga života; da nam udieli obilatu svoju posvetnu milost, po kojoj ćemo doći u nebo. Amen.

Nedjelja šestdesetnica:

BLAŽENA DJEVICA MARIJA

1. Marija je Majka Božja

Nakon što smo govorili o dvama poglavitim otajstvima naše svete vjere, i to o Presv. Trojstvu i o pojedinim božanskim osobama napose, moramo čuti rieč i o bl. Djevici Mariji, i to odmah iza promatranja o Presv. Trojstvu, budući da čitavo Božje djelo o spasenju svieta ne možemo odieliti od Djevice Marije, i što upravo Marija svojim sudjelovanjem u našem odkupljenju ušla je u jedinstvene veze s Presv. Troj-

stvom, te je ona posebna kći i ljubimica Boga Otca, dok je majka Bogu Sinu, a zaručnica Duhu Svetomu. Kako kršćanska vjera i život otkrivaju nam Boga Otca, Sina i Duha Svetoga, tako nam pokazuje i Mariju, koja je bitno sudjelovala s Kristom Bogom na poslu našeg spasenja.

No prvo, na što mislimo o Mariji, je to, da je ona Majka Božja ili Bogorodica. Naš Gospodin Isus kao druga Osoba Presv. Trojstva od vječnosti je rođen i rađan Sin Božji, ali kad je htio da radi našega spasenja postane čovjek, on je čovjekom postao po Mariji. Marija je rodila Boga kao čovjeka. Kako je u Isusu Kristu Bog pravi čovjek, tako je Marija prava Bogorodica, jer je ona majka Isusova.

Potom ne možemo razstaviti Isusa od Marije, niti Mariju od Isusa. U kršćanskom životu Isus nas upućuje k Mariji, a Marija nas vodi k Isusu. Tako su kao jedno Isus i Marija. Molitve Bogu uviek združujemo s molitvama Mariji. Puna je godina ne samo Kristovih svetkovina nego i Marijinih. Marija nije Bog, ali je Bogorodica, i koliko nam je bliža kao Božje stvorenje, njoj se radije molimo nego istom Bogu, ne zato, da bi ona bila vrelo svake milosti, jer to je Isus Krist, nego u koliko je ona perivoj u kojem se nalazi to vrelo, pa prije ulazimo u perivoj, k Mariji, da u njemu i po njemu crpamo vodu milosti Božje, naime našeg Gospodina Isusa Krista.

Dakle Marija nam je sve u kršćanskom životu. Ona je majka Božje milosti, a majka je Božje milosti po tome, što je Bogorodica, i dala nam je Boga ona jedina.

Sad je razumljivo, kako se je kršćanska savjest bila težko uzbunila, kad su u staro doba ustali neki krivovjerci, koje je predvodio pokvareni Nestor, i tvrdili, da je Marija rodila samo čovjeka, a ne utjelovljenog Sina Božjega. Kršćanska sviest, da je Marija rodila Sina Božjega, najvećma se pokazala u Efezu, gdje je Marija sa sv. Ivanom živjela iza smrti Isusove. U tom gradu sabrali su se katolički biskupi, da osude Nestora. Tom prigodom čitav Efez čekao je nestrpljivo, da biskupi proglase Mariju Bogorodicom. Efežani su taj dan svetkovali, i nakon što je bilo proglašeno Marijino Božje materinstvo, sav grad plivao je od veselja i vanjskih svečanosti u čast Majke Božje.

2. Marija je suodkupiteljica ljudskog roda

Kako je Mariju Bog stvorio da bude Majkom Sina Božjega, tako je Bog htio, da ona sudjeluje s Kristom u spasenju čovječanstva. Adam je bio glava prve žene Eve, i on je unio grieh na sviet. Eva je sudjelovala u njegovom griehu. Krist je novi Adam, koji je odkupio sviet od grieha, ali je s Isusom Marija sudjelovala u našem spasenju. Marija se je rodila, bila puna milosti, oslobođena od iztočnog grieha, začela i rodila Božjeg Sina, da može s Kristom zaslužiti naše odkupljenje.

Sv. Josip bio je pravi Marijin zaručnik, čuvar i hranitelj Isusa Krista, ali uza sve svoje veliko dostojanstvo nije bio odabran, da s Kristom sudjeluje u našem odkupljenju, zato je mogao mirno i sveto umrieti i prije smrti Isusove. Naše odkupljenje i spasenje izvršio je Krist na Kalvariji, u svojoj pregorkoj muci i smrti, no Marija nije umrla prije Isusa zbog toga, što je imala sudjelovati s Kristom u našem spasenju. Trebala je muka Kristova, da nas rieši grieha, ali i Marija je u boli pratila Isusa na Kalvariju, da bude prisutna njegovoj muci, da proživi njegove bole, da bude uz križ na njegovoj smrti, a time da dieli u svom srdcu sve muke koje je Krist trpio u svom božanskom tielu.

Koja bi majka mogla izdržati gledanje muke i smrt svog Sina? Marija je to mogla stoga, što je bila sviestna, da s Kristom Sinom Božjim ima doprinieti svoj dio za naše spasenje. Kristova muka bila je preobilna za naše spasenje, ali Marija radi ljubavi prema Kristu i nama ljudima nije se mogla razstaviti od Sinovljeve smrti, da i ona doprinese našem spasenju.

Rimski vojskovođa Koriolan bio je prognan iz svog zavičajnog grada Rima. Da kazni neharnost svojih sugrađana, Koriolan je odlučio navaliti i porušiti Rim. Njegova vojska nalazila se je pred rimskim bedemima, i svaki čas je grad imao pasti u ruku Koriolanu. U svojoj nevolji Rimljani zamole Veturiju, majku Koriolanovu, koja je ostala u Rimu, da izađe iz Rima te moli i sklone svog sina, da oprosti svom zavičaju. Veturija, majka Koriolanova, uspjela je svojim molbama, i njezin sin poštedio je i oprostio Rimu. Rimljani su bili silno zahvalni Koriolanu, što im je oprostio, ali su ostali harni i njegovoj majci Veturiji, koja je potakla Koriolana na milost oproštenja.

3. Marija je razdavateljica svih Kristovih milosti

Ovo imamo naglasiti obzirom na Majku Božju i našu, naime: Volja je Božja, da sve milosti, koje nam je zaslužio Isus Krist, k nama dođu po rukama majke naše Marije.

Zadnjih godina je sveta Crkva ustanovila svetkovinu »Marijina Posredničtva svih milosti«. Toga dana Crkva stavlja na usta Marijina ove rieči: »Evo mi je moj Gospodin sve predao, niti ima išta, što nije u mojoj vlasti, ili mi nije izručio.« Ovim riečima sveta Crkva hoće da

vjerujemo, da svaka milost, koju nam daje Božja dobrota, izvire iz muke i smrti Kristove, ali k nama dopire preko Marije. Sve blago našeg odkupljenja Krist je postavio u vlast i u ruke Marijine, da ga ona dieli nama, koji smo njezina duhovna djeca. Marija je dakle prava majka Božje milosti. Što su drugo Marijina ukazanja zadnjih stoljeća u Lurdu i u Fatimi nego li potvrda, da Bog pušta Mariji, da ona sve njegove milosti prenosi svemu svietu? Što su tolika različita svetišta Majke Božje i u našoj domovini, nego li volja Marijina, da malo ne u svakom kraju ima svetišta — postaju svoje dobrote, u kojoj nam dieli Kristove milosti, sad ove, sad one?

Jednom je sv. Franjo, po Božjem čudu, vidio dvoje otajstvene stepenice, koje su od zemlje dopirale liepo u nebo. Na vrhu prvih stepenica stao je Isus u svojoj slavi, a na vrhu drugih stepenica bila je majka Božja i naša — Marija. U isto doba vidi Franjo, kako se njegova braća penju u raj prvim stepenicama, na vrhu kojih je bio Krist, ali od straha pred njegovim veličanstvom nije nitko uspio da se popne na vrh njih u raj, pa su se povratili na zemlju. Sad ih je Svetac sokolio, da se penju u nebo drugim stepenicama, na vrhu kojih stoji Majka Božja, pa su svi uspjeli da s pomoću Marijinom uđu u raj.

Budimo pobožni Mariji. Svaki dan molimo njezinu krunicu i triput pozdrav Anđelov. Među danima u tjednu posebno častimo Marijin dan subotu. Često, posebno na Marijine blagdane, stupimo na sakramente izpoviedi i pričesti. Iz ljubavi prema Mariji živimo u svetoj staležkoj čistoći, jer duše neokaljane griehom protiv šeste zapoviedi Božje najbolje časte Djevicu Mariju, i sigurno poslije smrti idu u raj. Amen.

Nedjelja petdesetnica:

BOŽJA SVETOST

1. Bog je sama svetost

Ista nam zdrava pamet kaže, da je Bog ne samo svet, nego da je po svojoj nedokučljivoj naravi sama, pregolema svetost. Sunce je po naravi užareno i svietlo. Tako je i Bog užarena svetost. Sam Bog govori u Svetom Pismu: Ja sam Gospodin, vaš Bog; posvetite se, te i vi budite sveti, jer sam ja svet... Vi ćete biti sveti, jer sam ja svet (Lev. 11, 44). I vragovi su priznali Isusu kao Bogu, da je svet, i to upravo, kad ih je tjerao iz obsjednutih ljudi, pa mu rekoše: Došao si, da nas pogubiš. Znamo, tko si: Svetac Božji (Mk. 1, 25).

Prorok Izaija (6, 1) u godini smrti kralja Ozije vidio je Boga, gdje sjedi na priestolju visoku i uzvišenu. Serafi su stajali pred njim. Svaki je imao šest krila. Dvama krilima zaklanjao je svoje lice, dvama svoje noge, a dvama se lebdeći držao uzgor. Serafi su jedan drugome vikali: Svet, svet, svet je Gospod nad vojskama. Na te glasove Serafâ Izaija je vikao: Jao meni! Ja sam izgubljen, jer sam čovjek sa grješnim usnama i stojim kod naroda, koji je jednako grješnih usana.

Izaija je doista bio svet čovjek, govoreći po čovječju, ali čovječja svetost postavljena pred Božju svetost izgleda radije grješnost nego svetost. Pred podnevnim svietlom sunca mi jedva i vidimo drugo koje zemaljsko svietlo. I anđeosku svetost jedva zapažamo pred Božjom svetosti.

Samo sveti ljudi mogu ponešto vidjeti Božju svetost. Jedan od najvećih svetaca u Starom Zakonu bio je strpljivi Job. On je jednom vidio nebesku prikazu, koja mu je govorila: Da li je čovjek svet pred Bogom? Da li je smrtnik čist pred onim, koji ga je stvorio? (Job, 4, 17). Te rieči znače, da pred bezkrajnom Božjom svetošću svaki je čovjek grješan. Isti Job tvrdi, da ni nebesa nisu čista pred Bogom (15, 15).

2. Triput sveti Bog mrzi svaki i najmanji grieh

Božja svetost još bolje će nam zasjati pred očima, kad promotrimo, koliko Bog mrzi grieh. Možemo li spojiti podne i ponoći? Toplinu s ledom? Ljepotu s čime grdnim? Ne možemo. Gdje je sjaj, tu nema mraka. Božja svetost ne može podnieti grieh.

Netom je prvi čovjek griehom oholosti zaprljao svoju dušu, odmah ga je Bog, iz mržnje prema griehu, potjerao iz raja zemaljskoga. Kad su djeca Helijeva, Ofnes i Fines, proždrljivošću i bludom osramotili sebe i svog starog otca, Bog je odlučio da ih usmrti, i obadva pogiboše u ratu (1. Kraljeva, 2, 25). Bog je neizmjerno milosrdan ne radi grieha, nego zbog čovjeka grješnika, ali je stvorio pakao za kaznu i jednog samog smrtnog grieha. Toliko Bog u svojoj svetosti mrzi grieh, da nepokajanog grješnika iza smrti odmah tjera u pakao. Pakao, mjesto prokletog grieha, obstojao bi i onda, kad bi na svietu bio samo jedan tvrdokorni grješnik s jednim samim smrtnim griehom. Pakleni vragovi dokazuju, koliko Božja svetost progoni grieh. Muke su paklene vječne, jer je vječna Božja svetost, koja vječno mrzi i kazni grieh.

I muke čistilišta stvorio je Bog, da kazni manje griehe, s kojima pokojni polaze na drugi svet. Oni rado idu u čistilištnu vatru, jer zna-

du, da u nebo treba unići zaodjenut istom Božjom svetošću, budući da Bog prima k sebi jedino duše savršeno čiste od svake grješne sjene. Mi se ljudi na zemlji ne usuđujemo poći u uljudno družtvo zamazani bilo na licu bilo na odielu. Čistilištnu vatru stvorila je Božja pravda, da očisti dušu od grieha, da neokaljana može pristupiti u nebo k Božjoj svetosti.

I sve zemaljske nevolje su kazna Božje pravde za griehe svieta. Kaže sv. Pavao: Po jednom čovjeku uđe na sviet grieh i po griehu smrt, i tako smrt prieđe na sve ljude, jer su svi sagriešili (Rim. 5, 12). Ako je smrt kazna grieha, pogotovo su kazna za grieh sve ostale boli i patnje, jer je smrt najveća patnja.

3. Presveti Bog ljubi krepost

Naš Bog i Gospodin Isus Krist došao je na sviet, da čovjeka oslobodi od grieha i da ga učini krepostnim ili svetim. Krist je ustanovio svete Sakramente, jedino u tu svrhu, da po njima posveti čovjeka. Svaki sakramenat uviek čini svetim čovjeka, koji ga primi dostojno i pobožno. Ono što u svetoj vjeri zovemo »posvetnom milošću«, to je stvarno naše dioničtvo Božje svetosti. Kad sv. Pavao zove kršćane da se »obuku u Isusa Krista«, time im kaže, da se obuku u svetost Isusa Krista.

Bog nam nije mogao pokazati veće ljubavi, što li time, da će doći k nama i nastaniti se u nama još dok smo na ovom svietu, ako budemo ljubili krepost i sliedili njegovu svetost.

Zamjerne stvari Bog čini onim ljudima, koji su krepostni. Isus veli: Tko ljubi mene, ljubit će ga Otac moj, i ja ću ga ljubiti i objavit ću mu se (Iv. 14, 21). Tko dakle nastoji biti svet, njega Bog čini dionikom svog svemogućstva. Tako je sv. Grgur čudotvorac po Božjoj snazi u potrebi brdo pomakao nazad, tok rieke okrenuo na drugu stranu i močvarno polje izsušio na samu rieč bez da je i rukom u šta krenuo. Sv. Franjo samom rieči pripitomio je krvoločnog vuka, koji je dalje živio zajedno s janjetom. Sv. Antun Božjom moći istodobno je znao biti u Italiji i u Portugalu, mrtve je uzkrisivao na život i u ime Božje činio svakovrstna čudesa.

Bog hoće da krepostni ljudi imadu i Božjeg sveznanja. Sv. Ivan vidio je u svom Odkrivenju tok svieta i kakav će biti njegov konac. Sv. Pavao vidio je, kako je u nebu. Sv. arski župnik znao je čovječje griehe prije nego bi mu ih grješnik počeo izpovieđati.

Bog krepostne ljude i na zemlji čini dionicima svog nebeskog blaženstva. Živa je istina, da je grješnikovo veselje kratko i površno, dok svi krepostni ljudi i na zemlji predosjećaju nebesko veselje. Sv. Franjo u svom veselju bio je nazvan »Božji pjevač«. Sv. Fransiski, trećorednici sv. Franje, veselo srdce od silnog igranja razbilo je dva rebra. Bilo je Svetaca na zemlji, koji su molili Boga, da im smanji duhovno veselje, jer da će od unutarnjeg zadovoljstva umrieti prije vremena.

Tako eto presveti Bog ljubi krepost.

Nasljeđujmo Božju svetost. Kako nam je mučna i strašljiva noćna tama, a drago svietlo, tako mrzimo grieh, a ljubimo krepost.

Odazovimo se Isusovoj zapovieđi: Budite dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski (Mat. 5, 48). Amen.

Prva nedjelja korizme:

BOŽJA PROVIDNOST

1. Bog hoće sve što jest

Kad mislimo o stvarima ovog svieta, one nam kažu, da je Bog stvorio sviet, da njime upravlja, i da se na njemu ništa ne može dogoditi, što nije po njegovoj presvetoj volji. Kako čovjek napravi kuću, u njoj uredi stan, i u njoj svime ravna, tako i Bog je stvorio sviet, drži ga da postoji i najmanjom stvari u njemu ravna. Kad bi Bog samo jedan čas ostavio sviet bez svoje uprave. ne samo da bi čitav svemir zapao u silni kaos, nered, nego bi se povratio u ništa, iz česa ga je Bog stvorio.

Budući da je Bog stvorio ovaj sviet radi čovjeka, na službu čovjeku, nas najvećma zanima, kako i s čovjekom ravna Božja providnost.

Sjajan dokaz Božje providnosti imamo, na primjer, u životu Mojsija. Kad ga je rodila majka, diete je bačeno u rieku Nil, jer je bila izdana stroga naredba egipatskog kralja, da sva mužka djeca židovskog roda imadu biti pogubljena. Faraonova kći opazila je na rieci koljevku, u kojoj je čekao na smrt mali Mojsije, ali joj se sažali na liepo mužko diete, uzme ga sa rieke i odgoji na svom dvoru. Tokom prilika, kojima je ravnala Božja providnost ,Mojsije je poslije postao vođa i izbavitelj židovskog naroda izpod robovanja egipatskoga naroda.

U novijoj poviesti čovječanstva, čuveni Napoleon, koji je za nekoliko godina upravljao sudbinom čitave Europe, prozreo je dobro svoj život, pa je kazao, da je bio oruđe Božje Providnosti, kojim se je Bog

služio, dok je htio da provodi svoje ciljeve, a kad ih je Bog postigao, pustio ga je, da se razbije kao i staklo.

Tko nam je istinitije i ljepše znao govoriti o Božjoj providnosti, koja vodi računa o svemu, što se zbiva na svietu, posebno s čovjekom, što li naš Spasitelj Isus Krist? U svom Evanđelju on nam kaže, da se Bog briga za ptice, za trave, koliko ne više za ljude, koji smo njegova djeca? (Lk. 12, 22—34). Kod sv. Mateja kaže, da se Bog briga o rastu našeg tiela, o broju vlasi i o njihovoj boji, o odielu (Mat. 6, 27—32 i 5, 36).

2. Božja providnost dozvoljava i zlo na svietu

Drugom ćemo prigodom govoriti o tom, zašto Bog dozvoljava, da ljudi griješe, sad vidimo, kako Bog dozvoljava, da ljudi trpe različite nevolje na svietu. Od najmanjih do najvećih jada na ovom svietu nijedna ne će snaći nikoga bez znanja i Božjeg dopuštenja. Svi jadi, što snalaze čovječanstvo, nalaze se na programu Božje uprave svietom.

Priča se, da je živio neki čovjek, koji je bio, po ljudsku govoreći, skrajno nesretan u svom životu time, što je bio neobično ružan u licu i u svemu tielu. Bio je grbav, šepav, malenog stasa, mršav, izkrivljenih očiju, mutav i svega još. Ipak se je oženio, da ima obitelj. Žena ga je voljela, ali on joj se je uviek tužio, šta će biti s njime, kad je tako nesretan u svom životu, i da mu se svatko ruga, kakav je. Na sve njegove tužbe žena bi mu uviek odgovorila i tješila ga ovim jednostavnim riečima: »Dobro će biti, dragi čovječe!« I doista je dobro svršilo sa svim njegovim nakaznim tielom. Vi se još ne dosjećate, kako je moglo ipak s njime sve dobro svršiti, ali je to znala Božja providnost. U njegovoj naime domovini bio je običaj ,kad kralj umre, da mora nasilno umrieti i jedan podanik, koji će pratiti kralja na drugi sviet, jer da nije liepo da kralj sam ide na drugi život. Kad bi kralj umro, odlučivalo se je kockom, tko će umrieti i pratiti kralja. Ovoga puta padne kocka na našega spomenutog nesretnjaka, da on ima biti umoren i ići s kraljem na drugi sviet. Kad su mu najavili smrt, on se je jadan razstao sa ženom i pošao da umre. I na razstanku žena ga je pozdravila s riečima: Dobro će biti. No kad se je predstavio na dvoru, da je on onaj, koji ima umrieti i pratiti kralja nakon smrti, dvoranici preminulog kralja vidjevši ga onako grbava i nakazna u tielu, izvikaše se na njega, kako ga nije stid, da on tako šepav i grdan prati kralja na drugi sviet, pa ga nemilo potjeraše tamo, odklen je došao. Sad tko veseliji od njega?! Nije ni mislio na svoje grbavo tielo, nego pjevajući potrči doma, da javi ženi, da je ostao živ, i da je sve dobro svršilo! Sad će mu radostna žena: Nisam li ti ja uviek govorila, da će biti dobro s tim tvojim nakaznim tielom? Ono te je spasilo od očite smrti. On je živio i dalje i nije se tužio na jade svoga tiela.

U ovom slučaju Božja providnost dala mu je takvo tielo, koje će ga spasiti od smrti, jer je život bolji nego li bilo kakvo tielo. Nije dakle svako zlo za zlo. Ovako je sa svim jadima ovog svieta. Ponešto i na ovom svietu eto vidimo, kako svaka čovječja patnja u očima Božjim ima svoj smisao i cilj, a na nebu ćemo jasno vidjeti, kako je sve u čovječjem životu teklo po programu Božje providnosti.

3. Zlom se Bog služi na dobro

Grješnicima Bog šalje ili dopušta nevolje, da im budu kazna za griehe. Ili je Bog učinio što krivo našim praroditeljima, kad je njihov neposluh kaznio time, da ih je potjerao iz raja zemaljskoga i udario ih drugim kaznama? I kod Božje dobrote, svetosti i providnosti ne smijemo zaboraviti na Božju pravicu i odvratnost prema griehu. Nije li odlično zasjala dobrota Božje providnosti onda, kad je proroka Jonu naučila pameti time, što je nakon svoga neposluha prema Božjoj zapoviedi upao u more i tri dana mučeći se u žvalama morske nemani dozvao se k pameti, pa je pošao izvršiti Božju naredbu odmah netom se je izbavio iz očite smrti?

God. 1928. zaređen je u Beču za katoličkog svećenika Rus Artemjev. Kad je buknula bezbožnička ruska revolucija god. 1917., on je bio profesor na sveučilištu u Moskvi. Protjeran iz Rusije izgubio je sav imetak te kao puki siromah došao u Njemačku. U svojoj nevolji počeo je misliti na katoličku vjeru, postao je katolik i, eto, svećenik. Njegovim se je progonstvom i siromaštvom Bog poslužio, da postane katolik i svećenik.

Božja providnost dobrima šalje iil dopušta nevolje da se vježbaju u krepostima i time postanu što svetiji. Bi li toliki kršćani postali mučenici, da nisu za Krista i krv prolil? Sv. Franjo započeo je svoje obraćenje čameći kao zarobljenik u neprijateljskoj tamnici. Sv. Antun mnogo je napredovao u svetosti time što je strpljivo podnosio više smrtonosnih bolesti. Dobro je kazao neki Svetac, da bi se ljudi otimali za najteže zemaljske nevolje, kad bi znali, koliko će za nje u nebu biti nagrađeni.

Bog je naš dobri Otac. U svemu vidimo prst njegove providnosti. Uviek iskreno kažimo i molimo: Otče naš . . . budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji. Amen.

Druga nedjelja korizme:

BOŽJE MILOSRĐE

1. Božje je milosrđe bezkrajno

Kad mi ljudi mislimo, kakvi smo prema Bogu, a kakav je On prema nama, odmah vidimo, da smo mi ljudi silni grješnici i neprestano vrieđamo dobrog Boga, ali on je nama milosrdan i oprašta neznam kakve griehe, ako iskreno požalimo, što smo Boga uvriedili i svoj grieh izpoviedimo. U psalmu 135., koji počinje s riečima: *Izpoviedite se Gospodinu, jer je dobar*, ništa manje nego dvadesetosam puta ponavlja se neprestano rečenica: Božje milosrđe naviek stoji prema ljudima. Nema grješnika, kojem Bog nije voljan oprostiti neznam koliki broj grieha uz jedini uvjet, da Bogu iskreno kaže samo ovih pet rieči: Bože, smiluj se meni grješniku!

Pripovieda nam Sveto Pismo (Jona, gl. 1—4), da je Niniva bio grad silno velik, naime tri dana hoda dug, čija zloća bila je doprla do samog neba, koju je Bog imao kazniti, ali u svom bezkrajnom milosrđu odlučio se je Ninivi smilovati, ako učini pokoru za svoje griehe. Ninivljanima šalje proroka Jonu, da im naviesti, da će im se Bog smilovati, te griehe i kaznu oprostiti, ako pokorom pokažu, da će se ostaviti grieha. Jona poče ići po gradu i propoviedaše: »Još četrdeset dana i Niniva će propasti«. Ninivljani povjerovaše Bogu, oglasiše post i obukaše se, veliki i mali, u pokorničke haljine. Isti njihov kralj ustade sa svog priestolja, skida svoj plašt i obuče se u pokorničku haljinu i sjede u pepeo. Štaviše, zapoviedi kralj, da ne samo ljudi, nego i životinje, goveda i ovce, ne smiju ništa jesti ni piti. Tada, sliedi Sveto Pismo, vidje Bog djela njihova, da se naime okaniše svog zla puta, i oprosti im kaznu i griehe.

Nakon što je Jona svršio svoje propoviedi Ninivljanima, izašao je iz grada, načinio sebi kolibu i čekao, šta će biti s Ninivom. Kako je sunce peklo pred kolibom, jer nije bilo hlada, Bog svojom desnicom dade, da kroz jednu noć naraste bršljan za hladovinu Joni, našto je prorok bio silno veseo. No druge noći pošalje Bog crva da podgrize bršljan, koji se učas osuši. Sad je Jona postao mnogo žalostan, što mu se bršljan osušio. Ali to je Bog učinio, da dade pouku svom proroku i reče Joni: Tebi je žao bršljana, kojega nisi ni sadio ni zalievao, a zar da meni ne bude žao moga naroda u Ninivi? Zar da mu ne oprostim? Tako je Bog ne samo oprostio griehe Ninivljanima, nego je Joni kazao i razlog zašto je oprostio, naime, da smo mi ljudi Božja djeca, pa nam oprašta griehe, kad ih zamrzimo.

2. Bog oprašta griehe

Jadan je svaki griešnik! Grieh zagospodari nad griešnikom, pa se nijedan čovjek ne bi pokajao za svoje griehe, da Božje milosrđe ne pristupa grješniku i potiče na pokajanje. Da nije Božjeg milosrđa, svi bi mi otvrdnuli u našim griesima, i s njima bi bili osuđeni u pakao. Ali Bog je toliko dobar, da je on ne samo voljan da oprosti grieh, nego nas i potiče svojim milosrđem, da se pokajemo za griehe, i da nam ih stvarno oprosti.

O tom imademo divan primjer u sv. Pavlu. U svom životu on je najvolio iztraživati, tko je kršćanin, pa ga prijavljivati vlastima, da ga hapse i stave u tamnicu. Tako je Pavao bio veliki progonitelj svete kršćanske vjere. Jednom je toliko uzplamtio mržnjom na kršćane, da je pošao u Damask da hapsi vjernike. Ali na putu pokaže mu se veliko Božje milosrđe. Najednom ga posve iznenada obasjalo čudno Božje svietlo, koje ga tako ošinu, da je postao sliep, pao na zemlju i nije znao gdje je. U to čuje otajstveni Božji glas, koji ga pita: Pavle, zašto me progoniš? Božje milosrđe učinilo je, da je u otajstvenom glasu razpoznao Isusov poziv, da više ne progoni njegove vjernike, nego da se obrati te bude i on njegov pristaša, kasnije i apostol. Tako je i bilo. Pavao je postao veliki obraćenik, jedinstveni pokornik, najradiniji apostol, koji je sav život posvetio pokori, molitvi i širenju kršćanske vjere.

3. Bogu je drago oprostiti griehe

O tom nas uvjerava Isus svojim pričama o izgubljenoj ovci, o izgubljenom novcu, ali najviše pričom o izgubljenom sinu (L. 15, 1—32). U svakoj toj priči govori Isus o radosti i veselju, koje osjeća premilosrdno Srdce Isusovo, kad oprašta naše griehe. Stoga su naše izpoviedaonice sveta mjesta Božjeg veselja, jer u njima ljudi pridižu milosti Božjeg milosrđa.

Jedno od znamenitijih dokaza Božjeg milosrđa je obraćenje sv. Margarite Kortonske, koje je obraćenje tim većma obradovalo Srdce Sina Božjega, što je Margarita bila težka i sablažnjiva grješnica.

Ona je bila poznata ljepotica u talijanskom gradu Kortoni. Kako su, na žalost, mnogim ženskim osobama prirodni darovi prilika, da se njima služe na zlo, a ne na dobro, tako je i Margarita, začarana svojom ljepotom, u šestnaestoj godini života, pobjegla izpod otčeva krova, da razbludnim životom živi s nekim bogatim mladićem svog rodnog mjesta. Na sablazan svega mjesta devet su godina provodili javno grješan život. Njihovom razvratnom životu nitko nije mogao stati na kraj.

No što su grješnici veći i tvrdokorniji, tim jače za njima plače Srdce Isusovo, kao što se i više veseli nad njihovim obraćenjem. Kaže Krist u evanđelju, da će biti na nebu veća radost nad jednim obraćenim grješnikom nego li za dedetdeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore (Lk. 15, 7).

Potresni događaji obraćaju velike grješnike, da time obraćenja budu iskrenija i Bogu draža. Margaritin sugrješnik pošao je za nekoliko dana izvan mjesta. Na ugovoreni dan, kad se imao povratiti, pođe mu Margarita u susret. Čekala je dosta, ali ga nema. Uto ugleda njegova psa s nadom: eto i njega! Ali bilo je sve protivno. Došao je pas, ali bez gospodara. Pseto stane zavijati i potezati Margaritu, da ide napried. Pošla je. Pas ju dovede na jedno mjesto, gdje stane nogama čeprkati i najednom ukaže se pred Margaritom ubijeno i zakopano tielo njezina sugrješnika. Struja groze, žalosti i paklenog jada prošla je njezinom dušom i tielom. Ali je odmah stala raditi i milost Božjeg milosrđa, da na slučaju grabežnog umorstva svog sugrješnika Margarita uvidi svoj grieh i obrati se Bogu, koji jedini zaslužuje, da ga ljubimo dušom i tielom. I struja Božje milosti prošla je njezinom dušom, te od tog časa počela je biti sveta Margarita. Njezin novi život pribavio je radost Srdcu Isusovu ,koji kaže da mu je milo prebivati s dobrim ljudima.

Slavimo Božje milosrđe. Grješnici smo, pa priznajmo, da živimo jedino od Božjega milosrđa. U sv. izpoviedi pružimo Isusu priliku, da nam oprosti griehe. Često molimo Djela pokajanja. Molimo i za obraćenje grješnika. Amen.

Treća nedjelja korizme:

DOBRI ANĐELI

1. Bog je stvorio silan broj anđela

Kad svratimo pažnju na ono, što vidimo i na ono, što nam je Bog objavio, tada znamo, da je Bog stvorio dva svieta, jedan vidljivi, a drugi nevidljivi na nebu. Na zemlji je Bog stvorio mrtvu prirodu, pa živu prirodu nižu ili različito bilje, te osjetna bića ili životinje. Na zemlji još vidimo čovjeka, koji je kralj sve stvorene naravi na zemlji. Čovjek je sastav duha i tiela. Na nebu je Bog stvorio Anđele, koji su čisti, velebni i neumrli duhovi. Tako vidimo, da je Bog stvorio različita bića, od kojih su na najnižem stepenu neživa bića, kao što je kamen, pa sve redom dolaze to savršenija bića, koja kao stepenice idu uzgor k čovjeku, od čovjeka k Anđelima, a povrh svih stoji Stvoritelj i Gospodar svega — Bog.

Anđeli su bića između Boga i čovjeka. Nemadu tiela, pa su duhovna bića. Mmnogo su savršeniji i sličniji Bogu nego ljudi, ali jednako su Božja stvorenja. Anđeli su kao Božji dvoranici, nebeski knezovi, Božji viestnici, sluge. U početku svi su bili sretni i blaženi, ali se je jedan dio između njih odmetnuo od Boga i postali su zli anđeli ili vragovi. Veći dio Anđela ostali su Bogu vjerni i navieke sretni i blaženi.

Sasvim je naravno, kad je Bog stvorio sva niža i viša bića, da viša bića obće s nižima. Čovjek je povezan ne samo s nižim stvorenjima, nego i s višima, naime s Anđelima. Puno je Sveto Pismo dokaza, da Anđeli obće s ljudima. Anđeli se ukazuju Abrahamu, Jakovu, Jozui, Tobiji, prorocima, bl. Djevici Mariji, sv. Josipu. Anđeli služe Kristu iza njegove napasti, tješe ga uoči gorke muke.

U Djelima Apostolskim (gl. 12) čitamo o sv. Petru i jednom Božjem anđelu ovo: U ono vrieme podiže Herod kralj ruke, da muči neke od kršćana, i pogubi Jakova, brata Ivanova mačem. Uhvati još i Petra i baci u tamnicu da ga domalo ubije. Stražari su pred tamnicom čuvali vrata. »I eto, Anđeo Gospodnji pristupi, i svjetlost obasja sobu tamnice, i kucnuvši Petra u rebra probudi ga govoreći: Ustani brzo! I učini tako. I reče mu: obuci haljinu svoju i hajde samnom! I izašao je te išao za njim i nije znao, da je to istina, što je učinio Anđeo, nego je mislio da vidi viđenje. I kad prođoše prvu i drugu stražu, dođoše k željeznim vratima, koja vode u grad, i ona se sama otvoriše. I izišavši prođoše jednu ulicu, i odmah odstupi Anđeo od njega. Tada dođe Petar k sebi i reče: Sad zaista znadem, da je Gospodin poslao svoga Anđela, te me izbavio iz ruke Herodove.«

Eto čudom potvrđene istine, da ima Anđela i da obće s ljudima.

2. Poznati anđeli

Bog je udielio milost svom proroku sv. Danielu, da je na čudesan način vidio u nebu svemogućega Boga, i da mu služe tisuće anđela, i deset tisuća po deset tisuća stajalo ih je pred Njim (Dan. 7, 10), tj. neizmjeran broj. Svi ti Anđeli imadu svoja vlastita imena, koja su poznata Bogu i njima, dok po imenu nama su poznata samo tri anđela: Mihael, Gabriel i Rafael.

Mihaela spominjemo u molitvi: Izpoviedam se Bogu svemogućemu. Njegov spomen svečanim načinom slavimo na 29. rujna. Sveto Pismo kaže, da on spada među prve i najslavnije Anđele (Daniel 10, 13).

Zove ga »velikim knezom« (Dan. 12, 1). On je stajao na čelu dobrih Anđela, kad su ovi ustali protiv zlih anđela, da obrane slavu Božju, te su i pobiedili Anđele odmetnike ,koji su bačeni u pakao.

Anđela Gabriela vidio je isti Daniel (9, 21), dok je moleći Boga priznavao griehe svoje i svog naroda. Toga Anđela molio je prorok, da mu razjasni viđenja, koja vidi. Isti Gabriel objavio se je Zakariji, otcu Ivana Krstitelja, i predstavio mu se: Ja sam Gabriel, što stojim pred Bogom (Lk. 1, 19).

Za anđela Rafaela znamo iz Svetog Pisma, naime iz knjige Tobijine. I ovaj sveti Anđeo predstavio se je Tobiji s riečima: Ja sam Anđeo Rafael, jedan od sedam Anđela, koji stojimo pred Gospodinom (Tobija 12, 15). Ovaj se je Anđeo pokazao mladom Tobiji u prilici krasnog mladića, i učinio mu velika dobročinstva: pratio ga na putovanju, izbavio mu život od morske nemani, našao mu liek za sliepog otca i namjerio ga na krepostnu zaručnicu Saru. Pred njim se je činio da jede i pije kao i svaki čovjek. Ali kad se imao razstati od Tobije i skinuti obličje mladića, odkrio je Tobiji, da se je činio da jede i pije, ali da on uživa jelo nevidljivo i pilo, kojega ljudi ne mogu vidjeti. Nato je izčezao i vratio se Bogu u nebo, koji ga je i poslao na zemlju (Tob. 12, 19).

3. Službe nebeskih Anđela

Svi kraljevi na svojim dvorovima imadu svoju svitu, dvoranike, tjelesnu stražu i poslužnike. U kraljevsku službu ne ulazi bilo tko, nego odabrani ljudi. Svi ovi prema propisima dvorskog ceremoniala izkazuju čast i poštovanje svom kralju.

Bog je stvorio silni broj Anđela u prvom redu, da ga hvale, časte i slave. U toj njihovoj službi vidio ih je sv. Ivan, koji nam u svom Odkrivenju (4, 8—11) kaže, da je vidio u nebu Veličanstvo Božje i pred njim nekoje Anđele koji »počinka nemaju dan i noć govoreći: Svet, svet, svet, Gospodin Bog Svemogući, koji bijaše, koji jest i koji će doći. I kad ovi Anđeli »dadoše slavu i čast i hvalu Onomu, što sjedi na priestolju, koji živi u vieke viekova, padoše dvadeset i četiri starješine pred onim, što sjedi na priestolju, pokloniše se Onom, koji živi u vieke viekova, i metnuše svoje krune pred priestolje govoreći: Dostojan si, Gospodine i Bože naš, da primiš čast i silu, jer si ti stvorio sve, i po tvojoj je volji bilo i stvoreno je«.

Posebnu slavu u nebu izkazuju Anđeli našem Gospodinu Isusu Kristu, koji je njihov kralj ne samo kao Bog ,nego i kao Čovjek-Bog. Naš je Isus u nebu Jaganjac Božji. Isti sv. Ivan vidio je unebu »mirijade

mirijada i tisuće tisuća« Anđela, koji su govorili jakim glasom: Dostojno je Janje, koje zaklano, da primi silu i bogatstvo i mudrost i jakost i čast i slavu i blagoslov (Odkriv. 5, 12).

Druga je služba Anđela ,da služe Bogu u upravi svieta, ljudi i svete katoličke Crkve. Ne samo da svaki katolik, nego i svaki čovjek, pače i svaki narod i država imadu svoje posebne Anđele Čuvare. Drugi put govorit ćemo o Anđelima Čuvarima, ali znajmo, da sveta Crkva drži sv. Mihovila za svog posebnog čuvara protiv nasrtajima vrata paklenih. Sv. Crkva vjeruje napose, da Kristov stjegonoša sv. Mihovil vodi duše svih preminulih u sveto rajsko svietlo, kako to molimo na misama za mrtve na Prikazanju. Sveto Pismo govori o Knezu Anđelu kraljevstva perzijskoga (Daniel 10, 13). U ukazanjima Gospe Fatimske doznajemo, da se je nevinoj djeci, kojima se poslije pokazala Majka Božja, ukazao prije Anđeo Čuvar Portugalske, pa još posebni »Anđeo mira«, kako su se nevinoj fatimskoj djeci predstavili odnosni Anđeli. Onda smijemo pobožno vjerovati, da imadu Anđeli, koji nam učvršćuju vjeru, pomnožavaju ufanje, jačaju ljubav. To je sasvim vjerojatno, jer Bog se svime, što je stvorio, služi ne samo na svoju slavu, nego i u spasenju čovjeka.

Častimo svete Anđele, napose njihova prvaka sv. Mihovila. Naročito ih častimo, kad smo u crkvi, gdje ih ima mnogo, da se klanjaju euharistijskom Isusu. Budimo im pobožni, pa je sigurno, da ćemo i mi u nebu biti slični anđelima. U bolesti molimo pomoć sv. Rafaela, a sv. Gabriela, da nas učvrsti u vjeri, i da ustrajemo u posvetnoj Božjoj milosti do konca života. Amen.

Četvrta nedjelja korizme

ZLI ANĐELI

1. Zli duhovi postoje

I poganski narodi, bilo koji su nekoć živjeli ili sada žive tamo, gdje nije doprla Kristova vjera, znadu, da postoje zli duhovi. Stari su Grci zamišljali vraga, koga su zvali Tifon, kao zvier, koja ima stotinu glava, iz kojih siplje užasna vatra, a na ruci su joj zmije mjesto prsta. Naravno onda, da nas uči sveta vjera, da postoje vragovi.

Vragovi su zli duhovi, koje nitko nije stvorio, nego su oni postali tako, da su se svojom zločom iz dobrih anđela preokrenuli u pokvarene ili zle duhove, koje zovemo vragovima. Vraga imenuje Sveto Pismo zlim duhom, Sotonom, Belzebubom, ubojicom, poglavicom ovog

opakog svieta, starom zmijom, velikom aždajom, otcem laži, napastnikom. I sve je to nečastivi vrag!!

Sveto Pismo govori o jednom posebnom vragu, kojega imenuje Azalez (Lev. 16, 10), a to ime znači »Božji protivnik«. On prebiva u pustinji. Vragovi prebivaju u paklu, u zraku, ali i među ljudima. Sigurno je, da ih ima u stanovima, na ulicama, pogotovo u javnim sabralištima. U knjizi Svetog Pisma o Jobu (1, 6—13), čitamo: Dogodi se jednog dana, te dođoše sinovi Božji i stupiše pred Gospodina Boga. I sotona se pojavi među njima. I Gospodin upita sotonu: Odakle dolaziš? Sotona odgovori Gospodinu: Prohodio sam zemljom i putovao po njoj.

Dakle nisu sada svi vragovi u paklu. Ima ih i na svietu. No i oni koji se skitaju po svietu, nisu slobodni od paklenih muka, jer sobom i u sebi nose svoj pakao, kao što čovjek bolestan od raka, nosi ga u svom tielu.

Nisu svi vragovi jednaci. Svi su zli duhovi: crni, užasni, nakazni, ali i među njima ima ih, koji su gori, užasniji, nakazniji, kao i onih, koji su među njima najgadniji, najgrozniji, najužasniji. Ima ih, koji su utjelovljena oholost, bludnost, zavist, mržnja, osveta. Svi griesi imadu svoje posebne vragove. Ne moli Crkva uzalud: od duha bludnoga oslobodi nas, Gospodine!

2. Vragovi zavode ljude na svaki grieh, napose na blud

O tom imamo u Svetom Pismu jasan dokaz. Vrag je naveo na grieh naše praroditelje Evu i Adama. Svjedoči to sv. Pavao: Preko jednog čovjeka, naime Adama, uđe grieh u sviet (Rim. 5, 12). Sigurno je, da je vrag poticao zavist Kaina, da ubije brata Abela. Kad su Židovi tražili da ubiju Krista, on im kaže: Đavao je vaš otac i on je ubojica od početka svieta (Iv. 8, 44). U knjizi o Tobiji (gl. 6) čitamo, da je vrag zaveo na bludne želje sedam mladića koji su htjeli uzeti za ženu nevinu djevojku Saru, kćer Raguelovu. Vrag je sigurno malo pomalo zavodio Judu na lakomost i škrtost, dok ga nije naveo, da iz želje za novcem proda istog Isusa, pa je pravo kazao Isus na zadnjoj večeri: tada sotona uđe u Judu (Lk. 22, 4). Isus svjedoči, da je vrag lažac i otac laži (Iv. 8, 44), i prema tome svaka laž ima korien ne samo u ljudskoj zloći, nego i u poticajima vraga.

Naime, uslied iztočnog grieha vrag ima neku stalnu vlast nad čitavim rodom ljudskim. Sam Krist zove vraga »poglavicom ovog svieta« (Iv. 14, 30), a sv. Pavao zove vraga krivim bogom ovog lažnog svieta (2. Kor. 4, 4). Gdje dakle vlada bilo koji smrtni grieh, tu ima vlasti i vrag. Po težkim griesima vlada sotona nad pojedinim zlim

ljudima, njihovim obiteljima, pače i nad čitavim narodom. Šta su mržnje, svađe, zavisti, bludnosti, brakolomstva, ubijstva, otimačine, izdaje ,nego li djela, koja su po planu vraga poklenoga?

Naš Gospodin Isus Krist oslobađa čovjeka od vlasti sotone na svetom krštenju. Prije samog čina svetog krštenja svećenik dahne nad djetetom i u ime Isusa Krista tjera iz njega sotonu riečima: Iziđi iz njega, duše nečisti, i uzstupi mjesto Duhu Svetomu. Budući da je krštenik postao diete Božje, obučen u Božju svetost, i baštinik Božjeg kraljevstva u nebu, vrag je neizmjerno zavidan i mrzi kršćana, jer je po krštenju oslobođen izpod njegove vlasti, ali on neumorno oblieta, da nas potakne na koji grieh, napose na onaj, na koji smo po naravi više skloni. Ako se pustimo težkom griehu, vrag opet dobije vlast nad nama. Zato sv. Petar upravlja rieč svima kršćanima: Budite triezni i bdijte, jer protivnik vaš đavao kao ričući lav obilazi, tražeći koga da proguta (1. Pet. 5, 8).

Obćenito se drži istinitim, da posve pokvaren čovjek, poticajem paklenog vraga, može zamrziti Krista, pače može s vragom unići u neki tajni dogovor. Nekoje vračare i vračarice ne možemo razumjeti bez njihove paklene veze s nečastivim vragom. Vlada obće mišljenje, da nekoja potajna družtva, kao što su masoni, poštuju vraga kao svog krivog boga. Kako su pokoji Božji Svetci imali prijateljske veze sa svetim anđelima,tako i posve pokvareni ljudi i neprijatelji Krista mogu imati paklene veze s vragom. Ne zaboravimo, da je vrag kušao zavesti na svoju stranu samog našeg Gospodina Isusa Krista.

3. Vragovi mogu ljudima škoditi u vremenskim stvarima

Vrag, po imenu Azmodej, ubio je sedam razbludnih vjerenika pobožne i poštene djevojke Sare. Božjim dopuštenjem vrag je nanio sva ona zla svetom Jobu ,koja čitamo u njegovom životu. Vrag je pokušao da bi Krista naveo, da se baci iz velike visine jeruzalemskog hrama dolje na tlo pred Židove. Vrag je organizirao svu urotu, mučenje i smrt protiv Isusa Krista, što je Krist priznao svojim neprijateljima: Ovo je vaš čas i vlast tmina (Lk. 22, 53). Tmine su sila vražja.

Sv. Terezija u svom vlastoručnom životopisu piše o sebi, da je jedne noći više vragova navalilo na nju. Uhvatili su je za grlo i počeli je daviti. Svetica je uviek držala uza se svetu vodu i spavala je s krunicom u ruci. Sad se je počela braniti protiv silnih vragova. Uzela je svetu vodu, te jednom rukom hajde da je lije na vragove, a drugom rukom udri krunicom po vragovima, i na kraju ih je potjerala. Vrag se više boji svete vode i krunice nego svoje paklene vatre.

U naše doba vragovi imadu silan utjecaj na život i razvoj svieta. Tome smo krivi svi mi jadni grješnici. To će biti razlog, da je Majka Božja u Fatimi nevinoj djeci pokazala pakao kao ognjeno more, u kojem su tonuli crni i paljeni vragovi i duše u ljudskom obliku, slične prozirnoj žeravi. Vragovi su se vidjeli u gadnim i groznim oblicima strašnih i nepoznatih životinja.

Vjerujemo u vragove, da ih se bojimo. Bojmo se svakog grieha posebno bludnoga i psosti. Gdje je grieh, tu je i vražja vlast nad čovjekom, obitelji i narodom. Često idimo na izpovied i svetu pričest, da budemo slobodni od vraga. U svojim domovima držimo svetu vodu. Pobožno se križajmo. Sabrano molimo. Oko vrata nosimo koju blagoslovljenu stvar ili medaljicu. Budimo pobožni Anđelu Čuvaru i sv. Mihovilu, da nas štite od hudoga neprijatelja. Amen.

Gluha nedjelja:

ANĐELI ČUVARI

1. Svi ljudi imaju svog Anđela Čuvara

Čovjek je po svojoj naravi razumno biće, te je sklon, da vjeruje u nadnaravni sviet, u prvom redu u Boga i duhove. Poganski narodi i danas vjeruju u zle duhove, koji im zlo čine. To je shvatljivo, budući da u tminama neznabožtva zli duhovi imadu jak utjecaj, jer ih ne progoni svietlo Kristove vjere i snaga posvetne milosti. Ako poganima njihovo bezbožtvo govori o zlim duhovima, zar nije naravno, da nama kršćanima prava vjera govori ne samo o zlim nego i o dobrim duhovima? Jednom dielu dobrih duhova povjerio je Bog častnu zadaću, da čuvaju nas ljude, zato ih zovemo Anđelima Čuvarima.

Svaki dakle čovjek, posebno kršćanin, ima svog Anđela Čuvara. Mi katolici svake godine na 2. listopada častimo posebnom svetkovinom naše drage Anđele Čuvare. Mi im se svagdano molimo i tražimo njihovu zaštitu. Ova naša vjera u Anđele Čuvare počiva na tvrdom temelju Isusove objave. Kad je naime Isus učio svoje učenike, da se čuvaju, da ne bi zlo činili pred ljudima i tako na grieh zavodili svog bližnjega, a u prvom redu da paze, da ne bi koje nevino diete svojim riečima ili djelima naučili koje zlo, nadodao je: Dječji Anđeli uviek gledaju lice Otca moga, koji je na nebesima (Mat. 18, 10). I sv. Pavao kaže Hebrejima (1, 14), da Bog daje svoje Anđele, da budu na službu ljudima, koji se imaju spasiti. U Djelima Apostolskim kaže se izričito, da su čudesnim načinom prvi kršćani u jednoj prigodi držali, da vide Petrova Anđela Čuvara, a ne njega (12, 15).

U životima Svetaca imamo divne primjere, koji nam svjedoče, koliko Bog časti nas ljude, kad nam je dao za čuvare odabrane svoje Anđele. Kad bi sv. Vjekoslav prolazio ulicama, uviek bi stupao jedan metar dalje od zgrada. Na pitanje, da li se zar boji ići blizu zidova, on je odkrio svoju tajnu, naime, da to radi zato, da njegov Anđeo Čuvar ima mjesta s njime zajedno stupati. Nova svetica Gema Galgani običavala je govoriti: Nikad me Isus ne pušta samu, nego je uviek uza me jedan njegov Anđeo. Ona bi se razgovarala sa svojim Anđelom, pače bi se s njime natjecala, tko će jače vikati: Živio Isus! Kad bi se imala izgubiti Anđelova čudesna prikaza, rekla bi mu sv. Gema: Pozdravi mi Isusa!

2. Služba je Anđela Čuvara, da nas brani od zla

Isti vrag priznao je ovu službu našim Anđelima Čuvarima, kad je zavodio Krista, da se baci s vrha hrama na tlo, jer da je pisano: Anđelima svojim zapovjedit će za tebe, i na rukama će te nositi, da gdje ne zapneš za kamen nogom svojom (Mat. 4, 6). Posebno Anđeli Čuvari čuvaju nas od nasrtaja zlih Anđela ili vragova. Kad su sv. Meinrada, Božjom dozvolom, htjeli vragovi tvorno napasti ili ga težko napastovati, on bi svaki put osjetio svog Anđela Čuvara, kako ga sokoli na borbu, da će vraga pobiediti i time steći mnogo zasluga za vječni život.

Kad bi Bog jednom samom nečastivom duhu pustio vlast za jedan sami čas nad vidljivim svietom ili čovjekom, on bi sve upropastio i porušio. Kaže nam sv. Pavao (Efež. 6, 12), da mi kršćani imamo na svietu izdržati borbu protiv opakih duhova u uzdušnim visinama. Uz svoju posvetnu milost Bog nam daje i našeg Anđela Čuvara, da nas pomaže u borbi protiv nasrtaja paklenih duhova. A koliko puta vrag se ne služi opakim ljudima, da nam preko njih naškodi tielu, osobito duši? Sad je na Anđelu Čuvaru, da otajstvenim načinom vrši svoju službu u obranu nas.

Poznat je slučaj, koji se je desio sv. Ceciliji, djevici i mučenici. Ona je živjela u doba, kad su kršćani bili progonjeni od poganskih careva. Cecilija je bila iskrena kršćanka. U svojoj pobožnosti učinila je zavjet dragom Isusu, da će iz ljubavi prema njemu ostati djevica i ne će se udavati. No njezini roditelji htjeli su na silu da se vjenča za poganina Valerijana. Ona je morala privoljeti na vjenčanje, ali nije pristala da ne bude djevica. Kad su se Cecilija i Valerijan prvi put sastali iza vjenčanja, djevica Cecilija ozbiljno kaza Valerijanu: Ja ne ću da budem majka, jer sam svoje djevičanstvo zavjetovala Isusu, a ti

budi dobar, te poštuj moju vjeru i moje djevičanstvo; znaj i to, nastavi čista djevica, da ja imam prijatelja Anđela Čuvara, koji čuva moje tielo od svake nečiste ljage; ako bi on opazio, da bi ti htio oduzeti moju djevičansku čistoću i ne poštivati moje tielo kao svoje rođene sestre, moj Anđeo Čuvar u tren oka bi se razsrdio i tebe usmrtio! Ako pak hoćeš da budeš čist i nevin kao i ja, moj će Anđeo Čuvar voljeti i čuvati tebe kao i mene. Tako je i bilo. Valerijan je poštivao Ceciliji-no djevičanstvo, pokrstio se, postao svet kao i Cecilija. Sad mu je Bog izkazao veliku milost. Vidio je kraj Cecilije njezina Anđela Čuvara, koji je držao u ruci dva vienca od ruža i ljiljana, pa stavi jednoga na glavu Ceciliji, a drugoga na Valerijana i reče im: Čistoćom srdca svoga i svetošću tiela vašega čuvajte ove vience čistoće, koje sam vam s neba donio. U svom djevičanstvu malo poslije i Cecilija i Valerijan dobiše palmu mučeničtva za vjeru Kristovu, pa ih i danas častimo na oltarima.

3. Anđeo Čuvar pomaže nas u dobru

Druga je služba Anđela Čuvarâ, da sudjeluju s nama u svakom dobru. Oni prinose Bogu naše dobre molitve. Oni nas potiču na svete misli, na dobre odluke, na pojedine kreposti. Oni plaču nad našom nesrećom, kad griehom uvriedimo Boga. Oni nas duhovnim razsvjetljenjem potiču da se kajemo za griehe. Oni se vesele svakoj našoj sreći i žaloste se nad svakim zlim časom. Oni dakle s nama vrše službu, koja im je naznačena u molitvi, koju imamo svagdano moliti Anđelu Čuvaru. Ta molitva glasi: O Anđele Božji, ti si moj Čuvar, pa me razsvjetljivaj, čuvaj, upravljaj i vladaj sa mnom, jer me je tebi izručila nebeska dobrota, moj Bog...

Anđeo Čuvar našao je Agaru na studencu, pošto je pobjegla i ostavila gospodaricu Saraju, ženu Alramovu, pa joj zapoviedi: »Vrati se nazad svojoj gospodarici i podvrgni se njezinoj vlasti.« Sv. Rajmonda iz Penaforta Anđeo Čuvar redovito je noću budio od sna i poticao da moli. Anđeo Čuvar pokazivao je sv. Franjki rimskoj, u kojima će se krepostima vježbati i da mora krotiti prirodnu naglost i tada, kad je tjera na koje dobro djelo. Anđeo Čuvar znao bi čuvati stado sv. Izidora, da ne pođe u tuđu štetu, dok bi on boravio u crkvi. Anđeo Čuvar s ostalim anđelima pratio je sv. Eulaliju do mjesta, gdje je imala biti mučena. Sv. Stanislava Kostku u jednoj prigodi pričestio je Anđeo Čuvar, jer nije bilo svećenika.

Sve nam ovo kaže, da moramo posebno biti pobožni Anđelu Čuvaru. Oživimo vjeru u našeg Anđela Čuvara i svagdano mu se molimo više puta. Amen.

Nedjelja cvjetnica:

KATOLIČKA CRKVA

1. Katoličku Crkvu osnovao je Isus, da u njoj dovieka boravi i spasava ljude

Netom je Krist došao na sviet, odmah je stao sakupljati oko sebe ljude. Zašto? Da im oprosti griehe, da ih potakne na krepostan život i da ih pomogne, kako će doći k Bogu u nebo. Prvi su mu došli pastiri i kraljevi od Iztoka. Poslije je našao starca Simeona i proročicu Anu. Kad je ponarastao, u svojoj dvanaestoj godini, pošao je da za svoju Crkvu traži učitelje u Božjem zakonu. Kad je u tridesetoj godini kao zreo čovjek ušao u javni život, sabrao je oko sebe apostole, pa učenike i sve one koji su bili dobre volje da slieđe njegovu nauku oko vlastitog spasenja. Koliko voli čovječje vječno spasenje, pokazao je na Križu, na kojem umire za odkupljenje svega čovječanstva. Treći dan uzkrsnuo je od mrtvih, četrdeseti uzašao na nebo, a pedeseti dan šalje na sviet svoga Duha, da konačno među ljudima proglasi svoju Crkvu, koja sabire sve one, koji hoće da Boga poznadu, ljube, služe i tako se spase.

Dakle katolička je Crkva nadnaravno vjersko udruženje ljudi, koji po Isusu Kristu hoće, da postignu vječno blaženstvo u nebu.

To je vrlo važno, da znamo i vjerujemo, da Isus nije utemeljio svoju Crkvu, pa je ostavio samu bez sebe, da se u njoj sakupljuju ljudi i po njoj postignu vječno spasenje. Krist je uzašao na nebo, ali on je Bog, koji ima načina, da dovieka boravi s nama u katoličkoj Crkvi. I zaista je Krist s nama u katoličkoj Crkvi. On je kazao: Ne ću vas ostaviti sirote, doći ću k vama (Iv. 14, 19). I opet to ponavlja na drugom mjestu: Ja sam s vama u sve dane do svršetka svieta (Mat. 28, 20). Zato možemo kazati otvoreno, da je katolička Crkva nastavak Krista na ovom svietu. Ona je iz Palestine prošireni Krist na sve četiri strane svieta. Onda, što je Krist, to je i katolička Crkva. Tko vjeruje u nazočnog Krista na svietu, taj vjeruje i u katoličku Crkvu. Tko se drži Krista koji boravi na zemlji, taj se drži i katoličke Crkve koja je razprostranjena po svemu svietu. Krist je u Crkvi, a Crkva je Kristova zaručnica.

Ima vjera ili tobožnjih crkvi, koje se nameću svietu, kao da su one prave crkve, ali prava Crkva ne može biti nego jedna, kako je jedan pravi Krist. Koja crkva može dokazati, da u njoj živi Isus, ta je prava Crkva. To može dokazati jedina katolička Crkva. Vrlo je poznat u učenom katoličkom svietu glasoviti obraćenik Faber. On je bio pro-

testantski pastor ili dušobrižnik. Jednom je pohodio Rim. Na veliko svo. je iznenađenje u crkvi sv. Petra naiđe na papu Grgura XVI., kako pro. strt na zemlju, klanja se euharistijskom Isusu. To klečanje i poniznost Pape toliko se dojmilo Fabera, da odluči vratiti se u svoju domovinu Englezku i proučiti katoličku Crkvu. Proučavajući je, dozna iz Kristo. ve nauke, da je Isus uviek nazočan u svojoj Crkvi, naime u svetoj Ho. stiji i jednog dana najavi svojim vjernicima, da ostavlja protestantsku vjeru, jer nema Isusa, i prelazi na katoličku vjeru, koja jedina ima Krista. Od časa svog obraćenja znao je često ponavljati: Vjerujem u katoličku Crkvu.

2. U katoličkoj Crkvi boravi Isus da oprašta naše griehe

Isus je utemeljio svoju crkvu za ljude, zato naša katolička Crkva, uz Isusa, koji je njezina glava, ima i nas ljude za svoje članove, koji po Crkvi postajemo udovi otajstvenog tiela Isusa Krista. Crkvu ne možemo zamisliti ni bez Krista ni bez ljudi, stoga Isus je pozvao k sebi sv. Petra, da na njemu osnuje svoju Crkvu, koja će s njime i preko njega spasavati sviet, pa mu kaže: Ti si Petar (to jest stiena, naime živa litica), i na toj stieni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati (Mat. 16, 18). Tako katolička Crkva sastoji od Isusa Krista i od ljudi, koji u njega vjeruju i drže se svog duhovnog Poglavnika, koga je Krist postavio za glavu, a taj je rimski Papa, koji nasljeđuje Petrovu stolicu. Prema tome u katoličkoj crkvi dielimo vjernike na obične kršćane, na redovničke osobe, koje su prigrlile tri Kristova savjeta: posluha, siromaštva i čistoće, i svećenike, koji imadu dužnost da služe vjernike u svemu, što je Krist ustanovio za spasenje duša. Onda je katolička Crkva najprije Isus Krist, pa s njime zajedno svi ostali vjernici, koji su u zajednici s rimskim Papom, kojega pomažu biskupi i svećenici.

Znao je Isus, kad je osnovao svoju Crkvu, da uz sveto krštenje ljudima će najvećma trebati opraštanja grieha, stoga on daje svećenicima vlast i službu, da u ime njegovo opraštaju griehe onima, koji uvriede Boga zlim djelima. Kaže Isus Petru i preko njega svima onima kojima je podielio vlast opraštati griehe: Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebu, i štogod razriešiš na zemlji, bit će razriešeno i na nebu (Mat. 16, 19), pa opet: Primite Duha Svetoga, kojima oprostite griehe, bit će im oprošteni (Iv. 20, 23).

Jedino u katoličkoj crkvi ima Isusovo praštanje griehe. U Njemačkoj se neki pokvareni svećenik odmetnuo od katoličke Crkve i prešao u luteransku crkvu. Jednom, sjedeći u družtvu svojih novih kolega, protestantskih pastora, bi pozvan, da dade vjersku utjehu nekom na smrt bolestnom čovjeku. Kad je došao k bolestniku, tješio ga je, kako je bolje znao, čitao mu sveto Pismo, kako je običaj kod protestanata. Težki bolestnik na sve to je odgovarao, da je izgubio ufanje spasenja i da je pun očaja. Vidio je odpali svećenik, da bi ovdje bio jedini liek sveta izpovied, ali bolestnik je protestant, koji u nju ne vjeruje. Na koncu će reći bolestniku: Ja sam odmetnuti katolički svećenik, ali na bilo čijoj smrti imam vlast u izpoviedi odriešiti od svih grieha, pa ih izpoviedi, i dobit ćeš odriešenje. Slučaj je hto, da je i taj težki bolestnik bio nekoč katolički, a sad odpali svećenik. Tako su se upoznali kao katolički svećenici. Bolestniku se je povratila milost Isusove vjere, pokajao se je za griehe, primio je sveto odriešenje i mirno zaspao u Gospodinu. Ali događaj je tako djelovao na ovog zdravog odpalog svećenika, da je odlučio vratiti se svojoj katoličkoj Crkvi, i na povratku u družtvo pastora reče im: Vraćam se mojoj katoličkoj Crkvi, koja jedina ima milost Kristovu, da oprašta griehe.

3. Katolička je Crkva brod, u kojem nas Isus vozi u nebo

Kad brod putuje u daleke krajeve, njegov kapetan obskrbi ga svim potrebštinama, naročito živežnim namirnicama, da putnici zdravo i sretno prispiju k svome cilju. Naš je život brod, koji putuje u vječnost. Nebo je naša prava i vječna domovina. Isus je sašao na sviet ne samo da nam pokaže put u nebo, nego i da bude s nama na tom putovanju. Svećenici su mornari na tom brodu. Sveti su sakramenti sve potrebštine i živežne namirnice, da sretno i zdravo prispijemo u rajsku vječnost. Crkva nas po svojim svećenicima i sakramentima odgaja za tu vječnost.

Odmetnik od katoličke Crkve, Melanton, našao se je uz uzglavlje majke, koja je bila na umoru. Majka će sinu: Sine, ja umirem, pa mi kaži u kojoj crkvi imam umrieti, da se spasim: ili u katoličkoj ili u tvojoj novoj, luteranskoj? Na to će joj sin posve iskreno: nova naša protestantska crkva zgodnija je za udoban život na ovom svietu, ali katolička je Crkva ona, koja nas posve sigurno iza smrti vodi u raj k Bogu.

Volimo svoju Crkvu. Ona je Kristova zaručnica. Mi smo njezina duhovna djeca. Ona je naša duhovna majka, koja nas rađa i odgaja za raj. Branimo je od neprijateljskih navala. Molimo za nju. Amen.

Uzkrsna nedjelja:

SVETA MAJKA CRKVA

1. Katolička je Crkva sveta

Čovjek ne može biti bez vjere, zato je sviet pun vjerâ. I danas nalazimo narodâ svake vrste, ali nema nijednoga, koji ne bi imao bilo kakvu vjeru. I pokvareni ljudi, koji kažu da su bezvjerci, ili da ne drže do nijedne vjere, imadu nešto, u što vjeruju na svoj način, i to je njihova posebnička vjera.

Među poganskim narodima ima množtvo različitih vjera, ali među kršćanskim narodima ima nekoliko različitih crkvi. Krist je objavljenu vjeru organizirao pod imenom »Crkva«: Ti si Petar, i na toj stieni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati (Mat. 16, 18). U stvari je dakle jedno isto Kristova Crkva i Kristova vjera.

Ima danas na svietu nekoliko kršćanskih crkvi, od kojih se svaka predstavlja ljudima, da je prava Kristova Crkva. One su među sobom različite, pače i pobijaju jedna drugu. No može li uobće i doći u pitanje, da je Krist ustanovio više i to različitih i suprotnih crkvi? Jasno je svakom vjerniku ono što kaže Sveto Pismo: Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje (Efež. 4, 5). Dakle jedna je prava Kristova Crkva. Zlato je jedno, a patvorinâ može biti više. Jedna je prava stvar, a surogata može biti mnogo. Poviest posve točno pokazuje, tko je osnovao grčko-iztočnu vjeru, tko protestansku, a tko starokatoličku. Također poviest svjedoči, zbog kojih su razloga neki odpadnici od prave Crkve osnovali svoju crkvu ili vjeru. Ali najjači je dokaz svakom iskrenom vjerniku, da je katolička Crkva jedina i prava Kristova crkva to, što je jedino katolička Crkva *sveta* Crkva.

Samo katolička Crkva promiče sveti kršćanski život. Kod osnutka svih drugih sebezvanih crkvi različite požude igrale su odlučnu ulogu. Oholost grčko-iztočnih careva i carigradskih patriarha navela ih je, da pokrenu grčko-iztočnu crkvu. Razvratan život odpalog redovnika Martina Lutera dovela ga je, da ustanovi reformatorsku crkvu. Razbludan život Henrika VIII. i njegove pokvarene kćeri Elizabete potaknuli su ih, da skroje anglikansku crkvu. Znamo posve dobro, tko i zašto je u našoj domovini osnovao starokatoličku vjeru. Tko među katolicima hoće da provodi razvratni život, ide u drugu vjeru, a tko iz drugih vjera hoće da se posveti krepostnim kršćanskim životom, taj prelazi u katoličku Crkvu. Koja dakle Crkva promiče sveti kršćanski život, ta je prava Kristova ili katolička Crkva.

Jednom dolazi katoličkom župniku u Halli u Pruskoj jedan protestant i kaže mu, da odstupa od protestanske vjere i pristupa u katoličku, na to će mu župnik: Što te, brate, na to potiče? On odgovara: »Čitam u Svetom Evanđelju rieči: Tko hoće da ide za mnom, neka se odreče sebe, uzme svoj križ svaki dan i sliedi mene. Naprotiv naša vjera tvrdi: grieši što više, a vjeruj tvrdo — kao da grieh ne ništi vjeru?! Vidim, da u katoličkoj Crkvi treba živjeti krepostno, odricati se grieha, nositi svoj križ, i to mi kaže, da je Kristova vjera jedino u katoličkoj Crkvi.«

2. Jedina katolička Crkva ima Svetaca

I to je živa istina. Englezka spisateljica S. K. Smith doznala je za modernu katoličku sveticu sv. Tereziju od malog Isusa, i dobila je njezinu svetu relikviju, pa je mislila ovako: Naša anglikanska vjera, odkada se je odciepila od prave Kristove Crkve ima preko 300 godina, nije dala ni jednog Svetoga, a katolička Crkva ima ih uviek novih, dakle ona je prava Kristova Crkva, jer promiče i rađa svetost. To umovanje dovelo ju je u katoličku Crkvu.

Tko bi mogao nabrojiti sve Svete, koje je dala naša sveta Crkva? Nesamo svako stoljeće nego i svako desetljeće dade katoličkoj Crkvi kojeg novog Svetca. Malo ne svi sveti Otci Pape kroz prva tri stoljeća katoličke Crkve bili su mučenici i Sveci. Jedva možemo i prebrojiti ostale svete Mučenike kroz tri stoljeća progonstva katoličke Crkve. Tih je svetih Mučenika bilo iz svake klase ljudi, svakog spola i doba. Jednog Franju asiškog priznaju svetim i krivovjerci. Svetom Antunu padovanskom može se isti krivovjerni i nekršteni narodi. Golem broj vjernika u Katoličkoj Crkvi i danas ostavlja udoban život na svietu, da se posveti sticanju svetih kreposti. Samo katolička Crkva znade za krepost svete čistoće, za nadnaravni posluh, za svojevoljno siromaštvo, kojim sliedimo Isusa Krista. Naš hrvatski narod ima svoje blažene: Nikolu Tavelića, Augustina Kažotića, Krizina, Hosanu.

Poznat je moderni slučaj sa svetim čovjekom Matejom Talbot. On je bio pometač u Londonu. Jednom su ga našli mrtva. Nije bio oženjen. Poznavali su ga jedino najbliži drugovi u poslu. Kad su ga mrtva stali oblačiti u pokojničko ruho, na svoje veliko iznenađenje našli su ga opasana pascem sv. Franje i trećoredskim skapularom, pače da nosi pokorničke cilicije, kojima je krotio svoje tielo. Malo po malo zanimanici iztražujući njegov život doznadoše, da je živio točno na svetačku. U mladim godinama bio je težki alkoholista i živio razvratno. Ali se je zarana obratio, dao se na sveti pokornički život, vrieme slobodno proživljavao na molitvi i u primanju svetih sakramenata. Rado je dielio

milostinju, uviek bio ponizan i strpljiv. Svoju nizku službu vršio je savjestno iz ljubavi prema poniznom Isusu, vježbao se u svakoj kršćanskoj kreposti, dakle provodio je sveti život, i sad se radi na tom, da bude proglašen blaženim.

3. Odklen katoličkoj Crkvi njezina svetost?

Bog je Otac katoličke Crkve. Utjelovljeni Sin Božji je njezina glava, a Duh Sveti je srdce i duša katoličke Crkve. Katoličkoj Crkvi teče Božja svetost iz probodenog Srdca Isusova, i to kroz rieke sedam svetih Sakramenata. U svakog Kristova vjernika putem svetih Sakramenata prelieva se Božja svetost. Dovoljno je da mi kršćani imamo duha pobožnosti i iskrene skrušenosti za naše griehe, i sveti Sakramenti kao potoci milosti natapaju naše duše čistim izvorom nestvorene Božje svetosti. Štogod pobožniji i skrušeniji vjernik prima više i češće svete Sakramente, tim većma postaje svet, naime ponizan, strpljiv, blag, čist, suzdržljiv uobće, gospodar nad požudom za bogatstvom, za tjelesnim užitcima; darežljiviji je, marljivi u svojim dužnostima, iskreniji prema bližnjemu, koga ne mrzi, oprašta mu uvrede, ne kune ga, ne sudi. Najvećma pak sveti Sakramenti i skrušena molitva djeluju na svetost našeg života u tom pravcu, da ne hlepimo za bogatstvom, čine nas poniznim pred Bogom i bližnjima, te shvaćamo i vježbamo se u najtežoj i najpotrebnijoj kršćanskoj kreposti, a ta je staleška čistoća. Čistoća i volja za molitvom jesu najljepši darovi svetih Sakramenata, koji Božji darovi jesu ujedno i siguran put kršćanskoj svetosti i vječnom blaženstvu.

Blaženi Lukezij i njegova supruga blažena Delfina bili su osobe ovog svieta, kojima su trgovina i dobitak bili glavni pokretači života. Po savjetu sv. Franje asiškoga pristupili su u njegov treći Red. Kako su iskreno prihvatili pravilo trećoredskog života, nisu ostavili svoj posao i zaradu, ali su počeli pristupati na sakramente izpoviedi i pričesti, počeli su bolje i češće moliti, nisu bili kao prije požudni za zemaljskim imanjem, stali su pomagati svoga bližnjega, ozbiljnije su shvaćali svoje staleške dužnosti, postalo im je drago postiti, odricati se grješnih požuda, više su mislili na Boga i svoje spasenje, i tako su se malo po malo ne samo spasili, nego postali svetima, te ih sada štujemo na oltarima.

Djeca smo svete katoličke Crkve. Budimo njezina sveta djeca. U tom ćemo uspjeti tim bolje, što češće pristupamo svetim Sakramentima i više molimo. Amen.

Biela nedjelja:

KRISTOVA JE CRKVA ČUDESNA

1. Sve je u našoj Crkvi čudesno

Nijedna druga vjera ili crkva nemadu niti sjene ni svetosti, ni čudesnosti naše katoličke Crkve.

Naša je Crkva u sebi pravo čudo Božje. Što znači rieč »čudo«? Znači, da nešto nije postalo prema zakonima naravi, nego mimo ili izvan njih. Jezik sv. Antuna padovanskoga i sad se nalazi u Padovi kao relikvija Svetčeva tiela, ali on se je sačuvao do našeg doba čudom, da Bog pokaže, koliko je taj slavni jezik učinio dobra svojim propoviedanjem, dok bi po zakonima naravi morao se u prah obratiti. Svake godine u Napulju, na očigled tisućâ ljudi, smrznuta krv sv. Januara, na Svetčev dan 19. rujna, oživi i poteče kao zdrava prirodna krv, dok bi po zakonima naravi morala biti ne samo smrznuta, nego bi je moralo i nestati nakon osamnaest stoljeća, odkad je Svetac mučeničkom smrću umro.

Katolička je Crkva osnovana na čudesima Isusa Krista, Sina Božjega. Sva čudesa, o kojima čitamo u evanđeljima, ali kojih je bilo mnogo više nego su ih evanđelisti popisali, bili su temelji, na kojima je naš Spasitelj izgradio svoju vjeru ili katoličku Crkvu. Čudom svog slavnog uzkrsnuća Krist je utvrdio temelje naše vjere. Naša Crkva ušla je u javni život svieta na Duhove, kad su apostoli govorili domaćim jezikom, a čudom Božjim razumjeli su ih tisuće prisutnih, koji nisu znali njihova jezika.

Kad zasadimo mlade usjeve, treba ih u početku posebno njegovati, naročito obilatim zalievanjem, da se ne osuše. Tako je Krist svoju mladu Crkvu zalievao čestim i očitim čudesima. Nijedna knjiga, bila debela ne znam koliko, ne bi mogla ni izdaleka primiti silan broj čudesa, koja su se dogodila u prvim desetljećima i stoljećima katoličke Crkve. Apostoli su kao iz rukava sipali razna Božja čudesa. Bolestnici ozdravljali su u samoj sjeni svetog apostola Petra. On je izliečio hroma od poroda. Na rieč apostolskog Prvaka pred njegovim očima padoše mrtvi Ananija i žena mu Safija za kaznu drzovite laži. On je uzkrsnuo od mrtvih pobožnu Tabitu. Sv. Pavlu ujed otrovne zmije nije ništa naškodio. Ozdravio je od težke srdobolje otca Publijeva. Kad je mučeničkom smrću umirao sv. Stjepan, njegovo se lice ukazalo kao lice Anđela, vidio je otvorena nebesa i Krista da sjedi ob desnu svog Otca.

2. *Jedino u katoličkoj Crkvi zbivaju se čudesa*

Katolička crkva nije samo osnovana na čudesima, nego je čitav njezin život izprepleten čudesima. Kazao je Krist unapried za svoju Crkvu: One koji uzvjeruju pratit će ovi znaci: U moje će ime izgoniti vragove, novim će jezicima govoriti, uzimat će zmije, i ako smrtonosno što popiju, ne će im nauditi, na bolestnike će stavljati ruke i izliječit će se (Mk. 16, 17). Sv. Antun padovanski znakom svetog križa odtjerao je od sebe sotonu paklenu, koja ga je htjela pometati u molitvi. Kad jednom ljudi nisu htjeli slušati njegove propoviedi ,on se je okrenuo prema moru, pozvao ribe, koje čudom Božjim izviriše glavom iz vode i slušahu Svetca. Neprijatelji su mu podmetnuli otrovnu hranu da ga usmrte, ali on je blagoslovio tu hranu, koja je čudom Božjim izgubila smrtonosni otrov. Ni broja se ne zna, koliko je bolestnika čudom Božje milosti spasio od očite smrti. Otac sv. Antuna bio je obtužen za tobožnje umorstvo nekog čovjeka. Kriva svjedočanstva težko su teretila Svetčeva otca, koji je imao stradati. Uoči razprave Svetac se je čudom Božjim u tren oka našao iz Italije u Portugalu, pošao na grob ubijenoga, povratio ga na život, doveo pred sudce i zapoviedio mu, da izjavi, je li ga ubio njegov otac. Kad je uzkrsnuli pred sudcima izjavio, da je Svetčev otac pravedan od njegove smrti, opet je umro i vratio se u vječnost, odklen ga je dozvao sv. Antun.

Samo katolička Crkva ima svoje Svetce. Oni su njezina najdraža djeca. Oni su svi svojim krepostnim životom i darom Božjih čudesa pokazali svojoj Majci Crkvi, da su odabrani njezini članovi, pa kad se je Crkva uvjerila o njihovoj svetosti, i na temelju najočitijih dokaza spoznala čudesa, koja je Bog učinio na njihov zagovor, priznala im je svetost života i službenim proglašenjem postavila ih na oltar kao Božje Svetce. Nema godine, kad ih Crkva u većem ili manjem broju ne proglasi Svetcima. Njihovi životi puni su Božjih čudesa. Novija dva Svetca, sv. Spasoje, franjevac, i sv. Terezija od Malog Isusa uprav su poplavili sviet svojim čudesima na slavu Božju i na procvat svete Crkve.

3. *Najznamenitija čudesa u katoličkoj Crkvi u novo doba*

Tko su kao Isus i Marija zabrinuti za katoličku Crkvu? Katolička je Crkva Kristovo djelo. Ona je njegova zaručnica. Marija je čuvarica svete Crkve. Uviek se Isus i Marija čudesnim načinima brigaju za vjerski život u katoličkoj Crkvi.

Najprije mislim na veliko ukazanje Presv. Srdca Isusova. Isus, žalostan, vidio je, da mnogi njegovi kršćani uzmiču u svojoj vjernosti evanđeoskoj nauci, pače da naglo raste broj onih, koji ga težko vrieđaju svakojakim griesima, pa da potakne neharne vjernike, da se obnove u gorljivosti prema Bogu i bližnjemu, god. 1673. osjetnim načinom pokazuje svoje uvriedeno Srdce sv. Mariji Margariti u francuzkom mjestu Paraiy-le-Monial, da ona očituje njegovo Srdce kršćanima svega svieta i da se pobožnošću prema božanskom Srdcu potaknu na novu gorljivost i ljubav prema Bogu, jer je svak tim bolji sebi, što je bolji svom Bogu. To čudo priznala je sveta Crkva kao najveću milost svog božanskog Utemeljitelja, koju joj je izkazao u zadnje vrieme. Sve su druge crkve mrtve u svetosti, pače do nje ništa i ne drže, dok čudesa napadaju kao stvar nemoguću.

A koje je čudo u svim vremenima katoličke Crkve tako jasno utvrđeno kao čudesno ukazanje Majke Božje Lurdske? Ukazanja Majke Božje Lurske i čudesa koja su sliedila i danas sliede njezinim zagovorom zapanjila su čitav kulturni sviet, pače i iste nekršćane. Lurdska čudesa ne broje se na desetke ili stotine, nego na tisuće i desetke tisuća. Ta se čudesa događaju pred očima prisutnih, pače posebna komisija uglednih liečnika podastire svoj službeni izvještaj, da ozdravljenje prelazi granice naravi.

No poviest katoličke Crkve u naše doba bilježi jedno posve iznimno čudo, kojem jedva ima primjera u poviesti čudesa. Naime, to se je čudo dogodilo usred biela dana pred očima kojih 70.000 ljudi, među kojima je bilo dosta i bezvjeraca, fotografa, novinara. Štaviše, ovo je čudo bilo najavljeno od strane Majke Božje, utanačen dan i sat, kad se ima dogoditi. To glasovito čudo dogodilo se je u Fatimi, u Portugalu, 13. listopada 1917., kad se je Majka Božja ukazala kao kraljica sv. Krunice i ona koja obraćenom svietu ima izprositi mir.

Dakle čudesa se nisu događala samo kod osnutka katoličke Crkve. Ona se kao zlatna nit provlače kroz svu poviest katoličke Crkve, te i danas svojom nadnaravnom snagom zalievaju stablo Kristove Crkve.

Mi se katolici imamo ponositi, kako naša Crkva neprestanim čudesima pokazuje svemu svietu, da je ona jedina prava Kristova vjera. Obslužujmo svete crkvene zapoviedi. Molimo za svoju Crkvu. Branimo je. Amen.

Druga nedjelja po Uzkrsu:

SVETI OTAC PAPA

1. *Papa je Kristov namjestnik na zemlji*

Svetu Crkvu ili katoličku vjeru Krist je ustanovio za spasenje ljudi, a ne anđela. Krist je bio Bog i čovjek, a ne anđeo. Ljudi su u Isusu gledali Boga-Čovjeka. Krist je ostao nevidljivim načinom u svojoj

Crkvi, ali je trebalo, da mjesto sebe ostavi jednog vidljivog *čovjeka* koji će ga zastupati u njegovoj Crkvi, u katoličkoj vjeri. Tako je Krist došao na misao, da ustanovi svetog Otca Papu, koji će ga vidljivo nadomještati u vodstvu i upravi Crkve i katoličke vjere. Da nije Krist ustanovio Papu, *čovjeka*, koji će ga zastupati u svim vjerskim stvarima, bila bi izčezla sa zemlje njegova Crkva, jer ne bi bilo posebnog Božjeg čovjeka, koji će je rukovoditi, pomagan izvanrednom Isusovom pomoći. Mora da strada obitelj, ako nema nekoga, koji će njome ravnati. Država se odmah razpada, kad ostane bez kralja, ili onog, koji joj je na čelu. Tako bi bilo i s katoličkom Crkvom i svetom Isusovom vjerom, da nije na kormilu sv. O. Papa.

Papa je dakle temelj katoličke Crkve, njezin poglavar, duhovni **otac svih pravovjernih kršćana.** On je tvrda litica, čelik, na kojem počiva Crkva. Između ostalih apostola Kristu se je svidio Petar, pa naumi njega postaviti svojim Namjestnikom iza svog odlazka k Otcu nebeskomu. Zove ga k sebi i prije ga pita, da li *vjeruje* u Krista Sina Božjega? Petar je odgovorio: Ti si Krist, Sin Boga živoga. Nato će mu Isus: Ti si Petar, i na toj stieni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati. Još nadoda Krist: Tebi ću, Petre, dati ključeve kraljevstva nebeskoga, pa štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebu, i štogod razriešiš na zemlji, bit će razriešeno na nebu (Mat. 16, 16). Tako je Krist, na temelju osobne Petrove vjere, učinio ga čuvarom svoje vjer. Zato je Petru, u drugoj prigodi, nakon što je izpitao njegovu ljubav prema Bogu, dao vlast, da upravlja sa svim njegovim stadom: Pasi janjce moje, pasi ovce moje (Iv. 21, 15).

Nije Isusu Crkvi i nama vjernicima trebao Petar samo, dok bude živ, nego Isusu Crkvi i nam vjernicima treba Petar uviek do konca svieta. Taj je Petar onaj vrhovni svećenik, koji nasljeđuje Petra na rimskoj stolici, a taj je sveti Otac Papa.

Tko se temeljito bavi Kristovom katoličkom Crkvom ili pravom vjerom, lako dolazi do zaključka, da koji su se pojedinci ili narodi odrekli Pape, svi su odpali od Kristove Crkve i vjere. A koji su zemaljski mogućnici dirali u osobu Pape, svi su stradali ovako ili onako. Carigradski car Konstantin II. (641.—667.) zarobio je papu sv. Martina i na silu ga doveo kao sužnja iz Rima u Carigrad. Kroz ulice Carigrada bio je vođen vezan u lance i izrugivan od razularene svjetine. Stavljen u tamnicu trpio je gladan i žedan. Zatim je bio odposlan na Krim, gdje je umro od svakog zemaljskog jada 16. rujna 665. Ali je Konstantin za to zlodjelo dobio težku Božju kaznu. Doživio je, da je bio prognan iz Carigrada i tražio je utočište u Italiji, odkle je potjerao Papu, ali nije našao mira. Pošao je u Sirakuzu, gdje ga u kupaonici usmrti jedan njegov častnik na 15. srpnja 658. I njemački car Fridrik II. progonio je i omalovaživao papu Grgura IX. i Inocenta IV., ali je za kaznu izgubio priestolje, a njegov potomak Konrad bi ubijen, i time je nestalo i koljena oholog cara Fridrika II. Papinstvo je Božja ustanova, pa strada svatko, tko s Papom ne živi u Kristovu miru.

2. Poštovanje i posluh sv. Otcu Papi

Kad je Papa Kristov namjestnik na zemlji, i poglavar katoličke Crkve, i duhovni Otac svih pravovjernih kršćana, moramo ga poštivati i slušati kao Kristova zastupnika na zemlji. Ne čudimo se ovoj tvrdnji. Ona počiva na evanđeoskoj istini. Ako po Kristovoj nauci imamo gledati Njega samoga u svakom kršćaninu, koliko većma moramo gledati Krista u njegovom Namjestniku? Ako će nam Krist stostruko naplatiti u nebu, ako iz ljubavi prema Njemu dademo žednomu čašu vode, koliko većma Krist će nam priznati u svom kraljevstvu, kad se pokoravamo i slušamo zapoviedi, svjetovanja i nauku sv. Otca Pape?

Tko je uz Papu, taj je uz Krista. Glasovit je u poviesti Englezke njezin državni tajnik, najveća osoba iza kralja, Toma Moro. On je bio kancelar zloglasnog englezkog kralja Henrika VIII., koji je odciepio svoju državu od katoličke Crkve. Na svoju odpadničku stranu htio je zavesti, poslije i prisiliti, svog državnog tajnika Tomu Moro. Ali je ovaj pobožni kancelar znao, da će se odtrgnuti od Isusa i prave vjere, ako se ne pokorava Papi. Henrik VIII. pokušao je, da preko Tomine supruge djeluje na njega, da ustane protiv Pape, ali je bilo sve uzalud. Radije je Toma trpio, da mu kralj ugrabi sve imanje, baci ga i u tamnicu, pače da mu bude mučeničkim načinom odsiečena i glava, nego da se odciepi od Pape. Papin protivnik Henrik VIII. ostao je na zlu glasu, što je radi brakolomstva odciepio se od Pape, dok Tomo Moro sad je blaženi u nebu ,te ga štujemo na oltarima.

Sv. Tomu akvinskoga zovemo anđeoskim učiteljem svete Crkve. On je najveći njezin Naučitelj u svima granama bogoslovskoga znanja. Imao je veliko poštovanje prema Papi. Znamenite su njegove rieči, koje je kazao pred smrt u času, kad je imao primiti svetu pričest kao popudbinu na drugi sviet. Evo tih njegovih rieči: »Klanjam ti se, o moj Bože i Spasitelju. Ja sam učio, radio, propoviedao i naučavao sve iz ljubavi prema tebi. Ufam se, da nisam pisao ni naučavao ništa što bi bilo protivno tvojoj svetoj rieči, ali ako sam što takvoga učio iz neznanja, sve moje knjige podvrgavam sudu svetog Otca Pape.«

3. Svi vjernici imadu moliti za Papu

Najbolju dužnu ljubav prema Papi pokazat ćemo, kad za njega molimo. Može komu izgledati čudnim, da za Papu molimo, ali nije tako. Papa je ne samo osoba, koja upravlja svetom Crkvom, nego on je onaj, koji najbolje zna sve potrebe svete Crkve. Dakle, prvo, moramo za njega moliti, u koliko on upravlja svetom Crkvom. Njega rukovodi posebna milost i prisutnost Duha Svetoga, kad službeno uči nas, što imamo vjerovati i kako moralno živjeti, da postignemo život vječni. Inače, on je sličan ostalim ljudima, pa mu treba vrlo velika milost Božja, da točno po Kristovu ravna svetom Crkvom u svim njezinim vremenskim stvarima. Svetiji Papa svetije stoji na čelu Crkve. Stoga moramo moliti za Papu, da bude osobno što svetiji, da što svetije vodi brod Kristove Crkve.

No Papa najbolje prati i vidi različite potrebe svete Crkve. On se moli za te crkvene potrebe, ali se i mi imamo združiti s Papinim molitvama, da budu što mogućnije kod Boga. Stoga smo dužni, da prema nakanama Pape s njegovim molitvama združimo naše molitve. Mnogo je Bogu ugodna naša molitva, koju molimo za Papu ili prema njegovim nakanama.

Čitamo u Djelima Apostolskim (gl. 12), da su prvi kršćani veoma gorljivo moliti za prvog Papu, sv. Petra, kad je čamio u tamnici, da ga Bog iz nje izbavi. Ta je molitva doprla do Božjeg priestolja, i Petar je bio izbavljen iz tamnice. Majka Božja fatimska učila je nevinu djecu, da mnogo mole za Papu. Riedak je ovaj slučaj pobožnosti prema Papi. Naime, Pijo XI. umro je 10. veljače 1939. Njega je toliko ljubio jedan seljak u Poljskoj, da je molio Boga, da bi umro isti dan kad i Pijo XI., pa su ga susjedi zvali »Papom«. On je do toga dana bio zdrav kao i drugi ljudi, i po običaju je pošao u polje na radnju. Ali toga mu je dana pozlilo, bio je pozvan župnik, da mu dade sakramente umirućih, i naš je »papa« po svojoj želji umro isti dan, kad i Pijo XI., te vjerujemo, da je s njime u nebeskoj slavi.

Mnogo častimo Papu. Još više za njega molimo. Ne dozvolimo, da ga kleveću odpadnici od katoličke vjere. Tko voli, brani i moli za Papu, taj voli i brani Krista. Amen.

Treća nedjelja po Uzkrsu:

OBĆINSTVO SVETIH

1. Što znači općinstvo svetih?

Nikad dovoljno ne ćemo naglasiti, da je temeljna istina naše svete vjere, da je u Kristu Bog uzeo čovječju narav, da nas učini dionicima svoje božanske naravi. Krist je dakle u kršćaninu, kao što je kršćanin u Kristu. Kaže Isus: Ostanite u meni, i ja u vama (Iv. 15, 4). Ovu otajstvenu tvar, koja spaja Krista s nama, a nas s njime, zovemo kršćanskim jezikom »posvetna milost«. Da nas Krist uvjeri, da mi kršćani živimo u njemu, kako i on živi u nama, i da razumiemo tu posvetnu milost, koja ujedinjuje s Kristom, on nam stavlja pred oči sliku panja ili trsa loze i njezinih grana: Ja sam trs, vi loze (Iv. 15, 4). Pogotovo u vrieme berbe, jedno su panj i njegova pruća, o kojima vise grozdovi, ali sav im život izvire iz panja.

No nismo samo mi ljudi na zemlji s Kristom povezani po njegovoj posvetnoj milosti. Krist je jedan isti na nebu i na zemlji. Po njegovoj milosti s Kristom su još jače povezani rajnici u nebu. I u njima živi Krist, kao što i sveti u nebu žive u Kristu. Krist je njihova slava u nebu. Kako je isti Krist u spašenima u nebu i u nama na zemlji, onda smo mi vjerni kršćani na zemlji i svi Sveti u nebu preko Krista povezani u jedno. Članovi smo iste Crkve, udovi smo istog Krista.

Dakle općinstvo svetih znači, da smo mi kršćani na zemlji i svi spaseni u nebu jedna zajednica u Isusu Kristu. Oni se zovu Kristova slavna Crkva, a mi smo na ovom svietu vojujuća Kristova Crkva, jer se mi borimo na zemlji, da stečemo slavni život u nebu. Ali kako su i naši preminuli u čistilištu spaseni, jer su na drugi sviet pošli obogaćeni darom Kristove milosti, znači, da po Kristu jedno smo i s dušama u čistilištu. Duše u čistilištu sačinjavaju trpeću Crkvu Kristovu. Dakle Božja smo djeca i braća Kristova mi kršćani na zemlji, svete duše u čistilištu i još k tome svi Anđeli i Svetci u nebu.

Kad je bezbožna englezka kraljica Elizabeta poradila, da bude osuđena na smrt dobra kršćanka Marija Stuart, kći škotskog kralja Jakova I., ova je molila, da joj dadu svećenika, da se izpoviedi. Mjesto katoličkog svećenika poslali su joj protestantskoga, koji ju je nagovarao, da prieđe na krivovjerje, na što je ona odgovorila: Rodila sam se u katoličkoj Crkvi, pa ću u njoj i umrieti; nikad se ne ću odieliti od općinstva svetih, s kojima ću ostati u zajednici i kad preminem, pa budem li u čistilištu, pomagat će me svojim molitvama vjernici sa zemlje i svojim zagovorima Svetci iz neba.

U životima mnogih Svetaca imamo primjera, da su im se ukazivali osjetnim načinom Svetci iz neba i duše iz čistilišta. A i mi obični vjernici duhom vjere zajedno smo sa Svetima u nebu i s dušama u čistilištu.

2. Zasluge su Svetih i naša baština

Zašto se mi molimo Svetcima u nebu i dušama u čistilištu, nego da nas svojim zagovorom pomognu u našim potrebama? Majka sv. Lucije bila je oboljela težko. U to vrieme mučenica sv. Agata svojim zagovorom dielila je iz rajske slave mnoge milosti bolestnicima na zemlji. Sv. Lucija predloži svojoj majci, da pođe na grob sv. Agate te prosi zdravlje. Obe su pošle na Svetičin grob u Kataniju i molile za zdravlje i bolestnica je odmah ozdravila.

Koliko naša sveta vjera drži do toga, da Svetci u nebu moraju pomagati nas žive na zemlji, pokazuju njezini utvrđeni zakoni, da ona ne će da nijednog svetog čovjeka prizna na zemlji za Božjeg Svetca, ako ne učini bar dva-tri čuda nama koji trebamo njegove pomoći. Da netko i na zemlji bude priznat blaženim, treba da nam učini bar dva čuda, a da bude još proglašen i Svetcem, treba još nova dva čuda. Naime treba da naši Svetci iz neba čudom dokažu, da smo mi s njima jedna otajstvena Kristova obitelj, te da diele s nama svoje nebeske milosti.

Zajednička su nam nadnaravna dobra ne samo sa Svetcima u nebu, nego i sa svetim pokojnima u čistilištu. Oni se mnogo koriste ne samo dobrim djelima nas, koji smo još živi, nego još većma se pomažu dobrim djelima od strane Svetih iz neba. Znat ćemo u nebu, koliko Majka Božja i Svetci svojim zagovorom izbave iz muka čistilišta duša naših pokojnika. Isto tako doznat ćemo na drugom svietu, koliko su molitve, svete mise, postovi, milostinja, oprosti priveli duša čistilišta u nebo. A mnogi između nas, koji su pobožni svetim dušama u čistilištu, znadu, koliko one nas pomažu.

3. Zajednička su duhovna dobra i nas živih vjernika

Naime dobri kršćani pomažu ne samo ostale dobre, nego i grješnike.

Evo zato nekoliko primjera iz Svetog Pisma:

Smrad bludnih grieha u gradovima Sodomi i Gomori bio je okužio sav zrak i dopirao do samog neba. Dojadila Bogu nečista sramota Sodomićana i Gomorićana, i odluči da će ih spaliti vatrom, da se za nje ne zna, nego da budu opomena svemu svietu, kako je bludnost najteži čovječji grieh koliko u sebi toliko i u svojim posljedicama. Tu svoju namjeru pokaže Bog čudnim načinom glasovitom svetcu Starog Zavjeta, Abrahamu, koji je nazvan otcem svih Božjih vjernika. Uvelike bude žao Abrahamu, što će se vatrom s neba izbrisati ta inače dva velika i bogata grada, pa stane Boga moliti za milost: Ako, Bože, nađem u gradu pedeset pravednih Sodomićana i Gomorićana, molim te, radi njih oprosti svima i nemoj ih spaliti vatrom. Bog je pristao na Abrahamovu molitvu i odgovorio, da će zbog pedeset pravednih oprostiti tisućama i tisućama grješnika. Ali na žalost nije se našlo ni tako malen broj pravednih između tisuća razvratnih. Abraham je nastavio moliti, da bi Bog oprostio, ako bi našao četrdeset, trideset, dvadeset, pače ako bi našao i deset nevinih, ali ni njih nije našao. Kako je Bog zaprietio, tako se i dogodilo — Sodoma i Gomora bijahu spaljeni. Ali, eto, da je Abraham našao i deset dobrih, radi njih bi Bog bio oprostio tisućama opakih. To je dakle znak, da grješnici žive na milosti dobrih duša. Šta bi se dogodilo od našeg pokvarenog svieta, da ga Bog ne štedi radi odabranih?!

Čitamo dalje u Svetom Pismu, da je Bog blagoslovio kuću Putifarovu radi svetosti pravednog Josipa. Kad je sv. Petar čamio u tamnici, oslobodio ga je Bog čudnim načinom zbog molitava prvih kršćana, koji su skrušeno vapili Bogu, da im izbavi sasužnjenoga prvaka apostola.

Budimo, dakle, sviestni, da nama pravovjernima na zemlji, dušama u čistilištu i Svetcima u nebu zajednička su sva nadnaravna dobra. Samo treba da se znamo okoristiti tim dobrima. Molitva nas odlično veže sa svima Svetima u nebu i s dušama u čistilištu. No sigurno je, da je žrtva svete mise najjača veza između Krista i njegovih vjernika koliko onih, koji su u nebu, toliko onih, koji su u čistilištu i nas, koji smo na zemlji. Onda rado molimo i slušajmo svete mise na čast Svetih i na korist dušama pokojnih. Molimo i za grješnike. Amen.

M. Stipić:

BLAGDANSKE PROPOVIEDI

Na Novu godinu:

BOG JE NAŠ POČETAK I SVRHA

Danas novom godinom počinjemo jedan novi dio našeg života. Ide, da ga počnemo s Bogom, budući smo mi ljudi Božjeg roda i plemena. To nam kaže zdrav razum, pogotovo sveta vjera.

Čovjek je Božjeg roda

Grčki mudrac, slavni Sokrat, živio je više stoljeća prije našeg Gospodina, Isusa Krista. Bio je poganin. Nikad nije ni čuo, da postoji Sveto Pismo, koje pokazuje vjeru u pravog Boga, niti je i sanjao o Isusu Kristu. Ipak je svojim prirodnim razumom i poštenim srdcem znao, iako na svoj poganski način, da postoji vječni i preblaženi Bog. Svoje učenike učio je, da žive krepostno. Iako pravedan, bio je osuđen na smrt od državne vlasti. Malo časa prije smrti došli su k njemu njegovi učenici, da ga zapitaju, kakav će mu sprovod prirediti, na što im on začuđeno odgovori: Kakav sprovod, i to *meni?!* Ne znate li, da ću *ja* sutra, za vrieme vašeg sprovoda, biti s bogovima?! A s mojim tielom činite, kako znadete, da je običaj kod pokora.

Bi li Sokrat odgovorio svojim učenicima, da će on odmah iza smrti biti s bogovima, da nije bio uvjeren po zdravom razumu, da je Božjeg roda, i zato da mu pripada, da na drugom svietu bude zajedno s njima?

Kad je sv. Pavao došao u Atenu, grad i sjedište grčke filozofije, da propovieda objavljenu vjeru u Isusa, Sina Božjega, najprije je sazvao sielo atenskih filozofa, da njima pokaže pravu Kristovu vjeru. U razgovoru s tim misaonim ljudima dokazivao im je, da je u Isusu Kristu pravi Bog postao čovjekom, da nas odkupi od grieha i dovede na vječni život u nebu, ali da se oni toj novoj nauci ne bi imali ništa čuditi, nego je objeručke prihvatiti, kad isti njihovi pjesnici rekoše: »*Božji smo rod*« (Dj. Apost. 17, 28).

Što nam, eto, naravna pamet kaže, da smo Božjeg roda, to nam još većma potvrđuje objavljeni Bog, koji u Svetom Pismu govori potanko, kako je ne samo stvorio čovjeka, nego ga je i učinio dionikom božanske naravi. Tako smo mi ljudi sastav duha i tiela, ali smo duhovna

bića, čak smo po Kristovoj milosti dionici presvete Božje naravi, pa će zbog našeg duha, i tielo uzkrsnuti od mrtvih i postati duhovno. Dakle smo Božjeg roda i plemena. Ne bi Bog postao čovjek, da nije čovjek božanskog plemena. Kad je kći francuzkog kralja Ljudevita XIV. nešto korila svoju služavku i primietila joj, da li zna, da je ona kći francuzkog kralja, dvorkinja joj je još ponosnije odgovorila: A znate li vi, princeso, da sam ja kći Boga, koji je kralj svih kraljeva?

Što li mi kršćani imamo biti ponosni, da smo Božjeg roda! Naš Božji rod ne smijemo poniziti nijednim griehom.

Dužni smo Bogu služiti

Jer smo mi ljudi Božjeg roda, a nismo Bogu ravni, sliedi po sebi, da je naša dužnost i čast, da Boga poznamo i služimo. Nitko ne služi nižemu od sebe, nego višemu. Sve na svietu služi čovjeku, jer je čovjek nad svim, što je na zemlji, ali zato čovjek ima da služi Bogu, koji je jedini nad svime, pa i nad čovjekom.

Sv. Kristofora slavimo na 26. srpnja svake godine. O njemu ima priča, da je kao čovjek imao silnu želju, da dvori najmoćnijeg kralja. I zaista bio je pozvan, da služi na dvoru nekog silnog cara. Dok ga je dvorio opazi. da se njegov gospodar uvelike boji vraga. Sad je Kristofor mislio: Kad se moj gospodar i car boji vraga, znak je, da je vrag mogućniji od ikojeg zemaljskog kralja, zato idem, da služim vragu, koji je najsnažniji na svietu. I zaista je pošao u službu nečastivomu. Jednom je s vragom pošao po svietu i namjere se na sveto kršćansko Propelo podignuto kraj puta. Kad je vrag ugledao razapetog Krista, počeo je od straha drhtati, kao da ga trese stotinu groznica, i bježati kao pomaman. Sad će opet Kristofor u sebi pomisliti: Kad se vrag toliko boji Krista-Propela, znači, da je Krist stvarno kralj svieta — idem Njemu služiti. Kristofor se je pokrstio, postao veliki Božji sluga, i danas ga častimo na oltarima kao onoga, koji je sav život posvetio službi Boga.

Sladko je Bogu služiti

Svi mi ljudi znamo iz vlastitog izkustva, kako nas nijedne stvari ovog svieta nisu podpuno zadovoljile, pače dnevno iz jednog razočaranja prelazimo u drugo. Ali tko god je kušao služiti Bogu, izkusio je, da je Gospodin sladak. Božjeg smo roda, zato nas jedino Božje stvari mogu zadovoljiti i usrećiti.

To nam je očitovao Isus Krist u svojoj božanskoj nauci o osam blaženstva. Kad je nabrojio, da su blaženi siromasi duhom, i koji plaču,

i koji gladuju i žeđaju pravde, i koji su prezreli tjelesne nečiste naslade, i koji radije pružaju nego primaju, i koji su progonjeni zbog pravde, zaključio je: Veselite se i radujte se već na zemlji, jer je plata vaša velika na nebesima! (Mat. 5, 12). Liepo je tome dodao sv. Pavao: Kraljevstvo Božje nije jelo i piće, nego pravda, mir i radost u Duhu Svetomu (Rim. 14, 17).

Kad se je Karlo V. na svečanoj gostbi sa svojim ministrima odrekao vladanja i predao ga svom sinu Filipu, u kraljevskoj nazdravici kazao je sinu: Za vrieme svega moga kraljevanja ni pun četvrt sata nisam bio sretan i zadovoljan, jer nad svakim zemaljskim veseljem visi Demaklov mač, da ga poruši. To je izkusio veliki sv. Augustin, koji piše u svojim Izpoviedima: Oh kako je sladko ne uživati propadljiva veselja ovog svieta; prije mog obraćenja bojao sam se, da ne izgubim slasti ovog svieta, ali sad sam veoma radostan, da ih nemam; ti si, Bože, došao k meni, i ti si moja prava sreća! Njegov prijatelj, sv. Jeronim, piše u pismu Eustohiji: Bog mi je svjedok, da govorim istinu: mnogo sam pokorničkih suza prolio, ali u njima sam našao toliko veselja, da mi se koji put činilo, da sam među istim Anđelima!

Imajmo dakle na početku nove godine ove misli, kojima ćemo se ravnati u životu: Božjeg sam roda; Bogu ću služiti; u Bogu je sva moja sreća! Amen.

Na Bogojavljenje:

KAKO ĆEMO STEĆI I UZČUVATI VJERU

Današnjim danom Bogojavljenja častimo našeg Gospodina Isusa Krista u tome, što se je objavio Bogom najprije Mudracima iz Iztoka, pa sv. Krstitelju i ostalim prisutnima u času, kad se je krstio na Jordanu, i što je na svadbi u Kani pretvorio vodu u vino, i time se očitovao Bogom svojim učenicima. I Mudraci s Iztoka, i sv. Krstitelj s prisutnim narodom, i uzvanici na piru vjerovali su, da je Isus utjelovljeni Bog i Spasitelj svieta, ali ni jedni, ni drugi, ni treći ne bi se odazvali Božjoj milosti, da vjeruju u Isusa, da nisu prije nešto učinili od sebe, čime će biti dostojni, da prime Božji dar svete vjere.

Vjeru stičemo i čuvamo kršćanskom naukom

Ako tlo nije obrađeno, ne može da plodonosno primi sjeme. Mudraci s Iztoka proučavali su tok zviezda, i kad su među njima opazili jednu neobičnu zviezdu, zaključili su, da ta nova nebeska pojava pokazuje, da je došao na sviet jedan Čovjek, koji je ujedno i Bog, pa su pošli da mu se poklone.

Prvo dakle, što imamo činiti, da imamo kršćansku vjeru je, da učimo vjeru. Današnji javni odpad od vjere potiče u prvom redu iz neznanja vjerskih istina. Vjerske istine savršeno odgovaraju čovječjoj naravi. Dosta ih je poznati, da odmah vidimo, kako su one nuždne i vriedne za čovječji život. Tko drugi osim vjere absolutno traži: poštuj otca i majku — ne ubij ni rukom, ni jezikom, ni srdcem — ne sagrieši bludno — ne ukradi — ne laži — ne želi ženu svog bližnjega, pače ne želi ni jedne stvari njegove?

Pitam, što čovjek zna, ako ne zna vjerske istine, koje će mu jedine kazati put u život vječni?

Diderot je poznat po tome, što je bio jedan od najvećih bezbožaca francuzke revolucije. Ali, čudna stvar! — on je često uzeo katekizam u ruku i učio svoju kći jedinicu. Jednom ga posjeti prijatelj Beauzé, i nađe ga, da iz katekizma stavlja pitanja kćeri, a ona mu odgovara. To je iznenadilo prijatelja, pa će Diderotu: Pa ti učiš svoje diete katekizam?! — na što će mu Diderot: Pa što boljega mogu učiti moju dragu jedinicu nego vjerske istine?!

Vjeru držimo krepostnim životom

Dobrom i poštenom čovjeku ništa naravnijega, što li biti dobar vjernik. Od dobra pšenična brašna lako je napraviti kolače. Kad je čovjek skroman, nije požudan za bogatstvom, za tjelesnim nasladama, miroljubiv je i žao mu je na tuđu biedu, njemu vjera sama sobom ulazi u srdce. Dobra je duša po naravi kršćanska. Naprotiv, kako će imati i slieditи vjeru onaj, koji je pokvaren u duši? Tko će između nas tečnu hranu držati u zamazanoj posudi? Što je danas mnogi sviet odbacio vjeru i živi kao da i nema kršćanskog zakona, to je stoga, što grješno srdce ne prima vjeru. Kad čovjek ima visoku temperaturu, njegov želudac ne prima hranu. On će je prije povratiti, nego progutati.

Kad su zloglasnom Zoli pokazali, da u Lurdu Majka Božja čini čudesa, te da se mnogi sviet obraća k vjeri svojih otaca, on je kazao, da će i on postati pokajani i bogoljubivi vjernik, ako svojim očima vidi koje lurdsko čudo. U tu svrhu pošao je u Lurd, gdje je vlastitim očima vidio veliko čudo, da je jedna na smrt bolestna osoba ozdravila u tili čas, ali kad su sad rekli: evo čuda, pa vjeruj u Isusa Krista i živi po svetoj vjeri, on je ostao u svom starom nevjerstvu. U njegovo srdce raztrovano različitim griesima vjera nije mogla uniči i da je htjela. Bi li mi rado išli u nečiste pećine i okaljana mjesta?

Sv. Ivan Krstitelj, mnogi sviet i prvi Gospodinovi učenici lako su kod Isusova krštenja vjerovali, da je on Spasitelj svieta, budući su bili moralni i bogoljubni.

Vjeru imamo, kad je prosimo od Boga

Stara je rieč, da vjeruje i spasava se svatko, tko moli, a gubi se za život vječni svaki onaj, koji ne moli. Tko molitvom prosi od Boga dar vjere, toga je vjera silna. Prava molitva već je odlična vjera.

Tko nema duha molitve, taj nema ni duha svete vjere. Tko je lien za molitvu, ili moli svakako i nikako, tomu je i vjera liena, raztresena. Takvima dolaze svake i najgluplje sumnje protiv vjere. Takvi misle, da bi se moglo živjeti i bez vjere. Uzvanici na svatbi u Kani lako su vjerovali u Isusa, jer su ga prije zamolili, da posjeti svatbu.

Čuveni moderni politički čovjek, Josip Motta, pet puta bio je biran za predsjednika Švicarske. On je bio poznat kao veoma pobožni katolik. Uza sve časti, koje je uživao kao poglavar svoje države, i što je na tako visokom položaju mogao lako ne živjeti na kršćansku i podati se griesima, on je ostao do smrti čovjek od molitve. Umro je od kapi. Zadnje su mu rieči bile iz Otčenaša: Bože, budi volja Tvoja!

Čitajmo katekizam i druge vjerske knjige. Krotimo svoje požude. Svagdano izmolimo naše molitve, pa će naš život biti orientiran prema Bogu, i osjetit ćemo nadnaravnu slast iz takvog života. Amen.

Na Sviećnicu:

NAŠE ŽRTVE BOGU

Drag je kršćanskom srdcu današnji Marijin blagdan. Zamislimo, da vidimo, kako Marija i Josip idu u jerusalemski hram, i kako im je u naručju mali Isus. Nose ga u hram, da ga prikažu Otcu nebeskomu. Tu prigodu prikazanja Isusova u hramu upotrebljava Marija, da nakon porođenja izvrši svoje zakonsko očišćenje. Josip je, naravno, uviek prisutan uz Isusa i Mariju. Kad je sveta obitelj došla u hram, da izvrši sve što Bog od nje traži, u njemu je našla dvie veoma drage osobe: starca Simeona i staricu Anu. Sva ova sveta lica nutkaju nas, da svratimo na nje pažnju, i da se od njih naučimo doprinositi Bogu naše osobne žrtve.

Isus se prikazuje kao žrtva svom Otcu

Isus je glavni i prvi, koji se je danas imao naći u hramu. Zakon je Božji glasio: »Svaki muški prvorođenac neka se posveti Bogu«. Ta posveta nosila je sobom žrtvu čovjeka Bogu. I da ta posveta i žrtva bude stvarna, Isusovi roditelji morali su namjesto Njega žrtvovati ili usmrtiti dvie grlice ili dva golubića kao zamjenu za žrtvu svog prvorođenca.

Isus se evo u duhu žrtvuje za naše spasenje. Od ovog časa Isus će sav svoj život posvetiti ne svojim osobnim interesima ili ugodnostima, nego našem spasenju. U tu svrhu morat će ostaviti svoj zavičaj i domovinu, pa izpred Herodova progonstva bježati posve neoskrbljen u tuđe i nepoznate krajeve. Kad se povrati u svoj kraj morat će postati obični radnik, da na siromašku živi žuljima svojih ruku. Prihvatit će i tu žrtvu, da ostane nepoznat. Iza toga će preuzeti pred ljudima nezahvalnu službu svećeničkog apostolata i, na kraju, s Križem se uzpeti na Kalvariju, da kao Jaganjac Božji, bude umoren za oproštenje naših grieha.

Imamo li mi duha žrtve, da predano volji Božjoj podnosimo patnje života za pokoru grieha?

Marijina žrtva

S Isusom ide u hram i Marija, majka Isusova, da i ona prinese svoju žrtvu, da tako bude sudionica oko našeg spasenja. Koja je njezina žrtva?

Silna je i njezina žrtva. Isus je bio pravo diete Marijino, njezina svojina. Ona pristaje na Sinovljevo prikazanje Otcu nebeskom i time dragovoljno hoće, da u svoje vrieme Isus bude žrtvovan za spasenje svieta na Kalvariji. Ljubav Marijina prema Isusu već je sad osjećala žalost za Kristom, koji će biti umoren na njezine oči, da njegova krv opere ljage naših grieha. Njezino je majčinsko srdce već sada počelo krvariti nad mukom i smrti svog Sina Isusa. To joj je potvrdio i starac Simeon, koji je kazao Mariji očito i jasno: Tebi će samoj mač probosti dušu (Lk. 2, 35). Taj je mač već od današnjeg dana počeo parati srdce Marijino. Ona ga je prihvatila velikodušno, sva predana volji Božjoj.

Znademo li se mi žrtvovati i bez mrmljanja protiv Boga snositi žrtve u zdravlju, u imanju, u položaju, u otčinskom i majčinskom zvanju?

Žrtve Simeona i Ane

Kaže nam današnje sveto evanđelje, da su se kod prikazanja Krista u hramu našli u njemu starac Simeon i proročica Ana. Nakon pastira njih dvoje prvi su zaslužili i imali sreću da vide umrlim očima Isusa Krista.

Starac Simeon čitav je život proveo u nadi, da će vidjeti Odkupitelja svieta. Izričito o njemu kaže Sveto evanđelje, da je »bio čovjek pravedan i bogobojazan, koji je čekao utjehu Izraelovu, i Duh je Sveti bio u njemu« (Lk. 2, 25). Odličnijeg svjedočanstva o svetom Starcu nije mu mogao dati nitko živ. Treba se sjetiti, što znači u evanđeoskom smislu biti »pravedan«. Ta pravednost i bogobojaznost zapala je Simeona silnih žrtava. Živjeti među pokvarenim svietom u običnoj pravednosti i uviek pun svetog Božjeg straha, da u ničem ne uvriedimo ni Boga ni bližnjega, nije mala žrtva našeg sebeljublja i požude za grješnim užitcima. Nije starac Simeon bio anđeo ili koji rođeni svetac. Anđeli su u nebu, a ne na zemlji. Svi su ljudi skloni na svaki grieh. U svima ljudima vre svaka požuda, i nema grieha, kojeg čini bilo koji čovjek, da ga ne bi učinio svaki čovjek, ako se ne mrtvi i ne čuva ga Božja milost. Mnogo dakle svakovrstnih žrtava i odricanja podnosio je starac Simeon, da postane pravedan i bogobojazan i da Duh Sveti prebiva u njemu. Zato je i zaslužio, da ne samo vidi Isusa, nego i da ga drži u svojim staračkim rukama. Cilj njegovom životu bio je ne da sabire imanje ili uživa časti i druge užitke, nego samo da vidi Krista. Koli je to uzvišen smisao i sadržaj života!

Jednako je bilo i sa staricom Anom. Ona je mlada ostala udovicom. Iza smrti muža nije htjela znati za nove užitke svieta i tiela. Radije je odabrala jerusalemski hram, da u njemu stanuje i živi u molitvi i postu dan i noć. Sav svoj udovički život žrtvovala je Bogu, pa ju je Bog nagradio time, da je vidjela Isusa.

Čovjek vriedi toliko, koliko se zna žrtvovati za više ideale svog života. Jao ljudima, kojima je cilj života tjelesno uživanje. Tko se ne zna odreći sebe, taj nije vriedan ni zemaljskog ni vječnog života u nebu. Amen.

Na Josipovo:

IDITE K JOSIPU

Sveta majka Crkva odredila je u novije doba, da sv. Josipa svetkujemo zapovjednim blagdanom, da nam time pokaže, da ovoga Svetca imamo štovati iznad svih drugih Božjih ugodnika. To i zaslužuje sv. Josip, koji je jedini pravi zaručnik bl. Djevice Marije i hranitelj našeg Gospodina Isusa Krista. On je bio poglavar obitelji, koju zovemo »Sveta Obitelj«. Koliko Isus i Marija hoće, da častimo sv. Josipa, vidi se i po tome, što u znamenitom ukazanju Majke Božje u Fatimi, na 13. listopada 1917., nevinoj djeci Luciji, Franji i Jacinti ukazao se je i

sv. Josip, koji je držao na rukama Djetešce Isusa, obojica u crvenoj odjeći, i blagosivlju sviet sakupljen kod toga znamenitog ukazanja.

Sv. je Josip jedinstveni svetac

Naravno, da je Sveto Pismo Starog Zavjeta unapried govorilo o Isusu i o Mariji, jer po njima je došlo svemu svietu vječno spasenje. Bit će još da je Sveto Pismo unapried proreklo rođenje i sv. Ivana Krstitelja, koji je imao zadaću, da upozori sviet, da je Spasitelj Isus Krist već došao k ljudima, da ga prime kao utjelovljenog Boga, koji će umrieti za odkupljenje čovječanstva. Ali Sveto Pismo Starog Zavjeta u slikama govori i o sv. Josipu kao o povlaštenom Svetcu, koji će jedini biti toliko uzko vezan s Isusom i Marijom, da će on biti pravi i stvarni Marijin zaručnik, a odgojitelj i hranitelj Sina Božjega.

Mi znademo, gdje Sveto Pismo govori i navješta sv. Josipa. Ono ga navješta u Josipu, sinu patrijarhe Jakova, koji je zvan egipatskim Josipom. Ovoga Josipa, sina Jakovljeva, poznajemo iz poviesti Starog Zakona. Njega su iz zavisti prodali neharna braća nekim trgovcima, i tako je dospio u Egipat na dvor kraljev. Tu se je pokazao toliko svetim i mudrim, da ga je kralj postavio nad svojom državom, da njome upravlja naročito u poslu prehrane.

Egipatski Josip bio je slika sv. Josipa, koji će pod svojom upravom držati ne jedno kraljevstvo i njegovu prehranu, nego će pod svojom vlasti imati utjelovljenog Sina Božjega i njegovu majku prečistu djevicu Mariju. Sveto Evanđelje ne ustručava se sv. Josipa zvati »otcem Isusovim« (Lk. 2, 48) i »mužem Marijinim« (Lk. 1, 27). Istina, da sv. Josip nije bio ni tjelesni otac Isusov ni tjelesni muž Marijin, ali sveto Evanđelje pod tim riečima misli, da je sv. Josip bio Isusu sve ono, što sliči otcu ,a Mariji sve što sliči mužu, a znamo, da je Isus začet po Duhu Svetomu, a Marija je bila Djevica prije i poslije nego je rodila Spasitelja svieta.

Zbog ovoga neizrecivog dostojanstva sv. Josipa u srednjeh vieku mnogo su častili sv. Josipa na pr. slavni i pobožni Gerson, rektor pariškog sveučilišta, franjevac sv. Bernardin i sv. Terezija avilska. Ova Svetica svjedoči, da ga je odabrala zaštitnikom i nebeskim pomoćnikom u svima svojim duhovnim i tjelesnim potrebama, ida se ne sjeća, da joj je sv. Josip išta uzkratio, što ga je prosila.

Pomoć sv. Josipa

Na nebu nema mogućnijeg Svetca što li je sv. Josip. On nekim načinom i na nebu ima vlast nad Isusom i Marijom bar u tom smislu, da postigne sve što od njih pita za one, koji ga sa zemlje što mole.

Jedan bavarski svećenik pripovieda ovaj slučaj:

U mojoj svećeničkoj službi često sam zalazio u mjestno sirotište. U njem se je nalazio i jedan dobri dječak, koji je bio posebno drag zbog toga, što je trpio težke bolesti, među kojima i smrtonosnu tuberkulozu. Zvao se Josip, a bio je i Bogu drag, jer je znao iz ljubavi prema Isusu strpljivo podnositi svoje bolesti. Nije se nikad tužio na bilo što. Pohodio sam ga uprav uoči dana njegove smrti. Znao sam, koliko Bog i u nebu voli svetu djecu, pa sam mu na razstanku rekao: Čuj, Josipe, imam jednog velikog grješnika, koji se ne će da pomiri s Bogom, pa kad dođeš u nebo, najprije pođi u moje ime k sv. Josipu, koji je moj i tvoj zaštitnik, pa ga zamoli, da izprosi obraćenje tom otvrdnutom grješniku. Preporuka je bila izvršena. Uspjeh je došao istoga dana, kad je dječak blaženo usnuo u Gospodinu. Mali Josip preminuo je u nedjelju o podne, a taj grješnik došao mi je, sam od svoje volje, navečer te iste nedjelje, da hoće učiniti obću izpovied i sasvim promieniti na dobro svoj život. Tako je i bilo.

Evo i jedna vremenska milost, koju je sv. Josip izprosio u našoj Hrvatskoj.

God. 1887. oo. Isusovci zidali su sjemenište u Travniku. Radnja je imala zastati zbog neimanja novaca. U toj neprilici o. Puntigam počne moliti sv. Josipa, da ga pomogne sa 40.000 forinta, koji trebaju za dogradnju zgrade. Ujedno napiše na karticu broj 40.000 i objesi na ruku kipa sv. Josipa. Pater je s dječacima molio sv. Josipa, da nađe način i pribavi mu tu veliku svotu. Nakon devetnice prošlo je malo vremena, a pobožni grof Liental iz Gradca šalje po pošti svih 40.000. Treba još znati, da se na tog grofa nije nitko obratio za pomoć, inače što bi radio sv. Josip?! koji je eto svojim nebeskim načinom odkrio potrebu i potaknuo onoga koga je znao, da priskoči u pomoć

Mnogo častimo sv. Josipa. Sliedimo njegov krepostan život. Njemu se utičimo u svim našim duhovnim i tjelesnim potrebama. Idite k Josipu. Amen.

Na Blagoviest:

SLIEDIMO MARIJINU ČISTOĆU

Čuli smo u sv. evanđelju, kako se je na današnji dan između neba i zemlje odigrao najveći čin, što ga je itko ikada mogao zamisliti, naime, da je Bog, Duh Sveti, sašao nad Mariju i ona je začela vječnoga i jedinorođenaga Sina Božjega kao čovjeka, koji odtada prebiva među nama ljudima. Ali nešto posebnoga iz evanđelja upada nam

u oči, naime, da Marija, prije nego će privoljeti da po kreposti Duha Svetoga začne Sina Božjega, stavlja nebeskom glasniku pitanje: Kako ću ja postati majkom Sina Božjega, kad sam Djevica, koja ne znam za muža, i takva mislim ostati do konca umrloga života? Tim pitanjem Marija je i pred Anđelom patvrdila svoju odluku, da hoće ostati vazda Djevica, i stoga da joj razjasni: kako će ona vazda Djevica postati majkom? Kad joj je Anđeo protumačio, kako će ona ostati Djevica, i uprav kao djevica da će začeti Sina Božjega, Marija se odlučila, da postane tjelesnom majkom Sina Božjega.

Kolika je eto krepost svete čistoće, da Marija uprav u svom djevičanstvu postaje majkom Božjom!

Što je krepost čistoće

Evo u primjerima života razgledajmo, što je ta krepost:

Sinjski franjevac O. Ivan Marković u svojoj liepoj knjizi »Cviće« opisao je krasan primjer savršene čistoće. Tu on opisuje, kako seljačka djevojka Ivka Živalj iz Podvaroša-Sinja bila je sve pripravila za vjenčanje, koje je imalo sliediti do nekoliko dana. Nakon trećeg navještaja ona je počela osjećati neku tajanstvenu zamišljenost u srdcu, kojoj nije znala ni početka ni kraja. U tom neugodnom osjećanju, naravno, pošla je na izpovied, da sa svećenikom rieši to unutrašnje bolno pitanje. No sakramenat izpoviedi kod nje je napravio tako duboku promjenu života, — ona je inače bila liepo odgojena i nevina djevojka — da nakon izpoviedi nije htjela ni čuti za udaju, iako je bila prije veoma zadovoljna i sretna da će se vjenčati za mladića, kojeg je žarko voljela. Na sva nagovaranja i utjecaje ona je ostala pri svojoj odluci, da hoće biti djevica kroz sav život, pače bila je spremna — kako je kazivala — prije svaku vrstu smrti podnieti, nego ne biti djevica. Ona je i unapried veoma visoko cienila majčinstvo i sreću sretnog bračnog života, ali je za sebe odabrala vječno djevičanstvo.

I ovaj drugi slučaj očituje nam krasotu djevičanske čistoće. Na jednom dalmatinskom otoku živjela je ne odveć davno vrlo krepostna djevojka, koja je znala veoma iskreno ljubiti svog vjerenika i druga svog budućeg života, ali koji nije bio dostojan njezina neokaljanog srdca, budući da je bio pokvaren mladić, i tražio je okaljanje njezine časti. Ona, vrlo izgledna djevojka, znala je, da jedino sakramenat vjenčanja daje joj legitimaciju, da postane majkom, pa nije htjela pod nikakvu cienu pogaziti djevojačku čast. Da se razkalašeni mladić osveti njezinom poštenju, ostavio ju je, pače je ozloglasio u mjestu, da je zla djevojka. To je na nju tako težko djelovalo, da je od žalosti obo-

ljela od tuberkuloze. No ona je voljela podleći tuberkulozi, nego izgubiti svoju čast. Mladić je kasnije uvidio svoju groznu pogrešku i pred smrt svoje nekoć zaručnice došao je moliti za oproštenje. Ona mu je rado sve oprostila, ali svoje djevojačko neokaljano poštenje poniela je i u smrt, koja jaj je otvorila vrata u nebeski raj.

Imamo svetačkih primjera i bračne čistoće. Takva je bila bračna čistoća između mladog Tobije i njegove supruge Sare, koji su iza vjenčanja tri dana živjeli kao brat i sestra, a kad su stupili u bračni život, izjavili su na zajedničkoj molitvi: »Bože, mi ulazimo u zajednički život ne kao nerazumne životinje iz kakvih tjelesnih naslada, nego da rodimo i odgojimo djecu, koju ćeš nam pokloniti«. Imamo bračnih supruga, koji su bili otčevi i majke velikog broja djece, a sad su na oltarima. Takva je bila sv. Franciska rimska, bl. Ana-Marija Taigi. Otci obitelji bijahu sv. Ljudevit IX., francuzki kralj, sv. Stjepan, kralj ungarski. Među svete udovice brojimo sv. Moniku, sv. Elizabetu, kraljicu portugalsku, sv. Elizabetu, kraljicu ungarsku. Svaki stalež ima zamjernih primjera svete čistoće.

Svi su kršćani dužni na staležku čistoću

Šesta Božja zapovied obvezuje svakog čovjeka: ne sagrieši bludno. Čistoća je zajednička krepost djevojke, mladića, svećenika, redovnice, supruge i muža. Uviek je grieh bludnosti i među istim bračnim drugovima, ako stupaju u bračni život jedino radi tjelesnih užitaka, ili spriečavaju porod bilo iz kojih namjera. I u braku je čovjek Kristov vjernik, koji stupa u sveti ženidbeni stalež, da po Božjoj volji rodi djecu i odgoji buduće kršćane. Izvan bračnog života svaki nečisti tjelesni užitak je grieh, kojega je Bog u Sodomi i Gomori kaznio ognjem.

Divna je krepost svete čistoće. Tko obdržaje staležku čistoću, taj je na sigurnom putu vječnog spasenja. Tu krepost molimo u Majke Božje, koja je kraljica djevica. Amen.

Na Veliki petak:

STIEG NAŠEG SPASENJA

Ima dva tjedna, da su Propela i druge svete slike na našim oltarima zastrti, da time pokaže sveta Crkva, kako je žalostna radi muke i smrti našeg Gospodina Isusa Krista, koji je trpio i umro zbog naših grieha. Moramo danas biti u duši žalostni i skrušeni radi naših zloća, kojima smo osudili na smrt i propeli našeg Boga. Isus je radi naše

krivice došao na Križ, da mi, gledajući ga propeta na Križu, plačemo svoje griehe, koji su tako grozni, da su istog Sina Božjega osudili na smrt.

U svetim obredima, kojima se danas sjećamo muke i smrti našeg Odkupitelja, sveta majka Crkva uzima sveto Propelo, odkriva nam Ga, da na njemu gledamo mrtvog Krista i kaže nam: Evo drvo Križa, na kojem je visjelo spasenje svieta! To nas potiče da razmatramo:

Težinu naših grieha

Evo su više od četiri godine, da se svi dobri ljudi zgražaju bar na nevinim žrtvama, koje ginu u današnjem ratu. Krv nam uzavre, kad vidimo i slušamo, kako je ovaj ili onaj ne samo pao na bojnom polju, nego mnogi među njima bili su okrutno mučeni, i to često uprav nevini, kao nejaka djeca i biedne majke, starci i posve mirni sviet. I nemamo rieči, kojima bi ožigosali ubijstva, napose nevinih žrtava. Tako i ide. Ali koliko je među nama iskreno dobrih, koji danas znadu plakati smrt, okrutno mučenje i groznu smrt istog Sina Božjega, koji je za nas razapet na drvu Križa? A tko ga je mučio, razapeo i umorio? Zar ne jedino naši graesi? Pravo je rečeno: svi smo mi ljudi užasni grješnici i time smo nemilosrdno mučili i okrutno razapeli na Križ nevinog Jaganjca Božjega — našeg dobrog Boga.

Trebalo bi, da se danas na našim propoviedaonicama pojavi jedan sv. Petar apostol, da nam na svojim očima zorno pokaže, koliko je vremena plakao za svoj grieh, i da su suze njegova kajanja zato, što je kukavički zaniekao Sina Božjega, učinile brazgotinu izpod njegovih očiju. Trebala bi danas, da nam se pokaže sveta Marija Mandaljena, koja je svoj nečisti grieh krupnim suzama plakala i kvasila noge Kristove, da pokaže, koliku bol svak od nas ima osjećati za svoj sramotni grieh. Trebao bi danas i jedan sv. Franjo asiški, koji je tako glasno plakao svoje i tuđe griehe, da su od njegova pokajničkoga jaukanja odjekivala brda i doline. Da osjetimo jad i težinu naših grieha gledajući danas izmrcvarenog Sina Božjega, trebala bi ovdje da dođe sv. Katarina iz Genove, da nam pokaže ,kako je ona čudesnim načinom vidjela Isusa Krista da dolazi u njezinu sobu, koja se u malo časa napunila krvlju, koja je tekla iz Isusovih rana, i na njezino pitanje, zašto ta krv, Isus joj odgovara: Ta je krv zbog tvojih grieha.

Dakle žalimo i plačimo nad sobom, što smo našim griesima umorili Sina Božjega, âli ga i sada vriedamo i iznova mučimo nastavljajući grješan život.

Moramo i mi na križ

Danas je sviet pun jada i patnja. Svi ih osjećamo, pa ih ne ćemo nabrajati. Ali tim većma moramo kazati i vikati: svi smo postali veliki griešnici, pa svi moramo trpjeti sve ratne nevolje, da u njima Pravdi Božjoj činimo pokoru za svoje griehe. Ako je Bog uzeo na sebe naše griehe, da za njih trpi okrutno mučenje i gorku smrt, zar da se mi smijemo tužiti na suvremene jade i ne primiti na leđa sve ratne patnje, da se po njima obratimo na pravi kršćanski život? Kad pravedni Sin Božji umire za naše griehe, da li i mi ne moramo trpjeti i mrieti za nje? Za naše patnje nama je svak kriv, samo smo mi pravedni!! A gdje nam je kršćanska sviest, koja kaže, da su sve sadanje i buduće patnje kazna i pokora naših grieha? Nije li prva Isusova propovied glasila: Činite pokoru za vaše griehe (Mat. 3, 2)? Nije li on tokom svoga daljnjega propoviedanja govorio: Ne budete li za vaše griehe činili pokoru, svi ćete vječno poginuti (Lk. 13, 5)? Nije li on kazao da temeljno pravilo kršćanskog života glasi: Nije mene dostojan onaj koji ne uzme svoj križ i ne sliedi mene (Mat. 10, 38)?

Sve današnje ratne patnje jesu kazna i pokora za naše griehe, zato treba da ih prihvatimo iz Božje ruke kao odkupninu i liek za naše griehe. Griešiti i ne trpjeti ne mogu se složiti u istom čovječjem životu, zato moramo trpjeti za svoje i tuđe griehe, jer smo svi grješnici, i laže svak, tko kaže, da nema grieha.

Gledajmo u trpećeg Isusa

Isus nije trpio i umro samo za naše griehe, nego i da nam s Križa dade utjehu u našim patnjama, koja nas svagdano snalaze.

Zadnji urođeni meksički kralj Gvatimozin nije htio izdati svoju domovinu, niti očitovati, gdje je sakrivena državna blagajna, koju je tražio njegov neprijatelj Ferdinand Cortez, koji je nasilnički osvojio Meksiko i samog kralja stavio na lomaču, da ga s vatrom nestane. S njime se j ena lomači pekao i njegov prvi doglavnik. Ovaj nije mogao izdržati groznu vatru, pa će reći svom kralju: Silno trpim. Nato će mu kralj: I ja, ministre, nisam na ružama ,nego na lomači!

Naš je Isus na drvetu Križa razapet. Ne tužimo se nikomu, pogotovo ne prigovarajmo Bogu, da mnogo trpimo, jer će nam s Križa odgovoriti Krist Bog: I ja trpim pravedan, a ti podnesi sadanje muke za pokoru grieha, pa ćeš imati sa mnom dio u vječnom blaženstvu. Amen.

Na blagdan Uzkrsa:

ISUSOVO UZKRSNUĆE — KRŠĆANSKO VESELJE

Čovjeku je prirodno da trpi, ali mu je još prirodnije, da u patnji zna biti veseo. Grješnici smo, pa ne možemo izbjeći zemaljske žalosti, i nema čovjeka na svietu, koji ne zna, što je jad i patnja. No velika je sramota bar nama kršćanima, da ne znamo biti veseli. Kristovo je evanđelje prava i jedina škola, u kojoj se čovjek uči biti veseo. Ne mislim na lažna veselja ovog svieta, koja su posve časovita, dosade i razočaraju. Duhovna ili vjerska veselja su solidna i ne razočaraju. Sladko je ljubiti Boga. Isus nas poziva: Veselite se i radujte se, jer je plata vaša velika na nebesima (Mat. 5, 12). Za današnji dan Kristova uzkrsnuća kaže nam sveta Crkva: Ovo je dan Gospodnji — u njemu se radujmo i veselimo! Zašto ćemo se radovati? Zato, što je uzkrsnuo naš Isus od mrtvih, — pobjedio je muku i smrt, — ne će više trpjeti — slavan će uzaći na nebo.

Isusovo uzkrsnuće

dogodilo se je ovako:

Isus je umro na Veliki Petak oko trećeg sata iza podneva. Kad je malo kasnije bila utvrđena njegova sigurna smrt, obavljen mu je mali sprovod i zakopan u grob prije mraka u petak večer. U grobu je mrtav ležao — naravno kao čovjek, jer kao Bog nije mogao umrieti — od petka predvečer, čitavu subotu i zahvatio je našu nedjelju, koju su Židovi zvali prvim danom iza subote. Uzkrsnuo je dosta rano u našu nedjelju.

Uzkrsnuo je sam svojom božanskom snagom. Doista da je mogao sam bez ičije pomoći oživjeti i izaći iz groba, kad je mogao svojom snagom uzkrsnuti jedinca sina udovice u Naimu, ili Jairovu mrtvu kći, ili svog prijatelja Lazara, koji je već četiri dana u grobu zaudarao. Uzkrsnuo je iz zatvorenog groba. Bio je živ vanka groba, iako je veoma težak kamen još ležao nad grobom. Nakon što je Krist oživio i izašao iz zatvorenog groba, odmah se je zemlja potresla, došao je Anđeo Božji i odvalio kamen s groba, da pokaže zanimanicima da je prazan, a Krist na životu. Rimska vojnička straža čuvala je grob, tobože da tko ne ukrade mrtvog Krista, ali kad se je zemlja čudesno potresla, ona se je silno uplašila, a još više, kad je ugledala kraj groba kamen odvaljen i na njemu sjedi Božji Anđeo. Kad se je straža osvjedočila, da je grob prazan, pobjegla je glavom bez obzira, dok Anđeo je ostao, da onima koji dođu na grob objavi, da je Krist uzkrsnuo i nema ga više među mrtvima.

Isusova ukazanja na dan uzkrsnuća

Na sami dan uzkrsnuća Krist se je ukazao svojim vjernicima triput. Najprije se je Gospodin ukazao Mariji Magdaleni, onoj nekoć grješnici, iz koje je iztjerao sedam vragova. Ukazao joj se je ovako: Marija je došla na grob i oplakivala je smrt Kristovu ne znajući, što je s njime, jer je vidjela grob prazan. Sagnula se je prema grobu, da što bolje razgleda, nema li tko u njemu. Namjesto Isusa vidje u grobu dva anđela u bielim haljinama ,gdje sjede jedan gore, gdje je stajala glava mrtvoga Isusa, a drugi dolje, gdje su ležale mrtve noge Kristove. Anđeli je upitaše: Ženo, što plačeš? Ona im reče: Odnieli su evo iz groba mog Gospodina, i ne znam, kamo su ga položili. Kad je izrekla te žalostne rieči, obazre se natrag iza sebe i vidje Isusa, gdje stoji, ali nije poznala, da je on. I Isus je upita isto što i Anđeli: Ženo, što plačeš? Koga tražiš? Magdalena je mislila, da je vrtlar taj, koji s njome govori, budući da se je Kristov grob nalazio u vrtu Josipa iz Arimateje, pa će tobožnjem vrtlaru: Gospodine, ako si ti uzeo iz groba moga mrtvoga Krista, molim te, kaži mi, gdje si ga metnuo, i ja ću ga uzeti. No taj nije bio vrtlar, nego glavom sam Isus, pa će joj svojim milim božanskim glasom reći samo jednu rieč: Marijo! Sad je Marija po glasu poznala, da je taj, koji s njome govori, njezin Gospodin Isus Krist. Na rieč: Marijo! ona mu odgovara: Raboni!, što znači: Učitelju moj! Razpoznali su se Isus i Marija! Nato će opet Krist: Marijo, pođi i javi mojim učenicima, da sam uzkrsnuo. Tako je i bilo. Marija je pošla kazati učenicima, da je vidjela uzkrsnuloga Isusa.

Istoga dana uvečer ukazao se je uzkrsnuli Krist dvama učenicima, koji su išli u Emaus, a jednom je bilo ime Kleofa. Isus se je pričinio strancem i putem se je razgovarao s njima, pa kad je na njihovu molbu pošao s njima na večeru, za jelom im se odkrio, da je Isus. Iste večeri ukazao se je apostolima, koji su se bili skupili nasamo od straha pred Židovima. K njima je ušao kroz zatvorena vrata. Odmah ih je pozdravio: Mir vama! Nato im pokaže svoje probodene ruke i rebra, da se osvjedoče, da je on nekoć razapeti, a sad uzkrsnuli njihov Učitelj. Ovom prigodom opunomoćio ih je, da propoviedaju Evanđelje po svietu, i ujedno im je dao vlast, da u sakramentu izpoviedi skrušenim grješnima opraštaju griehe.

Zaista liepa i obilata Isusova uzkrsna darovština svemu svietu! Budimo onda radostni Isusovu uzkrsnuću, kao da je naše. Krist je naša glava, a mi smo njegovi udovi. Kad je uzkrsnula glava, uzkrsnut će i udovi. Ne budimo na svietu žalostni, što trpimo. Naše patnje združimo s uzkrsnulim ranama Isusovim, pa ćemo biti veseli zato, što trpimo, jer tko trpi za Isusa, s njim će uzkrsnuti na život vječni u nebu. Slava našim patnjama, po kojima ćemo slavno uzkrsnuti od mrtvih. Amen.

Dr. T. Thot — Dr. J. Rožman:

ČETVRTA ZAPOVIED BOŽJA

Prva nedjelja u godini:

DOSTOJANSTVO RODITELJA

I.

Draga braćo u Kristu!

Deset zapoviedi Božjih običavaju dieliti u dva diela. I to ne diele ih po broju u pet i pet zapoviedi, nego ih razdjeljuju po unutarnjem sadržaju na prve tri i ostalih sedam zapoviedi. Prve tri zapoviedi propisuju obveze, što ih imamo prema Bogu: klanjamo se Bogu, poštujemo Njegovo sveto ime i svetkujemo dan Gospodnji. Ljudski govoreći sinajski zakonik mogao bi i stati pri ovim trim zapoviedima. Ta Bog je time osigurao svoja vlastita prava — pa što je drugo još potrebno?

Koliko dakle, braćo, tople božanske ljubavi pokazuje činjenica, da Gospodu Bogu nije dostajalo samo prve tri zapoviedi određene za zaštitu Njegove vlastite Osobe, nego je u novoj grupi objavio još sedam zapoviedi, koje više ne brane Božja prava, nego uređuju obveze, što ih ljudi imaju međusobno.

Nemoguće je, da odatle ne uočimo poštivanje našega ljudskog dostojanstva. Bog je istom prilikom i istom obaveznom snagom objavio prve tri zapoviedi, koje brane Njegova vlastita prava, kao što je to učinio s ostalih sedam zapoviedi, koje imaju, da učine mogućim ljudski život! Ova činjenica dovikuje svietu veliku misao Božju: *Ne može onaj ljubiti Boga, tko ne ljubi bližnjega svoga.* Objavljuje činjenicu, koju je kasnije Gospod Isus izrazio najjasnijim riečima :»Ljubi Gospoda Boga svoga svim srdcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom i svom misli svojom, a bližnjega svoga kao samoga sebe. (Luk. X. 27.)

Druga grupa Deset zapoviedi Božjih uređuje ljubav prema bližnjemu i odnose čovjeka prema drugu čovjeku. A budući da su svakome čovjeku najbliži njegovi roditelji, posve je naravno, da u prvom redu odmah četvrta zapovied Božja govori *o uređenju odnosa između djece i roditelja.*

Međutim kad uzčujete, da ću danas početi razpravljati o četvrtoj zapoviedi Božjoj, a pogotovo, kad čujete, da ću toj zapoviedi posvetiti devet propoviedi, sigurno ćete se u čudu pitati: »Poštuj otca i mater« — tako glasi četvrta zapovied Božja. To dakle vriedi samo za djecu, a ovdje na propoviedi uglavnom nema djece. A ipak će o tome govoriti

devet propoviedi? Možemo li i mi odrasli nešto naučiti iz četvrte zapoviedi Božje?

O, možemo sigurno, draga braćo! Jer četvrta zapovied ne određuje samo stanovite obveze djece prema roditeljima nego i roditelja prema djeci. Pače možemo ići još i dalje: četvrta zapovied uređuje i obveze slugu prema gospodarima i gospodara prema službenčadi, obveze đaka i učitelja, radnika i poslodavaca, podčinjenoga i predpostavljenog. E, da, ako na to mislimo, odmah ćemo vidjeti, da ta zapovied, koja naoko vriedi samo za djecu, i te kako zasjeca u život. Uvidjet ćemo, da je ovo devet propoviedi jedva dostatno, da razpravi to pitanje.

Posvetit ćemo dakle dvije propoviedi prvoj pouci, koja sliedi iz četvrte zapoviedi Božje: *razmatranju o dostojanstvu roditelja.*

U prvoj propoviedi, t. j. danas govorit ćemo o tome: *kako Bog uzvisuje ugled roditelja.* A buduće nedjelje propoviedat ću: *kako roditelji mogu obaliti svoj ugled.*

Ove ćemo dakle misli razvijati u dvie propoviedi.

Kako Bog uzvisuje roditeljski ugled?

1. Nesumnjivo je ,da Bog u četvrtoj zapoviedi *štiti u prvom redu štovanje i dostojanstvo roditelja.*

No, mora li se ono posebno zaštićivati? Tako može netko zapitati. Ta odnos je između djece i roditelja već po samoj naravi tako usrdan, da se nešto usrdnije ne može ni zamisliti! Gledaj samo onu brižljivost, kojom ptica lepršа iznad gnjiezda svojih mladih što cvrkuću. Gledaj samo onu bezgraničnu samopožrtvovnost, na koju su roditelji spremni za svoju djecu. Pa gledaj samo onu usrdnost, kojom malo diete pruža ruke prema majci. To se riečima ne da ni izraziti. Zar ova naravna veza nije dovoljna? Treba li je još jače učvrstiti?

Doista nije dovoljna, braćo! I da bismo to razumjeli, potrebno je, da bacimo nekoliko pogleda *na temeljni princip (razlog) ovoga ugleda.*

Gdje više njih živu zajedno, mora biti neki red — to je jasno. No u čemmu se sastoji red? U tome, da ima netko, tko zapovieda i netko, tko sluša. Onoga, tko zapovieda zovemo nosiocem ugleda; u gospodarskom životu gospodarskog ugleda, u Crkvi crkvenog vrhovničtva, u državi državnog ugleda. Autoritet i poslušnost — to su dva pojma, koji jedan drugoga popunjaju: gledano odozgo zove se autoritet, gledano odozgo zove se poslušnost. I kada se među ljudima pokoleba poštivanje ovih dvaju rieči, pokolebaju se i temelji ljudskoga i urednoga družtvenog života.

Eto: autoritet je potreban za ljudski život. *Bez autoriteta nema družtva.*

A sada, braćo, dolazi važna jedna činjenica: *autoriteta nema bez Boga!* Jer onaj, kome zapoviedamo, pita — i to s pravom pita — *kojim pravom mu mi zapoviedamo?* Otac, majka upravo su tako ljudi kao i djeca — kojim im dakle pravom hoće da zapoviedaju? Svećenik, sudac, zastupnik, ministar, kralj upravo su tako ljudi, kao i oni, kojima zapoviedaju — kojim im dakle pravom hoće da zapoviedaju?

Netko će možda reći: »Imaju pravo zapoviedati, jer su *stariji, pametniji, učeniji nego ja.* To je zabluda. Može biti, da sam ja mlađi, manje učen, siromašniji, ali ipak *čovjek* sam. *Čovjek, kao i oni* i nemaju prava zahtievati, da učinim ono, što oni hoće. Može biti, da si ti jači, a ja slabiji — ali to ti još ne daje pravo, da meni ti, jedan drugi čovjek, zapoviedaš. Čudno će možda zvučiti, braćo, ali moram da kažem, jer je tako: kad se autoritet ne bi mogao temeljiti na drugom nego na tome: da sam ja »jači, pametniji, stariji i zato moraš slušati«, onda — nemojte se sablazniti — pravo imaju anarhiste, koji kažu, da je svaki čovjek jednako slobodan, pa tko hoće meni zapoviedati, to je tiranin, toga ću ubiti... dakle neka propadne svaka vlada, vlast i vladar!

Tako izrečeno, zvuči to vrlo grubo. Ali tako bi bilo, kad... i tu je ogromno značenje četvrte zapoviedi... kad nad autoritetom ne bi svietlilo neko tajanstveno religiozno svietlo: *Božja volja, naređenje.* Promislite samo, braćo, jedan se čovjek pokorava drugome, nije to tako mala stvar. Ja pače kažem i to: čovjek samo onda sačuva svoje ljudsko dostojanstvo, *ako volju drugoga izpunjuje iz poslušnosti prema Bogu.* Može je izpuniti i iz straha, može je izpuniti iz laskavosti, zbog lukavog računa, iz koristoljublja — no sve to nije dostojno čovjeka.

Zato nije pravilan uzgoj, kada roditelji nestašnom djetetu obećavaju šećera, bebu, igračku i ne znam što, samo da sluša. *Ne, to nije poslušnost, to je — trgovina!* Poslušnost je, kada netko sluša, jer u onome, koji zapovieda, gleda Božji autoritet: diete u roditeljima, učenik u učitelju, naučnik u majstoru, građanin u državnoj vlasti. Da: *ili svaki autoritet, dakle i roditeljski ima svoj temelj u Bogu ili — svršeno je s autoritetom!*

Draga braćo! O, kad roditelji ne bi nikada zaboravili, *da njihovo roditeljsko dostojanstvo potječe od Boga!* I kad bi se na ovoj svetoj ozbiljnosti temeljio sav obiteljski život! Puca i lomi se oko nas ovo bolestno družtvo. I što mislite, što će ga spasiti? Donošenje raznih zakona? Družtvovne uredbe? Osiguranje staraca i siromaha? Popravak položaja radnika? Da: sve je to potrebno — ali sve to ne spasava. Dakle što će spasiti? Narodne skupštine? Uvodnici u novinama? Razne deklamacije? Povorke? Ne, sve to ne koristi ništa!

Dakle, što će spasiti? *Ojačanje obiteljskog života, njegova obnova i preporođenje na kršćanskim temeljima!* Trebamo otčeva i majki — ali onakvih, kakve hoće kršćanstvo. Mužkaraca ima dosta među nama — ali nema otaca. Žena, gospođa, dama ima među nama dosta — ali nema majki! *Dajte nam kršćanskih očeva, i kršćanskih majki i spasit ćemo sviet, što se ruši!*

2. Kakav je kršćanski otac, kakva je kršćanska majka?

Čast idostojanstvo otca i matere stoji prema kršćanskom shvaćanju neposredno uz dostojanstvo svećenika. To je tako uzvišena zadaća, da je Gospod Isus ustanovio poseban sakramenat, da bi se ona mogla izvršivati. Zanimivo: Krist je Gospodin samo dva životna poziva držao sudbonosno važnima, da je, da bi ih podpomogao, ustanovio posebne sakramente. Nema posebnog sakramenta za političare, niti za učitelje, niti za liečnike, sudce, odvjetnike, ali ima za svećenike, ima za roditelje, za očeve i majke.

a) Muževi, otčevi obitelji, promislite samo, *što znači biti otac!*

Znači *biti kralj obitelji.* Kralju treba kruna. Otčevi, gdje vam je kruna? Sjaji se na vašem čelu: Bog ju je postavio na čelo prvome mužu, prvome Otcu obitelji. Poštujte svoju kraljevsku krunu!

Čime? Da ste spremni brinuti se za obitelj. Kako? — reći će netko na to. Zar treba na to još nekoga poticati? Zar mi, otčevi obitelji, ne radimo dan i noć za obitelj?

Da, braćo, radite! U tvornici, u službi, u banci, u uredu, u radionici, tu radi skoro svaki otac obitelji. *Ali kod kuće ... Da li svaki od njih radi i kod kuće?* Kod kuće? Kako da to razumijem? Ta i kući još da nosim spise! Ta i kod kuće imam privatnog posla!« ...

Nisam tako mislio, brate! Nego da obitelj ne treba samo novac, djetetu ne treba samo igračka, supruzi nije potrebno samo odielo, nego *ženi treba i muž, koji će je razumjeti i koji će ljubiti dom, a djeci treba otac, koji će se brinuti, skrbiti i zanimati se za njih.*

Braćo, otčevi, koji se noću i danju mučite za svoje zanimanje, koji ste još i kod kuće do 10 sati navečer zgrbljeni nad spisima, pa ako vam se supruga usudi štogod reći, okosite se na nju: »Nedaš mi ni raditi«, i nikada s vaših ustiju ne izpadne nijedna nježna rieč ... braćo, odgovorite mi: što vriedi, ako dobro ide posao, *a diete ostane neodgojeno?!* Što vriedi, ako si kuću kupio od svoje zaslužbe, *a žena ti je ohladnila, jer si je zapuštao?!* Ohladnila i u svojoj napuštenosti okrenula se drugamo?!

b) A vi žene, majke, da li ste mislile na to: *što znači biti mati?*

Dajte nam majki, požrtvovnih majki, koje će pametnom ljubavlju uzgajati svoju djecu — i spasit ćemo sviet! Pače i današnji sviet, koji se koleba i lomi i kome prieti opasnost, da se slomi!

Dajte nam majki!

Današnji sviet jedva da govori i poznaje druge veličine do li šport, film, modu, jakote na plućima i grlu. Poviknimo dakle u ovaj sviet, koji se oduševljuje samo za kupnju i prodaju — poviknimo ovu misao Crkve: *Ljudi, nisu to prave veličine, nisu to pravi junaci! Pravi su junaci oni, koji odgajaju ljude za pravi kršćanski život.* Pravi junaci su naše majke, premda ih nitko ne slavi, majke ,koje u mirnom obiteljskom domu zatvorene među četiri zida kroz cieli svoj život svršuju svoj posao, koji nikome ne upada u oči. Pravi junaci nisu razni skakači u visinu, rekorderi na samovoznim dvokolicama, niti trkači na daljinu, ne, pravi junaci su one naše majke, koje po ciele noći bdiju uz krevet svoga bolestnog djeteta, koje i kad ostanu udovice s brojnom djecom, ne plaše se težkoća života, koje ih napadaju, one naše majke, koje znadu, da li im se djeca mole, koje znadu, koliko puta djeca idu na izpovied, pričest, koje naveče izpitaju djecu zadaće, i ako iz latinske zadaće svoga sina gimnazijalca ne razumiju nijedne rieči ... *O, ta materinska ljubav, koja ne pozna granica!* Sam Bog, kada nam u Svetom Pismu hoće dati na znanje, koliko nas ljubi, uzima prispodobu s materinskom ljubavlju: »Može li mati zaboraviti diete svoje, da mu se ne smiluje? ... I kad bi ona zaboravila njega, ja ne ću zaboraviti tebe.« (Iz XLIX. 15.) govori Gospodin.

O, ta materinska ljubav, koja ne pozna granica! Da li ste čuli onu legendu, da ti se krv sledi, legendu koja živi u ustima puka u južnoj Francuzkoj? Kako je jedan mladi čovjek pao u mreže neke okole žene, koja mu je rekla: »Da me doista ljubiš, pokazat ćeš to time, ako doneseš srdce svoje majke i dadeš ga za hranu mome psu.« I zaslieplјeni sin ubije svoju majku ... i ponese njeno srdce ... ponese ga malome psiću ... Na putu se spotakne, padne, a materino se srdce odkotrlja daleko. I to srdce, materino srdce, s kojega je kapala krv, srdce ubijene majke, zabrinuto i drščući progovori: »Je si li se udario sinko?«

O, ta materinska ljubav, koja ne pozna granica! Ljubav, koja nadživljuje i smrt! Ljubav, koja postaje anđeo čuvar i odraslom djetetu još i onda, kada se već davno zatvorio grob nad mrtvim tielom roditelja! Ljubav, koja nikad ne prestaje.

Braćo! Veliki francuzki mislioc, grof de Maistre rekao je jednom: žene istina nisu stvorile velike kulturne vriednosti čovječanstva:

Ilijadu, Odiseju, Božansku Komediju i Fausta. Uređenje država, vojničke pobjede, velike stolne crkve, sve to možemo zahvaliti mužkarcima. Ali na koncu konca žene su ipak jače i utjecajnije od mužkaraca, jer one nose na svojim grudima buduće mužkarce i one majke izgrađuju odgojem cielu narav budućih muževa!

Gle, braćo, kako je to uzvišeno shvaćanje roditeljskog dostojanstva! Kako uzvisuje Bog autoritet roditelja! Amen.

Nedjelja u osmini Bogojavljenja:

II.

KAKO RODITELJI MOGU OBALITI SVOJ UGLED!

Draga braćo!

Odkako se je Kam narugao svome Otcu, mnogo je djece učinilo to isto svojim roditeljima. Odkako je Absalon podigao oružje protiv svoga vlastitog otca Davida, mnogo je djece prouzrokovalo već gorčinu svojim roditeljima. I odkako je Bog kaznio židovskog velikog svećenika Helija, jer je previše bio obziran prema svojim zlim sinovima, od onda je mnogo roditelja bilo kažnjeno u svojoj djeci. To je sve istina! *No još nikada nije vidjelo čovječanstvo toliko roditeljâ, koji bi tako jadikovali, toliko neposlušne djece, toliko nepoštivanje družtvovnog i zakonskog autoriteta kao danas.*

Dolaze majke izplakanih očiju, jer odrasle kćeri s njima grubo postupaju. Dolaze otčevi, s kojima odrasli sinovi govore s omalovažavanjem. Dolaze učitelji, puni tužnjave na obitelji, jer s djecom razmaženom kod kuće ne znadu u školi što da počnu. I dolaze roditelji puni tužnjave na školu i govore ‚da im tamo diete uči mnogo zla, kojega kod kuće nikada nije vidjelo ...

Svatko jadikuje, svatko traži uzrok tome zlu. A znate, što je uzrok? To, što su mnogi roditelji i mnogi predpostavljeni zaboravili na ono uzvišeno dostojanstvo, kojim je Bog ovio njihovo čelo: *roditelji je Božji namjestnik u odgoju djeteta!*

Mnogi roditelji sami skidaju s čela ono dostojanstvo, kojim ih je Bog odjenuo. Znate, zašto mnogo djece ne drži četvrtu zapovied Božju? *Zato, jer mnogi roditelji i sami ne drže ostale zapoviedi!* A sve je to povezano međusobno, tu nema izbiranja. Ima roditelja, koji postupaju s Deset zapoviedi, kao s »Otče našom«: njih ne zanima prva polovica. »Sveti se ime tvoje, dođi kraljevstvo tvoje ...« To ne, to nije zanimivo. Ali kada je rieč o vlastitim probitcima: kruh naš svagdanji daj nam

danas« ... o, to da, to već vriedi! I upravo tako rade i s Deset zapoviedi: da se klanjaš Bogu, da častiš Njegovo sveto ime, da ideš na svetu misu ... to nije zanimivo. Ali četvrta zapovied Božja! to da, to bi željeli, da se obdržava, željeli bi imati poslušnu, dobru djecu! Htjeli bi imati plod bez drveta. Htjeli bi žeti bez sjetve.

Ali to je nemoguće! Jer Bog je Bog reda. Zar ne vidimo u uzvišenoj harmoniji svemira zakone reda, točnosti, mjere? Svaka travka, svaki prah ima svoje mjesto?! Isto tako: svaka zapovied od Deset zapoviedi imade svoje mjesto i svoju važnost i od njih se ništa ne može izbrisati, ništa odkinuti.

Očajno se tužila jedna mati na svoga tridesetosamgodišnjeg sina: ne poštuje majke, strašno grubo postupa s njome, neprestano je grdi, razsipava joj sav imetak ... Htio bih utješiti jadnu majku. No tko drugi može tu dati utjehu osim Gospoda Boga? Zapitam dakle: »Milostiva gospođo! Običajete li se izpoviedati i pričešćivati?« Pogleda me samo: »Ne. Od vjenčanja nisam bila.«

Braćo! Ima sina od tridesetosam godina. Od vjenčanja nije bila na izpoviedi. Tako ona drži zapoviedi Božje — *i onda se tuži, da joj sin ne drži četvrtu zapovied Božju i da ne štuje svoje roditelje. Onoga roditelja, koji sam ne poštuje Božje zapoviedi.*

Braćo! Ne varajmo sami sebe. Diete, oštrovidno diete ne samo da opaža, da otac nedjeljom mjesto u crkvu ide u kakav lokal, a mati u kakvo družtvo, ne samo da to opaža, nego si i iz ovih roditeljskih propusta kuje oružje, da opravda svoju vlastitu neodgojenost. I ako se roditelji ne osjećaju vezani trećom zapoviedu Božjom glede poštivanja nedjelje, ono se ne osjeća vezanim, da poštuje četvrtu zapovied Božju, koja obvezuje na poslušnost.

I ne može mu se ništa predbaciti! Jer kojim pravom zahtievaš, da diete poštuje tebe, svoga zemaljskoga otca, kada ti ne poštuješ svoga nebeskoga Otca?!

Roditelji! Bog vam je dao uzvišeno dostojanstvo, samo nemojte ga sami trgati sa svoga čela!

Draga braćo! Naređenje četvrte zapoviedi Božje odaje nam neizporedivu mudrost Božju. Ne govori on »ljubi otca i majku«, nego »*poštuj*«. Budi dakle takav roditelj, koga diete može štovati i koji može odgovarati svakom njegovom idealu. Kadgod i u kojoj god okolnosti tvoga života pogleda na tebe, neka se uviek u njegovoj duši rađa samo štovanje prema tebi. Sretno ono diete, koje o svojim roditeljima čuva u svome srdcu tako idealni spomen. Blagoslovljena uspomena na roditelja bit će mu anđeo čuvar u najtežim napastima još i onda, kada

možda bude već desetljećima pokrivala trava roditeljski grob. U autobiografijama velikih ljudi nalazimo dirljive izjave, kako ih je od strampute sačuvao blagi spomen na davno umrlu majku.

Naše doba nazivljemo »doba napredka«. I s pravom. Doista je bajoslovan onaj tehnički razvitak, kojega smo iz dana u dan svjedoci.

No u nečemu ipak treba da dademo ovu lozinku:

Pođimo natrag! Natrag! Kamo? Natrag k uzvišenoj ppuci četvrte zapoviedi Božje. Natrag k shvaćanju onih roditelja, koji su sebe shvaćali kao namjestnike Božje! Natrag k onim roditeljima, koji su na svojim čelima ćutjeli krunu, koju im je Bog dao i koji su je onda brižljivo nosili, jer su znali, da zemaljska i vječna sreća njihove djece, dobrim dielom o njima ovisi.

Braćo! Najveća radost za roditelje i na ovoj zemlji jest kad znadu, da su im djeca sretna, ali mislim, da će to biti i u vječnom životu vrhunac njihove radosti. Radost vječnoga života doduše sastoji se u gledanju neizmjerne uzvišenosti Gospoda Boga, ali i ta blaženost ima stupnjeve. Pa doista za roditelje značit će to vrhunac radosti, kad budu uza sebe vidjeli i svoju djecu pred licem Božjim, onu djecu, koja će iza Boga njima biti u prvom redu zahvalna, da su ovamo došla.

Gospode Bože! Daj nam takvih roditelja, koji će dostojno shvatiti uzvišeno dostojanstvo, koje su primili od Tebe i koji će onda zajedno sa svojom djecom stići do blaženog, vječnog promatranja lica Tvoga. Amen.

Druga nedjelja po Bogojavljenju:

DJECO, POŠTUJTE SVOJE RODITELJE

I.

Draga braćo u Kristu!

U dvie ćemo propoviedi razmatrati o dužnostima djece prema roditeljima. Današnju ćemo propovied početi s pripoviešću o potresnom susretaju jednog sina poganina sa svojom majkom. Među poganima je i onako haračilo ćudoredno zlo i zablude. Budimo dakle pravedni pa ako što liepa i plemenita nađemo među njima, ukažimo na to i nemojmo se bojati to nasljedovati. Nemojmo se bojati izraziti želju: o kad bi današnje kršćanske obitelji znale uzgojiti djecu, koja bi tako štovala svoje roditelje, kako je to činio u petom vieku prije Krista rimski poganin Koriolan!

Događaj poznate. Građani su ga iztjerali iz Rima. Krvavo povriеđen Koriolan prešao je protivnicima države u tabor Voluska. Ovi su

objeručke primili čovjeka, koji je plamtio osvetom. Povjerili su mu svoju vojsku. I Koriolan je pošao na čelu protivničke vojske protiv svoje rođene domovine, protiv Rima!

Rimljane je obuzeo grozan strah. Sad su uvidjeli, da su se prenaglili, ali prekasno. Poslali su Koriolanu najiztaknutije ljude, senatore i ponizno ga molili, da ne napada grad, svoju rodnu zemlju. Ali Koriolan ogorčen ostao je nepokolebiv. Na to su pošli k njemu poganski svećenici u svečanim odielima — no nije koristilo ništa! Onda su mu donieli ogromnu svotu novaca — s gnjušanjem je to odbio ... I kad se već činilo, da ništa ne pomaže, na koncu su poslali u protivnički tabor rimske žene na čelu s Koriolanovom majkom Veturijom. Žena pripadne k sinovim nogama i tako ga je molila za Rim. I sin, koji je plamtio osvetom, sin, koji je bio krvavo uvriеđen, sin, koga nisu mogle ublažiti niti molbe senatora i poganskih svećenika, niti blistavi novac, podigne majku, zagrli je i reče: »Majko, spasila si Rim, ali si izgubila sina!« I odvede vojsku natrag Voluscima, koji su ga, jer su se u njemu prevarili, kako kažu, ubili.

Ubili su ga ... ali ga eto već kroz dvie i pol tisuće godina stavljaju ljudi kao primjer djeci: djeco, tako treba da ljubite svoje roditelje!

Draga braćo! U Koriolanu je živjela samo ona naravna ljubav prema roditeljima — i ta je učinila čudesa kod njega. A mi, kršćani, nismo obvezani samo na tu naravnu ljubav između djece i roditelja, nego u nas ima da vlada još i dublje štovanje prema roditeljima, koje izvire iz volje Božje. Razpravit ćemo dakle u dvie propoviedi dva pitanja: *1. Zašto kršćansko diete mora štovati svoje roditelje? 2. Kako ih mora štovati?*

Zašto moramo štovati svoje roditelje?

1. Ponajprije moramo ih štovati zato, jer to Bog zapovieda. Nema na svietu tako uzke veze, kao što je veza, što ju je sama narav povezala između roditelja i djece, a ipak vidimo, da Bog to još nije smatrao dovoljnim, nego je našao za potrebno, da ovaj topli naravni odnošaj ojača još posebnom zapoviedu.

U dvie sam prošle propoviedi ukazao na to, da četvrta zapovied Božja štovanje prema roditeljima izdiže iznad naravne razine i postavlja ga na dublje, trajnije temelje i to time, što samo dostojanstvo roditelja obkoljuje sjajem posebnog štovanja.

Djeco, ne zaboravite: *četvrta zapovied znači više, mnogo više nego naravnu ljubav prema roditeljima!* Prema Božjoj zapoviedi diete ne mora štovati svoje roditelje samo zato, jer je od njih primilo život. Jer

kad bi to moralo činiti samo zato, onda onaj siromašni, jadnik, koji je od roditelja dobio bolestno, slabunjavo, osakaćeno tielo ne bi trebao štovati svoje roditelje.

Prema četvrtoj zapoviedi djeca ne trebaju štovati svoje roditelje samo zato, jer su oni od njih stariji, pametniji, izkusniji! Ne! Jer i najučeniji sin mora štovati svoje roditelje, makar oni ni čitati ni pisati ne znali. Može biti, da djeca u pogledu naobrazbe i znanja dopru daleko više od svojih roditelja, može biti, da roditelji ne znadu s njima razgovarati niti o filozofskim problemima, niti o književnim pitanjima, niti o Puccinijevim operama ... a pak ih moraju štovati!

Dakle na čemu se temelji štovanje prema roditeljima?

Na Božjoj rieči, na Božjoj volji! Ta četvrta zapoviedi počinje ovako: »Ja sam tvoj Gospod Bog. Poštuj otca i mater!« Kao da bi rekao Gospod: ne odlučuje tu da li je tvoj otac bogat i tvoja majka ljupka žena, ne odlučuje to da li su oni pametni, mudri roditelji vriedni ljubavi, ne odlučuje to, da li su oni dobri ili puni pogrješaka, slabosti, možda i grieha. Svejedno! Ja zahtievam, da štujete svoje roditelje, *ja to zahtievam uviek, u svim prilikama.*

Braćo! Zato se zapoviedi tako fino izražava, da »poštujemo« roditelje, a ne da ih »ljubimo«. Brata je dosta da ljubiš, prijatelja je dosta da ljubiš — *roditelje moraš štovati.* To je više.

Kad diete stoji pred roditeljima, iza rieči roditelja mora kao da čuje rieč Gospodnju: »Sinko, ako ne budeš slušao, da znaš, da ne stojiš pred neukim otcem, pred slabom majkom nego pred poslanikom sveznajućega i svemogućega Boga na zemlji. A osoba je poslanika svuda sveta i nepovrediva, jer zastupa kralja.« *Roditelji su takvi zemaljski Božji zastupnici pred djecom.* Kako je to potresna rečenica naše moralke. *I na čelu majke, koja je moralno pala, i na čelu pokvarenoga otca svietli blieda zraka roditeljskog dostojanstva, što su ga primili od Boga.*

To je eto osjećao onaj mladić, kraj koga je jednoga dana prolazila ulicom grupa kažnjenika, a on je najednom pristupio jednome kažnjeniku i poljubio mu ruku. Tamnički stražar ga zapita: »Ali, što radite? Ljubite ruku kažnjeniku?« »Dà, to je kažnjenik«, odgovori mladić — ali *to je moj otac!*«

Mladić je imao pravo. Upravo to je ono veliko značenje četvrte zapoviedi Božje, da Bog ne dopušta roditeljski ugled ni pod kojim izgovorom okrnjiti.

Djeco, poštujte svoje roditelje! Djeco, učite se biti poslušni! U naše doba uzdrmalo se štovanje autoriteta. A ipak bez poštivanja autoriteta propast će družtvo. Dakle opet na novo treba da se naučimo po-

slušnosti. Da, ali odakle, od koga? Od onoga, za koga je pisano, da je, i ako je bio Bog, bio poslušan svojim roditeljima (Luka II. 51.), od onoga, čiji kruh bio to, da vrši volju Otca nebeskoga (Iv. VII., 34.), od onoga, koji kroz cieli svoj zemaljski život nije činio drugo, nego da je poslušno sliedio put Božje volje, premda je taj put vodio krvavim križnim putem do smrti na križu. Sin Božji »Krist bio je poslušan do smrti, posve do smrti na križu«. (Filip. II., 8.), da nas, prkosne, ohole, samoglave ljude koji mislimo da smo mudri, nauči slušati.

Dà: treba da štujemo roditelje, predpostavljene, starije, *jer Bog tako zapovieda.*

2. Ipak, draga braćo, upravo to je veličanstveno svojstvo Božjih zapoviedi, da se one posvema slažu i s najčešćim, dubokim težnjama ljudske naravi. Opaža se, da je isti onaj Bog satvorio ljudsku narav i zakon Deset zapoviedi. I stoga razumijemo, *da štovanje roditelja zahtieva i sama ljudska narav.*

Maleno diete nagonski prianja uz svoje roditelje, a veće prianja uz njih sviestnom ljubavlju, odraslo pak prati ih skrbnom brižljivošću. Ljubav prema roditeljima prati nas kroz cieli naš život. I kad smo odrasli te imamo i svoju obitelj. Sve do groba naših roditelja.

Znate, kada čovjek postane star? Kada stupi u brak? Kada osnuje obitelj? Kada se oženi? Ne! Čovjek postane star, kada su mu umrli roditelji. Onoj prkosnoj, neodgojenoj djeci, koja ogorčuju svoje roditelje, i onoj neljubaznoj, razsipnoj velikoj djeci, koja vriedaju svoje roditelje, htio bih povikati, da im zašumi u ušima: »*Djeco, pazite, da prekasno ne dođete do sviesti, što su vam bili roditelji, dok su živjeli!*«

S usana kolikih već ljudi izpada gorko predbacivanje samima sebi: »Zašto tek sada znam, što su meni značili roditelji? Zašto tek sada, poslije njihove smrti? Da sam barem za njihova života znao izgovarati one rieči, koje su tako težko dolazile na usta: draga majko, dragi otče, gledaj ... ja nisam to tako mislio ... oprosti!« ...

Draga braćo! Žalostno je svojstvo ljudske naravi, da čovjek često puta tek onda opaža, kakove je imao dragocienosti, kad već vidi, da ih gubi. Poštujmo roditelje još za njihova života!

Naravno, *prava djetinja ljubav živi i iza smrti:* moli za duše preminulih roditelja, prikazuje svete mise za njih, posjećuje njihove mirne grobove, a one crvene ruže štono cvatu na grobu, kao da su pozdravi roditelja, što ih oni šalju iz vječnog života ... pozdravi i opomene: živite tako, te naš susretaj i ponovno viđenje pred Bogom bude sretno. Braćo! Ne vjerujmo u spiritizam, ali *utješna je nauka naše svete vjere,*

da roditelji u svome blaženom gledanju Boga ne zaboravljaju pred Bogom u svojim molitvama svoje djece, koja još žive na zemlji i koja se bore s tisućama napasti.

Djeco, poštujte svoje roditelje. Amen.

Treća nedjelja po Bogojavljenju:

II.

KAKO MORAMO ŠTOVATI SVOJE RODITELJE?

Draga braćo!

Prošle smo nedjelje govorili o tome, da treba štovati svoje roditelje. Međutim s tim se još ne možemo zadovoljiti. Treba štovati svoje roditelje — o tome smo govorili do sada. No to smo znali i do sada. No pogledajmo sad drugi dio toga pitanja. Kako trebamo štovati svoje roditelje?

1. Što li bih ovdje sve trebao iznieti! I to ne samo o štovanju roditelja, *nego i o poštivanju predpostavljenih i starijih uobće.*

Mogao bih se opet pozvati na pogane, kako su i koliko već i oni znali štovati starije. Rimljani su najviši zbor, koji se imao brinuti za državne poslove nazivali jednostavno »zbor starijih« — senat. U Lacedomoniji su također »jerontes« (stari) vodili vrhovnu državnu upravu.

Duboka je ljudska zamisao, da se poštuje stariji i možemo samo žaliti, da se je ono u današnjem svietu već izgubilo zajedno s pojedinim drugim liepim običajima. Nažalost današnji mladi ljudi ne poznaju mnogo Sveto Pismo. Barem ne poznaju ovo mjesto: »Pred siedom glavom ustani i poštuj lice starčevo i boj se Boga svojega« (III. Mojs. XIX., 32).

Treba samo slušati one opravdane tužnjave, kako današnja mladež malo poštuje odraslije i kako površno sudi o njima! Kako riedko viđa čovjek, da bi na munjovozu netko ustao i dao mjesta starijemu! Prije su i ženama davali mjesto. No, čemu da niječemo — pogdjekoja žena danas sama si je kriva, što po vanjštini ne može odmah odrediti, da li je mužko ili žensko — ali što se starijih tiče, to dà, njima pripada štovanje.

2. Ponavljam: o čemu sve bih trebao sada da govorim! Ali najvažnijim držim ipak to, da podsjetim *na način, kako valja štovati roditelje.*

a) Poštuj otca svoga i mater svoju — ova zapovied zahtieva mnogo toga, što današnja djeca ne će da razumiju.

»Poštuj« — ili kad roditelji govore, diete neka šuti. Nekoć se je to samo po sebi razumjelo u svakoj kršćanskoj obitelji. Danas? Diete hoće sve bolje znati nego odrasli pa makar to bili i njegovi roditelji.

»Poštuj!« dakle na zapovied roditelja diete odmah skače na noge i izvršuje njihov nalog. Nekoć se je to samo po sebi razumievalo. Danas? Danas treba objašnjavati, treba moljakati, treba obećavati šećera, darove.

»Poštuj!« »Tko udari otca ili majku, neka umre«, tako propisuje zakon Staroga Zavjeta (II. Mojs. XXI., 15). A ne treba ni da udari. Rieči Svetoga Pisma govore strašno i to, da oko, koje prezire otca i krivo gleda majku da ga kljuju gavrani i jedu orlići (Prof. XXX. 17).

Kršćanski odgoj zahtieva — a tako su nekoć i uzgajali svoju djecu — da diete *govori sa svojim roditeljima s nekim religioznim poštovanjem,* i da njihove zapoviedi izvršuje bez nevoljkog izraza na licu, ne sliežući ramenima, bez protivljenja i s radošću. A sad izvolite pogledati, kakovi li se danas kadkada prizori odigravaju između osam do deset godišnjeg djeteta i roditelja. Kakovim li strašnim i izazovnim glasom govori po gdjekoja četrnaest godišnja djevojka sa svojom majkom. I za to najvećim dielom niesu odgovorna djeca, nego roditelji. Roditelji, koji to podnose.

Poslušajte samo, kako je uzvišeni primjer štovanja prema roditeljima dao starozavjetni kralj Salamon. Njegova majka Betsabeja ne bijaše baš nekakvog odličnog poriekla. A ipak kad je zbog jedne stvari došla Salamonu, Sveto Pismo piše o kraljevskom sinu ovo: »A kralj ustane, izađe pred nju, pokloni se pred njom i sjede na svoj priesto i priesto namjestiše i za majku kraljevu i ona sjedne njemu s desne strane (III. Knj. Kralj. II. 19).

A tu je i primjer glasovitoga englezkog kancelara Tome Morusa. I kad je već postao najviši činovnik englezkog kraljevstva, svaki je dan prije nego bi pošao na posao na očigled sviju kleknuo pred otca i zamolio blagoslov. Kako smo danas daleko od toga! Možda niti ne vjerujemo, da je to bila istina.

b) Eto, braćo, ovim dvjema spomenutim primjerima, primjerom Salamona kralja i Tome Morusa već sam prešao k najvažnijem dielu moje propoviedi — *k razpravljanju o odnosu odrasle djece i roditelja.*

a) Osjećam, braćo, da u današnjem svietu, koji ne pozna pieteta, i koji je postao tako surov, moram posebno i o tome govoriti. Ne o maloj djeci. Ta onaj mali dječak, koji jaši na očevim koljenima, ona

mala djevojčica, štono zajedno s mamom oblači francuzku lutku, može roditeljima prouzročiti najviše samo nehotimične, djetinjaste jade. *Ali veliki dečki. Velike djevojke! Odrasli! I oni već oženjeni!* Oni, kojima još otac živi, ali jedva već da se može maknuti iz svoga naslonjača.

Djeco, odrasla djeco, kada vaš bolestni otac može tek naslanjajući se na vaša ramena učiniti nekoliko koraka, da li vam onda padne na pamet, da ste se kao mala djeca, kada ste se učili hodati, i vi isto tako grčevito hvatali za ruke vašega otca, ruke, koje su onda još bile jake. Da li vam to padne na pamet? Jer ako vam to doista padne na pamet, ne ćete prema njemu biti tako nervozni, nestrpljivi, neljubazni. I vaša majka bolestna leži mjesecima u postelji. Djeco, odrasla djeco, znadete li onda tako brižnom ljubavlju sjediti uz njen krevet, kao što je ona nekoć bez sna bdjela i sjedila duge duge noći uz vašu kolievku ili uz vaš krevetić s bielim jastučićima. »Poštuj otca svoga djelom i riečju u svakoj strpljivosti«, piše Sveto Pismo (Crkv. III. 9). *Strpljivošću!* Bilo bi dobro, da to uzčuje svatko, tko ima stare roditelje!

b) Sve je podvrgnuto promjeni vremena, pa i ljubav djeteta. I ljubav djeteta se mienja, razvija, dozrieva — *ali nikada ne smije nestati!* Naravno da se u odraslog čovjeka drugačije pokazuje ljubav prema roditeljima nego u malog djeteta. Malo diete pokazuje svoju ljubav prema roditeljima, ako je prema njima prijazno, pažljivo i ako izvršuje njihove zapoviedi, a odraslo diete pokazuje svoju ljubav tako, ako svojim roditeljima govori s poštovanjem, ako pred njihovim ljudskim slabostima zatvara oči, ako njihove sitničavosti, koje su spojene sa staračkom dobi, s ljubavlju pregledava, i ako ih i tvorno pomaže.

Braćo! *Da nekoga tvorno pomažeš, ali tako, da ne povriediš njegovu osjetljivost,* za to se traži profinjeni osjećaj i spretnost i u tom se pokazuje prava djetinja ljubav. Kad tvorno pomažeš roditelje, moraš to učiniti sa sviešću, da su to sve tek slabi, maleni kamati na onaj zajam, koji su nam širokom rukom dali naši roditelji, dok smo bili djeca. — Prijatelju — reče jedan prijatelj drugome — ti imaš toliko prihoda, a ipak se to kod tebe baš mnogo ne vidi. Kamo ti mećeš novac?

Kamo? Djelomice od toga plaćam svoje dugove, a djelomice mećem novac na kamate.

No to ne razumijem.

Gledaj samo: kad sam bio mlad, izdavali su roditelji za mene velike svote. To je moj dug, koji sada vraćam svojim starim roditeljima. A ostalo upotrebljavam za odgoj svoje djece, to je glavnica, koja će mi jednom u starosti donieti kamate.

Dă, to je pravo kršćansko shvaćanje! Ta kad bismo htjeli podpuno da zahvalimo svojem otcu za svaki onaj dan izpunjen poslom, za svu onu revnu brižljivost, koju smo ga mi stajali, kad bismo doista htjeli pokazati zahvalnost našoj majci za svu onu brižnu skrb, bezsane noći i znojni trud, kojim se oko nas bavila, ta bi li ikada došli do kraja našoj zahvalnosti?

Ali upravo zato odraslo diete, ako u njemu živi štovanje prema roditeljima, nastoji upotrebiti svaku zgodu, da to i pokaže. I duševno i tvarno. I ja si ne mogu predočiti, kako može nekome sinu, koji je postao imućan prijati dobar objed, kad znade, da njegova majka, koja je ostala udovica, provodi jadni život uz svoju siromašnu penziju. Ne mogu si predočiti, kako može jedna odrasla djevojka ili žena uzeti skupocjenu bundu i blistavi nakit i mirno poći u posjete u peti sprat bezzračne kakove kućetine u kuhinjski stan, gdje njeni stari roditelji životare. Ne razumijem!

Ponavljam braćo! Čovjek preraste svoje dječje cipele, ostavi školske knjige i igračke, ode iz kruga obiteljske kuće — *ali nikad ne smije napustiti štovanje prema roditeljima!* Kudgod krene diete u životu, do kakvagod se dostojanstva uzdiglo, uviek je dužno štovati roditelje. Ne znam, da li je pravilno, što neki roditelji učine u krajnjem ogorčenju: kad ne koristi nikakvo sredstvo, odbiju od sebe pokvareno diete, razbaštine ga — da li roditelji imadu pravo na to, o tome bi se moglo još razpravljati. Ali je posve sigurno istina, *da djeca nikada nemaju prava odbiti, zaniekati svoje roditelje!* Život je već pokazao potresne slučajeve. Slučajeve, gdje se odkrilo prievarno otčevo rukovanje novcem i srušilo se na njega kao grad od karata, slučajeve gdje se sveta vjera o majčinoj čudorednoj čistoći srušila u prah pred djecom — jao strašnih li časova — a ipak ni onda ne smijemo odbaciti štovanje prema roditeljima! Težki, strašni trenutci — a ipak — Božja volja drži ugled i štovanje roditelja. Njegova je sveta rieč, koja veli: »Ja sam Gospod Bog tvoj. Poštuj otca i mater!«

Draga braćo! Ne bih želio pripadati među one ljude, koji neprestano uzdišu za »starim dobrim vremenima«, kao da su ondašnji ljudi doista bili neka druga stvorenja, a ne umieseni iz mesa i krvi, slabi ljudi pozemljari. Svako doba imalo je svoje nevolje i uviek je bilo mnogo grieha i griešnika. Ali ipak, braćo, nad podivljalošću današnje mladeži toliko jadikuju — roditelji, odgojitelji, sudci, učitelji — da na koncu moramo vjerovati žalostnu činjenicu, *da možda nikada nije mladi naraštaj odrastao u tolikoj duševnoj biedi kao danas.* A ipak još nikada nije bilo toliko škola, djeca nikada nisu toliko učila, nikada se toliko

nijesu s njima bavili učitelji, vjeroučitelji i razni zavodi za zaštitu mladeži. Nikada se nije toliko pisalo o odgojoslovlju (pedagogiji) kao upravo u naše dane. Svega imamo u odgoju, pače mnogo više imamo nego u staro doba, samo jedno nedostaje — ali to jedno onda ništa nije kadro nadoknaditi: *fali nam vjerski kršćanski obiteljski odgoj!*

To fali i taj se nedostatak ne može ničim nadoknaditi! Jer blaženo ono diete, koje ima pobožne roditelje pa ako se odgaja i u borbama sa siromaštvom; a ono, kome su roditelji ohladnjeli prema Bogu, nesretno je pa makar raste u imućstvu i bogatstvu.

Manjka križ, Kristov križ iz obitelji, a gdje on manjka, tamo se ukoči zamrzli obiteljski život poput ledene poljane.

Prvi zrakoplov, koji je pred više godina letio na sjeverni pol, bacio je tamo na ledene poljane dva metra veliki drveni križ od ebanovine. Taj je križ poslao Sveti Otac Papa i od toga časa taj sveti znak našega spasenja stoji i na najsjevernijoj točki zemlje. Ciela zemlja drži eto sada križ, ali nemojmo zaboraviti: *i križ drži cielu zemlju! Križ drži i obitelj!* Poviknimo dakle u sviet lozinku četvrte zapovieđi Božje: ništa ne će spasiti našega družtva, koje pada niz strmen, nego jedino *ćudoredni preporod zadnje stanice družtvovnoga života, obitelji.* Što vriede svi zakoni, što vriede sve ankete, što bi vriedio i brojčani porast naroda, ako ... *iza izvanjskoga razvitka manjka unutarnji sadržaj! Potreban je preporod, ali duhovni!* Potreban je preporod ali u ćudoređu! Trebamo obitelji, otčeva, matera, djece, koji će u miru sveto obdržavati Deset zapovieđi Božjih. Obitelji, u svetištu kojih se izgrađuje kraljevstvo Božje. Obitelji, za koje Krist znači zakon. Obitelji, gdje rastu djeca, kojima značajnu crtu ne daju životna uživanja nego velike životne dužnosti. Treba nam obitelji, koje će u današnjem zaleđenom ćudorednom svietu visoko držati križ Kristov, a njih će onda križ Kristov držati na visini.

Braćo! !Ovo neobuzdano pokoljenje, koje ne poštuje auktoriteta i koje raste preslobodno uništilo bi i samo sebe, i baštinu otaca i blaženstvo svoje duše, *dok se na djeci, koja su uzgojena u strahu Božjem i poštivanju svojih roditelja gradi sretnija ljudska budućnost.* Amen.

Četvrta nedjelja po Bogojavljenju:

RODITELJI, CIENITE SVOJU DJECU!

I.

Draga braćo u Kristu!

Prošle dvie propoviedi imale su naslov: *Djeco, poštujte svoje roditelje!* Naslov sliedećih triju propoviedi bit će: *Roditelji, cienite svoju djecu.* Prošli puta govorili smo o temi: »Djeco, obdržavajte četvrtu zapovied Božju!« A sad ćemo u tri propoviedi govoriti o temi: »Roditelji, olakoćujte djeci obdržavanje četvrte zapoviedi Božje!« U predprošloj propoviedi na početku spomenuo sam dvie i pol tisuće godina staru pripoviest o jednom sinu, rimskom poganinu Koriolanu, koji je primjerno poštivao svoju majku. A sadašnju ću propoviedi početi s jednim posve modernim primjerom jedne majke, koja se ne brine za svoje diete, s primjerom onih današnjih dama, koje igraju veliku ulogu, drže sjednice, organiziraju, zabavljaju se, čine sve, samo za svoju se djecu ne brinu.

Dolazi kući jedna takva mati, koja uviek igra neku ulogu, dolazi s »važne« sjednice. Ponajprije je obavila neke »važne« poslove, svršila neke kupnje, pošla u slastičarnu, odanle na sjednicu ... i već je večer, kada je prispjela kući. Za večerom reče svome mužu: »Molim te, koliko li sam posla danas imala. Ove družtvovne obveze oduzmu čovjeku cielo vrieme. A kad sam se vraćala kući, a to se na kućnim stepenicama igra jedna grupa djece. Među njima bio je i jedan tako dragi, sladki dječačić ...«

— Kaži mi, kakvu je imao kosu — zapita je muž.

— Posve plavokos.

— A odielo mu?

— Joj, bilo je neuredno, zamazano, zaprljano!

— A lice?

— Posve zamazano!

— O, draga, onda je to bio naš mali sinčić — odgovori mirno otac.

Konac! Svršili smo. Dovle ta žalostna moderna pripoviest. A dovle također i uvod današnje moje propoviedi. Jer mislim, da sam time već rekao, o čemu kanim govoriti. Prošli puta rekao sam djeci: Djeco, shvatite dobro četvrtu zapovied Božju! Danas kažem roditeljima: Roditelji, shvatite i vi dobro četvrtu zapovied Božju!

Kako? Zar ima roditelja, koji četvrtu zapovied dobro ne razumiju? Doista da ih ima! Diete je tajna, zagonetka, teža nego li najzamršenija skrižaljka, pa je doista i njegov odgoj i križ i zagonetka. A da bi taj križ roditelji lakše mogli nositi i tu zagonetku sretno mogli riešiti, zato je Bog dao četvrtu zapovied. Prve tri zapoviedi govore o našim obvezama prema Bogu. A odmah zatim u četvrtoj zapoviedi dolaze dužnosti prema roditeljima. Koliku je tu počast Bog dao roditeljima. *Ali i s kolikom je odgovornošću spojena ta zapovied!*

Roditelji, budite sviestni odgovornosti, koju vam je Bog nametnuo. Roditelji, 1. Cienite svoju djecu, 2. Budite s njima obzirni i 3. ljubite ih! Ta trostruka misao bit će predmet triju propoviedi.

Cienite svoju djecu!

a) Cienite svoju djecu, *jer ona nisu samo vaša nego u prvom redu Božja!*

Diete je zalog, koji nam je Bog povjerio i za koji će jednom od nas tražiti račun. Tražit će račun za svaki propust. Tražit će račun i o tome, nisu li gdjekoji roditelji načinili idol iz svoga djeteta, kome su sve pre. gledavali, sve dopuštali, svaku mu mušičavu želju izpunjali i time mu uništili volju, značaj, dušu. Ali tražit će račun i o tome, da li su roditelji u množtvu drugih dužnosti imali dosta vremena za odgoj svoje djece. Bog dobro znade, kako je danas težko kruh si priskrbljivati, znade i to, ko. liko se kadkada moraju mučiti oba roditelja, samo da uzimadu ono naj. potrebnije — i takve će roditelje prema tome i suditi. Ali naprotiv vidi i to, koliko je mama išla po zabavama, u kazalište, u posjete, koliko puta se otac zabavljao, hodao po kavanama, i ako *zbog toga* nije preostalo vremena za djecu, a prema tome će to i suditi.

Roditelji, cienite svoju djecu!

b) *Ali, kako ćemo cieniti djecu?*

Moram spomenuti, da se veliki dio roditelja i danas još mnogo bri. ne za svoju djecu i da za njihov odgoj doprinosi orijaške žrtve — *ali na nešto ipak zaboravlja!* Roditelji, nemojte zaboraviti: *vaše diete ima i dušu, a ne samo tielo!* Da li kada mislite na to? Da vam je Bog povjerio tu dušu, i da se njoj valja jednom povratiti kući. I vrlo mnogo ovisi o vama, hoće li ona naći dom kod svojega Boga. Jao, s koliko svetog ganuća bi trebali roditelji da misle na to: *Bog je povjerio meni vječnu sudbinu neumrlih duša!*

Bog traži račun *za dušu* djeteta. I sada ne mislim na one nemilosrdne roditelje, koji — strašno je samo i izreći — svoju djecu ne daju ni krstiti. Na tu strašnu misao — hvala Bogu — u nas jedva da dođe koji roditelj.

Ali u kolikim se obiteljima s krštenjem izvršuje vjerski odgoj djeteta?

A ipak, roditelji, nemojte zaboraviti: *Gospod Isus traži pravo na svako diete.*

Nema dražestnijeg prizora u evanđelju, nego kada Gospod Isus Krist umoran od dnevnog posla jedne večeri reče svojim učenicima: »Pustite djecu i ne zabranjujte im dolaziti k meni, jer je takvih kraljevstvo nebesko.« (Mat. XIX. 14.) Da li je mogao Gospodin jasnije od toga govoriti o prvoj dužnosti odgojitelja? Što je prva naša dužnost? Djecu pustiti k Isusu! Ili drugim riečima: *vjerski ih odgajati!*

I današnji roditelji odgajaju, ali *mnogo njih ne odgaja s Bogom — a tko bez Boga gradi, gradi na piesku.*

Gledajte samo razliku između dvie obitelji: u jednoj daju roditelji djeci vjerski odgoj, u drugoj se pozivlju samo na zdrav razum.

U prvoj roditelji govore ovako: gledaj sinko, gledaj kćerko, ako nam je ovo i težko učiniti, dobri Bog očekuje od nas, da to učinimo. Moramo biti poslušni, naše dužnosti moramo izpuniti, treba moliti, treba uviek govoriti istinu . . . dobri Bog je to zapoviedio. A On je rekao i ono, što ne smijemo činiti. Niti onda, kad nas napast jako vuče u grieh. Niti onda, kad nitko ne bi vidio grieh — Bog nas i onda vidi! . . . Nije lako uviek ostati vjeran Gospodinu, ali, vidiš, zato idemo često na izpovied, na pričest, da nam Gospodin dade snage. Tako odgaja jedna obitelj.

A druga?

I druga nastoji, da na dobro priuči diete, ali — kako roditelji govore — ne će — da im diete postane »bigot«, »licemjerac« i »preko« mjere pobožan. Prema tome upućuju ga na dobro ovako: dragi sinko, kćerko, to se ne pristoji činiti. Što bi na to rekli ljudi, kad bi saznali, da mala djevojčica laže. No, tako neodgojena mala djevojčica! Nemoj činiti ovo ili ono zlo, jer to ponizuje tvoje ljudsko dostojanstvo, obaljuje tvoju osobnost; da ne oboliš . . .

Tako odgaja druga obitelj. Dobro čine obadvie. Ali sad dolazi napast. Sudite, braćo, sami: kad nas u životu preplave napasti poput potopa, koje će diete, poglavito, koji će odrasli mladić i djevojka moći izdržati na putu časti? Kada navaljuje na čovjeka usijana lava života, novca i tjelesnih nagona, hoće li tada dati dostatnu odpornu snagu higijensko razsuđivanje, družtvovno gledište i naglašavanje osobne časti?! Ne, ne! *Tko odgaja bez Boga, gradi na piesku!*

Znate li, tko je dobro odgajao? Majka svetoga Ljudevita IX., francuzkog kralja, Blanka, koja je često običavala sinu govoriti ovako: »Diete! Ljubim te sa svom usrdnošću jedne majke, ali bih radije vidjela, da mrtav ležiš pred mojim nogama, nego da ikada počiniš jedan jedini smrtni grieh.« I kralj je priznavao, da su ga u napastima ove majčine rieči sačuvale od grieha.

Uostalom koliki duboki upliv ima na dušu djeteta pobožna majka, da to dokažemo dovoljno je, da ukažemo na to, kako među velikim svetcima Crkve toliki zahvaljuju svetost svoga života upravo svojim majkama kao na pr. sveti Augustin svetoj Monici, sveti Grgur Veliki Papa svetoj Silviji, sveti Benedikt svetoj Abundanciji, sveti Dominik svetoj Ivani, sveta Gertruda svetoj Elizabeti i t. d.

Ljudevita Windhorsta, koji je svojedobno spadao među vodeće muževe u Njemačkoj, zapitala je jednom neka gospođa, njegova znanica: »Željela bih se slikati. Preuzvišeni gospodine, što mislite u kakvom bi

položaju slika izpala najljepša? A iztaknuti i duboko pobožan političar odgovori joj: »Dajte se slikati u položaju, kako svome djetetu sklapate ruke na molitvu. To je najljepši položaj, koji si za jednu majku mogu zamisliti.«

Braćo! Hoćete dobru djecu? Hoćete diete, kome ćete iza njegovih otvorenih očiju moći uviek zagledati u dubinu duše!? Želite diete, koje će netaknuto proći kroz ćudoredne napasti u doba, dok se razvija? Hoćete djecu, koja će obdržavati četvrtu zapovied Božju? Onda cienite njihovu dušu, odgajajte ih s Bogom, to jest odgajajte ih pod vidom ovih triju misli: Bog je moj cilj, Bog je moj svjedok, Bog je moja plaća.

Roditelji, cienite dušu svoje djece. Amen.

Nedjelja sedamdesetnica:

RODITELJI, CIENITE SVOJU DJECU!

II.

Imajte obzira sa svojom djecom!

Draga kršćanska braćo!

Rimski car Tito imao je jednog pitomog jelena, koji je svaki dan dobivao hranu u carskim vrtovima, a onda je cieli dan po volji mogao trčati po šumi. Da se nitko ne usudi dirnuti toga jelena, car mu je dao o vrat objesiti zlatni lanac s ovim nadpisom: »Noli me tangere, Caesaris sum.« »Nemoj me dirati, ja sam Cezarov.«

Roditelji, nemojte zaboraviti: *diete je Božje vlasništvo, u dušu svakoga krštenog djeteta utisnuta je slika Isusova: ne dirajte je nečednim rukama!*

a) Radostna je činjenica, da je današnje učenje vjeronauka u školama mnogo dublje, temeljitije i više prilagođeno životu nego je to bilo prije par desetaka godina. Tko ima diete u srednjoj školi, njemu to ne trebam ni dokazivati. Pogledajte one revne vjeroučitelje, koji nisu zadovoljni s time, da predavaju vjeronauk, nego i izvan toga cielo svoje vrieme posvećuju dušama svojih đaka: sakupljaju ih u Marijine kongregacije, i druga razna katolička družtva, idu s đacima na izlete i formiraju njihove duše u razgovorima u četiri oka ... Nije čudo, da revnost vjeroučitelja zadobiva vatrene, mlade duše, i nije čudo, da među mladeži današnjih srednjih škola življe ključa vjerski život nego prije.

Ali upravo tu dolazi i žalostni slučajevi: mnogo roditelja gleda sve to bez razumievanja ili se upravo protivi svemu tome i vjerski život djeteta upravo tamo ne nalazi podporanj, gdje bi to najviše mogao očekivati.

Reći ću posve otvoreno, što mislim: u duši mnoge djece dolazi do vjerskih tragedija, kada opaze — a opaze — da ono, što je u školi učio pod vjeronaukom, *da se od svega toga vrlo malo vrši u današnjem družtvu, pače da vrlo malo toga vrše i sami roditelji.* Roditelji, koji psuju! Roditelji, koji ne mole! Kako je žalostno to samo i izreći: *da mnogo diete ne vidi od roditelja dobar primjer!* Ne bi li se moglo dogoditi u mnogim današnjim obiteljima, što se dogodilo u jednoj, gdje je diete zapitalo majku: »Mama, kad ću već ja biti onako velik kao tata?« »A zašto hoćeš bit tako velik?« zapita majka. »Jer onda se ni ja ne ću više morati moliti«, glasio je porazan odgovor.

Roditelji, cienite dušu djeteta, i ne prouzrokujte u njoj pustošenje.

b) Pustošenje prouzrokuje u duši djeteta i to, *ako se roditelji u odgojnom postupku ne znadu složiti*, ako je jedan od roditelja preobazriv na račun drugoga, ako je prepopustljiv i time onemogućuje skladni odgoj.

Navest ću samo par redaka iz pisma jedne takove majke, što ga je pisala svome sinu, koji je stanovao u jednom zavodu. O sinovljevom vladanju stigle su zle viesti i on se zabrinuto spremao kući na praznike, što će reći strogi otac. Mati mu je međutim pisala: »Dragi, zlatni moj sinčiću! Dakle ne boj se ništa! Već više tjedana umiljavam se liepo tati, da se ne srdi na tebe. Sad mu svaki drugi dan pripravim palačinke (znaš, da ih on jako voli) ... A i kuma neprestano se bavi oko tate ... Tu ti još šaljem nešto novca kao džeparac (ali tata o tome ništa ne zna!) ... Samo se ništa ne boj, mali moj nestaško!« ...

Tako piše mama. I nestaško se ne će ništa ni bojati! Zar se može tako uzgajati?!

Naravno upravo tako čine i pojedini otčevi, pod kojih se zaštitu utječu djevojčice, kada ih mati hoće kazniti. Nije li takav postupak pokapanje roditeljskog ugleda?

A nije li rušenje ugleda i to, kada roditelj jedno diete ima radije na štetu ostalih i mazi ga ,ne zato, jer je bolje, poslušnije (no to bi još bilo na mjestu) nego zato, jer je najmlađe, jer je ljepše u licu, jer mu se više sviđa! Mislite li da ostala djeca sve to ne opažaju?

A nije li rušenje ugleda i to, *ako su roditelji nedosljedni, jer se u odgoju ravnaju po svojim hirovima i razpoloženju.* Istina je: danas mnogo toga ozlojeđuje čovjeka, na živce nam ide cieli današnji život. Ali zato — kolikogod je to moguće — dobro ili zlo razpoloženje ne bi

smjelo utjecati na postupak roditelja! Kadkada — kada je tata dobre volje — djeci je sve dopušteno, a drugi puta za mnogo manju nestašnost budu strogo kažnjena, jer je tata ustao na lievu nogu.

Ali kakva šteta od toga? zapitat će možda netko. To da će diete gledati na roditelje onako zabrinuto, kako turist gleda na tlakomjer: da li pokazuje liepo ili ružno vrieme, pa se prema tome oblači, gledat će na njih, kao na pietla na krovu, da vidi odakle puše vjetar. Uzdizat će oči k njima, ali *ne sa štovanjem!* Tko gleda sa štovanjem na jedan tlakomjer ili pietla na krovu?!

Roditelji, cienite dušu svoje djece. Amen.

Nedjelja šestdesetnica:

III.

LJUBITE SVOJU DJECU!

Draga kršćanska braćo!

Roditelji, ljubite svoju djecu, *no ne na štetu njihove duše!*

Braćo! Na što mislim kod ove točke? Na dvie majke. Na dvie majke, koje žive imućno, doista su drage majke i same kažu za sebe, da su nabožne, ali koje se ipak nikako ne mogu prilagoditi tome, da Gospodin Isus hoće jedno od njihove djece: pozvati ih sebi u službu.

Sin jedne od tih majki hoće biti svećenik! »No, to ne! To ne mogu dopustiti! Ne kažem, da je djevojka ... napokon u samostanu častnih sestara žive zajedno, jedna drugu pomaže ... Ali život jednoga svećenika toliko je prepušten sam sebi! I tako pametan, za život sposoban, oštrouman dječak — i upravo toga da dadem onamo?! No, to ni Bog ne može tražiti ... Imamo malo obiteljske zemlje: pa će mi sin biti ekonom!« Tako jadikuje jedna mati i očekuje, da joj dadu pravo.

Dolazi druga mati: »Molim vas, predstavite si: kćerka mi hoće da ide u opatice. Zabila si je to u glavu i već godinama ne će ni da čuje o drugome čemu. No to se ne može dopustiti. Još kad bi bio dječak, pa da hoće postati svećenik. Život svećenika nije tako odrezan od svieta ... Zalazi među ljude ... Ali u opatičkom samostanu! Moja kćerka ondje je za mene izgubljena ... umrla ... Ne! Bobri Bog ne može to tražiti!« Tako govori druga mama i gleda me pa i ona očekuje, da joj dadnem pravo.

Majka, roditelji — i ako razumijem bol roditeljskog srdca, koje se oprašta, zar vam mogu dati pravo? Zar ne znate, da Bog, punopravni

gospodar ljudskoga života: može odnieti diete ne samo k oltaru, ne samo u samostan častnih sestara ... može ga odnieti i na groblje! Braćo! I onamo ga može odnieti! *Hoće li to biti bolje?*

»Ali ovakav pametan, za život sposoban mladić — pa da ga dadem za svećenika?« Nego koga, brate? Ograničenoga? Nespretnoga? Nenadarenoga? Taj da će s uspjehom navieštati Krista u strašnom metežu današnjega svieta? Hoćeš da oponašaš Kaina, koji je prinio Bogu traljavu ovcu i ukradeno jagnje?

Tu i tamo čuje čovjek s ustiju vjernika jadikovku: »Više bismo očekivali od naših svećenika« ... O vi zanovietala! Da li ste već dali Crkvi kojega svećenika? Kakvo diete dajete, onakvi će biti naši svećenici! Ili zar ima previše svećenika? Zar se ne tuže toliko puta naši biskupi na pomanjkanje svećenstva? Zar nema toliko župa bez svećenika, jer ih nema? Ili toliko ogromnih župa sa samo jednim svećenikom? Pa škole bez vjeroučitelja? Zašto? Jer nema svećenika? Premalo ima bogoslova? Kako to? Zar Gospod Isus ne pozivlje dosta mladića u svećeničko zvanje? O da, pozivlje On, samo koliko puta stoje roditelji na putu kao opreka zvanju ... *Roditelji, ljubite svoju djecu, ali ne na štetu njihove duše!*

Napokon zar i ti ne želiš da ti diete bude sretno? I ako ono baš na taj način bude sretno? Smiješ li se ti protiviti?

Neka mi bude dopušteno, da kažem samo još jedno. Brate, ti koji se sada žalostiš, jer ti je sin postao svećenik ili kćerka častna sestra, vjeruj mi, da ćeš na sudnji dan imati od toga više koristi, nego da ti je sin kao ekonom k sto jutara zemlje priskrbio još sto jutara ili da ti je kćerka dobila ne znam kakovu sjajnu partiju. Vjeruj mi to!

Roditelji! Ljubite svoju djecu, no ne na uštrb njihove duše!

Draga braćo! Prošle sam nedjelje započeo svoju propovied s jednim posve modernim primjerom: s primjerom jedne matere, koja zapušta svoje diete. Današnju će propovied pak svršiti s jednim također modernim primjerom takve jedne majke, koja je kako treba ljubila svoje diete.

Nije se to dogodilo pred nekoliko tisuća godina, nego u ovom našem stoljeću, nema tome ni dvadeset godina. Ne pišu o tome stare knjige, nego su o tome pisale moderne novine. Pisale su o jednoj majci iz Mehika i njenom osamnaest godišnjem sinu. Braćo! I to treba da vam izpripoviedam. Jer smo govorili do sada o tome: »dà, uzgajajte svoje diete tjelesno, brinite se za njegov razvitak, zdravlje i naobrazbu — ali cienite *više od svega* dušu, dušu djeteta!

U Mehiku su pred nekoliko godina počeli progoni katolika, koji su sjećali na Neronova vremena. U jednoj mehičkoj državi, u Jaliscu, uhvatile su vlasti nekoga osamnaest godišnjeg mladića, da je podigao bunu. Htjeli su ga prisilit da viče: »Dolje Krist!«

— To ne mogu! Katolik sam — odgovori mladić.

Dakle si buntovnik?

Buntovnik? Ne! Nikada nisam bio s njima.

Nitko to ne može za mene dokazati. Ali katolik sam i ne mogu zaniekati Krista!

Nato pograbiše mladića i privezaše ga za teretni samovoz. Samovoz pojuri. Vuku, povlače nesretnoga mladića, dok nije bio posvema pokriven krvlju, ranama, prahom. Sad dospješe do pred kuću njegovih roditelja. Zaustave samovoz i učine još jedan pokušaj.

Viči: živio Calles! (On je vodio progon Crkve.)

Mladić skupi svu snagu i poviče: »Živio Krist!« Nato ga napadnu bajunetama. Možda će ga to slomiti... Jedna žena potrči s ulice mladićevoj majci: »Izađi odmah, hoće prisiliti tvoga sina da zanieče svoju vjeru!« Majka izađe dršćući. Njezin sin, njezin osamnaest godišnji dragi sin valja se na ulici u krvi, u prahu. I sad dolazi prizor, da ti se krv sledi. Mati se prigne k sinu, koji se trzao u smrtnim mukama i glasno poviče: »*Pa ako te i ubiju, samo nemoj zatajiti vjere. Vjera vriedi više nego život! Živio Krist, kralj!*« Sin sakupi posljednju snagu i ponovi za majkom: *Živio Krist, kralj!* i umre... tamo na ulici... na očigled svoje majke.

To se dogodilo, braćo, u 1927. godini iza Kristovog rođenja.

Majke, otčevi, kršćanski roditelji! Čujte rieči junačke žene: vjera vriedi više nego život. Amen.

Nedjelja petdesetnica:

O POŠTIVANJU AUKTORITETA

I.

Dragi kršćani!

Svojedobno iza jedne komunističke pobune u Parizu zatražio je predstojnik parižkog redarstva, da se broj redara povisi za hiljadu ljudi, jer inače u buduće on ne jamči za ništa. Pariz je i prije bio pun redara, pješaka, na konjima ,na dvokolicama, na motorima. To treba da nas potakne na razmišljanje. Tà znameniti njihov pisac Victor Hugo, dao

je jednom zgodom u njihovom parlamentu ovu svetčanu izjavu: Koliko škola otvorite, toliko tamnica zatvorite!

I počelo se grozničavo graditi... škole su nicale kao gljive. Ali... u njima se nije smjelo govoriti o Bogu, niti o vjeri, niti o vječnom životu, niti o odgovornosti pred Bogom... I tako je to išlo od godine 1882. I naraslo je pokoljenje bez vjere!! I eto protiv toga pokoljenja trebalo je zatražiti hiljadu redara više.

Hiljadu redara! Tko će prisiliti ljude na poštivanje onih zakona, kojima može samo Bog dati ugled. *Tisuću redara!* Hoće li to biti dosta u doba potresa? Da li vriedi štogod slamka ,kada provali lava poput groma iz paklenih dubina kratera na Vezuvu?! Braćo! nemojmo se varati, ako auktoritet i poštivanje auktoriteta ne bude držala vjera na visini, ništa ga ne će održati. Niti kultura! Niti školstvo! Niti redar! Niti strojnica — *nego samo Božji zakon, samo četvrta zapovied Božja!*

Govorit ćemo dakle još dvie propoviedi o četvrtoj zapoviedi Božjoj, ali u sasma drugom svietlu nego u pređašnjim propoviedima. U njima sam govorio o roditeljima, djeci, o obiteljskom auktoritetu. U današnjoj propoviedi i buduće nedjelje izaći ćemo iz obiteljskoga kruga i razmotrit ćemo četvrtu zapovied u njenom širem smislu: koje obveze nameće ta zapovied poglavarima i podložnicima, radnicima i poslodavcima, učenicima i učiteljima, građanima i državi.

Civilizirani i uljudbeni ljudski život ne može se zamisliti bez poštivanja auktoriteta: promotrimo dakle auktoritet u svietlu četvrte zapoviedi i pogledajmo, što naša sveta vjera u duhu četvrte zapoviedi Božje *očekuje od onih, koji trebaju slušati, a što od onih, koji zapoviedaju.*

Svoje ću misli sažeti u dvie propoviedi: I. *Podložnici! Poštujte auktoritet!* II. *Poglavari! Olakšavajte podložnicima poštivanja auktoriteta!*

Podložnici! Poštujte auktoritet!

A) *Bez poštivanja auktoriteta nema zajedničkog ljudskog života!*

To je istina, i to takova, koju zapravo ne treba ni dokazivati. Samo pogledajmo okolo po svietu: gdje živu samo trojica zajedno, treba da jedan zapovieda i upravlja životom. Potreban je auktoritet, potrebna je poslušnost — a ipak koliko je danas spalo poštivanje auktoriteta i kako je svakome težko biti poslušan! Kako ljudi odbijaju od sebe poslušnost, dokazuju i mudruju protiv nje! Odkako se u nebu jedan dio anđela pobunio protiv Boga i odkako je s ustiju njihovog vođe izpala ohola sotonska rieč: »Non serviam! *Ne ću služiti!*« — odtada su se često puta ponavljale te rieči i na ustima ljudi. Ponavljale su se — ali

nikada možda toliko, kao danas, kada današnji pomoćnici sotone na zemlji po osnovi nastoje u ljudima pokolebati poštivanje auktoriteta. Zar ima danas koje diete, koje ne želi sve bolje znati od svoga otca? Ima li učenik, koji nije pametniji od svoga učitelja? Ima li vojnik, koji nije pametniji od častnika? Ima li građanin, koji ne bi znao bolje voditi zemlju od državnika, koji upravljaju?

Ovo »uviek — sve — bolje — znati« jest prava zarazna bolest. Njen je izvor bez sumnje u nazovi filozofiji nedavnih vremena. Toliko su napunili ljudske uši riečima o slobodi, o pravu samoodređenja, o neodvisnosti pojedinca, da je čovjek na koncu povjerovao, da je onaj, tko sluša i priznaje nad sobom auktoritet rob, a junak je onaj, tko se buni protiv auktoriteta.

Danas ima mnogo i takovih, koji bune ljude na ovaj način: »Poglavari su badavadžije. Njima je lako. Jedva što rade. Ne muče se. Samo se daju izdržavati . . .«

Kako je lako ljude takvim nadraživanjem zavarati! Oni ne opažaju, da sude upravo onako, kao malo diete, koga otac povede prvi puta lađom na dulji put. Mali je dječarac vrlo uživao na putu, gledao kako se mornari žure, promeću . . . samo se nije mogao pomiriti s kormilarom. »Tata! Ovdje svatko radi, samo onaj jedan čovjek tamo iza staklenog prozora, on stoji bez posla. Kadkada samo pokrene nešto rukom i to je sve« . . . »A znadeš li, sinko — odgovori otac — da on ipak vrši najvažniji i najteži posao? Bez njegovog budnog oka i da on ne daje smjer, bio bi uzaludan sav posao ostalih!«

B) Naravno, malo diete to ne može znati, a čovjek podbadanjem zavaran ne će da to zna ,ali znade stvoritelj čovjeka, Gospod Bog *i zato rieč Božja, Sveto Pismo ustaje u više navrata i vrlo odlučno na obranu poštivanja auktoriteta.*

Ne ću se sada pozivati na rieči Isusove, ta one su svima vama posvema i obće poznate: »Dajte caru carevo, a Bogu Božje« (Mat. XXII., 21).

a) Ali poslušajte samo što kaže sveti Pavao, koji se više puta posve potanko bavi tim pitanjem. U poslanici Rimljanima u 13. glavi na pr. piše u obranu zakonite vlasti: »Svaka duša neka se pokorava višim vlastima, jer nema vlasti, da nije od Boga. A što su, od Boga su postavljene. Dakle tko se protivi vlasti, protivi se naredbi Božjoj. A koji se protive primit će osudu na sebe (Rim. XIII. 1—3). »Podajte svima, što ste dužni: komu porez, porez; komu carinu, carinu; komu strah, strah; komu čast, čast (Rim. XIII. 7).

Može li se ozbiljnijim riečima ustati na obranu predpostavljenih, auktoriteta? Poglavito, ako promislimo jednu okolnost. Znate li, kada je sveti Pavao pisao ovu zapovied? Onda, kada je vladao takav cezar, koji je dao ubiti vlastitog odgojitelja i vlastitu majku. A sveti Pavao ipak veli: Budite poslušni! Nosiocima zakonite vlasti dugujete poslušnost kao zastupnicima Božjim. I onda, ako možda oni sami zbog množtva pogrješaka svoga privatnoga života ili zbog svojih ljudskih slabosti ne zaslužuju nikakvo štovanje.

Kao što diete nije oprošteno od obvezatnog štovanja svojih roditelja, pa makar su roditelji njegovi osobno griešnici, isto tako podložnik neka u svojim predpostavljenima ne gleda na osobu nego na vrhovničtvo i vlast, koju oni predstavljaju.

Tko ne bi vidio, kako je neprocjenljiva nauka naše svete vjere upravo s gledišta reda u ljudskom družtvu, nauka, koja snagom Božje zapoviedi zahtieva poštivanje auktoriteta.

Što sveti Pavao navješćuje, isto to piše također sveti Petar apostol: »Boga se bojte, kralja štujte!« (I. Pet. II. 17).

b) Ali poslušajte samo, kako mudrim riečima uređuje sveti Pavao *također i odnose radnika i poslodavca!*

Zahtieva poslušnost. »Sluge, pokoravajte se u svemu svojim tjelesnim gospodarima, ne služeći im na oko, kao da ljudima ugađate, nego priprostim srdcem, bojeći se Gospodina. Sve, štogod činite, od srdca činite kao Gospodinu, a ne kao ljudima, znajući, da ćete od Gospodina primiti za plaću baštinu, jer Gospodinu Kristu služite« (Kol. III. 22, 25).

Zatim se *zahtieva vjernost.* Titu, biskupu na Kreti piše ovo: »Nagovaraj . . . sluge, da se pokoravaju svojim gospodarima u svemu, da budu ugodni, da ne odgovaraju, da ne pronevjere, nego da pokazuju u svemu pravu vjernost« (Tit. II. 9, 10).

Ne manje važnu poruku daje u poslanici Efežanima u glavi šestoj: »Sluge, pokoravajte se gospodarima svojim po tielu sa strahom i drhtanjem, priprostim srdcem svojim kao Kristu . . . dragovoljno služite kao Gospodinu, a ne ljudima« (Ef. VI. 5, 7).

A sada iza ovoga, braćo, dozvolite jedno nabačeno pitanje: kada naša sveta vjera s takvom očevidnom otvorenošću ustaje na obranu reda, auktoriteta, poglavara, zakona, kada ona tako odgaja ljude u poštivanju auktoriteta, zar ona *ne izvršuje najvriednije domoljubno djelo,* zar ona time ne postavlja prve stupove za ojačanje domovine?

Dà: mi ljubimo svoju domovinu i onda, kada o tome ni ne govorimo. Mi ljubimo svoju domovinu ne uz glasne govore, ne udarajući se

u prsa, ne uvodnim člancima, nego ljubimo domovinu gradeći čudoredne temelje, ojačavajući ih i držeći ih u životu!

Tko smo mi? Katolici ili Hrvati? običavaju nam sasuti u oči to pitanje. Suvišno pitanje. Katolici smo i Hrvati! I na našim grobovima može se napisati, što je napisano u Rimu u predvorju crkve svetoga Georgija na grobnom spomeniku jednoga Engleza.

Ovaj vjeri odani Englez, kada je Henrik VIII. počeo progoniti katolike, radije se izselio iz domovine, ali vjere nije napustio. I sada može na njegovom grobu svatko da pročita ovu uzvišenu izreku: »Tu počiva Robert Pechan, katolik Englez, koji je ostavio domovinu, kad je Engleska prekinula s Crkvom, jer nije tamo mogao živjeti bez vjere; došao je u Rim i umro, jer tu nije mogao živjeti bez domovine!« Dà, braćo, Hrvati smo i ne bi mogli živjeti bez domovine, katolici smo i ne bi mogli živjeti bez svete naše vjere.

Podložnici! Poštujte auktoritet!

O tome smo govorili do sada. Ali treba da pokažem i drugu stranu medalje. A na drugoj strani stoji napisano: *Poglavari! Olakšavajte poštivanje auktoriteta!* No o tome drugi puta. Amen.

Prva nedjelja korizme:

O POŠTIVANJU AUKTORITETA

II.

Draga braćo!

A) Francuzka je revolucija izbacila u sviet tri velike lozinke: Liberté, Egalité, Fraternité! Sloboda! Jednakost! Bratstvo! Ove lozinke nije bilo nikada moguće ostvariti u neograničenoj mjeri, kako je to revolucija navještala. Ali opet u onoj mjeri, u kojoj ih je među nama ljudima moguće dovesti do vriednosti, kršćanstvo ih je od početka doista do vriednosti i dovelo.

Kada se kršćanstvo pojavilo na zemlji, našlo je među ljudima uredbu robstva, koja je strašno ponizivala čovjeka. Koliko je bilo moguće, kršćanstvo je to dokinulo, ali nije dokinulo stališke razlike, koje proiztječu iz ljudske naravi. To ne bi moglo niti učiniti, jer je razliku, koja vlada među ljudima sam Stvoritelj ulio u ljudsku narav. Ali ipak kršćanstvo je nastojalo da odnos između gospodara i sluge, poslodavca i radnika, poglavara i podložnika prožme duhom četvrte zapoviedi Božje i da taj odnos *učini čovjeka dostojnim* na taj način, *da probudi osjećaj odgovornosti*, koji jednako obvezuje obje strane.

Iz ljudske naravi izlazi, te postoje poglavari i podložnici, poslodavci i radnici, učitelji i učenici. To je uviek bilo i uviek će biti, kolikogod govorili protv toga današnj obnovitelji svieta.

Ali to, braćo, da pojedini ljudi budu robovi, a drugi tirani, da jedni budu kao razbaštinjeni, i drugi da plivaju u obilju, da jedni umiru od gladi, a drugi da si priuštuju svako uživanje — e to već nije Bog tako odredio, nego je to donio grieh čovjeka. Bit uzvišene dobre viesti — evanđelja — što nam je donio Krist Gospodin jest: Ljudi, svi ste braća: I sluga i radnik brat ti je, jer i on ima neumrlu dušu, koja je pozvana na vječni život. I kralj i car brat ti je, jer ni on nije više nego čovjek.

B) *I Sveto Pismo puno je tih misli.* I ako sam u prošloj propoviedi naveo one svete rieči, koje se tiču podložnika, poslušajte sada opet one, *koje opominju poglavare.*

Sveti Pavao ima vrlo ozbiljne rieči za poglavare. U poslanici Hebrejima u 13. glavi na pr., gdje ponovno potiče podložnike na poslušnost, veli i ovo: »Pokoravajte se predstojnicima svojim i slušajte ih, jer oni bdiju nad dušama vašim kao oni, koji će dati račun (Hebr. XIII. 17). Čujte gospodari, gospodarice, poglavari: *davat ćete račun za duše ljudi vama povjerenih.*

Drugi puta opet sveti Pavao ovako opominje poslodavce: »Gospodari činite slugama, što je pravo i pravično, znajući, da i vi imate gospodara na nebesima« (Kol. IV. 1).

Pače on ide i dalje i ne ustručava se reći, da nije kršćanin onaj, tko se ne brine za tjelesne i duševne potrebe svojih podređenih: »A ako li se tko za svoje, a osobito za domaće ne brine, odrekao se vjere i gori je od nevjernika« (I. Tim. V. 8).

C) Jao, braćo, gdje je današnje družtvovno shvaćanje od ovih odlučnih, jasnih kršćanskih načela! Koliko ima poglavara, predpostavljenih, *koji sami ruše auktoritet i sami otežćavaju poštivanje njegovo!*

1. Otežava poštivanje auktoriteta *onaj poglavar, koji zaboravlja, da i njegov podložnik ima dušu.* Namješteniku izplati njegovo berivo, radniku izplati njegovu plaću i s time je svršeno: *tko si danas još time tare glavu, da i služavka ima dušu, dušu pozvanu na vječni život.* Da li nedjeljom ide u crkvu, da li ide na izpovied ili radije ide nekamo drugamo: na najsumnjivija, najopasnija mjesta? Tko se danas još s time brine?

Pače ima gospodarica, koje ne samo, da se ne brinu s time, nego *upravo onemogućuju svojim namještenicima vjerski život.*

Kada su nevjerstvo i nećudorednost doveli staro rimsko carstvo već do ruba propasti, pojedine su rimske gospođe u svojoj dosadi izmislile naročitu razonodu. Imale su dugu, šiljastu iglu pa kada su bile zle volje, bole su s tom iglom svoje robkinje i s uživanjem su gledale, kako teče krv stvorenja, koja su se trzala od boli. Ovakove strahote danas među nama ne padaju na pamet. Ali zar nema takovih poslodavaca, u kući kojih siromašnoj službenčadi ne curi krv, nego propada i oboli *vjerski život, kršćanska vjera i čista ćudorednost! Braćo! I služavka ima dušu — to navješćuje četvrta zapovied Božja.*

Znam: danas uzdržavanje kuće zadaje mnogo briga, mnogo posla, ali ipak: i čisto sa zemaljskog gledišta, veliko je zlo današnjeg vremena, da se podložnicima ne daje vremena za njihove duhovne potrebe! Da li je bilo ikada vrieme, kada su ljudi toliko jadikovali, da su radnici nepouzdani, da je čeljad zla? Da li je ikada bilo toliko otvorene bune protiv zakonitog poglavarstva i toliko potisnute mržnje — kao upravo danas — kada podložnici ne dobivaju vremena za izvršenje svojih vjerskih dužnosti. »U čemu tko grieši, u tome biva i kažnjen« (Ezek. VIII. 24). Vidimo, da su se ove rieči Svetoga Pisma danas od rieči do rieči izpunile.

Da vam kažem, što bih sve mogao podrobno obuhvatiti u četvrtoj zapovieđi. Po prilici ovo: Poštuj otca i mater. Slušaj ih. I budi prema njima prijazan, uslužan. Aka opaziš na njima pogrješke, zatvori oko. Ako su upućeni na tvoju pomoć, pomozi ih. I poštuj starije. Daj im mjesta i pozdravljaj ih. I poštuj svakoga, tko ima pravo u Božje ime da govori s tobom. Nemoj misliti, da ti sve bolje znadeš. Ne kritiziraj, da ti sve bolje znadeš. Ne kritiziraj, nego izvrši svoju dužnost. Ako si radnik, nemoj poslodavca smatrati svojim neprijateljem. Ako si građanin, nemoj zakon smatrati svojim neprijateljem. Ako si katolik, propisi svete tvoje vjere nisu ti neprijatelji. Poštuj zakonitu vlast, poštuj svoje poglavare. *I roditelji, poglavari, živite i ponašajte se tako da bude doista moguće poštivati vas.*

Braćo! Živimo u »družtvovno doba«, u »doba jednakosti«. Neprestano slušamo te rieči i one pokrivaju množtvo zloporaba. Ali što je u njima istinito, to je kršćanska misao. *Kršćanska je misao, da svatko ima neumrlu dušu i da svakoga moramo poštivati!* Svakoga ,ma kakvim se poslom bavio — ako je taj posao čestit! Ne ogorčujmo slugama i radnicima i onako težak im život! Napokon, kako ja dolazim do toga, da meni moj bližnji, čovjek, koji ima isto tako dušu i svoje ljudsko dostojanstvo kao i ja, da on meni čisti cipele ili kefa odielo? Ali kad je već tako uređen život na zemlji, olakšajmo im barem tu sudbinu tako,

da pokažemo, da ih razumijemo, da s njima sučuvstvujemo i da s njima kršćanski postupamo! Braćo! To nije socialistička agitacija, to je prava *kršćanska nauka: i ona se nalazi u četvrtoj zapoviedi Božjoj!*

2. Ali i oni škode poštivanju vlasti, *koji ogorčuju ljude nepromišljenim vladanjem i ludom razsipnošću* i tako umjetno otežavaju poštivanje auktoriteta.

Kršćanstvo uči doduše, neka se siromašniji slojevi zadovolje s manjim i neka ne bacaju poglede pune mržnje na one, koji bolje stoje. Ali i obratno, braćo, neka onda ni imućniji ne draže siromašnije sa svojim bezgraničnim, razsipnim razkošem, kako ga neki ljudi bez grižnje savjesti razvijaju bacajući novac oko sebe.

Tisuće i tisuće ljudi gura se našim ulicama, čestiti otčevi obitelji, gura se da zasluže nešto, kako bi mogli sebe, svoju djecu, svoju obitelj prehraniti. Što mogu osjećati ovi ljudi, koje je život pritisnuo, kada vide, kako drugi tjeraju razkoš, a oni nemaju ni ono najnuždnije za život? Zar to nije izazivanje, draga braćo?

U Americi su pred nekih dvadeset godina otvorili zavod za njegu životinja. U koju svrhu? Što rade tamo? Njeguju siromašne, bolestne životinje? Nipošto! One američke dame, koje na ovom krugu zemaljskom nemaju baš nikakove druge brige ni dužnosti, ni posla, one daju tamo češljati svoje psiće, svojim malim mačkama ljubimicama daju uređivati brkove, male majmunčiće donose na rukama i daju ih četkati, donose zamotane male žive krokodile i daju im uređivati nokte i t. d. E, braćo, nije li to izazivanje?

Dà, četvrta zapovied zahtieva: poštujte predpostavljene. Ali smijemo li zaboraviti, da četvrta zapovied ima osim lica i svoje naličje? Naličje, na kojem stoji: kraljevi, vladari, poglavari, roditelji, učitelji, poslodavci, živite i ponašajte se tako da vaši podređeni budu uviek mogli gledati na vas s poštovanjem.

Kad bi se ljudi toga držali, ne bi na svietu bilo ogorčenja, mržnje ni prevrata.

Braćo! U ljudskom družtvu svatko je odgovoran jedan za drugoga. Kain, kada je ubio svoga brata Abela i kad ga je Gospod pozvao na odgovornost, odvalio je drzko: »Zar sam ja čuvar brata svojega?« *Dà, njegovi smo čuvari! Odgovorni smo!* Odgovorno je ono diete, onaj radnik, onaj podanik, koji se buni protiv predpostavljenih. Ali je odgovoran i onaj predpostavljeni, poglavar, onaj koji zauzima viši družtvovni položaj, ako nepromišljenim svojim ponašanjem i lakomislenim životom otežava izpunjavanje četvrte zapoviedi, poštivanje auktoriteta, poslušnost i obdržavanje družtvovnoga reda. Odgovoran je onaj pod-

ložnik, koji se u duši buni, ali je odgovoran i onaj poglavar, koji živi tako te izazivlje na bunu. Odgovoran je ne samo onaj komunista, koji diže stisnutu šaku protiv tuđega imetka, nego je odgovoran i onaj bogataš, koji draži ljude bezgraničnom svojom razkošnošću, koji ne pozna drugoga posla do zabave i uživanja i doista izazivlje u ljudi ogorčenje i mržnju. Braćo! Težko mi je bilo to reći, ali je trebalo. Trebalo je to reći onima, koji i sada još ne vide, kako se crveni nebo oko nas, kako se trese zemlja pod nama i kako puca i lomi se u cielom ljudskom družtvu. To se družtvo ne će moći spasiti ni strojnicama, ni zastrašivanjem, niti s tisuću redara, nego samo ozbiljnim obdržavanjem Kristovih zakona, samodosljednim kršćanskim životom. *Dà, sve je to unutra, u četvrtoj zapoviedi!*

Draga braćo! Na koncu razmatranja o četvrtoj zapoviedi Božjoj strahovitom jasnoćom stoji pred nama izbor: ili ćemo se povratiti natrag k Božjim zapoviedima ili ćemo pasti natrag u poganstvo. Ili ćemo urediti sav svoj život prema propisima Deset zapoviedi Božjih ili ćemo propasti. Ili će poglavari, predpostavljeni, poslodavci postupati s podčinjenima, kako zahtieva četvrta zapovied Božja t. j. s punom sviešću vlastite odgovornosti i da će o njima jednom Bogu polagati račun ili će ogorčenje tih podčinjenih dovesti do zla. Ali i obratno ili će podložnici poštivati predpostavljene kao vlast od Boga određenu i time učiniti mogućim ljudski i uljudbeni život ili će se slomiti sva uljudba, a svojom težinom pod ruševinama pokopati i njih.

Draga braćo! U svietu vlada ogorčenost i mržnja. Ne znamo što krije u sebi usijani krater družtvovnog pitanja. Ne znamo, da li je moguće mirnim putem konačno riešiti težko pitanje na zadovoljstvo obiju strana. Ali nešto ipak znamo: *što upravo o meni ovisi, to treba da činim.* Ako si poslodavac — postupaj sa svojim ljudima ljudski: misli na to, da jednom treba o njima polagati račun. Ako si radnik izvršuj vjerno svoje dužnosti: misli na to, da ćeš jednom i ti polagati račun. Eto to je konačna pouka prošlonedeljne i današnje propoviedi. Zahvalimo Bogu, što nam je među ostalim zapoviedima dao i četvrtu zapovied dekaloga, koju ako ćemo svi obdržavati bit će siguran red u ljudskome družtvu. Amen.

PETA ZAPOVIED BOŽJA: NE UBIJ!

Druga nedjelja korizme:

ZAŠTITA TJELESNOGA ŽIVOTA

(I. Ubojstvo, smrtna kazna, autanazija)

I.

Draga braćo u Kristu!

Znameniti španjolski umjetnik Murillo, koji je živio u XVII. vieku, naslikao je na zanimljiv način sliku svetoga Ivana kao njegovatelja bolestnika. Svetac nosi u tamnoj noći na svojim ramenima jednoga vrlo težkog bolestnika, a pred njim ide Gospod Isus Krist i držeći svjetiljku u ruci svietli u tamnu noć...

Braćo! Takvog težkog bolestnika vučemo i mi svi sa sobom: mnogo naših neurednih težnja, svoju na zlo sklonu ljudsku narav, svoje nagone, koji hlepe za varavim svjetlom. Iza iztočnog grieha sva je naša ljudska narav jedan veliki bolestnik, koga moramo prenositi iznad ponora na tamnim putevima svoga života... *Blažen čovjek, kome na putu života svietli svjetiljka Božjega zakona.*

Jer tko stupa putem Deset zapoviedi Božjih, taj ide stopama Kristovim, a tko ide stopama Kristovim, tome će zemaljski put svršiti na širom otvorenim vratima vječnog blaženstva.

Ali mogu li doista Božje zapoviedi, koje se sastoje iz par kratkih rieči i danas još biti baklje, koje će svietliti na putovima zamršenog ljudskog života? Mogu, braćo! Peta zapovied Božja, koju danas počinjemo razmatrati, sastoji se također samo iz dvie kratke rieči:

»Ne ubij!« Kratke dvie rieči ,a ipak su one, — kako ćemo vidjeti — jedan od najvažnijih činbenika, koji uređuju množtvo pitanja ljudskog života.

»Ne ubij!« Čovjek ima i tielo i dušu — nemoj škoditi ni jednome! Ali ne samo, da moraš cieniti tielo i dušu drugoga, nego i svoje vlastito tielo i dušu, jer kako može netko ljubiti svoga bližnjega, ako ne ljubi samoga sebe? Ta i Krist Gospodin je uzeo kao mjerilo: »Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.« (Mark. XII. 31.)

Ako ovako shvatimo ovu prividno tako kratku zapovied, onda nam ona dobiva ogroman obseg. Što zahtieva zapovied: »ne ubij«? Zahtieva, da ne škodimo tielu ni duši sebe ni svoga bližnjega.

Peta zapovied zapravo samo izcrpivo razvija obću zapovied o ljubavi prema bližnjemu i zato sadržaje u sebi cielo množtvo misli o ko-

jima se može govoriti. Mislim, da će nam trebati preko dvadesetpet propoviedi, dok uzmognemo reći uglavnom sve, što ove dvie kratke rieči: »ne ubij« sadržavaju u sebi.

U prve dvie propoviedi razmotrimo dakle misli, koje nam kod te zapoviedi u prvom redu dolaze na pamet. Misli, koje rieči te zapoviedi u prvom redu izražavaju: »*Ne ubij!*« To jest: *ne uništavaj tudi nevini život.*

I. *Kako uvelike cieni Bog ljudski tjelesni život*, eto to neka bude naša prva misao, kojom ćemo se pozabaviti u današnjoj propoviedi.

II. I kad to jasno uvidimo izpitat ćemo djelomice u narednoj, a djelomice u kasnijim propoviedima, *što sliedi iz toga*, osobito, da li u današnjim družtvovnim ustanovama ili u javnom mišljenju dolazimo u protivnost s ovom Božjom misli.

Kako uvelike cieni Bog ljudski život!

Draga braćo! Moćni je Bog sagradio petom zapoviedi oko čovjeka obranbeni bedem. Odakle ova naročita pažnja prema nama, te Bog život nijednoga od stotine hiljada bića, stvorenoga svieta ne uzima u tako osobitu zaštitu, za niti jedno ne drži, da ga treba posebno zaštititi, nego samo ljudski život?

a) Prvi odgovor daje Sveto Pismo, kada veli: »... jer je čovjek na sliku Božju stvoren« (I. Mojs. IX. 6).

Život je najtajanstvenija zagonetka svieta. Ljudska je znanost već mnogo toga iztražila, mnoge zagonetke riešila — ali što je na koncu konca bît života, to još ne znamo, a možda ne ćemo nikada ni znati.

Čovjek je stvoren na sliku Božju. U nama, u našem životu ima neka božanska crta, koje nema u nijednom drugom stvorenju. Mi smo u času stvaranja primili neku božansku iskru, koju nam nitko drugi ne može dati, *koju nam dakle nitko drugi ne može ni oduzeti.* »Vidite, da sam ja sam, i nema Boga osim mene, ja ubijam i ja oživljujem« (V. Mojs. XXXII. 39.) govori Gospod u Svetom Pismu. Tko protiv ljudskog života digne svoju ruku, taj dira u Božje vlasničtvo. Eto to je jedan razlog, zašto moramo toliko cieniti ljudski život.

b) A ima međutim i drugi razlog. Ljudski je zemaljski život važan i vriedan i zato, jer *bez zemaljskog života ne bi bilo ni vječnog života.*

Put je zemnoga života doista obilno posut trpljenjem i brigama. Život je mnogih ljudi neprekinut lanac nesreća i kušnja. Iz ustiju takovih ljudi običaje izpasti očajna jadikovka: »Ta čemu čovjek živi, kad toliko trpi!« Bolje bi bilo i ne roditi se!«

Brate! Brate, koji jadikuješ! Ne znaš, što govoriš. Istina je: da se nisi rodio, ne bi ni trpio. Ali je i to istina: *da se nisi rodio, ne bi imao ni vječnog života.* Uvjet za vječni život jest život na zemlji — i zato je on i u očima Božjima tako važan, i zato ima veliku vriednost u očima kršćanina, jer je to vrieme sticanja zasluga za vječni život.

I sada ako odvagnemo ove dvie misli, vidimo jasno važnost pete zapoviedi Božje.

Čovječji je život božanska iskra — nitko nema pravo, da ugasi tu iskru. Čovječji je život mogućnost dobivena od Boga, za sticanje vječnog života — nitko nema pravo, da bilo komu to otme.

Uostalom u zakonima kršćanskih i nekršćanskih naroda jednako živi sviest, da je uništenje ljudskoga života, ubojstvo jedan od najgrdnijih griehova tako da ovaj dio pete zapoviedi Božje, prema kojem nije dopušteno uništiti život nevina čovjeka, t. j. ubiti, ne trebamo dalje ni dokazivati.

Da se ubojitom rukom ne smijemo dodirnuti života, te tajanstvene, svete zazbiljnosti, taj nazor je — hvala Bogu — zajedničko blago cieloga čovječanstva. Bog je onaj, koji daje život, samo On ga može oduzeti. (V. Mojs. XXXII. 39.) Amen.

Treća nedjelja korizme:

ŠTO SLIEDI IZ TOGA?

Draga kršćanska braćo!

Prošli puta smo svršili propovied s mišlju, da nije ni potrebno dokazivati, da se ne smije ubiti nevina čovjeka. Međutim, draga braćo, tim je više potrebno, da podrobno razpravimo *posljedice, koje slieđe iz do sada kazanih istina.* Jer ako Bog Gospodin tako visoko cieni tjelesni ljudski život, treba da izpitamo, da li naše shvaćanje, naše ustanove i običaji odgovaraju tako uzvišenom poštovanju ljudskog života. Treba da izpitamo, da li u našim pravosudnim, liečničkim, družtvovnim i međunarodnim odnosima ne nalazimo takove pojave, koje su u protivnosti ili se barem čini da se protive duhu pete zapoviedi Božje.

I nažalost, braćo, nalazimo, da doista ima ljudi, koji se u manjim i većim stvarima često puta sukobljuju s petom zapovieđu Božjom. A ima i družtvovnih običaja, nazora i nastojanja, koja također povređuju petu zapovied Božju.

Nisam nikoga ubio! govore ljudi ponosno. Ali promisli samo, kako sve može doći u sukob s tom zapovieđu. Ne samo izravno ubijajući čovjeka. Tko uzima kakvo sirotče pod svoje pa ga onda ubija djetetu ne-

primjerenim radom, slabom hranom, taj se ogrešuje u tuđi život. Prodavalac, koji mieša vodu u mlieko, cipelar, koji pravi podplate od papira mjesto od kože, piljarica, koja mieša krumpir u maslac, svi se ti ogrešuju o tuđi život.

Pa one mnoge svađe! One mnoge srčbe! Između muža i žene, brata i sestre, poslodavca i radnika.

Svi ti griešе protiv pete zapoviedi Božje. No sada ne ću govoriti o ovima. I oni doduše griešе protiv pete zapoviedi Božje. Ali ima mnogo većih pitanja od načelnog značenja i ta pitanja treba da podrobno razpravimo. Velika načelna pitanja, koja odlučuju ljudskim životom. O njima treba da svi jasno mislimo i čisto sudimo tim više, što nažalost vidimo, da o njima današnje obće shvaćanje nije u duhu pete zapoviedi Božje. Ova ćemo velika pitanja, koja nas sve zanimaju razsvietliti svjetlom pete zapoviedi Božje u sliedećim propoviedima.

A danas već pogledajmo izbližega dva takva važna pitanja.

1. Jedno je pitanje *smrtne kazne*. Ima takovih strašnih pojava ljudske zločestoće, koje državna zakonska vlast običaje kazniti smrću! I katolička nauka o ćudoređu ne dovodi u sumnju pravo države na izricanje smrtne kazne.

Dakle ima li pravo država posegnuti za ljudskim životom? Protivi li se zabrana u petoj zapoviedi smrtnoj kazni? Prividno se doista protivi. Ali samo prividno. »Ne ubij!« glasi Božja zapovied. Tako bi se doista protivila. Ali ako ovu istu istinu izrečemo drugm riečima: »ne smiješ umoriti čovjeka, t. j. ne smiješ uništiti nevini život«, odmah ćemo zapaziti, što je zapravo bitno u ovoj zapoviedi. I ovo bitno ne isključuje pravo državnoj vlasti da donosi smrtne osude.

Mogao bi netko reći, da je ovakvo tumačenje pete zapoviedi nekako iznuđeno. Ali da nije tako, jasno izlazi iz samoga Svetoga Pisma. Jer isti onaj Bog, koji je Mojsiju dao onu petu zapovied: »ne ubij!« isti On nabraja i takve griehe (N. pr. II. Mojs. XXI. 12), koji zaslužuju smrtnu kaznu. Dakle u Starom je Zavjetu sam Gospodar života i smrti dao zakonskoj državnoj vlasti pravo, da kažnjava smrću. A da kršćanstvo nije oduzelo ovo pravo, izlazi jasno iz opomene svetoga Pavla: »Hoćeš li pak, da se ne bojiš vlasti, čini dobro i imat ćeš hvalu od nje. Jer je sluga Božji tebi za dobro. A ako li zlo činiš, boj se, jer uzalud ne nosi mača, jer je sluga Božji, osvetnik na srdbu onome, koji zlo čini. (Rim. XIII. 3.—5.)

Naglašujemo ,braćo, da smrtna kazna u rukama države može biti samo skrajnje sredstvo, ali ipak takvo sredstvo, koje je u slučaju potrebe slobodno upotrebiti. Ako koje moje udo dobije otrovanje, nastojat ću najprije na svaki mogući način, da ga izliečim, ali ako ne uspije, ne preostaje mi doista drugo, nego da ga dadem odrezati. Ako je pak slobodno odrezati bolestni dio tiela, koji je opasan po život, samo da spasimo život cjeline, onda je slobodno i iz družtva odstraniti onoga, koji je opasan po život drugih (Sv. Tom. 2. 2. q. 64. a. 2.)

Kršćanskom bi shvaćanju u svakom slučaju više odgovarala takva nepovredivost ljudskog života, da nikada ni pod kakvim okolnostima nikome ne oduzimamo život. Stoga i ako u stanovitom krajnjem slučaju kršćansko ćudoređe dopušta n. pr. i rat — o tome ćemo u budućim propoviedima još govoriti — ipak bi ideal bio ovo: tako uzgajati narode, da nikada ne dođe do rata. Upravo tako priznajemo, da državna vlast ima u stanovitim krajnjim slučajevima pravo smaknuti. Ali opet naš je ideal: tako uzgajati pojedince, da do toga nikada ne dođe.

Sveta naša vjera osjeća, da se tu radi o skrajnjem obranbenom oružju družtva. To dolazi do osobitog izražaja u crkvenom zakoniku, gdje se proglašuje iregularnim (nesposobnim) za svećenika sudac, koji je donio neku smrtnu osudu i onaj, koji je izveo smrtnu osudu. (C. I. C. 984. can. 6. i 7.) Sveta bi naša vjera u svakom slučaju više voljela, kad bi se moglo na kraj izaći bez smrtne osude. Ali ne može se. Smrtna kazna mora da ostane na snazi za one, koji su s promišljenom namjerom uništili nevini život drugih.

U državama, u kojima je ukinuta smrtna kazna, podigao se broj ubojstava. A onim pravnim učenjacima, koji nastupaju protiv smrtne kazne s inače poštovanja vriednim uvjerenjem, možemo odgovoriti samo ono, što su Francuzi odgovorili na slična nastojanja: »Trebamo dakle da ukinemo smaknuća? U redu! Ali neka to prije počnu gospoda ubojice!«

Da: kad više ne bude ubojica, ne će biti ni državnih krvnika.

2. *Eutanazija*. Ali ako još možemo razmišljati i razpravljati o tome, braćo, da li je slobodno državnoj vlasti smaknuti nekoga težkog zločinca, no izvan sumnje je, da se ni uz koju cienu nikada ne smije posegnuti za tuđim nevinim životom. I sada — u prvi čas — možda i ne znate, na što mislim ovdje. Hoću, da razsvietlim jedno posve moderno nastojanje.

Peta zapoviedi zahtieva, da cienimo tjelesni život. »Tjelesna kultura!« »Zahtjevi tjelesnog života!« Danas su u modi takve lozinke i svagdje ih čujemo. To su — ako ih u pravilnom smislu uzmemo — programatske točke kršćanstva. Dok još nitko nije poznavao te lozinke, katolička je Crkva već onda podizala množtvo skloništa za starce, kuće za neizlječive bolestnike, za nevoljnike.

Pače idemo dalje i kažemo: tjelesni život? Da i mi ga cienimo! Toliko ga cienimo, te mi priznajemo vriednost i tielu kljasta, osakaćena čovjeka i neizlječivog bolestnika, tako te ne dopuštamo uništiti ni onaj život, koji je na zadnjem izdisaju. Sad eto već vidite, na što ovdje mislim, braćo! Mislim na ono iz inozemstva nam dopremljeno novo nastojanje, uz koje su se neki — koji se povode za svakom novotarijom — odmah priliepili.

To je ta ideja »eutanazije« ili »lake smrti«.

U čemu se to, draga braćo, sastoji? U nekim zemljama — naoko je te ljude vodila ljubav prema bližnjemu — počeli su neki skupljati vjernike za čudne planove. Radilo se u bitnosti o tome, da bi trebalo težke bolestnike dati službeno pregledati po za to određenim liečnicima i ako ti liečnici pronađu, da nema nade za život bolestnika, da bi se takvim bolestnicima dala tako jaka sredstva protiv boli, otrovi, da dotični od toga mirno umre i da mu se tako skrati trpljenje.

Širitelji ove misli znadu tako slikovito i dirljivom podrobnošću prikazati stvar, da čovjek čini samo dobro takvom neizlječivom bolestniku, kome nema spasa, ako ga liepo mirno pošalje iz ovoga života i oslobodi ga bezciljnih trpljenja. »I onako mu život nema više nikakve vriednosti«, vele. Za par dana i onako bi umro. Čemu dakle da dopustimo, da siromah toliko trpi. Ti bi ljudi htjeli, da se uzakoni, da tko takva bolestnika ubije, da radi pravilno i da ga se ne može pozvati na odgovornost.

Što da kažemo na ovaj plan, kršćanski slušatelji? Moguće je, da mnogi od vas niste ni čuli za taj pokret. Ali dobro će biti unapred već jasno zagledati u to pitanje, da nam bude jasno, što naša vjera uči o tome — o toj strahoti. Jer — doista — moramo to nazvati strahotom. Strahota je to, za koju se u prvi čas čini kao da je posljedica ljubavi prema bližnjemu i saučešća, koje ide za tim, da čovjeku ublaži boli.

a) Ponajprije već je sa čisto ljudskog zemaljskog gledišta potrebno, da ozbiljno ustanemo protiv toga. Treba da ukažemo na ona nepregledna zla, koja bi moglo tu prouzrokovati u jednu ruku ograničenost ljudskog znanja, a u drugu ruku neograničenost ljudske zločestoće.

Ograničenost ljudskog znanja; Istina liečničkoj znanosti hoće da povjere dopuštenje toga službenog ubojstva. Ali zar je ta liečnička znanost doista tako sigurna? Zar ne poznajete i vi ljude, za koje je već liečnik rekao, da im nema spasa, i digao ruke od njih, a ipak ti ljudi danas trče okolo po našim ulicama.

I neograničenost ljudske zločestoće. Jer što će biti, ako pojedinim, nestrpljivim nasljednicima bude mnogo stalo do toga, da se bogati bolestni stric više ne oporavi. Šta mislimo, da ljudska pokvarenost i lukavosti ne će naći puta da si pribavi takvo »ovlaštenje da smije ubiti«. Zar ne vidimo, kakvim se sve mogućnostima otvaraju vrata, da ti se kosa diže u zrak. Zar ne vidimo, ako samo u jednom jedinom slučaju probijemo nasip, koji štiti nevini ljudski život, da onda nema zaustavljanja. A sve je to do sada odvagnuto samo sa zemaljskog gledišta.

b) A ako uz razloge, koje nam pruža razum dodamo još i razloge, koje nam daje vjera, i ako se iz uzkog kruga ljudskog razmišljanja uzdignemo k onim perspektivama, što ih je Isus otvorio za ljudski život? Nikada nismo čitali, da je Isus jedan ljudski život uništio, ali smo čitali, da je uskrisio umrli život.

»Onaj se neizlječivi bolestnik i onako bez svrhe muči.« Tako govore branitelji te ideje.

Odakle ti to znadeš Zar nisi nikada čuo o takvom slučaju, gdje se netko, nakon što je cieli život izpunio griehom, obratio k Bogu upravo na bolestničkoj postelji? Ne poznaš poviest obraćenja znamenitog francuzkog pisca François Copée, koji upravo trpljenju može zahvaliti, da je natrag zadobio vjeru. Zato je i jednoj svojoj knjizi dao naslov »la bonne soufrance« »dobro — spasonosno trpljenje«.

Trpi bez svrhe? A ako netko treba da baš na samrtničkom krevetu trpi, da okaje mnoge griehe i prestupke prijašnjega života? A ako tim trpljenjem skraćuje muke u čistilištu? A ako mu je Bog baš po trpljenju dao onu milost, za koju je jedan od naših svetaca običavao tako pobožno moliti: »Gospode, tu pali, tu reži, tu ponizuj, tu kažnjavaj, samo tamo budi mi milostiv! (Sv. Augustin.)

Što se ti miešaš u planove Gospodara života? Odakle ti znadeš, da duši bolestnika nije bila potrebna ova sila, koja će ju trpljenjem pročistiti u ovo nekoliko sati života, što bolestniku još preostaju? Ima li tko među nama, tko bi mirno mogao reći, da ga ne straše sjećanja na težke griehe prijašnjega života? Na griehe, koje je već izpoviedio i zbog kojih ne će više biti osuđen, ali zbog kojih nije još podpunu zadovoljštinu učinio i zbog kojih ga čekaju muke u čistilištu. Trpjeti valja tu ili tamo.

Braćo! Tko iz krivo shvaćenog milosrđa mirno uništi život težkoga bolestnika, taj mu je učinio najgoru uslugu.

Samo neka zato nitko ne kaže da je kršćansko čudoređe nemilosrdno, jer dopušta, da bolestnik trpi. Jer dopušteno je doduše ublažiti boli bolestnika zgodnim sredstvima pa makar mu ta sredstva oduzmu i sviest, pače makar mu ona kadkada ubrzaju i smrt, ali *izravno ga ubiti nikada nije dopušteno.*

Istina je opet i to, braćo, da je najljepši završetak kršćanskoga života čekati čas smrti *pri punoj sviesti* i punom sviešću prikazati svoj život Bogu kao žrtvu. Predati život u Božje ruke, odakle smo ga i dobili, to je tako velika krepost, za koju nam se nikada više ne će pružiti prilika.

Za danas da svršimo razmatranje o petoj zapoviedi Božjoj. Završimo ga s ovim dirljivim prizorom, što ga u novije doba sve češće možemo vidjeti u nizozemskim i belgijskim crkvama i od kojega ne možemo naći boljega završetka današnjeg našeg razmatranja.

Ne valja uništavati život bolestnika, nego mu treba ojačati dušu — to je uzvišena kršćanska misao.

Pred nekoliko godina uveli su pobožni vjernici u nizozemskim i belgijskim gradovima i selima dirljiv običaj, da pomognu i okriepe bolestnike. Oni dobro znadu, da osjećaj one duševne utučenosti i osamljenosti prouzrokuje veću bol od tjelesnog trpljenja. Koliko boli dušu bolestnika to, što je prisiljen, da ostane možda kroz mjesece i godine bez crkve, bez sakramenata, bez propoviedi. Ljubav prema bližnjemu, koja je domišljata, došla je i tu da im pomogne. Uredili su za njih »dan bolestnika«. Toga dana, tkogod ima samovoz ili kola, daje sve to na razpolaganje, da bolestnike zajedno s njihovim stolcima i nosiljkama odvezu u crkvu. Pred nekoliko godina uredili su takav jedan »dan bolestnika« u gradu Tournai, gdje je sjedište belgijskog nadbiskupa.

U dugome redu ležali su bolestnici u crkvenoj lađi, oči su im nepomično uperene prema glavnom oltaru, gdje je nadbiskup turnejski služio posebnu »misu za bolestnike« (pro infirmis). Iza evanđelja pipajući popeo se na propovjedaonicu jedan pater Isusovac — i sam sliep — i održao potresnu propovied o tome, kakovo svietlo unosi sjaj evanđelja u trpljenje i od kolike je ono vriednosti s gledišta vječnog života. U vrieme svete pričesti sišao je nadbiskup s oltara i ponio između bolestničkih postelja tielo Gospodnje i svakoga od njih okriepio tielom Gospodina.

Eto — braćo — ne uništiti život bolestnika, nego im ojačati duše! U kakvom li su se duševnom razpoloženju vratili kući ti siromašni bolestnici! Tjelesne su boli ostale možda jednako mučne, kako su i bile, ali se učvrstila odporna snaga duše. Trpljenja na bolestničkom krevetu ostala su jednako bolna, ali se otvorio izvor snage, u njihovim dušama, da mogu boli strpljivo i ponizno podnositi.

Gospode Bože, daj nam, da u svakoj bolesti uzmognemo ponizno trpjeti, a u posljednjoj svojoj bolesti, da položimo sinovskom odanošću svoju dušu u tvoje milosrdne otčinske ruke. Amen.

Četvrta nedjelja korizme:

ZAŠTITA TJELESNOG ŽIVOTA

(II. Rat, dvoboj)

I.

Draga kršćanska braćo!

Do sada smo u dvie propoviedi razmatrali petu zapovied Božju. Spomenuo sam, kako i u čemu sve ove dvie kratke rieči »*ne ubij*« uzimaju u zaštitu tjelesni i duševni život našega bližnjega i nas samih. Ukazao sam na to: koliko suvremenih pitanja treba izpitati pri osvjetljivanju pete zapoviedi u vezi s čisto tjelesnim životom našega bližnjega: da li se među našim ljudskim ustanovama i družtvovnim običajima svaki pojedini slaže s propisima te zapoviedi? Nema li u današnjem družtvovnom, pravnom ili međunarodnom životu takovih ustanova, nastojanja, koja se protive duhu pete zapoviedi?

U prošlim smo dvjema propoviedima, braćo, nastojali razjasniti dva ovakova temeljna pitanja :jedno je bilo pitanje smrtne kazne, a drugo je bezbolno ubijanje neizlječivih bolestnika, pokret grčki nazvan »eutanazija«.

U današnjoj i buduće nedjelje propoviedi govorit ćemo o dvjema drugim pitanjima. Obadva su suvremena, obadva su goruća pitanja, o kojima treba da svi znademo jasno suditi.

Prvo između njih je bez sumnje težko pitanje opravdanosti i dopustivosti rata.

Rat.

»Ne ubij!«, tako glasi Božja zapovied. A što je dakle s ratom? To zamršeno pitanje stavljaju mnogi ljudi. Bez sumnje na njega nije lako odgovoriti. Jer i ako nakon ozbiljnog zrelog razmišljanja dolazimo na to, da ćudoređe ne dolazi u sukob s Božjom zapoviedi, kada na pr. dopušta t. zv. »pravedni rat« kao skrajnje sredstvo obrane ili ostvarivanja svoga prava, ipak, braćo, svi mi osjećamo, da problem i pitanje rata nije tako lako riešiti.

a) Ima doduše dokaza, koji utvrđuju opravdanost rata u stanovitim slučajevima. Ako se pojedinac smije braniti protiv napadača, tada to smije činiti i narod. Napokon makar jedan narod imao ne znam kako miroljubive namjere, on ne može živjeti u miru, ako se to njegovom zavidnom susjedu ne sviđa. Narod ima opravdanu dužnost da brani

svoje pravo, pače ima pravo, da si natrag osvoji otete dielove svoje zemlje.

b) A zatim kod tumačenja problema rata moramo misliti i na to, da rat kadkada bukne skoro nuždom elementarnih sila i nitko ga ne može zapriečiti.

U međusobnom životu naroda nadolazi množtvo trvenja, razmimoilaženja u nazorima i sve to najedanput izazove jaču napetost, dok odjednom zatim ta napetost ne prsne i rat je gotov i zato se ne može činiti odgovornima pojedince. Možemo se nad svim tim žalostiti, jadikovati, ali to je činjenica. Ima prirodnih sila, koje kad provale, znače samo štetno pustošenje, a ipak ne možemo zapriečiti provalu: grom, tuču, potres... Takav grom, tuča, potres jest rat u životu naroda. Njega se svatko boji, svatko ga proklinje, a ipak nije u našoj vlasti, da ga zapriečimo.

Eto, sve je to istina, braćo. A ipak tko bi mogao niekati, da su strahote rata ipak ljaga na čovječanstvu i da pokazuju pomanjkanje pravog kršćanskog razpoloženja.

O, braćo, rat je strašna stvar. Strašna je to nesreća i kad je pravedan i kad je potreban... Pomanjkanje je to pravoga kršćanstva. Žalost je to Gospoda našega Isusa Krista, koji je prolio krv svoju za sve ljude i za svakoga čovjeka. Principielno — da — naša je sveta vjera prisiljena priznati, da narodi imaju naravno pravo na samoobranu i da traže zadovoljštinu, ali s druge strane, braćo, sveta naša vjera hoće svom snagom da uzgoji narode tako, da nikada ne bude potrebna samoobrana i odmazda. Što više bude kršćanstvo prožimalo narode, to će rjeđe biti potreban rat.

Ali reći ćeš: Već dvie hiljade godina djeluje kršćanstvo, a ipak je uviek bilo robova!«

Da, bilo ih je. Ali što to pokazuje? Pokazuje samo to, kako je nevjerojatno težka zadaća, ćudoređe čovječanstva pomaknuti napred ma samo za jedan korak. Pokazuje samo to, kako su narodi i danas još malo kršćanski. Pokazuje samo to, da evanđelje čeka još ogromna odgojna zadaća tiekom budućih stoljeća.

Rat je strašan udarac. O kad bi narodi uviek živjeli bez rata!

Ali, draga braćo, ako je naše ćudoređe — doduše krvareći u srdcu — ali ipak prisiljeno priznati, da narodi imaju u stanovitim slučajevima pravo na oružani nastup, to može biti samo pravo na obranu jednoga *naroda*, a nikada samo pojedine osobe! Rat može biti u krajnjem slučaju dozvoljen način, kako će si *jedan narod* pribaviti pravo, ali nikada ne može biti dozvoljeno, da se dva pojedinca s oružjem postave jedan protiv drugoga, da uvreditelj i uvriedeni povjere oružju, da ono uredi njihovu razpru.

I time smo došli do druge teme, do dvoboja, no o tome drugi puta. Amen.

Gluha nedjelja:

II.

DVOBOJ

Draga kršćanska braćo!

Govoreći danas o dvoboju razmotrit ćemo dvie misli:

A) *Što treba da mislimo o dvoboju* i B) *Što možemo da uradimo protv dvoboja.*

A) *Što treba da mislimo o dvoboju?*

Da Crkva smatra, da se dvoboj protivi petoj zapoviedi Božjoj i da one, koji učestvuju u dvoboju izključuje iz svoje sredine, to je obće poznata stvar. Ali potrebno je međutim, da upoznamo i uzrok zašto Crkva zauzima prema dvoboju tako strogo stanovište. Osobito one razumske razloge, zbog kojih ne samo naša sveta vjera nego i ozbiljni ljudi druge vjere osuđuju dvoboj. Osuđuju ga, jer 1. dvoboj je ne samo nedozvoljeno nego i 2. nedovoljno sredstvo obrane časti.

1. Dvoboj je nedozvoljeno sredstvo obrane časti.

a) Ponajprije dvoboj je nedozvoljeno sredstvo, jer je ozbiljni dvoboj *prekomjerno* davanje zadovoljštine. Pogledajmo samo iz bližega ovu misao.

Kada osuđujemo dvoboj, to ne znači, kao da ne bismo znali, da današnje krivo obće mnienje ne može u tome pitanju stvoriti vrlo mučnu situaciju. Uzmimo na pr. jednoga odličnog gospodina, kome je kakav neodgojen čovjek uvriedio ženu. Reći će takav čovjek: »Morao sam prihvatiti dvoboj, da operem čast«. Može biti, da jedan ostane ranjen, a može da i pogine a iza njega ostane udovica i djeca.

A sada, braćo, pitam, zašto je jedan morao umrieti? Zašto? Jer je uvreda bila tako velika, da je tražila krv, smrt? Da je tražila ljudski život? To je najveća žrtva, koju netko može prinieti na ovoj zemlji. To uvreda nije tražila. Dakle jasno je, da to zabranjuje zdrav razum, zabranjuje već čista naravna etika, zabranjuje kršćansko ćudoređe, zabranjuje peta zapovied Božja. Što oni zabranjuju? Zabranjuju, da uvredu meni nanesenu izravnavam smrću uvreditelja. Smrt!! Ta to je

strašna žrtva! Kako god bila velika uvreda, zahtievati zato ljudski život, to jest zahtievati najveće naravno dobro, što ga je Bog čovjeku mogao dati — to je nedozvoljeno pretjerivanje, to je grieh.

Ali, reći će netko, dvoboji često puta nisu tako strašni. Dvobojnici na mačeve često puta su posve umotani, te nemaš na njemu što raniti, a revolveri su im samo tako zvani revolveri za zastrašivanje.

Svejedno, braćo! Takav je postupak doista nešto premalo, da bude ozbiljno, ali za šalu je previše. Ako netko misli, da takvom šalom spasava čast, Crkva odgovara, da ona u temeljnim pitanjima ne pozna šale pa ne može dozvoliti niti takovu šalu, igru sa životom.

b) Ali dvoboj je nedozvoljeno sredstvo i zato, jer on u sebi skriva mnogo takovih starih nečovječnosti, nad kojima se današnji čovjek inače običaje sažalno smiešiti i koje on danas — veli — ne može razumjeti. S pravom gledamo danas sa zgražanjem na ono doba, kada je među ljudima vriedilo još pravo šake i krvna osveta, a zar dvoboj nije pravo šake u finijem izdanju? Ni tu ne pobjeđuje istina nego sila i vještina. Zgražamo se nad nečovječnim tako zvanim »Božjim sudovima«, kada je netko svoju nekrivnju morao dokazivati pravim kušanjem Boga tako, te je bosonog morao hodati po živom ugljevlju i ostati neopržen ili pružiti ruku u vrelu vodu i ostati neofuren. A zar dvobojnik isto upravo tako ne povjerava riešenje svoje razpre slučaju?

2. No dvoboj ne samo da nije dozvoljeno sredstvo za obranu časti, nego je i posve *nedovoljno* sredstvo za to.

Može netko o dvoboju misliti štogod hoće, u jednom će se bezuvjetno složiti s nama: dvobojem se ne može riešiti, koji je između dvobojnika častan ili koji ima pravo. No to je barem jasno. Ako je jedan posjekao drugoga, time je najviše samo no dokazao, da je vještiji od njega — ali to, da je i častniji? Ne će onaj pobieditи, tko ima pravo, nego tko imade jače živce ili tko je više učio mačevati. Zar nije dakle krivo shvaćanje tražiti obranu povriedene časti tako nedostatnim sredstvom? Jer promislimo samo zrelo stvar. Zar ne, moguća su tri slučaja.

a) da budu ranjene obje strane — tko je tada dobio zadovoljštinu?

b) Da bude ranjen upravo onaj, koji je nekriv, koji je uvriеđen — gdje je tu zadovoljština?

Da spomenem jedan slučaj. U Bordeauxu jedan iztaknuti mačevalac, inače probisviet, okladio se sa svojim drugovima, da će jedan mladi bračni par na javnom šetalištu uvrieditи: muža će ćušnuti, a ženu će poljubiti. I učinio je to. Sve to se svršilo dvobojem, u kojem je mladi muž pao mrtav. Recite dakle: ima li jedan triezan čovjek, koji može braniti takovo nešto?

c) Treći slučaj ,koji je moguć jest, da doista onaj, koji je uvriedio dobije po glavi. Pogledajmo malo izbližega, da li se time uistinu može popraviti povriеđena čast.

Čast! Kako je to uzvišena rieč! Kako je to nenadoknadiva potreba čovjeka. Ali kako li su krivi pojmovi razšireni o njoj u javnom mnienju! Dogodilo se to u prosincu 1927. godine u jednom velegradu. Dva mladića iz boljih obitelji, iz tako zvanoga boljega družtva, napali su poštara, da ga u jutarnjem sumraku ubiju i orobe. Na preslušanju su priznali, da su brzo morali urediti neki »častni dug« i zato su trebali eto ugrabiti novac od poštara. Eto: ima ljudi, koji i tako shvaćaju čast.

Može netko biti ne znam kako dobar mejdandžija, to ga još ne čini vitezom i čovjekom. Može se netko svaki dan brijati, nositi monokl i po najnovijoj modi skrojeno odielo i odnositi svake godine nekoliko pobjeda u dvoboju — zato ipak ne mora biti bezuvjetno pošten čovjek. Jer poštenje i čast jest unutarnja vriednost čovjeka, njegova ćudoredna bezprikornost. Uvreda, koja dolazi iz vana i pogrda, ne može nam ugrabiti časti. To čini samo nećudorednost vlastitih naših djela. Čast nam se ne može uvredom oduzeti, a jednako ne može se oružjem natrag zadobiti — to je krćšansko shvaćanje.

Eto, braćo, to je procjena dvoboja s gledišta zrelog ljudskog razuma i sa stanovišta kršćanske ćudoredne nauke.

Sad dolazi pitanje: B) Što nam je činiti protiv dvoboja i međusobnog osobnog fizičkog obračunavanja uobće?

1. Ponajprije neka se svatko tako vlada, da sam ne prouzroči dvoboj ili fizičko obračunavanje. Ne ogovarajmo, ne vriеđajmo, nemojmo se izazovno ponašati.

Mi imamo — kažemo — profinjen osjećaj časti! Dâ, kada se radi o nama. Ali doista profinjen osjećaj časti ima onaj, koji to pokazuje i onda, kada se radi o časti drugih. Ali obično biva, da oni, koji su tako osjetljivi na svoju vlastitu čast, znadu najlakomislenije vriеđati druge. Kršćanstvo nas uči, da se pravi osjećaj časti pokazuje u načinu, kako postupamo s čašću drugoga bilo to u družtvu, bilo u znanstvenom razpravljanju, bilo u službi, bilo u politici.

Kažu, da je uzrok dvoboja osjećaj časti. Nikako! Koliko bi manje bilo sukoba među ljudima, koliko manje fizičkog obračunavanja, kada bi doista duboko u ljudima živio pravi osjećaj časti.

Dakle: tko ne želi sukoba, neka ne vriеđa. I neka ne trpi, da se u družtvu u njegovoj prisutnosti druge ogovara. I ako se njegovi znanci svađaju, neka nastoji, da nekako uredi stvar i neka još ne ulieva ulje u

vatru — jer je poznata stvar, da su mnogim svađama uzrok oni, koji potiču na svađu.

b) Ali, molim! Lako je u sobi, među knjigama tako razmišljati. Ali tko živi u vrevi života, u borbi životnoj i družtvenoj, e tu se ne mogu obdržavati tako tvrda načela. Bez sukoba ne ide.

Ide, ide, braćo! Da vam kažem, kako ide. Đuro Washington, predsjednik Sjevernih Ujedinjenih Američkih Država sigurno se je dosta bavio u javnom životu. Kao mlad častnik žestoko se jednom porječkao sa svojim jednim drugom. Svađu je počeo on, ali onaj drugi ga je tako udario, da je Washington pao na zemlju. Svatko je bio uvjeren, da će to svršiti dvobojem. Ali on, znajući da je on počeo svađu, priđe drugi drugi dan drugu i reče mu: »Pogriešiti ljudski je. Jučer sam prema vama bio nepravedan. Vi ste za to dobili zadovoljštinu. Ako to smatrate dovoljnim, budimo opet prijatelji. Evo moje ruke«. Stisnuli su si ruke i ostali su dobri prijatelji do smrti.

Da, braćo! Aka smo se u naglosti dali zavesti te nekoga uvriedili — ta ljudi smo — mnogo muževnije je da priznamo svoju pogrešku i da zamolimo oproštenje, nego da iz uvrede nastane još veći sukob pa da se možda prolije i krv. Moliti oproštenje! O kad bismo naučili tu zaboravljenu rieč! O kad bismo uzvjerovali, da jedva imade ljepši prizor, nego kad jedan mužkarac moli oproštenje ili ga daje.

2. Što možemo učiniti još protiv dvoboja, protiv fizičkog sukoba među pojedincima uobće? Sve je to ostalo iz onih starih vremena, kada još nije bilo zakona i kada si je svatko krojio pravdu, kako je znao. Danas, međutim, postoje zakoni i stoga ne može više svatko sebi biti sudcem.

Treba međutim priznati, da moramo zakonsku obranu časti još jače izgraditi, da bi odgovarala shvaćanju Crkve.

Dobro znadem, braćo, da ljudi, koji prianjaju uz shvaćanje Crkve i žive prema petoj zapoviedi Božjoj, dolaze često puta u ćorsokak, kada izbjegavaju sukob, mole ili daju oproštenje. Njima prieti opasnost, da da ih nazovu kukavicama i da ih izsmiju. No tko je kukavica? Da li onaj ,tko se i u najtežim prilikama ravna po svojoj savjesti te se usuđuje suprotstaviti bezsmislenim običajima dvoboja, fizičkog obračunavanja, krvne osvete i t. d. ili onaj, tko i protiv svoje savjesti i protiv izričite zabrane pete zapoviedi Božje sam traži neku svoju pravdu, pravi dvoboje, fizički se obračunava sa svojim bližnjim ili mu se osvećuje, samo da ga ćudoredno poremećeno javno mnijenje ne bi nazvalo kukavicom?

Dakle tko ne pravi sukobe, izbjegava ih, ne bije se za uvredu, taj je kukavica? Zar nisu najveći vojskovođe i kraljevi bili na pr. protiv dvoboja? Gustav Adolf, švedski kralj, sigurno nije bio kukavica. A ipak je svojim vojnicima zabranio dvoboj. Jednom su se dva visoka njegova častnika posvađali i zamoliil su kralja, da im dozvoli dvoboj. Kralj im odgovori: »I sam želim biti svjedokom vaše hrabrosti. Označite samo točno mjesto i vrieme dvoboja. Na označenom mjestu osvane sam kralj, obkoli s vojnicima mejdandžije i reče im: »A sad ćete se tući, dok jedan od vas ne padne. A drugome ću ja dati onda na mjestu glavu odsjeći«. To je djelovalo, častnici se pomiriše.

Dà, braćo! Žrtvovat ćemo svoju snagu, krv, život za visoke ideale, za istinu, vjeru, domovinu, a ne u raznim osobnim sukobima.

Braćo! Kada sad na koncu propoviedi hoću da saberem misli od prošlonedjeljne i današnje propoviedi, opažam, da moram moliti oproštenje u ženskog diela mojih slušatelja. O njihovim problemima jedva da sam što rekao. Rat, dvoboj, fizički sukobi: to nije tema za žene, to je posao mužkaraca, grieh mužkaraca. Tako su možda žene pomislile za vrieme propoviedi.

Ali mislim, da nemaju posvema pravo. Bilo je već ratova, kojemu je uzrok bila žena, a mnogim sukobima mužkaraca uzrok su žene.

No ipak su ove dvie propoviedi o ratu i dvoboju bile u prvom redu upravljene mužkarcima, dok će četiri naredne propoviedi o petoj zapoviedi Božjoj biti upravljene u prvom redu ženama.

Ima i danas možda ljudi, kojima ne ide u glavu, da je Crkva u pitanju dvoboja tako stroga. Oni misle, da je pretjerano, kada Crkva ne samo dvobojnike nego i tako zvane sekundante i sve koji sudjeluju kod dvoboja pače i nezvane gledaoce izključuje iz svoje sredine, a palima u dvoboju uzkraćuje crkveni sprovod.

A ja sam opet uvjeren, da će doći vrieme, kad ljudima ne će ići u glavu, kako se nekada moglo povriedenu čast braniti takovim sredstvima. A naši katolički potomci moći će i onda samosviestno ukazivati na to, da je naša sveta vjera i onda imala smjelosti suprotstaviti se tima običajima, kada su joj se zato rugali i držali je prestrogom. Kao što si ni danas ne možemo zamisliti doba robstva, kako je čovjek mogao tako duboko pasti, te je sa svojim bližnjim postupao kao sa životinjom. A ipak je nekoć bilo to ljudima posve razumljivo i samo se je kršćanstvo usudilo stoljećima boriti se protiv toga. I kao što danas ne možemo razumjeti, kako se je nekoć mogao čovjek podvrgavati ustanovi tako zvanih »Božjih sudova« isto tako mislim, bude li netko od dalekih naših potomaka kada u dalekoj budućnosti iz kakve stare zaprašene knjige pro-

čitao ovu propovied, da će skrstiti ruke i čudom se čuditi, da je nekoć o tome uobće trebalo propoviedati, da je trebalo govoriti protiv takovih divljačkih običaja kao što su dvoboj, fizičko obračunavanje, krvna osveta, a pogotovo će se čuditi da su ljudi nekoć na taj način mislili oprati nanešenu uvredu i dobiti zadovoljštinu za povriedenu čast.

A mi međutim, braćo, budimo već sada u tome, u drugim stvarima i u svemu poslušni brižnoj, punoj ljubavi našoj majci, našoj svetoj katoličkoj Crkvi, zaručnici Kristovoj. Amen.

Nedjelja cvjetnica:

VIŠE LIESOVA NEGO KOLIEVKI

(I. Na obranu života djeteta)

Draga kršćanska braćo!

Božić je jedan od najljepših i najmilijih blagdana u Crkvi. Blagdan je to rođenja božanskog djeteta. Nigdje se ljepše ne proslavljuje taj blagdan, nego gdje ima u kući dosta djece, koja već navečer na Badnjak šapuću i guču i čeznutljivim uzbuđenjem čekaju maloga Isusa. I sveta naša vjera sudjeluje i pomaže tu radost: ona ukrašava ovu dražestnu svetkovinu mnogim liepim običajima i čini je time prijatnijom i ljepšom.

Ali zato nam tim više upada u oči, da četvrti dan iza Božića kao da je odjednom nestalo radosti u Crkvi. Premda bi i taj dan svetkovali dražestnu svetkovinu: svetkovinu »Nevine dječice«. Nevina dječica! Čim samo izgovorimo tu rieč, osvane pred našim duševnim očima četica dražestne djece: plavi uvojci, gladko čelo, anđeoski pogled, oči pune sjaja. Kako li je to liep pjesnički prizor! A Crkva ipak tuguje taj dan. Odlaže bielo božićno misno odielo, ali ne oblači niti crvenu pobjedničku boju mučenika, nego se odieva u žalostno pokorničko odielo ljubičaste boje.

Kako je to moguće? Kako se to ima tumačiti? Ta i to je svetak! Ta i ove male dušice odletjele su sve k Bogu.

Dà i to je svetak. Dà i one su odletjele k Bogu, ali njihova je smrt povezana s jednim strašnim zlodjelom: s griehom krvlju uprljanoga Heroda. I zato Crkva tuguje.

Herodov grieh! U čemu se sastoji Herodov grieh?

Ubiti nevinu djecu, oduzeti im život samo zato, jer nekome smetaju, jer nekome narušavaju njegov mir i smetaju udobnosti.

Herodov grieh!

Herod je već davno umro. Ima tome već skoro dvie hiljade godina. Umro je uz užasne boli i muke: još za života su mu crvi razjedali tielo.

Herod je umro, ali njegov grieh — jao, zar da izgovorim?! njegov grieh živi još danas. Živi tu među nama! ... Tu na koncu dvie hiljade godišnjice kršćanstva. Jer ono, što se radi u svietu danas, ono što se radi u pojedinim zemljama, to daleko nadmašuje betlehemski pokolj nevine djece.

Nadmašuje u broju, a nadmašuje i u pokvarenosti. Herod nije bio otac onoj maloj djece, kojima je umorstvom oduzeo život — ali danas su roditelji oni, koji zatvaraju vrata života pred vlastitom svojom djecom. Herod je izdao tu zapovied u zbunjenosti prvoga straha, a današnji Herodi ubijaju promišljeno nakon dugog razmišljanja.

Braćo! U današnjoj propoviedi došli smo do strašne teme. Pri razmatranju pete zapoviedi Božje moramo da pogledamo u oči i ovoj strahoti. Jer peta zapovied ne štiti samo život čovjeka, koji se već rodio, ona štiti čovječji život od onoga trenutka, kada je iz ruke Božje sašla na zemlju jedna nova duša, to jest ona uzima u zaštitu i život malog pupoljka, zametka djeteta, koje se još nije rodilo. A budući da taj krvavi herodski grieh, ta tako zvana »biela smrt« — »biela kuga«, što nemilosrdno lomi život ljudskih pupoljaka pustoši širom svieta, ne može šutjeti o tome ni katolička propovjedaonica. Pogledat ćemo dakle u četiri naredne propoviedi u oči toj ubojitoj strahoti.

Danas ćemo promotriti: 1. kakav je žalostni položaj te stvari, a buduće nedjelje govorit ćemo 2. koje su posljedice toga grieha. A u daljnje dvie nedjelje potražit ćemo uzroke, koji su izazvali tu strahotu i liekove, koji bi mogli izliečiti to zlo.

Kakav je položaj?

a) Braćo! Prošli svjetski rat trajao je nešto preko četiri godine. Prema brojitbenim podacima sa žalošću se nakon rata ustanovilo, da je ubojito oružje ubilo oko deset milijuna ljudi.

Zgražamo se nad tim brojem. A ipak što je taj broj prema deset milijuna »bieloj smrti« žrtvovane djece, za koju je Bog odredio, da se rode na ovu zemlju, ali kojima grieh ili uobće nije dopustio, da se začnu na ovaj svjet (i time je okaljana svetost bračnoga života i učinjen grieh protiv šeste zapoviedi Božje) ili je začetak u život doduše pripušten, ali prije nego li su stigli na ovaj svjet, ubija ih se (i tada se počinja težki grieh protiv pete zapoviedi Božje).

Na pogled tolikih škola, patronaža, tolikih zakona za zaštitu djeteta, tolikih pedagoških knjižnica netko je naš viek ponosno nazvao »viekom djeteta«. »Viek djeteta?« — ono doba, u koje se tiho, neopazice vodi ubojiti rat protiv djeteta. »Viek djeteta« — ono doba, u koje će naskoro biti — ako tako potraje više liesova nego kolievki. »Viek djeteta« —

ono doba, kada groblje ne počinje na kraju grada, nego na obiteljskom ognjištu. »Viek djeteta« — ono doba, kada žena rado sluša tulenje samovoza i lajanje psa, ali plač djeteta »ne mogu podnieti« njeni živci.

O kakvoj strahoti sada govorim? Ne ćemo ovdje izlaziti s podrobnom statistikom — bojim se, zapela bi mi rieč. Treba li bismo saslušati izvještaje liečnika iz naših bolnica, koliko mladih majki umire godišnje — a koliko ih je umiralo tek prije strogih zakona protiv toga nepočinstva — umire, jer nisu dopustile svome pupoljku, da se razvije u život pa su eto i same podlegle tome herodskom zabranjenom zlodjelu ubijanja djece. Braćo! Koliko mladih majki! Zar se ne zgražate nad tim? Može li jedna mala šuma podnieti, ako se godinama sieku u njoj brojna mlada drveta? A ne umiru tu samo majke nego i njihova djeca još nerođena, a da ne govorimo o potomstvu, koje bi se izrodilo u daljnjim pokoljenima!

Dragi brate! Htio bih vam dati, da osjetite bit ovoga strašnoga grieha. Reci: ti imaš doma malo diete? Takvo malo brbljavo ćeretalo, sinčića od pet godina? Ili takvu malu prpošnu, pametnu djevojčicu od pet godina? I posadi samo liepo i mirno to svoje diete pokraj sebe... I pogledaj sada duboko u njegove anđeoske oči: o, koliko uzvišene ljepote, koliko nadzemaljske topline sjaji iz njih. Gledaj, s koliko neizrecive ljubavi ovija svoje ruke oko tvoga vrata. Gledaj, s kako odanim osjećajem prianja uz tebe! I sada idi... uzmi kuhinjski nož... i presjeci mu vrat. Ti, dragi otče, ti draga majko, presjeci mu vrat. Dà, ovom dragom maljušcu... oduzmi mu život, ubij ga, zakolji ga!...

Kažete: što ja to ovdje govorim!? Ta takvo nepočinstvo ne može si čovjek ni predstaviti. I ako bi koji roditelj, kome se poremetio mozak, to i učinio, sav bi to sviet s užasom osuđivao.

Rekao si: ta to si čovjek ne može ni predstaviti. A reci mi iskreno: koliko ima ljudi, kojih dušu pritište taj herodski grieh, uznemiruje ih, izjeda ih, progoni, viče im u duši? Nije li kod nas bilo i težkog sudbenog osuđivanja zbog toga grieha. I ljudi se zapravo nisu ni stidjeli toga zločina i ako su se susprezali od njega, činili su to samo od straha pred težkom kaznom. Inače se o tom govorilo u družtvima kao o najobičnijoj stvari, a znamo da su i matere upućivale u to svoje kćeri pred udajom — i time smo došli do bankrota kršćanskog nazora na sviet.

b) *Jer je strah pred djecom bankrot kršćanskog nazora na sviet i triumf poganstva.*

Zar ne poznamo ogromnu razliku između kršćanskog i poganskog shvaćanja obzirom na diete? Pogledajte samo rimske i grčke klasične umjetničke spomenike: jedva da nalazimo među njima kip djeteta. Jer poganstvo nije znalo cieniti majku ni diete. Kršćanstvo naprotiv počinje kod kolievke jednog djeteta i najdražestnija njemu slika jest blažena Djevica na rukama s malim Isusom. Pogansko doba nije cienilo diete, i svako doba, koje ne cieni diete zaslužuje, da ga se nazove poganskim.

Jer i iz onoga, koji veli, da ne treba djece, probija naravni roditeljski osjećaj pa ljubav svoju obraća k mačkama i psima. A nije li to poganskо izrugivanje kršćanske misli?

Nemojte me, braćo, krivo razumjeti! Ne kažem time, da ne smijemo držati psa ili mačku i da se za njih ne smijemo brinuti. Zaštitna snaga pete zapoviedi prostire se u stanovitoj mjeri i na životinje i to u tome smislu, da nije dozvoljeno životinje zlostavljati i ih bez svrhe mučiti. To je istina.

Ali jedno ipak ne razumijem.

Ne razumijem, da se inteligentni, naobraženi ljudi, koji znadu proći mimo gladnog jadnoga svoga bližnjega, a da ni ne trenu okom, da se ti ljudi odmah raznježe, čim njihova mala angorska mačka počne mijaukati ili im foksi ozliedi nogu. Ne razumijem, da dok nevolja na svakom koraku traži žrtve među ljudima, da neki ljudi hrane i maze pse, a možda slave i rođendan svoje mačke ili tuguju, jer je njihov jedini nikad nezaboravni psić udostojao se promieniti svietom. Što je to, braćo, nego strašna poganština!

U Berlinu je 1927. godine bilo 200.000 djece izpod pola godine, a pasa bilo je 240.000. Da, za četrdeset hiljada više pasa nego djece. Cucki su iztisnuli djecu s grudi matera, žene miluju pse, njih stavljaju u kolievke, njih njeguju. Što je to nego strašna poganština?

U Parizu je svojedobno bio — ne znam, da li postoji još sada — kozmetički zavod za pse. »Institut de beauté pour les chiens«, u kome je radilo cielo množtvo liečnika, frizera, masera. Vjerovali ili ne: u Parizu ima na Ile des Ravageurs jedno vanredno u redu obdržavano groblje za pse. Ima tu vrtova za šetnju, mramornih kripta, umjetničkih reliefa, raznovrstnih nadgrobnih spomenika sa svjetlopisima (fotografijama) »preminulih« pasa. I često puta mogli ste vidjeti parižke dame — koje dakako nemaju djece — kako samovozom jure na groblje ili »tugujuće« gospođe kako nose na grob svježe pečenu pogaču svome »nezaboravnome« miljenčetu.

Čovjek ne bi ni vjerovao, da postoje takve bezgranične gluposti, da se na prijavu jedne prebogate gospođe sam parižki kazneni sud nije pozabavio takvom jednom stvari. Ta je gospođa svaki dan nosila finu pašteta na grob svome psu ljubimcu i bila je uvjerena, da on svake večeri doleti na bajnim anđeoskim krilima i potroši svoje jelo. Jedanput je me-

đutim dama na grobu zaboravila svoj kišobran pa se vratila po njega. Ali tu je učinila strahovito odkriće! Paštetom se pokraj groba s najbo. ljim tekom gostio — grobar. Dama je zato prijavila grobara ... Što je to, braćo, nego strašno **poganstvo?!**

A zar nije i to poganština, kada n. pr. netko oglašuje stan za »brač. ni par bez djece«.

Ili zar nije poganština, kada netko dolazi pitati za stan, a kućevlastnik mu odsiječe uvjete: »Ali ako nemate psa, mačke ili djeteta ... osobito djeteta.«

Osobito da nema djeteta? A zar nisu obitelj i diete, majka i diete pojmovi, koji zajedno spadaju. Koji su tako uzko povezani, kao jedva drugo što na svietu.

Obitelj bez djeteta jest vrt bez cviećа!
Obitelj bez djeteta jest zvono bez glasa!
Obitelj bez djeteta jest ptica, koja ne pjeva!
Obitelj bez djeteta jest drvo bez ploda!
Obitelj bez djeteta jest triumf poganstva!

Ali, braćo, da pustimo daljnje nabrajanje. Slika je i do sada već dosta žalostna. Za danas dosta. A u narednoj ću propoviedi ukazati na to, koje su strašne posljedice toga grieha. Amen.

Na Uzkrs:

VIŠE LIESOVA NEGO KOLIEVKI

(II. Na obranu života djeteta)

Koje su posljedice toga grieha?

Draga kršćanska braćo!

1. Strah od djeteta postao je danas već u svietu tako strašan, da je to doista postalo strašno.

Kakvu strašnu pogibao znači to najprije s narodnog gledišta! To je veće zlo nego kakva izgubljena bitka, nego kakav izgubljen rat. Ako u jednom narodu veliki dio obitelji ne vrši svoju naravnu i narodnu dužnost.

Eto, razmotrimo malo stvar.

O obiteljima bez djece ne treba ni da govorim. Ali i gdje ima samo jedno diete, tu će jednom umrieti *oba* roditelja i iza njih ostane samo *jedan* čovjek. Ali i obitelj s dvoje djece ne donosi dobitak narodu: zadržava položaj, kako je bio: umriet će dvoje starijih, na mjesto njih ostanu dva mlađa — narod pak *ne dobiva ništa.*

Zar da kažem, što će biti onda, ako to tako pođe dalje? Narodu, u kome tako ide stvar, ne treba neprijatelja, ne treba rata, koji pustoši, takav će narod sam po sebi propasti. Što uči poviest? Ona uči da svaki narod čeka propast, u kome je više liesova nego kolievki.

2. A onda nemojmo uzimati samo brojčani gubitak. Znademo li mi, koliko svjetski znamenitih ljudi, iztraživača, učenjaka, svetaca gubi narod u onoj djeci, kojoj roditelji nisu pustili, da se rode?

Dă, tako je tome, braćo! To nije samo čisto razmišljanje, to dokazuje izkustvo. Ono dokazuje, da su najveći junaci naučnog i vjerskog života u velikom broju proizašli upravo iz obitelji s mnogo djece. Strašno je i pomisliti na to, koliko učenjaka, koliko velikih ljudi, koliko svetaca pogiba zbog toga, jer se bračni drugovi boje djece. Jer da su se u staro doba roditelji tako otimali djeci, nikad ne bi živjeli — da spomenem samo nekoliko primjera — sveta Katarina sienska, koja je bila 25. diete u svojih roditelja, niti sveti Klement Hofbauer, veliki apostol Beča, koji je bio 12. diete, niti Mala sveta Terezija iz Lisieuxa, koja je bila 9. diete u roditelja. Sveti Ignacije Loyola imao je desetero braće, sveti Toma Akvinski petero, sveti Bernard šestero. A da spomenem i svjetske veličine: fizičar Frauenhofer bio je 10. diete, veliki pjesnik Lessing bio je 13., a glasbenik Händel 10., Haydn, svjetski glasoviti komponista 12., Benjamin Franklin, izumitelj munjovoda 17. diete. Slikar Dürer imao je sedamnaestoro braće ...

Eto, braćo, što gubi narod uslied grieha, koji ubija nevinu djecu. Gubi možda mnogo velikih ljudi, ali sigurno gubi svoju životnu snagu, žiteljstvo nazaduje, jakost mu opada. Pa ma bio hrast tisućljetni orijaš, znamo, koja će ga stići sudbina, ako mu potajni crv podriza korjen.

b) *Ali ovaj grieh nije udarac samo za narod nego i za pojedinca* On pogađa i ono jedino diete, kome će se još možda i smilovati, ali tim više pritište same roditelje.

1. Taj grieh pritište *i ono jedino diete*, zbog koga se navodno sve to i događa: »da bi se moglo dostojno uzgojiti«, »da se imetak ne razbije na više dielova« i t. d.

Zanimiva je činjenica, i ako se misli, da bi roditelji jedino diete mogla bolje izobraziti i temeljitije odgojiti, da stvarno narod dobiva *redovito* najvrednije svoje članove, velike muževe i žene ne iz obitelji s jednim djetetom nego *iz onih s mnogo djece.* To je izvanredno zanimiva istina. Što je uzrok tome, da su djeca iz obitelji s mnogo djece, gdje roditelji imadu manje vremena za pojedino diete, ipak uzgojenija, pristojnija, poslušnija i vrednija, nego ona iz obitelji s jednim ili dvoje djece.

Što je tome uzrok, braćo? Uzrok je to, što jedno jedino diete roditelji *ne odgajaju nego ga razmaze*, učine ga mazom, raznježe ga, učine

iz njega sredstvo za igranje. Siromašak! Ono bi htjelo biti diete, no ne može: nema druga u igri, nema druga, kome bi povukavši ga u kut u tajnosti moglo saobćiti svoje radosti i dječje jade, s kime bi se malo i potuklo, da se opet pomiri; jednom riečju nema brata ni sestre, koji bi ga najbolje uzgajali. Dà, braća, koja se zajedno igraju, trvu, smiju i plaču uzgajaju se međusobno, glačaju se i privikavaju jedan drugoga na međusobno razumievanje, na odricanje, ljubav, kao što kamenje, koje se u potoku međusobno tare postaje liepo gladko i dobiva liepi oblik.

Zato su u obiteljima s mnogo djece djeca bolja. Postaju bolja, jer rastu u zajednici pa moraju jedno prema drugome biti vrlo pažljiva, jedno drugome mnogo toga pregledati. U brojnoj obitelji svako se diete mora naučiti, da nije ono središnja os, oko koje se okreće sviet, da se za volju drugih mnogo toga mora odreći.

Naprotiv gdje je samo jedno diete, koja mu je sudbina?

Nema male braće, te je prema tome upućen na družtvo odraslih. I tu onda postane prerano zreo, sveznao, sve prerano dozna, postane pravi duševni starmali. On je zatvoren, hladan, i u samoj školi težko se priuči na drugove, a kada se vraća kući, opet nema s kime razgovarati. Ova osamljenost može djelovati i na njegove živce. Stoga je razumljiva zanimiva statistika nekoga bečkog liečnika, prema kojoj je od stotinu takve djece, koja nisu imala braće našao u dobi od dvie do deset godina samo trinaestoricu zdravom, dok je osamdesetsedam ostalih bilo više manje živčano bolestno, dok su naprotiv djeca, koja su imala više braće, od stotinu njih šestdeset i devet bilo zdravih.

Eto: ovu žalostnu modu nadoplaćuje i ono jedno jedino diete, u čiju se korist navodno sve to događa.

2. *Ali nadoplaćuju to i roditelji.* Nadoplaćuju a) u odnosu prema djetetu; b) međusobno i c) u odnosu prema Bogu.

a) Opet jedna zanimiva činjenica: jednome je djetetu teže zapoviedati, nego ako ih ima više, jer roditelji, koji se boje imati više djece, izgube ugled i pred svojim jedinim djetetom. Uzalud mu zapoviedaju, nema uspjeha. Kako da to raztumačimo? Diete onda ljubi svoje roditelje bezuvjetnom odanošću, ako se i roditelji prema djetetu odnose bezuvjetnom odanošću i ne ustručavaju se zbog njega žrtvovati i svoje očinsko i majčinsko dostojanstvo. A fina djetinja duša osjeća nekako, da nešto ovdje manjka, a kad to osjeti, svršeno je s odanom, poslušnom ljubavlju.

b) A ima još jedna misao, koju je vriedno da roditelji promozgaju. Odgoj djeteta stoji mnogo truda, to je istina, ali vjerujte braćo, izplati se! I sada i ne mislim na to, da ćeš jednom u starosti i ti biti upućen na pomoć svoje djece. Sada lebdi preda mnom posve druga misao. Koliko puta navale na obitelj žalostni dani kušnje. Oblačni dani, kada vedrinu i sunčanu zraku prikrade u srdce roditelja jedino vedra duša brbljušavog im djeteta. Bude žalostnih dana, kada je samo diete anđeo čuvar dvoje odraslih ljudi, među kojima je došlo do sukoba. Bude žalostnih nesporazumaka. I da sve to ne dovede do konačne razstave, to mogu zahvaliti samo snazi ruku slaboga djeteta, snazi koja je jača od svega.

Koliko li se puta ponovio slučaj, da je među bračnim drugovima na dnevnom redu bila vječna svađa, prietnja s razstavom sve dok nije bilo djeteta. A kad je došlo diete, pa još više, kad su nadošla djeca, konačno su se učvrstili temelji obitelji. I tu ću se opet pozvati na statističke podatke. Prema statističkim podatcima kod polovice razstavljenih bračnih drugova nema ni jednog djeteta, u daljnih 20% ima samo jedno diete. Eto brojevi jasno govore: gdje se vesele djetetu i drage volje prihvaćaju brigu, koja s njime dolazi, tamo raste i međusobna ljubav i međusobno štovanje roditelja i ojačava se bračna veza.

3. Ali u očima kršćanskih roditelja od svega, što sam do sada spomenuo najvažniji dokaz protiv toga grieha jest — *Božja volja.* Diete je dar Božji. Stari, pobožniji sviet nazivao je diete »blagoslov Božji«. Prihvatiti ga dakle i uzgojiti *zasluga je s gledišta vječnog života,* naprotiv odagnati ga izpred vratiju života jest strašni grieh.

Neka se majka u zdvojnosti bacila u Dunav. Na rukama je u smrt sobom poniela i maleno svoje napršće. Ljudi su s užasom slušali tu viest. Dà, bio je to strašan grieh: dvostruko ubojstvo ... ali ono je napršće bilo barem kršteno pa ako je i izgubilo zemaljski život, došlo je do vječnog gledanja Boga.

Ali žrtve današnjih Heroda odlaze na drugi sviet bez krštenja. Istina takva djeca ne budu osuđena — to ne naučava naša sveta vjera — ali im se ne otvaraju ni ona vrata, iza kojih bi na njih čekalo vječno blaženstvo nebesko. *Izgubili su zemaljski život — zbog svojih roditelja. A izgubili su i vječno blaženstvo — zbog svojih roditelja.*

»Zbog svojih roditelja« — rekao sam. Možemo li dakle te ljude nazvati roditeljima? Imadu li oni pojma o tome, kakva je nečovječna strahota njihov grieh? Crkva, da bi posebno iztakla strahotu toga grieha, izuzima ga izpod nadležnosti izpovjednika te samo biskup može odriešiti od toga grieha ili onaj izpovjednik, kome biskup dade za to ovlaštenje.

Ali prije ili kasnije i sami griešnici dolaze do spoznaje, kakav su strašni grieh počinili i to je onda najveća kazna na zemlji za njih. O strašno okrivljivanje samoga sebe, strašne li grižnje savjesti! Dà, jer ubijanje još ne rođenenoga djeteta, ubojstvo je u smislu biblijskih rieči. Iza njega opet se čuju rieči Gospoda, kojima je pozvao na odgovornost

prvoga ubojicu: »Glasno viče sa zemlje k meni krv brata tvojega. I zato da si proklet na zemlji, koja je otvorila usta svoja i popila iz ruke tvoje krv brata tvojega ... Prognanik bit ćeš na zemlji. (I. Mojs. IV. 10.—12.)

»Vika prolivene krvi«, što je to, braćo? Shakespeare u Macbethu opisuje to ovako: »Svikolici mirisi Arabije ne mogu oduzeti vonj krvi s ruku ubojice, koji je prionuo uz njih. Nikakva voda ne može oprati crvene mrlje krvi. Javlja se i javlja krvavi lik umorene žrtve, a ubojica vrišti: neka dođe tigar, samo neka ne dođe ono viđenje!«

Samo neka ne dođe ona vizija! Ali ona dolazi. Težki, crni oblak pritište ove duše ... nestalo je mira ... nestalo je sretnog bračnog života. A duša se muči. Bio bi jedan put — jedini put — da to popravi: iskrena izpovied — ali jao — kako se težko odlučuje na to. A duša se muči dalje ... A nesretni se griešnik maša svega: daje obilne milostinje, mnogo moli, hodočasti na Marijina prošteništa, tuguje, plače. Sve uzalud. Samo vara samoga sebe, mira natrag ne zadobije. I sad dolazi daljni pad: odpadne od Crkve, od vjere, od Boga. Sasvim otvrdne. Psuje, kritizira vjeru — ali mira ipak ne nađe.

»Bolje je imati mnogo djece na jastuku, nego ma samo jedno na savjesti.« Jer strašna je sudbina onoga, koji se usuđuje, izazivati Boga živoga.

Braćo! S ovim žalostnim akordima približismo se koncu današnje propoviedi. Već govorim dvie propoviedi o ovoj stvari, ali temu još nisam svršio. Još dvie nedjelje razpravljat ćemo o tome pitanju. Jer osjećam, da mi valja odgovoriti još na mnoge sumnje, težkoće, prigovore.

Znadem, da današnji sviet o tome površno i olako sudi. Ali Bog ne sudi tako i poviest ne sudi tako. Bog, koji u petoj svojoj zapoviedi veli: Ne ubij! Poviest ne sudi kao današnji sviet, jer veliki zakon poviesti glasi: *Kultura, tehnika, znanje, strojevi, rudokopi, trgovina sve to ne vriedi ništa: svaki će narod propasti, u kome će biti više liesova nego kolievki!*

Gospode Bože ,ne daj da narode zadesi ta sudbina.

Pomozi, da žene ne budu među Herodovim vojnicima.

Pomozi, da majke požrtvovnom dušom uzrazumiju rieči, kojima završujem današnju propovied:

Znaš li, što je majka? — Tkalac života.

Znaš li, što je diete? — Budućnost života.

Reci, čija je budućnost? — Onih, koji dobiju bitku.

A znaš li, tko su ti? — Majka i diete. Amen.

Biela nedjelja:

GRIEH ILI JUNAČTVO

(II. Na obranu života djeteta)

I.

Draga braćo u Kristu!

Klement aleksandrijski, iztaknuti učenjak II. vieka, spominje u svome djelu »Odgojitelj« rimske gospođe, koje su brižnom, majčinskom skrbi uzgajale male piliće, a djecu robova, koja su im se u kući rodila, bez ikakve grižnje savjesti bacale su na ulicu.

Onakovo odvratno zgražanje, kakvo je osjećao ovaj veliki crkveni otac, kad je pisao te redke, obuhvaćalo je i nas, kad smo u zadnje dvie propoviedi uzeli za predmet razmatranja najstrašniju rak-ranu modernog vremena, kad smo govorili o borbi protiv djeteta, nemilosrdnoj modi upravljenoj protiv života djeteta u vieku, koji se — o kolikog li rugaanja — nazivlje »viek djeteta«.

Kad egipatski faraon nije htio pustiti na slobodu izraelski narod, koji je držao u robstvu, pustio je Bog na Egipćane nakon više predhodnih zala, najveće zlo: poslao je u zemlju anđela smrti, koji je išao od kuće do kuće i svuda poubijao prvence. Sveto Pismo veli: »I nastade velik jauk u Egiptu. Jer nije bilo kuće, u kojoj nije ležao mrtvac (II. Mojs. XII. 30).

Braćo! I u današnjem svietu vlada egipatsko zlo. Možda se još smiluju prvencu — a ni njemu se svuda ne smiluju — ali onda ostalu djecu bez milosrđa uguše ili u zametku života (to je grieh protiv pete zapoviedi Božje) ili im ne daju ni stupiti u život (to je grieh protiv šeste zapoviedi Božje). I danas se diže vika s ustiju poštenih ljudi: »Nestat će ćudorednosti, opustit će zemlja, ako tako pođe dalje!«

Prošlih sam dviju nedjelja u nekoliko sumornih crta ocrtao ono grobno razpoloženje, koje se nadvija nad kolievkom, koju su roditelji hotimice ostavili praznu i ukazao sam na posljedice, koje zadešavaju narod i pojedince zbog toga grieha. Ali sâm najbolje osjećam, da pitanje, koje smo ondje postavili, nismo još dovoljno riešili. Da dakle još u dvie propoviedi odgovorim na neka pitanja i potežkoće.

U današnjoj propoviedi razmotrit ćemo *one uzroke, koji su prouzročili ovo zlo*, a buduće nedjelje *pokušat ćemo potražiti lieka toj ubojitoj bolesti.*

Zašto se danas ljudi boje djece?

1. U prvom bih redu htio spomenuti jedan smjer, koji se pokriva znanstvenim plaštem tako zvani neomaltuzionizam. Na njega se često puta pozivaju. Prema nauci neomaltuzionizma prieti čovječanstvu smrt od gladi, ako se neprestano tako dalje ljudi budu množili.

Širitelji ove misli ovako straše roditelje: »Pazite! Već i onako ima dosta ljudi! Proizvodnja dobara potrebnih za život ne stoji u srazmjeru s razmnožavanjem ljudi i tako će prije ili kasnije nastupiti glad na zemlji, ako ne ograničimo rađanje novih ljudi.

Naravno ova teorija nazvana još i »naučna« upravo zgodno dolazi onima, koji bi htjeli time opravdati svoj grieh.

Ali, braćo, na te se dokaze danas već ni na koji način ne možemo pozivati. Dà, već nesumnjivo stoji, da se poljodjelstvo može toliko intenzivno razviti, da se toliko još ogromnog neobrađenog zemljišta može obraditi, da se iz ove naše stare Zemlje može iztisnuti toliko kruha, te bi na njoj moglo živjeti ne dvie miliarde, koliko danas živi, nego i četiri i šest miliarda ljudi.

Dakle nije kriva ona naša starica Zemlja.

Zato čovjek upravo sa zgražanjem čita i sluša, da ima zemalja, u kojima je taj grieh zakonom dopušten, u kojima su izbrisani paragrafi, koji to nepočinstvo — posve izpravno — i državno kažnjavaju. Takovo rješavanje problema napučenosti polazi s posve krivog gledišta, To je upravo tako kao da bi netko mjesto bolesti liečio znakove bolesti. Strah pred djecom to je znak bolesti, čudoredno i gospodarsko oslabljenje to su posljedice. Ne pogađajmo se s posljedicama, nego spopadnimo jezgru bolesti.

Idem pače dalje: te moram ovima nadmudrijašima otvoreno kazati: razmnožavanje naroda još nigdje na svietu nije značilo nevolju za narod. Što jedan puk biva brojniji, to većom gospodarskom i tehničkom spremom radi; od nomadskog naroda postaje poljodjelac, drveni plug zamienjuje sa željeznim. Dok obratno brojčano opadanje naroda znači ujedno i materijalnu nevolju.

2. Ali i inače često puta vidimo, da strahu pred djetetom u mnogo slučajeva nije uzrok gospodarski položaj. Na mnogo mjesta i danas još sirotinjski stanovi i siromašne kuće izvan grada odzvanjaju dječjom vikom, dok stiene otmjenih vila šute grobnim mirom. U najbogatijim ulicama Newyorka prebrojali su djecu u četrdeset i pet kuća: u četrdeset i pet najbogatijih kuća našli su u svemu sedamnaestero djece. Što je obitelj bogatija, to ima manje djece. Zar to očito ne pobija neomaltuzionizam? Ne pokazuje li to, da strahu pred djetetom treba da drugdje tražimo dublji uzrok?

Ovo strašno ubijanje djece, što vlada danas velikim dielom svieta, velikim dielom ne biva zato, jer se uzdrmao imućstveni položaj čovječanstva, nego zato — da iskreno kažem — *jer se uzdrmalo ćudoredno poimanje ljudi.* Zato jer je u ljudima uhvatio korien bezvjerski nazor na sviet. Zato jer s niekanjem prekogrobnog života i odgovornosti pred Bogom uporedo ide jurnjava za svjetskim užitcima i udobnošću. A tome naravno mnogo djece stoji na putu. Tome su uzrok i loše knjige, pa ulica i družtvo, što sve prouzrokuje te se već i osamnaestgodišnje duše sprže te u njima umre ne samo bezprikorni život nego i čestito poimanje bračnog života. Uzrok je tome i to, što je današnje odraslo pokoljenje slušalo samo o uživanjima, a vrlo riedko a dužnostima. Ljudi su slušali, da je život samo zbog uživanja. Što više uživanja i što manje tereta.

Uzrok je tome i današnje strašno pogansko shvaćanje djeteta. Da spomenem samo nekoliko misli, što sam ih od ljudi čuo. »Ali, molim, moj bi me goropadni muž ubio, da mu rodim još jedno diete«. Tako se tužila jedna gospođa. A druga je rekla: »Zovu to Herodovim griehom. A eto uzduž i poprieko govori se u družtvu, da je upravo djecu imati glupost. Grieh? Kakav grieh! To je takva sitnica, kao da plombiraš zub. Svake godine dva tri zuba, i dvie tri operacije . . .«

Braćo! Svake godine dva tri zuba, i dvie tri operacije! Da, tako je rekla. To su rieči, da ti se sledi krv. Recite dakle sami, da li je pretjerano, kad tvrdim, da je zadnji i najveći razlog, zašto ljudi izbjegavaju djecu, ciničko ono zaključivanje, koka smo gore čuli, pa udobnost pojedinca, lakši život, bolji družtveni položaj, želja za uživanjem — jednom rieči: *olako i ne kršćansko shvaćanje!*

3. Znam, što će mnogi odgovoriti na ovaj moj govor. Neki će jadikovati, neki ogorčeno pobijati. »Lako njemu s propovjedaonice o tome govoriti« . . . »ne pozna on težkoće današnjeg života« . . . »ne znate vi, kako kubure, kako se natežu mnoge obitelji. Nemaju čime živjeti« . . .

Dà, ima jadikovki. I što da na njih odgovorimo? To, da ni u čemu nemaju pravo? To, da je sve to bez temelja? To, braćo, nažalost ne mogu reći.

Moram priznati — i strašno je, da je tako — moram priznati, da se u današnjim družtvovnim i gospodarskim odnosima krije ogromna napast za taj grieh i da je u današnjim težkim vremenima u cielom svietu težko obiteljima, da se održe na visini, i da u svemu izpunjaju volju Božju.

Znam i otvoreno to kažem, da danas mnogim obiteljima nema druge dileme nego ili *grieh ili junačtvo.* Ili će se prestrašiti briga, koje

ih čekaju kod djeteta, pa će griehom zatvoriti pred njim vrata, koja vode u život, ili se ne će htjeti buniti protiv namjera Božjih i preuzet će diete, a s njime zajedno i mnoga odricanja, brige, neimaštine. Dà: *grieh ili junačtvo*, ali smijemo li ma samo za časak krzmati, na koju stranu treba da se priklonimo.

Primiti diete!

Jao, lako je izreći! Ali imade kadkada takova skrajnja bieda, kada je to nemoguće. »Nemamo nego jednu sobu, zapravo kuhinju, a već imam dvoje djece...« »Moj muž ima tako slabu plaću, a kod kuće već četvero djece plače za kruhom...« »Žena mi je tako bolestna i posve je sigurno, da bi nastradala kod sliedećeg djeteta...« »I mi bi htjeli imati još djece, ali da ih izložimo biedi i nevolji? Zar se u ovom očajnom položaju ne smijemo braniti od djece?!«...

Tako jadikuju mnogi ljudi, pače i oni ponajčestitiji.

Što da kažemo ovima? To, da smanje još više svoje zahtjeve? Ta to je već nemoguće. Tu ne preostaje drugo, tu ću iskreno reći: tu i katolička Crkva priznaje pravo na čuvanje. Ali kako? Pazite! Kako priznaje? Na ovakove slučajeve primjenjuje Crkva rieči svetoga Pavla: »A koji imaju ženu, neka budu kao da je nemaju« (I. Kor. VII. 29). To jest jedini dopušteni način, da se očuvaš od djeteta: suzdržavanje u braku od bračnog odnošaja.

Bilo da je žena slaba i ne bi podniela više diete, bilo da je veliko siromaštvo, jedina dozvoljena obrana jest: samosvladavanje muža.

Dà: *samosvladavanje!* Najznačajnija kršćanska rieč. Samosvladavanje, koje se znade do određenog vremena odreći i prava na bračni život, ako je potrebno, ako imućstvene prilike to zahtievaju, ili to iziskuje obzir prema ženi.

Da li je to nemoguće? Da li je nagon tako jak, da mu se je nemoguće oduprieti? Braćo! Bez pomoći Božje to ne ide. Ako si samo čovjek, ne ide. Ali ako si kršćanin, može se! Ako molitvom ištež u Boga, ako primanjem sakramenata ištež Njegovu milost pomoćnicu, može se. Jer na koncu bi upravo jednakim pravom mogao reći: »Ako me tko udari, ne može se tražiti od mene, da mu ne vratim udarcem — tako je jaki nagon. Ako mi se u izlogu nešto svidi, ne mogu se uzdržati, da ne ukradem — tako je jak nagon.

Možemo li bez samosvladavanja govoriti o pravoj kulturi? Ta što je kultura? Zauzdavanje, svladavanje naravnih sila. Kultura je nasip, koji razularenu bujicu drži u određenim granicama. Kultura je parni stroj, koji prigušuje napete sile pare. Kultura je električni stroj, kojim vodimo električnu silu. Današnji je čovjek ponosan na to, da zapovieda

prirodi i da si podvrgava njene sliepe sile jednu za drugom. A samo da u svietu nagona pustimo sliepim silama naravi slobodan tiek? Da naša volja bude gospodar prirode u svemu, a samo u tome da dopustimo naravi, da zagospodari našom dušom?!

Braćo! Recimo dakle posve jasno: Prema katoličkom ćudoređu težak je grieh svako onakovo »čuvanje« od djeteta, koje se ne temelji na podpunom samosvladavanju u braku. Grieh je to ili protiv pete ili protiv šeste zapoviedi Božje.

Brak se smije samo onako upotrebljavati, kako je to Bog odredio, ili se ne smije živjeti u braku — samo su ova dva rješenja moguća s vjerskog gledišta. »Onda smo opet na istom: ili *grieh ili junačtvo!*« Da, opet tamo. To je i naslov mojih dvaju propoviedi. Gospod Isus Krist rekao je unapred, tko hoće da pođe za Njim, neka se odreče samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka sliedi Njega.

Odmah bi se hiljade i stotine hiljada njih pomirilo s našom svetom vjerom, milijune bi ljudi mogli dobiti za katoličku vjeru, samo kad ona ne bi u toj točki bila tako nepopustljiva. Ali uzalud! Da li je dopušteno za volju pojedinih ljudi, za volju hiljada, pa makar i stotina hiljada odkinuti ma samo *nešto od samoga principa?* Može li to učiniti katolička Crkva — ona Crkva, koja mora slušati tako ogorčena predbacivanja, jer je nepopustljiva u tome pitanju — može li Crkva mienjati volju Boga stvoritelja, izpravljati je, pa makar i za siromašne bračne drugove, za one s jednom sobom, za bolestne pa im dozvoliti, da žive bračnim životom uz čuvanje od djece. Ne bi li ta dozvola bila jama, u kojoj bi ljudska pokvarenost poput potopa ugušila svako naprśće? Sveta katolička vjera ne može ublažiti one zakone, koje je donio Bog, a da ne postane tzdajicom božanskog Stvoritelja tih zakona. Zato je primorana ovako govoriti: ili bračni život, ali tada treba prihvatiti diete, ili ako misliš izbjegavati djecu, smiješ samo podpunim samosuzdržavanjem u braku.

»Naša je vjera prestroga, trebalo bi je reformirati«, govore neki ljudi jadikujući. Ne, braćo! Ne potrebuje vjera reformiranja — u nju ne smijemo dirati — nego se moramo obnoviti i preurediti mi i cielo družtvo, u kojem živimo. I time svršujemo današnju propovied, a sliedeći puta govorit ćemo o tome: kako potražiti liek ovome griehu. Amen.

Druga nedjelja po Uzkrsu:

GRIEH ILI JUNAČTVO

(II. Zaštita života djeteta)

II.

Kako da nađemo liek?

Dragi kršćani!

Strah pred djecom zauzeo je već tako strašne razmjere, da već i država brižno traži lieka tome zlu. Ta cieli narod može propasti, ako bez prigovora budemo gledali, kako se taj grieh razprostranjuje.

1. Da se ljudi boje djece, zato bez sumnje postoje i imućstveni razlozi — pače priznajem, da je u obiteljima, koje pošteno misle, to i jedini razlog. I zato su bezuvjetno potrebne družtvovne reforme i uredbe, da se ovo pitanje rieši. I zato nije dosta samo, da se majke s mnogo djece napose ističu i slave — i to istina doprinosi rješenju te velike zadaće — nego je potrebna ciela reforma družtvovnih zakona. Što bi dakle trebalo? Ja si zamišljam ovako: na svakom koraku i svuda treba izkazivati poštovanje obiteljima s mnogo djece. Davati im obiteljske podpore. Kod namještenja uzimati u prvom redu obzir na njih. Da budu porezi smanjivani prema broju djece. Urediti mjesta i dvorane za igru djece. Dobar stan za brojne obitelji. Kažnjavati svako nećudoredno (pornografsko) pisanje. Bez milosrđa kažnjavati Herodske griehe. Stvoriti mogućnosti, da takove obitelji s mnogo djece više zarađuju. Da majke s mnogo djece ne moraju raditi u tvornicama i uredima. I promieniti zakon o nasljedstvu, koji je do sada išao na korist jednog djeteta i t. d., eto to bi sve trebalo.

2. Priznajemo, braćo, važnost i potrebu svih tih ustanova, ali ipak možemo poslušati jednu opazku. *Sve to treba, ali sve to nije dovoljno.* Nije dostatno, jer ključ konačnog rješenja ovoga pitanja nije biologija, ni higiena, niti družtvovna politika, nego etika — kršćanska ćudoredna nauka.

Daleko smo od toga, da umanjujemo snagu i vriednost družtvovnim i gospodarskim reformama. To je tako goruće pitanje, o tome ovisi život ili smrt, te svatko mora sve učiniti, što samo znade i može, da se to pitanje rieši.

Samo bismo htjeli naglasiti, da bi sve te liepe uredbe i ustanove u buri razpojasanih strasti i zbog varavih mudrovanja i zaključaka, što ih stvara sebičnost i želja za udobnošću, da bi sve to ostalo bez uspjeha,

kad ne bi došli u pomoć neprevarljivi propisi vjerske zapoviedi. Nadmoćnost vjerskih motiva ne dobiva možda nigdje tako jasno svoju važnost kao upravo u ovom pitanju.

Problem nije tako jednostavan: jer tu probitak pojedinca dolazi u sukob s probitkom zajednice. Nijedna ustanova, koja je vezana samo na zemlju, nije kadra prinukati pojedinca, da osigura ojačanje naroda i njegovu budućnost putem vlastite žrtve. Na to može čovjeka prinukati samo ona vjera, koja sankcijom Boga, koji zapovieda, izdiže pojedinca iz uzkog kruga sebičnosti u visinu žrtvenoga oltara vjernosti k Bogu. Nije dakle pretjerivanje, ako kažem, da danas samo katolička Crkva svojom nepopustljivom strogošću bez cjenkanja štiti čovječanstvo, da ne izumre.

a) Ponajprije štiti negativnim sredstvom: *kaznom.* Ako imade ljudi, koji sami ne dođu na to, kako je bezdani i ponizujući grieh takav postupak, kazna, kojom ih Crkva udara, dozvat će im u pamet veličinu toga postupka. Sveta naša vjera udara težkom kaznom i majku i liečnika i sve one, koji sudjeluju, koji imaju udio svoj u ubijanju još ne rođenoga djeteta.

Ona ih izključuje iz Crkve, a pravo da ih natrag primi u krilo Crkve pridržaje samome biskupu.

Tko ide na izpovied s tim griehom, znade unapred, da će dobiti odrješenje tek iza težke pokore. Zar ne, u kome još živi vjerski osjećaj, taj će se na pogled takove kazne ustručavati od toga strašnog čina. Ponosno možemo da ukažemo i na to, da u krajevima, u kojima ljudi žive pravim vjerskim životom, gdje čuvanje od djece znači težki, smrtni grieh, da tamo i danas još imade mnogo djece.

b) Ali naša sveta vjera osim ove negativne moći, koja zabranjuje i kažnjava ima i pozitivno odgojno sredstvo a to je: da roditelji zavole diete kao glasnika Božjega, kao blagoslov Božji.

Sveta kršćanska vjera daje roditeljima da osjete i dnzivlje im u sviest, da njihovo dostojanstvo potječe od samoga Boga Stvoritelja — a ujedno im dozivlje upamet i ono, što je s time u vezi — težke njihove roditeljske dužnosti.

Težke roditeljske dužnosti! Doista su te dužnosti težke, pune žrtve. Veli se: tko živi bez djece, taj ne zna što je bol i briga. To je malo istina pretjerano, ali ima na tome mnogo istine. Koliko samopožrtvovnosti, koliko muke i bezsanih noći zahtieva briga oko malog djeteta! A koliko žrtve, strepnje, koliko dana punih briga a i koliko razočaranja znači odgajanje već veće djece.

»E, onda je ipak bolje, ako nemamo uobće djece?!«

Dâ: tako misle bračni drugovi, koji ne znaju za Boga. Dâ: tako čine oni, koji su slomili uzvišenu krunu roditeljkog dostojanstva, krunu, koju im je Bog dao.

A bračni drugovi koji vjerski osjećaju znadu, da i tisuće briga i strepnja oko odgoja djece nisu ni približno jednake onome pustošenju, koje prouzrokuje *u duši* obaju bračnih drugova griešno čuvanje od djece. A kod žene prouzrokuje zle posljedice i u *tjelesnom* zdravlju. Nabožni roditelji svjestni su, da diete prouzrokuje mnogo briga ali da je ono uzrok i mnogih pravih radosti. Oni znadu, da »tko živi bez djece, ne zna što je bol i briga«, ali ne zaboravljaju ni onu misao »tko bez djece umire, ne zna za nikakvu radost«. I to je pretjerano, ali ne podpuno. Istina je: diete je briga, ali diete je i radost. Diete znači izdatak, ali diete znači i uložen novac. Diete je bol, ali diete je i utjeha. Diete je žalost, ali diete je i sunčana zraka. Pogledajte samo jedan već ostarjeli dragi bračni par u krugu ljubljene svoje djece i unuka. Njima život ne može više ništa dati, oni se već pripravljaju na svoj veliki put, ali s ovim prijatnim pouzdanjem: »Gospode, nismo se ustručavali da primimo one duše, koje si nam izvolio povjeriti. Mnogo nas je to muke stojalo, mnogo žrtava, ali eto pogledaj — odgojili smo ih za Tebe i za vječni život«. Braćo! Umire i par bez djece! Umire — i nema nikoga — nikoga, tko bi ma samo jedan »Otče naš« izmolio za griešnu im dušu pred Gospodom... I time svršujemo pretresanje ove žalostne teme.

Iztočni narodi imaju jednu dubokoumnu priču. Nije to nešto poviestno, samo je jedna simbolička priča, ali se u njoj skriva dražestna misao.

Uzvišeni Bog stvorio je već cieli svjet, samo je još čovjek manjkao na svietu. Mora da su već bila puna riba, divlje pustoši bile su pune zvieri, na vrhuncima brda skakale su srne, na drveću su pjevale ptice... samo čovjeka ne bijaše još na zemlji. Tada Gospod zagrabi u glib rieke Nila, da od gliba načini čovjeka... Ali po mulju se vukao skriven jedan rak i uštine Gospoda Boga za ruku... Tri kapi krvi prokapaše iz ranjene Gospodove ruke, kapnuše u glib Nila i iz te zemlje nakvašene Božjom krvi stvorio je Gospod — majčino srdce.

To je priča, ali priča puna dubokog značenja...

Braćo! Majke! Pa makar vi mogle dati život svojoj djeci samo uz vlastitu pogibelj! Majke! I ako budete čule, da je ovo ovako ili onako, da bi tu trebalo operaciju liečnika.

Majke! I premda novo diete znači novu brigu i godine pune novog tereta! Svejedno! *Imajte hrabrost biti majke!* Budite majke, koje daruju život, a ne smrt. Budite majke, koje će ljuljati kolievku, a ne tesati liesove. Budite majke, koje ćete se uzdati, da će Bog, koji je dao gladna mala usta, dati za njih i kruha. Budite katoličke majke, koje će i u smrtnoj pogibelji upravljati svoj pogled na betlehemsko božansko diete.

I blagoslivljat će vas domovina...

I blagoslivljat će vas vaša djeca i unuci.

I blagoslovit će vas i naplatit će vam Gospodar vječnoga života naš svemogući Bog. Amen.

O SVEĆENIČKOM STANU

1. Da li je u mom stanu sve tako, da daje sliku kutića raja na zemlji? Naime:

a) Da li pazim na čistoću stana? b) da li je u njemu sve u uzornom redu? c) da li u njegovom namještaju vlada zlatna jednostavnost? ili možda sjajno pokućstvo? da li dovoljna briga za knjižnicu?

2. Kako primam stranke, koje mi dolaze u svom duhovnom poslu? Da li nisam težak svojim župljanima zato, što me moraju čekati? Kako primam siromahe i biednike? Kako braću svećenike? Kako se vladam prema osobama drugog spola, koje dolaze u moj stan? Da li u tome ne dajem kakav slab primjer ili sumnju?

3. Kako se vladam s osobama, koje žive u mom stanu? Kako s otcem i majkom? Kako sa sestrom ili nećakinjom? Kako sa slugama?

O Gospodine Isuse, daj da unapried moj stan bude dom mira, dom sreće i svetosti, kako je nekoć bio tvoj nazaretski stan. Molim te po Mariji i Josipu, da od moga stana bude daleko sve što bi ga učinilo mrzkim tebi, neugodnim mojoj braći, a meni škodnim po dušu.

Rimski časopis „*Pastor Bonus*“ — novembri 1942. p. 428.

PREDAVANJA U KATOLIČKIM DRUŽTVIMA

Dr. Janko Oberški, sveučil. profesor:

TEMELJNA NAČELA DRUŽTVOVNE OBNOVE U SVETOM PISMU NOVOGA ZAVJETA*

I. Odjeci grieha u družtvovnom poredku čovječanstva

1. Prvotno družtvovno stanje ljudi. Prema idealno zamišljenoj osnovi Svevišnjeg Stvoritelja bio je čovjek stvoren kao kruna svih bića na zemlji, i Bog mu je bio namienio, da se suvereno služi nerazumnim stvorenjima, koja su bila po svom položaju čovjeku podređena. To liepo naglašuje Psalmista diveći se odličju čovječjeg dostojanstva među stvorovima:

»Što je čovjek, da ga se spominješ?
Ili sin čovječji, da ga pohađaš?
Stvorio si ga malo manjim od anđela;
Ovjenčao si ga slavom i čašću,
I postavio si ga nad djelima svojih ruku.
Sve si podložio njegovim nogama:
Sve ovce i goveda,
I povrh toga poljsku stoku,
Nebeske ptice i morske ribe,
Što prolaze morskim putevima.
Gospode, Gospode naš,
Kako je divno Tvoje ime po svoj zemlji!«

(Ps. 8, 5—10).

Da među svim vrstama stvorova ne ostane čovjek kao osamljen pojedinac bez pomoći, slične sebi, Bog mu stvara drugaricu života, prvu ženu, i njih dvoje povezuje u prvu družtvenu ljudsku zajednicu i osnovnu družtvenu stanicu, iz koje treba da se po Božjoj odredbi dalje umnožava ljudska vrsta rađanjem od prve porodice i osnivanjem novih porodica sa sve brojnijim pokoljenjem, prema riečima Sv. Pisma: »Rastite i množite se, i napunite zemlju, i podložite je sebi i gospodujte

*) Ovo učeno i odlično predavanje, kao i ostala, koja ćemo donieti u sliedećim brojevima našeg časopisa, držana su u studenomu god. 1943. u priredbi *„Katoličke Pučke Akademije"* u Zagrebu pod naslovom *„Kršćanska družtvovna obnova na djelu"*. Bog platio veleučenoj gospodi, što su dragovoljno svoja predavanja uzstupili našem časopisu, da se preko njega okoriste katolička družtva po svoj hrvatskoj domovini. — *Uredničtvo „Rieči Božje"*.

nad svim, što živi i miče se na zemlji!« (I. Mojs. 1, 28). Pa kao što od Boga nadahnuti pisac završuje poglavlje izvještaja o stvaranju svieta riečima: »I vidje Bog sve, što je stvorio, da je veoma dobro«, — zacielo je to vriedilo u najodličnijem smislu rieči također za čovjeka i za njegov idealni položaj u stvorenom svietu, koji mu je Stvoritelj u svom promislu bio namienio. A kad iz daljih redaka Sv. Pisma uočimo posebnu brigu i pažnju Božju prema ljudima, kada ih smještava u zemaljski raj, pun svakog blagoslova i razkošja, zatim idealne izglede za život ljudskoga potomstva u stanju prijateljskog milostnog odnosa prema Bogu, te sreća i zadovoljstvo, u kojoj bi čovječanstvo imalo živjeti na zemlji do časa, kada bi Bog pojedince prenosio iz zemaljskog blagostanja u stanje vječnog blaženstva, mi sebi ne možemo zamisliti idealnijeg poredka s obzirom na položaj čovjeka u odnosu prema stvorovima, i konačno prema svom Stvoritelju, kao vrhovnom gospodaru, komu bi čovjek dragovoljno, kao razumno biće, priznao slavu i klanjao se neizmjernom Božjem dostojanstvu, pridonoseći tako najodličnijim načinom svoj odgovarajući udio u veličanja izvanjske Božje slave.

2. Poniženje žene. Ali kao što je poslije grieha prvih ljudi bio narušen sav idealni poredak i odnos ljudi prema Bogu, tako je bio porušen i temelj idealnog družtvenog poredka, odkako je prva žena bila kažnjena poniženjem svog prvotnog dostojanstva, koje su sve teže osjećale njezine kćeri. To se vidi po tom, što već Kainov potomak Lameh, kojega nam Sv. Pismo spominje kao prvoga kršitelja zakona monogamije ili jednoženstva, uzeo sebi dvie žene (I. Mojs. 4, 19). Običaj poligamije ili mnogoženstva preotima od toga vremena sve više mah tako, da je u patriarško doba nalazimo kao uobičajenu družtvenu pojavu u porodičnom životu. Kod naroda pak ,koji se sve većma udaljuju od prave vjere u Boga i padaju u krivoboštvo, opada osjećaj poštivanja žene i njezina dostojanstva tako, da se ona više i ne smatra drugim, nego stvarju i igračkom za izdovoljenje putenosti, što se može po volji odbaciti, kad se nekomu više ne sviđa. Iz poviesti naroda, koji su bili nosioci stare klasične kulture, kao na pr. Grci, Rimljani, Babilonci i Asirci, poznato je, da je čast žene bila veoma prezrena i da je bila podpuno prepuštena samovolji i hirovitosti muževa, koji bi je mogli bez ikakve odgovornosti odpustiti ili odtjerati, što više, i ubiti je. Pa i kod Židova, koji su ipak još do vremena prije Kristova dolazka bili čuvari objavljene vjere, preotela je mah velika samovolja u odpuštanju zakonitih žena. Tako se na pr. njihov učitelj Ezdra i prorok Malahija nemilo tuže na rđav običaj nepravednog odpuštanja zakonitih žena (I. Ezdr. 9, 2; Ezdr. 13, 25; Mal. 2, 11—15). Uvrieme pak djelovanja Kristova samovolja je u vjeri mlakih i nehajnih Židova bila tolika, da su sma-

trali opravdanim odpuštati ženu poradi kakvagod sitničava razloga, pa makar i samo radi toga, što se mužu prestala sviđati.

3. Zapostavljanje djece. Druga nezdrava pojava, što se postepeno počela zapažati u družtvovnom poredku, bio je nehaj za odgoj djece i postepeno prevladavanje materialističkog i okrutnog nazora, po kom se djeca smatraju kao predmet privatnog vlastničtva, slična drugim stvarima ko što je na pr. stoka ili roba, s kojom se može po volji trgovati, prodati ih u roblje, ili im dapače i oduzeti život. Poznato je, da je u Grčkoj kod Spartanaca bilo dopušteno izlagati slabu i krživjavu djecu na goru Tajget, da postanu plienom divljih zvieri. Po svjedočanstvima Svetonija i Tacita zavladao je i u rimskom carstvu obćenito taj običaj. Otac je imao vlast ubiti ili prodati svoju djecu.

4. Ponestajanje ciene čovječjeg dostojanstva. Postepeno popuštanje grješnim strastima, kao pohlepi za zemaljskim blagom i bogatstvom, bilo je uzrokom, da je nestalo divnih kreposti, koje su ures čovječjeg dostojanstva, kao što je djelotvorna dobrohotnost i ljubav među ljudima i staležima i narodima, umjerenost, pravednost i milosrđe. Uslied toga nastajale su sve veće opreke, kako među pojedincima, tako i među čitavim slojevima ljudskog družtva i među narodima.

5. Pojava robstva. Uslied lakomog i nezasitnog nagomilavanja zemaljskoga blaga i bogatstva, koje se ponajviše stjecalo nepravednim pritješnjavanjem i izkorišćivanjem slabijih, nastajale su goleme opreke bogataša, koji su se podavali skrajnjoj razkoši i razvratnom uživanju, a s druge strane zapadalo je u skrajnju biedu i siromaštvo neimara, bezkućnika i proletaraca. Iz lakomosti izvirala je nepravda, nasilje i okrutnost prema slabijima, a to je s druge strane izazivalo zavist, mržnju i nepovjerenje zapostavljenih prema nadmoćnijima. Iz siromašnih slojeva, ili iz naroda pokorenih oružanom silom nastaje nebrojeno množtvo robova, koji postaju lišeni najelementarnijih ljudskih prava, čovječje osobne slobode i dostojanstva. Rob se u očima gospodara više ne smatra čovjekom, nego bezpravnom stvarju, s kojom gospodari drže da smiju postupati po svojoj neograničenoj samovolji. Robovi se prodavali kao stoka, mučilo ih se i zlostavljalo, pa ako bi gospodar roba i ubio, nije bio nikomu odgovoran. Robovi su morali ugađati najraznovrstnijim hirovima svojih gospodara, a uvjeti su njihova života bili biedni. Hrana im je bila oskudna, a noću bi ih zatvarali u podrumske prostorije, nezdrave i zagušljive, nazvane »ergastula«. Golemo rimsko carstvo, koje je brojilo oko 120 milijuna podanika, jedva da je imalo oko 10 milijuna slobodnih ljudi, dok je sve ostalo pripadalo sloju robova.

Kako su robovi bili zapostavljeni i okrutno se s njima postupalo, nije čudo, da im je i značaj bio opak, da su bili puni zavisti, zlobe i

okrutnosti, ali i neizkrenosti, puzavosti i himbe prema svojim gospodarima, pa zato su i ćudoredno bili podpuno raztrovani.

6. Pojava bezkućnika i siromaha. Pored robova bilo je i množtvo sirotinje, bezkućnika, neimara i proletaraca, osobito onih biednika, koji su uslied nemoći i bolesti pali u skrajnju biedu. U neznabožačkom svietu srdce je prema sirotinji postalo tako kruto i nesmiljeno, da se smatralo zločinom podpomagati ih, a osjećaj samilosti prema njima smatrao se slabošću i kukavičlukom.

Takve su dakle raztrovane prilike zavladale na svim područjima ljudskih odnosa, bilo pojedinačnih među sobom, bilo družtvenih. Ljudsko je družtvo postalo naskroz bolestno, zaglibilo je u najdublji kao svakojake opačine, i bezpomoćno je stenjalo u tom biednom stanju, nemajući nikakva izgleda i nade u poboljšanje toga stanja. Tek bi veoma rietki pojedinci uviđali, kao n. pr. mudrac Sokrat, da se čovječanstvo može izbaviti iz toga stanja samo čudesnim posredovanjem božanstva.

I doista, nitko od ljudi nije bio podoban izliečiti bolestno čovječanstvo, nego jedini i sam božanski liečnik i nebeski milosrdni Samarjanin, koji se smilovao ranama izmrcvarenom i bolestnom čovječanstvu, te je pristupio, da mu izvida težke rane, da mu ih zalije uljem i povije ih, i da se pobrine za uzpješno ozdravljenje.

II. Načela družtvene obnove čovječanstva u evanđeoskoj nauci

Premda je prva, najglavnija i izravna svrha Kristova dolazka na sviet bila ta, da izvede djelo odkupljenja čovječanstva od robstva grieha i da ga spasi od vječnog prokletstva, i to djelo da se nastavlja pomoću djelovanja Kristova otajstvenog tiela, t. j. Kristove Crkve, ipak je Kristovo svrhunaravno djelo odkupljenja imalo svoj neizrecivo blagotvorni odjek i utjecaj također i na unapređenje vremenitog blagostanja čovječanstva, pa tako i u pogledu blagotvornog utjecaja na družtvovnu obnovu čovječanstva. Istina, nije ono na jedanput uklonilo sve poroke družtvenih zala, niti je odjednom premostilo duboke bezdane družtvenih oprekа, što su ih kroz tisuće godina stvarale ljudske strasti: oholost, mržnja, zavist, zloba, nepravda i nasilje; ali kršćanstvo je odmah od početka pokazalo jasan putokaz, kako da se lieče rane težko bolestnog ljudskog družtva, i dalo u tu svrhu čovječanstvu uzpješnih svrhunaravnih liekova, da se njihovom upotrebom postepeno povrati ljudskom družtvu zdrav poredak. Uzvišena načela obnove poredka ljudskog družtva nalazimo prije svega u evanđeljima, koja nam izlažu nauku, život i djelovanje Spasitelja Isusa Krista, a zatim u Apostolskim Djelima i Poslanicama apostola, koje nam svjedoče, kako su se djelotvorno primjenjivala na život načela kršćanske družtvovne obnove.

1. Obnova porodičnog života po kršćanstvu. U opreci prema biednim prilikama, u kakvima se nalazio raztrovani porodični život uslied strašnog poniženja dostojanstva žene i izopačenog shvaćanja o dužnosti odgoja djece kršćanstvo obnavlja i uzvisuje na dostojanstvo sakramenta ustanovu bračne zajednice, kao temeljne stanice ljudskog družtva. Isus Krist u svojoj uzvišenoj gorskoj besjedi ustaje najodlučnije na obranu i obnovu prvotne svetosti ustanove bračne veze, naglašujući izključivi značaj jedinstva i nerazrješivosti ženitbene veze protiv poroka mnogoženstva i samovoljnog prekidanja ili razstave bračne zajednice.

Kad su jednom zgodom farizeji upitali Isusa izkušavajući ga, da li je slobodno odpustiti svoju ženu, on im odgovori: »Što vam je zapovjedio Mojsije?« — Oni mu rekoše: »Mojsije nam je dopustio napisati odpustnicu i odpustiti.« — A Isus im odgovori: »Tu vam je zapovied napisao poradi tvrdoće vašeg srdca; u početku pak nije bilo tako, nego Bog ih je stvorio mužko i žensko, i zato će čovjek ostaviti svog otca i majku, i prionut će uza svoju ženu, i bit će dvoje u jednom tielu. Oni dakle nisu više dvoje, nego jedno. Što je dakle Bog sastavio, neka čovjek ne razstavlja! ... I tkogod odpusti svoju ženu te uzme drugu, čini nad njom preljub; i ako žena ostavi muža te se uda za drugoga, čini preljub.« (Mark. 10, 2—12; izpor. Mat. 19, 3—9.)

Sv. Pavao apostol pak, nadovezujući na rieči: »Zato će čovjek ostaviti svog otca i majku i prionut će uza svoju ženu, i bit će dvoje u jednom tielu« — nadodaje svečano: »Velika je ovo tajna (sakramenat), a ja vam kažem: u Kristu i u Crkvi!« (Efesc. 5, 1). Tim je riečima apostol iztaknuo uzvišenu svetost i dostojanstvo ovog veza, posvećenog i uzdignutog na čast sakramenta, tako da oni, koji se u krilu Kristove Crkve povezuju ovim sakramentom, dobivaju od Boga osobite milosti za svoje posvećenje. Nije bez razloga Krist Gospodin počastio svojom prisutnošću svadbenu svečanost u Kani Galilejskoj, htijući time pokazati važnost i svetost ženitbene veze ,pa je čak smatrao umjestnim, da i prvim svojim čudom uzveliča radostnu gostbu prigodom sklapanja ženitbene veze.

Osobito je dalje važno, da kršćanstvo oplemenjuje međusobni odnos ženitbenih drugova. Mjesto odnosa *robske* podložnosti žene prema mužu, kakva je bila kod neznabožačkog svieta ,pa i kod Židova, kršćanstvo daje ženi čast mužu jednakopravne drugarice, a muž je častna glava te zajednice, koji treba da svoju ženu ljubi i poštuje, kao sama sebe, kako opet naglašuje sv. Pavao apostol riečima: »Muževi, ljubite svoje žene i nemojte ih ogorčavati!« (Kol. 3, 19). A sv. Petar apostol kaže: »Muževi, živite razborito zajedno sa svojim ženama ... Poštujte ih kao subaštinice milostna života, da se ne zaprieče vaše molitve!« (I. Petr. 3, 7).

Važno je također, kako kršćanstvo odvraća ženski sviet od tašte razkoši u izpraznom kićenju, čemu su bile odane žene u neznabožtvu, ne shvaćajući naravne vriednosti svog dostojanstva i htijući izvanjskim blještavilom nadomjestiti nedostatak poštovanja prema ženskom svietu i obmanjivati ljude prividnim čarima varave ljepote. Sv. Pavao apostol daje u tom pogledu ženama spasonosne pouke: »Žene neka se kite u pristojnom odielu, sa stidljivošću i čednošću, a ne pletenicama, ni zlatom, ni biserjem, ili skupocjenim haljinama; nego dobrim djelima, kao što se pristoji ženama, koje izpoviedaju, da su pobožne« (I. Tim. 2, 9—10). Nema sumnje, ovaj naputak sv. Pavla apostola podoban je u mnogoj porodici predusresti novčanoj krizi, uzrokovanoj pretjeranim zahtjevima ženske razkoši u modi i kićenju.

Da pak obrazloži potrebu naravnog poredka subordinacije u porodici, sv. Pavao nadovezuje na gornje svoje rieči ozbiljnu napomenu, podsjećajući žene na sudbinu pramajke Eve, kad se htjela preuzetno emancipirati: »Žena neka se na miru uči sa svom pokornošću; ali ne dopuštam ženi da uči, niti da vlada mužem, nego da miruje; jer je Adam najprije stvoren, zatim Eva. I Adam nije bio zaveden, a žena zavedena postade prestupnica. Ali će se spasiti rađanjem djece, ako ostanu u vjeri i ljubavi i u svetosti s čednošću« (I. Tim. 2, 11—15). Ovim posljednjim riečima sv. Pavao naglašuje važnost onog najtežeg tributa, što ga žena plaća čovječanstvu, i kojim po svom prirodnom pozivu najviše služi uzvišenom zakonu Božje providnosti, a to je vršenje službe materinstva, koja kod žena igra osobitu ulogu u zaslugama oko vlastitog spasenja.

2. Načela kršćanstva o odnosu roditelja i djece. Kao što je kršćanstvo obnovilo bračnu zajednicu, kao osnovnu stanicu ljudskog družtva, tako je uniело obnovu u naziranju o djeci, koja su najodličniji naravni plod i posljedak bračne zajednice.

Kako smo napomenuli, djeca su se prema neznabožačkom shvaćanju smatrala također stvarju, s kojom bi gospodar mogao razpolagati prema svojoj samovolji, prodati ih, odbaciti ih, ili izložiti, da budu plien zvjeradi, ili ih dapače ubiti. Kršćanstvo naprotiv ustaje na obranu djece i njihova života, naglašuje potrebu i svetu dužnost roditelja, da se brinu za odgoj djece i da ciene djecu, kao najdragocjeniji dar Božji i ures porodice. Odmah nakon toga, što nam evanđelje spominje Isusove rieči o svetosti, jedinstvu i nerazrješivosti ženitbe, nadovezuje se i zgoda, kako su k Isusu donosili djecu, da ih se dotakne. Kad su to vidjeli učenici, stali su braniti onima, koji su donosili djecu. A kad je to vidio Isus, rekao je: »Pustite djecu, neka dolaze k meni, i ne branite im, jer je takovih kraljevstvo Božje. Zaista vam kažem, tko ne primi kraljevstva Božjega kao diete, ne će ući u njega. I zagrlivši ih stavi ruke na njih te ih bla-

goslovi.« (Mark. 10, 13—16; izpor Mat. 19, 13—15; Luk. 18, 15—17.) Ovim je postupkom Isus pokazao, kako valja pred Bogom suditi o djeci i o njihovim dušama, koje stavlja čak za uzor odraslima, ako hoće da se spase, kako se to vidi i iz one zgode, kad su pitali Isusa, tko je najveći u kraljevstvu nebeskom. Isus je pozvao diete i postavio ga među njih te im rekao: »Zaista vam kažem, ako se ne obratite i ne budete kao djeca, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko. Koji se dakle ponizi, kao ovo diete, onaj je najveći u kraljevstvu nebeskom. I tko primi jedno takvo diete u moje ime, mene prima« (Mat. 18, 2—5).

Osobito je važno, na što Isus upozorava starije u vladanju pred djecom: »Ako tko sablazni jednoga od ovih malenih, koji vjeruju u mene, bolje bi mu bilo, da mu se objesi mlinski kamen ... o njegovu vratu i da potone u morskoj dubini ... Gledajte, da ne prezrete nijednoga od ovih malenih, jer vam kažem: anđeli njihovi gledaju uviek lice Otca moga, koji je na nebesima« (Mat. 18, 6, 10).

Sv. Pavao apostol pak ozbiljno stavlja na srdce roditeljima brigu oko dobrog postupanja s djecom i njihova odgoja: »Otcevi, nemojte razdraživati svoje djece, da ne budu malodušna!« (Kol. 3, 21). Slično i u poslanici Efescima (6, 4): »Otcevi, ne razdražujte svoje djece, nego ih odgajajte u stegi i opomeni Gospodnjoj!« Dakako, što se tiče odnosa djece prema roditeljima, da evanđeoski zakon ne samo zadržava ono, što je zapovjeđeno u četvrtoj zapovjedi Božjoj u Starom Zavjetu, nego to ponovno naglašuje i dopunjuje u različitim prigodama: »Poštuj otca svoga i majku svoju!« (Mark. 10, 19); a najviše time, kad sam Isus u vrieme čitavoga svog djetinjstva pokazuje uzor primjer pokornosti i poslušnosti prema roditeljima: »I bio im je poslušan« (Luk. 2, 51). To isto naglašuje u više navrata sv. Pavao: »Sinovi, pokoravajte se svojim roditeljima u Gospodu, jer to je pravedno!« »Poštuj otca svojega i mater!« — ovo je prva zapovied s obećanjem: »Da ti dobro bude i da živiš dugo na zemlji!« (Efesc. 6, 1). Ili »Sinovi, pokoravajte se u svemu roditeljima, jer je to ugodno u Gospodu!« (Kol. 3, 20).

Kolike li opreke u pogledu uređenja idealnog odnosa između djece i roditelja prema onom shvaćanju, kakvo je prevladavalo kod inače visoko obrazovanih Grka i Rimljana u neznabožtvu, gdje djeca nisu bila ni u kakvoj cieni, niti se posvećivala kakva osobita pažnja njihovu odgoju, nego su roditelji većinom prepuštali djecu robovima, da ih oni odgajaju; a ti su, popuštajući i ugađajući dječjim hirima, više djecu kvarili, nego odgajali.

3. Kršćanski zakon pravednosti i ljubavi prema bližnjemu, pa i prema samom neprijatelju. Velika je opreka između shvaćanja pravednosti u neznabožačkom svietu i kod kršćanstva. Dok je kod neznabožaca u pre-

težnom dielu pojam pravednosti imao relativni smisao, t. j. da je pravednost važila samo za one, koji su imali na razpolaganje dovoljno sile, da osiguraju odnose pravednosti, a prečesto je mjesto pravednosti važila sila jačega ,dotle oni, koji su bili slabiji u odnosu prema jačima, nisu mogli za sebe osigurati nikakve pravednosti, nego su bili izvrgnuti nasilju jačih, bili to pojedinci, bilo čitavi narodi, ili slojevi ljudskog družtva. Pa i kod samih Židova pojam je pravednosti bio veoma krut, jer načelno vriedilo je tako zvano »jus talionis«, po kom se kažnjavalo krivca takvom kaznom, kakav je bio prestup, što se izražava načelom: »Oko za oko, zub za zub, život za život« (II. Mojs. 21, 24; Levit. 24, 28; V. Mojs. 19, 21). Često se dešavalo u neznabožačkom svietu, a i kod Židova, da se pravna načela nisu pravedno primjenjivala, nego su se uvukle zloporabe pristranog suđenja, gdje je na izricanje presude uplivao ili obzir prema osobi, ili primanje darova i mita, ili strah od sile i osvete.

Ovakvom krutom i jednostranom shvaćanju pravednosti, koje ne poznaje razlike u primjenjivanju prava tako, te bi jedne pogađalo svom strogošću, a na druge da se uobće ne bi primjenjivalo. Gospod Isus Krist, izlažući u svojoj uzvišenoj gorskoj besjedi osnovna načela, koja treba da vladaju u njegovu kraljevstvu, naglašuje također nekoliko snažnih stavaka za primjenu kreposti pravednosti, kao na pr.: »Sve, što hoćete, da čine ljudi vama, činite i vi tako njima, jer je to zakon i proroci!« (Mat. 7, 12; izpor. Luk. 6, 31). »Nemojte suditi, da ne budete suđeni; jer kakvim sudom sudite, bit ćete suđeni; i kakvom mjerom mjerite, mjerit će se i vama!« (Mat. 7, 1—2). »Budite milosrdni, kao što je i Otac vaš milosrdan ... Opraštajte, i bit će vam oprošteno!« (Luk. 6, 36—37). »Blago onima, koji gladuju i žeđaju pravde, jer će se oni nasititi (pravde)!« (Mat. 5, 6). Protiv farizeja pak, koji su nastojali samo oko izvanjskog vršenja slova zakona, a nisu marili, da izvršuju duh zakona, podigao je Isus Krist rieč ozbiljna priekora: »Ako ne bude vaša pravednost veća, nego li u književnika i farizeja, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 5, 20).

Pravednost, kakovu propovieda Krist, ne poznaje ni družtvenih ni narodnih ograda ni povlastica, nego obuhvata sav ljudski rod kao braću, koja su sva stvorena na sliku i priliku Božju; svi su pozvani, da postanu dionici Božjega kraljevstva, svi su napokon odkupljeni istom cienom neprocjenljive krvi Gospodnje, prolivene za spas ljudskih duša. Ta pravednost treba da bude proniknuta sveobćom ljubavi prema bližnjemu, a pojam bližnjega ne obuhvata samo srodnike po krvi, narodnosti, prijateljstvu ili družtvenoj pripadnosti, nego sve ljude, pa i iste neprijatelje, kako to izričito naglašuje Isus Krist na veliko začuđenje svojih sunarodnjaka i suplemenika, židovskih učitelja, književnika i farizeja na

zornom primjeru milosrdnog Samarjanina, a i u drugim zgodama, napose u gorskoj besjedi: »Čuli ste, da je kazano: Ljubi bližnjega svoga, a mrzi na neprijatelja svoga! A ja vam kažem: Ljubite neprijatelje svoje (činite dobro onima, koji na vas mrze) i molite se za one, koji vas progone (i kleveću), da budete sinovi Otca nebeskoga, koji čini, da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i daje kišu pravednima i nepravednima. Jer ako ljubite samo one, koji vas ljube, kakvu ćete plaću imati? Ne čine li to i carinici? I ako pozdravljate samo prijatelje svoje, što osobito činite? Ne čine li to i neznabožci?« (Mat. 5, 43—48; izpor. Luk. 6, 32—35). Sv. Pavao apostol opominje Solunjane: »Gledajte, da nitko ne vraća nikome zlo za zlo, nego svagda revno nastojte o dobru!« (I. Sol. 5, 15). Slično i u poslanici Rimljanima odvraća od osvete i potiče na dobročinstva prema neprijateljima: »Nikomu ne vraćajte zla za zlo ... Ne osvećujte se sami, nego podajte mjesto srčbi (Božjoj), jer je pisano: Moja je osveta, ja ću vratiti, — govori Gospod. Naprotiv, ako je gladan tvoj neprijatelj, nahrani ga; ako je žedan, napoji ga; jer čineći to, ognjeno ugljevlje skupit ćeš na njegovu glavu. Ne daj, da te zlo nadvlada, nego zlo nadvladaj dobrim!« (Rim. 12, 17—21). A da ova načela nisu bila samo suha teorija, potvrđuje nam najsavršenije stvarni primjer samoga Gospoda Isusa Krista, kao i njegovih apostola i drugih učenika. Ta nije li Gospod Isus Krist u vrieme, kad su ga neprijatelji najstrašnije pogrđivali i zlostavljali ga, pribivši ga na križ, molio za svoje neprijatelje: »Otče, oprosti im, jer ne znadu, što čine!« (Luk. 23, 34). A sv. Stjepan đakon i prvi mučenik za Kristovu vjeru, kad su ga Židovi kamenovali, kleknuvši na koljena nakon što je svoju dušu preporučio Isusu, upravlja još posljednje rieči za svoje neprijatelje i krvnike, vapijući: »Gospode, ne primi im ovo za grieh!« (Dj. Ap. 7, 60).

4. Djelotvorna ljubav prema siromasima. U pogledu zaštite i pomaganja siromaha kršćanstvo unosi duh podpuno oprečnog naziranja onome u poganstvu, jer poganstvo je smatralo siromaštvo sramotom,[1]) a podpomagati siromahe i osjećaj samilosti prema njima smatralo se slabošću i kukavičlukom, dapače i zločinom, kako se izražava pisac Plautus.[2]) Pa i kod samih Židova siromaštvo se u pretežnom dielu smatralo znakom sramote i poniženja, jer se držalo, da je ono ponajviše posljedica lienosti (Posl. 6, 10; 24, 33), ili da je Božja kazna za razsipnost i neumjerenost (Posl. 13, 18; 21, 17; 23, 21; Crkv. 18, 32). Ukoliko bi pak zadesilo i pravednika ,smatralo se velikom nevoljom i težkom kušjom u životu (knj. o Jobu i Tobiji). Kršćanstvo naprotiv donosi siromasima blagu viest utjehe: »Blago vama siromasima, jer je vaše kraljevstvo Božje!« (Luk. 6, 20). Što više, u programu Kristova djelovanja za širenje kraljevstva Božjega posebno je iztaknuto, da se »siromasima naviešta blaga viest« (evanđelje) spasenja (Mat. 11, 5; Luk. 7, 22). Siromaštvo se više ne smatra poniženjem ni sramotom, ako se podnosi u Kristovom duhu, t. j. s podpunom predanošću u Božju volju, kao savršeniji put u Božje kraljevstvo, ukoliko čovjeka oslobađa od neurednog prianjanja za zemaljska dobra. Zato Krist Gospod nije podpuno uklonio siromaštva, nego mu je naprotiv dao odličniji smisao, kao savršenijem putu k blaženstvu, ako se ono podnosi sa strpljivošću i predanjem u Božju providnost. Što više, sam je došavši kao čovjek na zemlju odabrao put siromaštva, jer se rodio u priprostoj betlehemskoj špilji, koja je služila stoci za štalu, a i čitav svoj zemaljski život proveo je u siromaštvu, te je mogao u podpunom smislu rieči reći: »Lisice imaju jame ,nebeske ptice svoja gniezda, a Sin Čovječji nema gdje da nasloni glavu« (Mat. 8, 20). Nekome pak mladiću, koji je Isusa upitao, što bi učinio povrh vršenja zajedničkih zapoviedi Božjih, da ima vječni život, Isus je rekao: »Ako hoćeš biti savršen, idi, prodaj sve što imaš i razdieli siromasima, pa ćeš imati blago na nebesima; tada dođi i sliedi mene!« (Mat. 19, 21; Luk. 18, 22). I premda se je tomu mladiću činilo pretežkim da prigrli taj put k nebeskom blaženstvu, ipak kasnije nebrojene duše, koje odabiru redovnički stalež, uzimaju taj Isusov evanđeoski savjet za temeljno pravilo redovničkog života.

Ali ne samo, da je Kristova nauka uniela novi duh u shvaćanje siromaštva, nego je i djelima dobrotvornosti nastojala ublažiti stanje siromaha. Tako iz Djela Apostolskih saznajemo, da su prvi kršćani »svoju tečevinu i imanje prodavali i dielili svima, kako je koji trebao« (Dj. Ap. 2, 45; 4, 34). Kod dieljenja milostinje siromasima bili su posebno uposleni đakoni. Sv. Jakob apostol preporučuje siromahe posebnoj pažnji i susretljivosti: »Čujte, ljubezna braćo moja, ne izabra li Bog sebi siromahe pred svietom, da budu bogati vjerom i baštinici kraljevstva, koje obeća onima, koji njega ljube?« (Jak. 2, 5). Zato naglašuje, da je »čista i neokaljana pobožnost pred Bogom i Otcem ova: zauzeti se za sirote i udovice u njihovoj nevolji i držati sebe neokaljana od svieta« (Jak. 1, 27). Dalje kaže, da je vjera bez dobrih djela mrtva, i ne može čovjeka spasiti: »Ako su brat ili sestra goli i bez svakidašnje hrane, a reče im koji od vas: Idite s mirom, grijte se i nasitite se, a ne date im, što je potrebno za tielo, kakva korist?« (Jak. 2, 14—16).

U Djelima Apostolskim spominje se osobitom pohvalom neka pobožna kršćanka Tabita ili Dorka u gradu Jopi, koja je bila »puna do-

[1]) Menander, Fragmenta str. 144; vidi kod Hettingera, Die Dogmen des Christentums, Freiburg im Breisgau, I. Bd., str. 40.
[2]) Trinumm. Act. II. 2, 58.

brih djela i milostinje«, pa kad je umrla, na molbu tamošnjih siromaha sv. Petar apostol učinio je čudo, da ju je uzkrsnuo od mrtvih (Dj. Ap. 9, 36—43). Kad je pak u Siriji i Palestini zavladala velika glad, sv. Pavao apostol organizirao je među kršćanima u Grčkoj i Macedoniji skupljanje milostinje, koju je onda poslao na pomoć kršćanima u Siriji i Palestini. Pri tom osobito zahvaljuje Filipljanima, koji su se pokazali najrevnijima u shvaćanju ove karitativne akcije i poslali najobilniju pomoć, premda su razmjerno bili siromašniji od drugih kršćanskih občina (I. Kor. 16, 1; II. Kor. 8, 12; Gal. 2, 10).

Prema svjedočanstvu kršćanskog apologete Tertuliana ova je djelotvorna karitativna akcija postojala i u vrieme kršćanskih progona, kad su se kršćani morali sakrivati u katakombama: »Svatko od nas donosi svakog mjeseca svoj mali porez prema svojim sredstvima i prema svojoj volji. I to je kao neka pobožna riznica. Upotrebljava se za prehranjivanje siromaha, za troškove pri njihovu pogrebu, za uzdržavanje siročadi, vremešnih i slabih slugu; upotrebljava se za podpomaganje naše braće, koja su radi Boga odsuđena na rudnike ili zatvorena u tamnici. I u tom se sastoje sva naša djela.«[1]) Iz svega toga vidi se, da je kršćanska karitas već od prvih dana obstanka kršćanstva bila uzorno organizirana i savršeno djelovala.

5. Kršćanstvo ublažuje i suzbija robstvo. Da uzmognemo točno shvatiti, koji udio pripada kršćanstvu u ublaživanju i suzbijanju robstva, potrebno je da iztaknemo, da zapravo ne spada u djelokrug, koje ima čisto religiozni značaj i svrhu, da izravno upliva na promjenu družtvenog poredka, u kom je sustav robstva u vrieme, kad se pojavljivalo kršćanstvo, sačinjavao znatno pretežniji dio ljudskoga družtva. Mienjanje toga poredka pripada izravno u djelokrug državnopravnih činilaca, koji se imadu brinuti za vremenito dobro ljudskoga družtva. Ali ni državnopravni činioci ne bi mogli najednom preko noći ukinuti taj poredak i zamieniti ga sasvim novim, i to jednostavno zato, jer je trebalo postepeno najprije stvoriti *uvjete* novog poredka, u kom ne bi postojao robski stalež. A prvi i najglavniji uvjet za ublaživanje stanja robstva bio je taj, da je najprije trebalo *odgojiti* čovječanstvo u novom duhu shvaćanja i poštivanja čovječjeg *naravnog dostojanstva.* Tu je pak misao naglašavalo kršćanstvo u svezu s svojom religioznom svrhom, koja je svima ljudima zajednička, i na temelju prirodnog čovječjeg dostojanstva, ukoliko je svaki čovjek, kao razuman stvor Božji s tielom i dušom, svakom čovjeku brat i bližnji. Tu je ideju kršćanstvo najsnažnije

[1]) Cit. prema Dr. L. Dehon, Socijalna obnova u kršć. duhu, Zagreb, 1910., str. 128.

naglašivalo s gledišta religiozne svrhe, ali nema sumnje, da je oživotvorivanje ove ideje moralo neizravno imati svoj snažan odjek i stvarne posljedice također u izvanjskom i fizičkom preobražavanju poredka ljudskoga družtva. U evanđelju naglašuje se osobito u gorskoj besjedi misao, da su svi ljudi djeca nebeskog Otca (Mat. 5, 45), a odatle sliedi, da su i svi međusobno braća (Mat. 23, 8). Još jasnije nalazimo iztaknuto ovu misao u poslanicama sv. Pavla apostola, koji kaže: »Svi ste sinovi Božji po vjeri u Kristu Isusu; jer koji se god u Kristu krstiste, Krista obukoste; nema tu više ni Židova ni Grka, nema više ni roba ni slobodnjaka, nema više ni mužko ni žensko, jer ste vi svi jedno u Isusu Kristu« (Gal. 3, 26—28). Slično u poslanici Kološanima: »Ne lažite jedan protiv drugoga, jer ste svukli staroga čovjeka s njegovim djelima, i obukli novoga, koji se obnavlja za spoznanje po slici onoga, koji ga je stvorio; gdje nema Grka ni Židova, obrezana ni neobrezana, divljaka (barbara) ni Skita, roba ni slobodnjaka, nego sve i u svima Isus Krist« (Kol. 3, 9—11).

Značajne su također rieči, što ih upravlja sv. Pavao kršćanskim gospodarima s obzirom na njihovo vladanje prema robovima: »Gospodari, činite robovima što je pravo i pravično, znajući, da i vi imate Gospodara na nebu!« (Kol. 4, 1). Ovakvim i sličnim zasadama hoće sv. Pavao apostol da uzme u zaštitu i da naglasi prirodna prava i dostojanstvo svakoga čovjeka, pa bio po staležu i rob, a ako je postao kršćanom, naglašuje vez novog bratstva po preporodu vjere u Isusa Krista.

Važno je, što pored svega toga kršćanstvo ne će da unosi duh nasilnog prevrata među robovima, koji bi narušio odnose poslovnog poredka između robova i gospodara, jer taj poslovni poredak sam po sebi ne mora biti nuždno zao, ako se robovima priznaje ljudsko dostojanstvo, i ako se s njima pravedno postupa. Zato sv. Pavao naglašuje robovima potrebu, da slušaju svoje gospodare: »Sluge, pokoravajte se svojim zemaljskim gospodarima sa strahom i drhtanjem, priprostim svojim srdcem, kao Kristu. Ne služite prividno kao da ljudima ugađate, nego kao Kristovi sluge, vršeći Božju volju od srdca. Služite dragovoljno, kao Gospodu, a ne kao ljudima, znajući, da svaki, što učini, ono će i primiti od Gospoda, bio rob, bio slobodnjak. I gospodari isto činite njima, a da im se ne prietite, znajući, da je i njima i vama Gospodar na nebesima, i On ne gleda, tko je tko.« (Efesc. 6, 5—9). Ili u poslanici I. Timoteju: »Robovi, koji su god pod jarmom, neka smatraju svoje gospodare vriednima svake časti, da se ne psuje ime Božje i nauka. A koji imaju vjernike za gospodare, neka ih ne ciene manje, što su braća, nego revnije neka služe, jer su vjerni i ljubimci Božji, koji nastoje, da dobro čine. (I. Tim. 6, 1—2).

Ovakvim dakle načinom nastojalo je kršćanstvo postepeno premostiti jaz između robova i gospodara, koji je prema neznabožačkom shvaćanju bio nepremostiv. Kao konačni stvarni posljedak ovakvog kršćanskog nastojanja samo je po sebi tako reći neopazice nadolazilo stvarno postizavanje slobode za one, koji su po kršćanstvu postali odgojeni za pravo shvaćanje te slobode, kao što nam pruža za to primjer Pavlova poslanica Filemonu, gdje šalje nekadašnjeg Filemonova roba Onesima, sada slobodna kršćanina, k Filemonu kao nekadašnjem gospodaru, ne kao roba, nego kao predragog brata u Gospodu (Filem. 15—16).

Blagotvorni utjecaj kršćanstva na ublaženje robstva dolazi sve stvarnije do izražaja, jer kako se razabire iz najstarijih crkvenih zakona, doskora je kršćanskim robovima bio zajamčen i nedjeljni počinak, a u vrieme careva Konstantina, Teodozija i Justinijana doneseni su konačno pozitivni državni zakoni, u kojima se priznaje, da se robstvo protivi naravnom pravu, i poduzimaju se sve uzpješnije mjere za promicanje oslobađanja robova.

6. Zaglavak. Ako na svršetku našeg razpravljanja načinimo kratak osvrt na iznesene činjenice i izvode, koji iz njih sliede, možemo utvrditi kao nepobitni posljedak našeg razpravljanja ovo:.

1. Kršćanstvo je, premda je njegovo prvotno poslanje i svrha bila eminentno u vjerskom i čudorednom preporodu čovječanstva, da zasnuje obću religioznu zajednicu, nazvanu Kristovom Crkvom, po kojoj će se ostvarivati djelo vječnog spasavanja čovječanstva, uz to svoje prvotno poslanje i svrhu također neizravno blagotvorno djelovalo i na promicanje vremenitih dobara i blagostanja čovječanstva, a osobito je dalo u mnogostrukom obziru snažnih poticaja za družtvovnu obnovu čovječanstva.

a) Kršćanstvo je dalo snažan poticaj za obnovu porodičnog života, kao osnovne stanice ljudskog družtva, povrativši braku značaj jedinstvenosti i nerazrješivosti i uzvisivši ga na stepen svete tajne ili sakramenta.

b) Kršćanstvo vraća ženi kao bračnoj drugarici onu čast i dostojanstvo, koje joj pripada po njezinom položaju u porodici. Ono ustaje na obranu i zaštitu ženina materinskog dostojanstva, kao što i na obranu prirodnih prava i dostojanstva djece.

c) Kršćanstvo je unielo izpravno poimanje o smislu pravednosti među pojedincima, družtvenim skupinama i narodima; a kao najsigurnije jamstvo za poštivanje pravednosti treba da je bratska ljubav među narodima i među pojedincima, pa čak i prema neprijatelju.

d) Kršćanstvo daje jaku pobudu za karitativno djelovanje, potičući na djelotvornu ljubav prema siromasima. Ono uzima u zaštitu siromahe, te izpravlja pogrješne nazore o preziru i zapostavljanju siromaha. Što više, izpravan duh shvaćanja dragovoljnog siromaštva znažno je oružje u borbi protiv neumjerenog teženja za gramzljivim stjecanjem zemaljskih dobara i za sjetilnim uživanjem.

e) Kršćanstvo ustaje na obranu pravog dostojanstva čovječje osobe, osuđujući nepravedno postupanje s robovima, te utire put k ukidanju robstva.

2. Ona životna snaga, koju je kršćanstvo imalo u svom prvom početku, kad je poput kvasca počelo pronicati i preobražavati čovječanstvo ne samo u vjerskom i u čudorednom životu, nego i u promicanju svakog vremenitog blagostanja, pokazuje se u djelovanju kršćanstva kroz sva vremena obstajanja katoličke Crkve, koja je jedina prava čuvarica kršćanstva, te sveudilj djeluje u čovječanstvu, kao otajstveno Kristovo tielo. Tu istu životnu snagu podobna je Kristova Crkva razvijati u svietu i danas svagdje i kod sviju, koji su pripravni s njom suradivati i podvrći se njezinom blagotvornom uplivu. Ista načela družtvene obnove, koja su provejavala kršćanstvo u vrieme nastajanja Crkve, provejavaju i načela družtvene obnove čovječanstva, što ih naglašuju posljednji veliki pape katoličke Crkve, Leon XIII. u svojoj enciklici »Rerum novarum« i Pijo XI. u enciklici »Quadragesimo anno«. I kamo sreće, da se čovječanstvo nije oglušilo na glas ovih enciklika, jer se tada ne bi oborio na čovječanstvo strašan bič Božje pravde, kojim je ono ošinuto poradi prezira i gaženja najsvetijih prirodnih i pozitivnih Božjih zakona i poradi posvemašnje apostazije od Boga. Novovjeki krivobožki idoli, što ih je postavila na oltar lažna čovječanska kultura, odbacivši vjeru u Boga, a nuđajući mu mjesto toga na klanjanje obožavanje ograničenog ljudskog razuma i njegovih proizvoda u tehnici, zatim namećući tiraniju komunizma, rasizma, kapitalizma, dovela je čovječanstvo do obćeg sloma svih tih lažnih vrednota i izpraznih savremenih idola, te ga bacila u grozniju biedu, nego li ju je ikad proživljavalo u ikoje tamno doba svoje neznabožačke poviesti. Ta je apostazija posijala strašan razdor mržnje među narodima, staležima i pojedincima. Mjesto slobode zavladala je kruta i brutalna sila samovolje pojedinaca, kojoj robuje nemoćna masa zgaženog roblja. Nestalo je traga najelementarnijim osjećajima čovječnosti; ljudski se životi uništavaju, ljudska se krv prolieva okrutnije, nego među najkrvoločnijim nerazumnim zvierima. Kako li je strahovito pokaranje pohodilo čovjeka i bacilo u najdublje bezdane poniženja onoga, koji bi po Božjem određenju imao biti kruna i najljepši ures na zemlji stvorenih bića! Corruptio optimi pessima! — Kad se pokvari ono, što je najbolje, postaje najgore.

Sve ove strahote treba da budu zorna pouka svima onima, u kojima je još iole dobre volje, pa da iz nje nauče, da se svakolika ljudska kultura, ako je prezrela i odbacila Boga, obraća u najstrašniju biedu i nesreću, u pakao na zemlji. Jedini liek proti toj općoj biedi i izbavljenje iz te nesreće i pakla jest povratak k Bogu i k poštivanju njegovih svetih zakona, o kojima zavisi sreća, blagostanje, zadovoljstvo i trajni mir svega čovječanstva, što ga Bog daje svima onima, koji vjeruju u nj i izkrenim mu srdcem služe.

IZPIT SAVJESTI O SVEĆENIČKOJ BUDNOSTI

Kako stražim nad *mojim* ovcama, koje mi je povjerio sam Bog? Naime:

1. Kako bdijem nad *djecom*, da budu poučena u istinama vjere, pripravljena na svete Sakramente i da dobiju kršćanski odgoj?

2. Kako bdijem nad *bolestnicima*, da ih pohodim, okriepim svetim Sakramentima i spremim na vječno putovanje?

3. Kako bdijem nad *siromasima*, da ne budu zaboravljeni, da se ne podadu grješnom životu i da idu k svetim Sakramentima?

4. Kako bdijem nad *zaručnicima*, da budu poučeni u tajnu svete ženitbe te dostojno i pobožno prime taj sveti Sakramenat?

5. Kako bdijem nad *muževima*, da budu u taboru Božjem, a da one koji su izvan njega u nj privedem?

6. Kako bdijem nad *drugovima* u mojoj pastirskoj službi, da budu razboriti, da se uklone od pogibelji, da obavljaju svoje dnevne pobožnosti i bave se koristnim poslom?

7. Kako bdijem nad *nastavnicima*, da učenike uzgajaju u kršćanskom moralu?

8. Kako bdijem nad *čistoćom i redom* u kući Božjoj, da u njoj sve pobuđuje na nabožnost?

Rimski časopis „*Pastor Bonus*“, februario 1943., str. 58.

IZPOVJEDNIKOVA RIEČ POKORNIKU

KRISTOVA MUKA — NAŠE PATNJE — ODRICANJE

1. — Crkva govori o *Mysterium crucis*. Postoji tajna patnje. Krist nas je mogao odkupiti bez muke i smrti. No on kao Bog-Čovjek postavio je sebi pitanje: a) kako bih ja mogao mom nebeskom Otcu prinieti najsavršeniju zadovoljštinu za čovječje griehe?; b) čime bih ja najbolje koristio ljudima, kojima je određeno da trpe u životu? Zbog toga je Krist »mjesto radosti, koja ga ide, prepatio križ prezrevši sramotu«. (Žud. 12, 2.) Eto koliko je Srdce Isusovo ljubilo sviet!

2. — Sin Božji ljubio je *mene* i predao sebe za *mene* (Gal. 2, 20). To svaki čovjek može kazati za sebe. Nije Krist stradao za čovječanstvo uobće, nego se je *za mene* znojio krvavim znojem ... *za mene* se je dao bičevati i razpeti ... uprav za mene: *idque mei causa* (sv. Ignacij).

3. — Tako se razumije rieč sv. Pavla: *Charitas Christi urget nos*. Krist nas ne će pustiti u miru, dok mu u patnji ne uzvratimo ljubav za ljubav ... »Nisam mislio, da znam što među vama, osim Isusa Krista, i to razpetoga« (1. Kor. 2, 2). To je najbolja znanost, istinsko životno znanje, a ne bilo koja knjižka mudrost.

4. — Ave crux, spes unica! Svaki bi kršćanin morao to iskreno kazati, pače i s nekim dragim priznanjem. Uprav je žalostno, da ima kršćana, koji nikad u svom životu nisu zahvalili Spasitelju za sve križeve koje su pretrpjeli!

5. — Jedna mistična duša iz srednjeg vieka (Henrik Suso) rekla je: »Kad ne možeš da plačeš vrhu Kristove muke, ti bar dragim srdcem o njoj razmatraj.« Vježbajmo se u tom, da s veseljem, priznanjem i pouzdanjem gledamo na Propelo, i time mu se bar štogod odužimo.

6. — Kad ne možeš da razmatraš uzvišene vjerske istine, ti malo odpočini u Kristovim ranama i uzdiši u njegovim bolima.

7. — Fac me cruce inebriari! (Stabat Mater dolorosa). Koliko li je sv. Franjo asiški iz muke Kristove upijao božanske ljubavi!

8. — Veoma je za nas poučan primjer Isusove agonije u Maslinskom vrtu. Jednako s nama Isus osjeća tjeskobu i odvratnost pred patnjom. Kao i mi traži kod ljudi, kod apostola, utjehe, ali je ne nalazi. Oni spavaju. Krist se obraća svom nebeskom Otcu i moli ga, da ga mi-

moiđe gorki kalež, ali nije uslišan. Nije eto uslišana najsvetija molitva najsvetijeg čovjeka! Tad Krist pravi najuzvišeniji čin, kojega mi riedko nasljedujemo, pa reče: »Ne kako ja hoću, nego kako ti!« Sad mu dođe Anđeo i utješi ga ... Kad i mi u našim patnjama bezuvjetno pristanemo uz volju Božju, doći će nam u pomoć Isusova milost, da sve junački podnesemo.

9. — U tri navrata Krist je padao pod križem. Isto se i nama događa u našim patnjama i uobće u duhovnom životu. Krist se je svaki put dignuo, i došao je svom cilju. I mi se moramo podići dva puta, stotinu puta ... uviek, da nastavimo nositi križ bilo u obliku najveće čovječje biede. Sigurno ćemo prispjeti k cilju, kad se uviek podižemo.

10. — Krist je trpio za nas i ostavio nam je primjer, da i mi idemo njegovim stopama (1. Petr. 2, 21). Isusove su stope polivene krvlju, one sliede za križem. Uviek nam je iznova koracati putem križa. To sliedi iz rieči: »Tko ne uzme svoga križa, nije me dostojan« (Mat. 10, 38).

11. — Ako želimo postati slični Kristu, moramo uzeti na sebe križ svugdje, gdje na njega naidemo. Što jače čeznemo za Kristom, tim smo žedniji patnjâ.

12. — Odkada je Krist trpio i umro, svaka patnja nije više jednostavno kazna za grieh, nego sredstvo, da postanemo slični Isusu. Kršćanska je bol milost Kristova. To tvrdi sv. Pavao Filipljanima, koje je posebno volio: »Vama je dana milost, da u Krista ne samo vjerujete, nego da i trpite za njega (Fil. 1, 29). Svetci su bili povlašteni time, što su trpjeli više nego drugi kršćani.

13. — »Oplakujte moje patnje, pa će te lakše podnieti vaše« (H. Suso).

14. — Križu nitko ne može izbjeći. Jedino nam je slobodno, da odaberemo ili Križ Kristov ili križ svieta, užitka i vraga ... Svi ljudi moraju nositi križ. Ostaje im da biraju: ili će ga nositi s Bogom ili s vragom. S Bogom je mnogo lakše nositi križ.

15. — Ako dragovoljno nosiš svoj križ, on će te dovesti tamo, gdje ga više nema. Ako ga nosiš preko volje i htio bi ga zbaciti sa sebe, on će ti postati nesnosan i s njime ćeš dobiti deset drugih još težih.

16. — Nigdje se krepost tako ne učvrsti kao u protivštinama. Protivštine nam pokažu, što smo i što vriedimo.

17. — Križ kojeg vam šalje Božja providnost, više će doprinieti vašoj svetosti nego sva mrtvenja ili pobožne vježbe, koje sami odaberete, jer u prvom slučaju ne sliedite svoju volju, a u drugom ona postoji.

18. — Naše su patnje nepodnosive jedino onda, kad ih ne gledamo s njihove dobre strane. One izgube svoju gorčinu netom se uvjerimo, da su nam dar otčinske Božje dobrote.

19. — Nosimo svoj križ. *Mi smo sami sebi najteži križ.* Moramo se priučiti, da sebe gledamo kao čovjeka, s kojim treba da smo strpljivi.

20. — Ljubav prema križu, naročito ljubav prema poniženjima može nam biti izvrstnim mjerilom, po kojem ćemo izmjeriti svoju i tuđu krepost.

21. — »Radujem se patnjama, koje trpim za vas, i dopunjujem nedostatak nevolja Kristovih u tielu svojemu za tielo njegovo, a to je Crkva« (Kol. 1, 24). Što znače ove rieči? Zar što nedostaje Kristovim patnjama? Na stvari im ništa ne manjka ... Ali obzirom na Kristovo tielo, naime svetu Crkvu, Kristovim mukama nedostaje to, što njegovi udovi ne sliče svojoj glavi. I udovi Kristovi moraju trpjeti. Mi smo kršćani udovi tiela Kristova. Nama manjka dragovoljna patnja, i to sv. Apostol hoće da nadoknadi svojim patnjama. Udo tiela nije na svom mjestu, ako hoće da pod trnjem okrunjenom glavom živi lagodno i bezbrižno. Tome udu manjka nešto. Nema sličnosti s glavom. Patnje Kristova tiela, Kristova mističnog tiela, zovemo i »Kristovim patnjama«. Sve naše boli možemo zvati i promatrati kao »Kristove boli«.

22. — Kako su Kristove patnje vrelo našeg odkupljenja, tako su naše patnje, združene s Kristovim, temeljni zakon našeg duhovnog života. Bol je s Križa proglašena vrhovnim zakonom kršćanskog života, zato ona ide k čovjeku tim većma, što se čovjek približaje Kristu.

23. — Da živimo unutrašnjim mirom, nema drugog puta nego li je put svetog križa i svakidanjeg odricanja samog sebe. »Tko hoće da ide za mnom, neka se odreče sebe i uzme svaki dan svoj križ«.

24. Z Težkoća odricanja, žrtve stoji u tom, što nam se je težko odlučiti, da ih dragovoljno prihvatimo. Ali, kad ih jednom, uz pomoć Božju, prihvatimo, milost Kristova učini, da nam postanu lagani.

25. — Navike niti se stiču niti se gube bez muke i odricanja.

26. — Slobodu Božje djece, od koje nema ništa slađega na ovom svietu, ne ćemo postići nego uz cienu, da vežemo u lance i odrečemo se starog Adama ili našeg »Ja«.

PODLOGA USPJEŠNOM APOSTOLATU

Poznat je po svom apostolskom radu P. de Smet D. I., misionar kod crvenokožaca Indijanaca u Americi. Žrtve svog apostolskog života opisuje ovako:

„Mnogo puta prohodio sam indijansku pustinju. Jednom za tri godine nisam primio nikakvog pisma. Kroz dvie godine živio sam u brdima bez kruha, soli i šećera. Za četiri godine nisam imao krova nad glavom ni kreveta za spavanje. Kroz cielih šest mjeseci jednom nisam promienio donju odjeću, a često sam kroz cieli dan ostao bez ikakova jela i pila... Kadikada sam bio hladan kao komad mraza, a kadikada crven od vatre kao peć". Među indijanskim „poslasticama jeo sam neke sačinjene od krvi i vode pomiešane s mašću i mesom, koje bi indijanske žene u svojim ustima žvakale i onda izpljuvale u lonac, ali to je bila neka pogača, umiešana od samlievenih crvi i skakavaca".

A uspjeh ovih izvanrednih odricanja? Evo ih: „Osušio sam mnogo suza, izliečio puno rana, i veliki broj nevoljnika upravio sam na put, koji vodi čovjeka njegovu pravome cilju. I nije mi onda stalo, ako je moje zdravlje nešto trpjelo ili moja kosa osiedila".

(F. K. Nola: *Stablo života*, str. 442—443).

Uredničtvo i uprava: Samostan Majke Božje Lurdske, Zagreb, Vrbanićeva ul. 35.
Urednik O. Leonard Bajić. — Odgovorni urednik O. Matej Vodanović.
Broj čekovnog računa 37.732

Neposlušnost svećenika i redovnika svojim poglavarima i Svetomu Otcu veoma je neugodna Našemu Gospodu.

Bježite od razkoši, ne tražite bogatstva, mnogo ljubite sveto siromaštvo i šutnju. — Imajte veliku samilost i prema zlima. Ne govorite zlo ni o kome i bježite od onih, koji zlo govore o bližnjemu. Budite veoma strpljivi, jer nas uztrpljivost vodi u raj.

Mrtvenje i žrtve veoma su drage Isusu.

»ČUDO DVADESETOG VIEKA«, II. izd. str. 125—6.

BRIGE RIMSKOG VRHOVNOG NADSVEĆENIKA

Na početku korizme prošle godine primio je Sv. Otac po običaju u audienciju rimske korizmene propovjednike i župnike, i tom im je prilikom živo stavio na srdce važnost molitve.

Prema riečima Sv. Otca, molitva je »*kruh svakidanji*«, da njome sveđer uzdržimo život duhovni i vremenski. Ona je »*pobjedničke vojska*«, kojom Crkva pobjeđuje svoje neprijatelje i stiče moralnu vlast nad svietom. Ona je svima Kristovim vjernicima najveća »*služba prema Bogu*«, kojom se kao Božji sluge klanjamo svom Stvoritelju, prosimo Njegove milosti, utaživamo Božju pravdu, da nam oprosti griehe i potičemo Isusovo milosrđe, da pomogne našoj biedi.

Nitko molitvu ne ostavlja nekažnjeno, napose u duševnim dobrima. Kako je svakomu potrebna milost, da steče vječnih zasluga, da sačuva nevinost duše i da ustraje do smrti u kreposti, tako mu je potrebna i molitva, jer je Božja Providnost stavila zakon, da molitvom dobijemo sve potrebne milosti. Nije molitva patrebna samo zato, da postignemo Božju pomoć za sebe, nego njome prosimo Božju pomoć i za bližnjega, te je molitva nuždna za javne i privatne potrebe, za najmanje kao i za najveće, za redovite kao i za izvanredne, budući je Bog vrhovni Gospodar, jedini Gospod, prvi i jedini preobilni izvor svakog dobra.

Kad moramo moliti? Svaki dan, i u zajednici s onima, s kojima stanujemo, jer je Bog Gospodin i našeg stana i obitelji. Obiteljska molitva ima u nedjelje i blagdane prieći preko praga našeg doma i poći u

crkvu, da postane javna u stanovima, u kojima prebiva Bog, posebno za vrieme svete mise, koja je zajednička žrtva i molitva svih vjernika, i koja pruža duhovnu hranu, da je blagujemo za život vječni.

Na kraju je Sv. Otac uputio apel propovjednicima i župnicima, da u crkvama svojom javnom molitvom budu na izgled vjernicima, koje će poticati svojim primjerom na javne pokorničke molitve, kojima će dodati i pokornička djela i druge što svetije vježbe. Stado sliedi svog predhodnika. Tako će kršćanski puk, sliedeći svoje pastire i svećenike, postati boljim, a Vrhovni Nadsvećenik imat će koliko u vjenicima toliko i u svećenicima pomagače, da po Božjoj milosti rat prestane i dođe željeni mir.

NOVO IZDANJE:

ČUDO DVADESETOG VIEKA

Drugo povećano i sa slikama ukrašeno izdanje

DOBIVA SE:

SVETIŠTE GOSPE LURDSKE ZAGREB, Vrbanićeva ul. 35

Tisak „Union" grafičko-nakladni zavod d. d., Zagreb, Heinzelova ulica broj 33. Brzoglas 22-841, 22-842. — Za tiskaru odgovara: Ivan Inkret, Zagreb, Zvonimirova ulica broj 75. — Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda br. 10618-42. od 3. VIII. 1942. godine.